

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ZİYA ŞAKİR

HZ. MUHAMMED ve Devri Saadet'in Müslüman Kadınları

HAZRETİ MUHAMMED VE
DEVİRİ SAADETİN MÜSLÜMAN
KADINLARI

Aralık 2013

HAZRETİ MUHAMMED VE DEVRİ SAADETİN MÜSLÜMAN KADINLARI / ZİYA ŞAKİR

Copyright© Akıl Fikir Yayınları Aralık 2013

Bu kitabın tüm hakları Akıl Fikir Yayınlarına aittir. Kaynak gösterilmeksizin kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir yöntemle kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

YAYINCI: Akıl Fikir Yayınları

DİZGİ: Şahin Aksu

KAPAK TASARIMI: Akıl Fikir

İÇ DÜZEN: Akıl Fikir

BASIM: Aralık 2013

AKIL FİKİR YAYINLARI

Alemdar Mahallesi Alayköşkü Caddesi

Küçük Sokak No:6/3 Fatih-İstanbul

212-514 77 77

eposta: bilgi@akilfikiryayinlari.com

ISBN: 978-605-5283-14-8

BASIM ve CİLT: Akıl Fikir Yayınları ve Dijital Matbaası

Alemdar Mahallesi Alayköşkü Caddesi

Küçük Sokak No:6/3 Fatih-İstanbul

212-514 77 77

eposta: bilgi@akilfikiryayinlari.com

ZİYA ŞAKİR

HAZRETİ MUHAMMED VE
DEVİRİ SAADETİN MÜSLÜMAN
KADINLARI

AKIL FİKİR YAYINLARI

Yayınevi Notu

Bu kitap aslına sadık kalınarak basılmış ancak günümüz gençlerinin daha rahat faydalanması için cümlelerin akışına uygun olarak bazı kelimelere parantez içinde güncel anlamları verilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ZİYA ŞAKİR'İN DİN ARAŞTIRMALARI.....	9
İSLAMİYET VE KADIN	13
MEKKE	15
O DEVİRDE, GARP ÂLEMİ DE KORKUNÇ BİR TEREDDİ İÇİNDEYDİ	21
İSLÂMİYET'TE KADIN TELAKKİSİ.....	29
İSLÂMİYET'İN KADINLAR ÜZERİNDEKİ TESİRLERİ. 35	
Talâk.....	44
ZİNA VE İFTİRA	50
İDAMA MAHKUM OLAN KADINLAR	56
RESULÜ EKREM EFENDİMİZİN VEFATINDAN SONRA	62
HAZRETİ MUHAMMED VE KADIN	71
HAZRETİ MUHAMMED'İN GENÇLİĞİ.....	73
ÜMMÜ EYMEN.....	79
HAZRETİ HALİME	83
HAZRETİ MUHAMMED'İN ZEVCELERİ	91
EZVACI MUTAHHARE (TEMİZ EŞLER).....	93
HAZRETİ HATİCE.....	93
İlk Vahiy	113
İlk Müslüman Çocuk Hazreti Ali	119
Hazreti Muhammed'in Vazifeleri	121
Hazreti Hatice'nin Vefatı	124
Hazreti Hatice'nin Vefatından Sonra.....	127
HAZRETİ SUDE.....	131
HAZRETİ AYŞE	144

HAZRETİ HAFASA	169
HAZRETİ ZEYNEB.....	175
HAZRETİ MARIYYE'İ KİBTİYYE	175
HAZRETİ ÜMMÜ SELME	176
HAZRETİ ZEYNEB BİNTİ CAHŞİ	178
HAZRETİ CEVRİYE	183
HAZRETİ ÜMMÜ HABİBE	185
HAZRETİ MEYMÛNE	187
HAZRETİ SAFİYYE	189
ZİFAF VEYA AKİD İCRA OLUNMAYANLAR	197
Fatma binti Dahhak.....	197
Sina' yahut Sibâ' yahut Esmâi binti Saltı Selîmiyye	198
Melike binti Keab	198
Esmâ binti Numan	199
Leylâ binti Hatim	201
Fahite binti Ebi Talip	202
Hûle Binti Hakîm	202
Cemre bin Hâris Gafânî	202
Mariyyei Kiptiyye	203
Reyhane binti Zeyd	204
BİR MUHAKEME.....	206
RESULÛLLAH EFENDİMİZİN	
KADINLARA MUAMELESİ	213
RESULÛLLAH EFENDİMİZİN KIZLARI	235
ZEYNEB.....	235
RUKİYYE	238
ÜMMÜ GÜLSÛM	242

HAZRETİ FATİMA	243
Hazreti Fatıma ve İmamı Ali'nin İzdivaçları	250
İLK MÜSLÜMAN KADINLAR	271
Fâtıma Binti Hattab.....	272
Esmâ binti Ebû Bekir	280
MEŞHUR İSLÂM KADINLARI.....	287
Fâtıma binti El kasım	287
Ümmü Cafer Zübeyde	293
Hizran	297
Seyyide Sekine.....	300
Ümmül Benin	302
Râbiatül'adviye	304
İSLAMİYET VE TÜRK KADINLARI	307

ZİYA ŞAKİR'İN DİN ARAŞTIRMALARI

Ziya Şakir'in, muhtelif gazete ve mecmualarda, bine yakın tarihî makalesi yayınlanmıştır. Eğer bunlar toplanacak olursa, tarihin hurda bahis ve hâdiselerine ait, mühim külliyyat meydana gelir. Ziya Şakir, eserlerinin içinde, en ziyade dinî yazılarına ehemmiyet vermiştir. Kendisi aslen ve neslen muhibbi ehlibeyttir. Bu itibarla İslâm tarihini, en muteber eserlerden çok derin bir surette tetkik etmiş ve incelemiş özellikle asrısaaadet kısmına ait bilgilere tam manasıyla vakıf olmuştur.

On sene sürekli tetkik ettikten ve inceledikten sonra, Hazreti Muhammed ile onun âline ve ensâline dair yazdığı eserler, emsalsiz birer kıymeti haizdir. Yazıcı Süleyman Efendi merhumun:

*Âmine hâtun Muhammed anesi/Ol sedeften doğdu
ol dürdanesi/Çünkü Abdullah'dan oldu hâmile/
Vakteriştî haftaü eyyam ile.*

Kıt'asıyla başlayan Hazreti Muhammed adındaki 492 sayfalık eseri, Siyer-i Nebevi hakkında yazılmış olan eserlerin en açığı ve ihtiva ettiği bahisler itibariyle en zenginidir. Yazarın akıcı üslubuyla bu muazzam eser, tamamıyla sehl-i mümteni yani taklidi imkânsız eser halindedir. Eser, Yugoslav İslâm âlimleri tarafından takdir edilmiş ve o lisana tercüme edilmiştir.

İkdam Gazetesi'nde yayınlanıp Maarif Kitaphanesi tarafından kitap şekline dönüştürülen 312 sahifelik

Kerbelâ Vak'ası ise, hiç şüphe yok ki Ziya Şakir'in bir şaheseridir. Bu eser; İslâmiyet'i nifak ve ayrılığa sürükleyen sebepleri büyük bir tarafsızlıkla tahlil ettikten sonra, saltanat ihtirası yüzünden Hazreti Muhammed'in sevgili torunlarına reva görülen cinayetleri, Emevilerin kanlı siyasetlerini, Kerbelâ çöllerinde Hazreti İmam Hüseyin ile onun masum evlâtlarının, fedakâr akraba ve dostlarının nasıl şehit edildiklerini ve tarihte bir misli daha görülmemiş olan bu büyük faciada kurban gidenlerin emsalsiz kahramanlık ve şecaatlerini bütün inceliklerine nakleden öyle hazin menkıbelerden mürekkeptir ki, bunları okurken hıçkırığa hıçkırığa ağlamamak mümkün değildir.

Hazreti Muhammed'in – hususî, içtimaî, ilmî hayatı ise, Resulü Ekrem'in ne büyük bir şahsiyet olduğunu tebarüz ettirmektedir. Hazreti Muhammed'in gençliğinde göstermiş olduğu yüksek faziletler, onun, koyu bir cehalet ve vahşet muhitinde insanlara hakkın din ve ahlâk yolunu göstermek için çektiği mihnet ve meşakkatler tamamıyla nakledildikten sonra, o büyük ve müstesna şahsiyetin ilim ve irfanı, emsalsiz teşkilâtçılığı ve ucu bucağı bulunmayan Arabistan çöllerinde din ve ahlâk esasına müstenit büyük bir medeniyet kurması, komşu hükûmetlerle siyasî münasebette bulunması, bütün detaylarıyla izah olunmuştur.

Hazreti Muhammed'in muharebeleri ki, bilhassa Atatürk tarafından son derece takdir edilmiştir. Resulü Ekrem'in, ne büyük bir askerlik dehasına malik

olduğunu bütün incelikleriyle ifade eden yegâne eserdir. İlk İslâm orduları başkumandanı olan Hazreti Muhammed'in emsalsiz dehâsından doğan askerleri bir arazide düşmana karşı tam tedbir ve nizam üzere yerleştirme -ta'biye ve askerî birliklerin lüzumlu yere sevkini ve geri çekilme işini idare etme -sevk-ül cevş usullerinin, aradan on üç asır geçmiş olmasına rağmen, bugün bile dünya ordularında tatbik edilmesinin sır ve hikmeti, bu eserde ilmi bir şekilde izah edilmiştir.

Tanrı'nın Aslanı – Hazreti Ali ise, Resulûllah'ın en yakını ve en sevgilisi olan bu büyük insanın yüksek şahsiyetini tebarüz ettirmektedir. Ali'nin ne faziletkâr, ne feragatkâr, ne kahraman, ne büyük bir ilim ve irfan sahibi, ne müstesna bir dâhi olduğu, bu eserde bütün belâgatiyle tasvir edilmiştir.

Özetle, Ziya Şakir'in dine ve İslâm tarihine dair yazdığı eserlerin hepsi, büyük bir kıymet ihtiva etmektedir. Onun açık, selis ve akıcı üslubuyla yazılmış olan bu eserleri, bilhassa gençlik üzerinde çok büyük tesirler husule getirmiş, son zamanlarda intişar eden Din Dersleri adındaki 93 sahifelik kitabı ise, Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar yayılarak en basit okuma bilenlere dahi, dinin itikat ve ibadetleriyle İslâmiyet'in ahlak üzerine kurulmuş bir din olduğunu öğretmiştir.

Hasan Eryüksel

İSLAMİYET VE KADIN

İslâm dininin bânisi olan Hazreti Muhammed, hiç şüphesiz ki mutlak ve muhakkak surette, kâinatın en büyük, en harikulade şahsiyetidir. Bu büyük hakikat, yalnız biz Müslümanlar tarafından değil; şark ve garbın başka dinlere mensup olan –bi- taraf– birçok âlimleri ve müverrihleri tarafından da tasdik edilmiştir.

Hazreti Muhammed, hiçbir peygamberin yapamadığı en büyük işleri yapmıştır. Yalnız din ile değil, neşrettiği ahlâk faziletleri ile de, insaniyeti birçok fenalıklardan kurtarmıştır.

O; her teşebbüsünde muvaffak olmuştur. Yalnız büyük bir dinin değil, beşeriyetin şiddetle muhtaç olduğu içtimaî, ahlâkî, idarî, siyasî, bir inkılâbın büyük rehberi olmak itibari ile medeniyet dünyasının bugünkü esaslarını kurmuştur.

Bugünkü medeniyetin temel taşları Hazreti Muhammed'in bin üç yüz altmış sene evvel koyduğu

düsturlardan başka bir şey değildir. Bu itibarla, onun vasil olduğu kemal mertebesine, hiçbir peygamber yetişememiştir. O yalnız bir din nâşiri, bir peygamber değildir. Büyük dehâsının yüksek ilhamları sayesinde, korkunç bir vahşet devrine hitam vermiş, açtığı yepyeni bir medeniyet devri ile bütün beşeriyetin ciddi ve hakiki halaskarlığı mertebesini ihraz etmiştir. Garp muharrir ve müverrihlerinin en meşhurlarından J. Bartelemi Sent Hiler'in¹ Hazreti Muhammed ve Kur'an eserinde dediği gibi, O'nu hem mükemmel bir din adamı, hem de tarihte misline daha tesadüf edilmemiş bir siyaset ve içtimaîyat ilmi dâhisi telakki etmek pek tabii ve mecburidir.

1865 senesinde bir Fransız âlimi tarafından söylenilen bu sözlerin en büyük delili kadın meselesidir. İslâmiyet'ten evvel, bütün Arabistan'ı asırlarca kıpkızıl kanlara boyayan Cahiliyet devrinde kadın en adi ve en lüzumsuz bir eşya mahiyetinde idi. Kocasını ölen bir kadın, tıpkı bir ev eşyası ölenin vârislerine intikal ederdi. Artık o kadının mukadderatı, vârisin keyfine tabiydi.

Kadın, hiçbir hakka mâlik değildi.

Kadın; aç, çıplak, sefil ve perişan kalsa bile, halinden şikâyet edemezdi.

Kadın; sadece bir zevk ve keyif aleti idi. Bir erkek, istediği kadar kadın alabilirdi.

Kadın; kendisinden bıkılıp usanıldığı zaman koldan tutulur sokağa atılıverirdi.

1- Jules Barthélemy-Saint-Hilaire (1805 – 1895) Fransız felsefeci, gazeteci, politikacı.

Hulâsa kadın; hiçbir kıymet ifade etmeyen, hiç kimseden şefkat ve merhamet görmeyen, bedbaht bir mahlûktan ibaretti.²

İşte Hazreti Muhammed, ortaya attığı birçok davalar arasında “kadın meselesini” de ele aldı. Cahiliyet devrinin zulüm ve vahşetine kurban olan kadını, o sefil ve perişan vaziyetten kurtardı ve yaptığı büyük medeniyet inkılâbında da kadını lâîk olduğu mevkîe çıkardı.

Biz bu eserimizde, Hazreti Muhammed’in en yüksek ve insanî hislerle kadını o düşkün mevkîden nasıl halas ettiğini izah edeceğiz. Lâkin bunu lâîkiyle anlatabilmek için, Mekke şehrinin o devirdeki hal ve vaziyetini kâmilten gözden geçirmeyi faydalı addetmekteyiz.

MEKKE

Mekke şehri, Arabistan’ın hem ticaret ve hem de sefahat merkezi idi. Bu eski beldenin ne zaman kurulduğu belli değildi. Zannedildiğine göre, Hazreti İbrahim tarafından Kâbe bina edildiği vakit; kamıştan yapılmış ve üzeri sazlarla kapatılmış beş on kulübeden ibaretti ve takriben beşinci asrın ortalarında Kureyş kabilesi reislerinden Kusey tarafından buraya taşınan büyük bir bina yapılmış; o tarihten itibaren de şehir teessüs etmişti.

2- Cahiliye Devrinde kadın hakları ve içinde bulunduğu durum böyle iken Mekke kabileleri arasında çeşitli imtiyazlara sahip olan ailelerin kadınları, ticaret, siyaset gibi alanlarda söz sahibi olacak kadar, toplumda yer edinmişlerdi. Hz. Hatice, Hind gibi kadınları örnek verebiliriz. Y.N.

Kâbe bu mevkîye kutsiyet vermişti. Hatta putperestlik taammüm ederek (*genelleşerek*) Kâbe bir puthaneye tahavvül ettikten sonra bu belde bütün Arabistan'ın dinî bir merkezi haline gelmişti.

Senenin muayyen zamanlarında Yemen'den, Necid'den ve Arabistan'ın her yerinden binlerce kişi gelerek Kâbe'yi ziyaret ediyor ve bu ziyaretçiler yüzünden de Mekke'nin ticari hayatı günden güne inkişaf eyliyordu.

Belde esasen Cebeli Ebû Kâbîs denilen dağların eteğinde idi. Bütün civarı, yalçın kayalardan tepeler ve kumlarla dolu vadilerden mürekkepti. Tabiidir ki bu arazide ziraat mümkün değildi. Bu itibarla memleketin bütün hayat ve maişetleri de ticarete inhisar etmişti. Halkın büyük kısmı, kervancılıkla geçinmekteydi.

Şam'dan, Basra'dan, Yemen'den sık sık kervanlar gidip geliyordu. Bunlar, Mekke'nin servetini daima tezyit ediyordu (*çoğaltıyorlardı*). İlk zamanlarda mütevazı bir hayat içinde yaşayan Mekkeliler servet ve refaha kavuşunca zevk ve sefahate başlamışlardı. Kısa bir zaman zarfında işret, kumar ve kadın âlemlerine dadanmışlardı.

Kureyş kabilesinin asilzadelerinden Ümeyye, Mekke'de büyük bir kumarhane açmıştı. Mekkeliler ellerine geçen parayı burada yiyip bitiriyorlar, sonra da kumara devam edebilmek için hırsızlık ediyorlardı. Üzerindeki parasını almak için adam öldürmekten bile çekinmiyorlardı.

Şehirde birçok evler, umuma karşı açıktı. Bunların kapılarında oturan genç ve dilber kadınlar yanık seslerle gazeller söylüyorlar, gelip geçenleri içeri davet ediyorlardı. Fuhuş, aleni bir hal almıştı. Ahlâk kaide-leri, tamamı ile ortadan kalkmıştı.

Gerek kabile reisleri ve gerek şehrin zenginleri son derecede zevk ve sefahat içinde yaşamayı âdet etmişlerdi. Bunlar servetlerinin derecesine göre, –tıpkı birer koyun sürüsü gibi– kırk, elli, yüz ve hatta daha ziyade kadın beslemekteler idi.

Şehre pek uzak olmayan Taif, bağlarında pek nefis üzümler yetiştiriyordu. Bunlardan yapılan şaraplar tulumlara doldurularak Mekke'ye getiriliyor, bütün halk tarafından adeta kapışılarak su gibi içiliyordu. Ve bütün zengin evlerinden, muhrık “ya leyl!” sadalarına karışan, mestane naralar işitiliyordu.

Her zenginin beş – on hanende ve rakkasesi vardı. Bunların ekserisini Şam'dan ve Mısır'dan gelen kadınlar teşkil ediyorlardı. Büyük servet sahipleri, daima kırk, elli kadınla evleniyorlar, bunun birkaç mislide cariyeye mâlik bulunuyorlardı.

Bu kadınlardan doğan erkek çocuklar, o sefahat muhitinde büyük dikkat ve itinalarla büyütülüyor, fakat kızlara katiyen ehemmiyet verilmiyordu. Bu bedbaht yavrular ya nezirlere (*adaklara*) kurban edilmek için putların önünde birer hayvan gibi boğazlanıyor ve yahut diri diri toprağa gömülerek öldürülüyordu.

Yüksek tabakanın bu korkunç âdetleri, halkın aşağı tabakalarına da sirayet etmişti. Dar geçimliler arasın-

da, ancak ev işlerini görmek için bir ve yahut iki kız alıkonulduktan sonra, diğerleri hiçbir merhamet ve şefkat hisleri duyulmadan, diri diri toprağa gömülmek sureti ile öldürülmektedir.

Mekkeliler bu meşum âdete “veid” diyorlardı. Ve bu katilâne âdeti tatbik ederlerken de en küçük bir vicdan azabı duymuyorlardı.

Başıboş kadınlar da, gırtlaklarına kadar fuhşun lev-sine (*pisliğine*) dalmışlardı. Hatta bundan, zenginlerin cariyeleri bile kurtulamıyorlardı. Ekseriya paralarını kumarda kaybeden bu zenginler, cariyelerini zorla fuhşa sevk ediyorlar, onların kazandıkları paraları ellerinden alarak tekrar kumara veriyorlardı. Ve bu iğ-renç harekette bulunurken de, hiçbir ar ve hicap duymuyorlardı.

Emevî asilzadelerinin evleri bile hemen hemen birer umumhane gibiydi. Hatta bunlardan Hakem’in oğlu olup sonraları – Muaviye’nin, Şam’da tesis ettiği saltanatın tahtına oturan ve haksız olarak Halife unvanını taşıyan – Mervan’a, “İbn-i Zufa” derlerdi ki, buda sebepsiz değildi. Çünkü Mervan’ın babası Hakem ade-ta evini bir umumhane şeklinde işletirdi ve ne zaman evine dilber bir fahişe gelse karısı, derhal sokak kapı-sının üzerindeki pencereye bir bayrak çeker, bu vasıta ile keyif ve zevk erbabını, evindeki fahişe ile görüşme-ye davet ederdi.³ İşte Mervan da bu davetlilerden biri tarafından peydahlanmış ve hakemin karısı tarafın-dan da dünyaya getirilmişti.

3- Ravzatilahbab - Cilt 4 - Sayfa 195

Nitekim Emevî saltanatının en yüksek ricalinden olan Basra ve Kûfe valisi Ziyad bile, bir zina mahsulü idi. Kendisine “Anasının oğlu” denirdi.

Eski tarihlerin rivayetlerine nazaran⁴ meşhur Muaviye’nin babası Ebû Süfyan, bir gün eğlenmek için Ebû Meryem isminde bir meyhanecinin evine gitmiş, bir hayli şarap içip sarhoş olduktan sonra:

— Bana bir kadın bul, getir, demişti.

Bu emri alan meyhaneci de giderek Haris bin Kilde’nin Semmiye ismindeki cariyesini getirmişti. İşte Ebû Süfyan bu cariyeye ile birleşmiş, Ziyad ondan dünyaya gelmişti. Nitekim bunu Ebû Süfyan itiraf ettiği gibi, Muaviye de Şam’da saltanatını ilan ettikten sonra onu resmen kardeşliğe kabul etmiş ve kendisine evvela Basra ve sonra da ona ilaveten Kûfe valiliğini vermişti.

Mekke eşrafından Cabir bin Abdullah isminde biri, cariyelerini fuhşa teşvik ve hatta bu hususta onları tazyik ile mühim bir servet elde etmişti.

Yine bu devirde ölen bir kimsenin babası, biraderi ve oğulları, onun zevcelerine sahip olurlardı. Bunlar isterse o kadınları kendileri alırlar ve istemezlerse bir bedel mukabilinde o kadınları başkalarına satarlardı veyahut o kadınları evlerine hapsederler, ölünceye kadar dışarı çıkarmazlar ve hiç kimseyle konuşturmazlardı.

4- Taberi Cilt 3 sayfa 244 Ravza Cilt 4 Sayfa 67;Kamusi Alâm

Mekke kadınlarının birçokları bu zillet ve sefaletle alışmışlardı. Hiçbir şikâyetle bulunmadan erkeklere bir zevk ve sefahat vasıtası oluyorlardı. Onları eğlendirmek için beraber içki içiyorlar, gazeller ve mavallar söylüyorlar, raks ediyorlar, içlerinde bir haylisi de şair olduğu için parlak şiirler inşad⁵ ederek (*okuyarak*) meclislere neşe ve şetaret veriyorlardı.

Mamafih Mekke’de, bu mülevves (*kirli*) hayata iştirâk etmeyen asil bir zümre de vardı. Bunların başlıcasını da “Hâşimî” denilen hanedanın erkân ve azası teşkil ediyorlardı. Bu hanedanın gerek erkek ve gerek kadın efradı gayet saf ve temiz bir hayat geçiriyorlar ve bu suretle de Mukaddes Belde’nin şerafet ve kudsiyetine lâayık bir sınıfa mensup olduklarını gösteriyorlardı.

5- Şiiri kaidesine uygun ahenk ile okuma. Sesini yükseltme.

O DEVİRDE, GARP ÂLEMİ DE KORKUNÇ BİR TEREDDİ İÇİNDEYDİ

Hâlbuki o devirde yalnız şark ve Arabistan değil yüksek medeniyet iddiasında bulunan Garp âlemi de büyük bir tereddidi içindeydi.

Meşhur İngiliz âlimi Con Davvenport'un Hazreti Muhammed ve Kuran'ı Kerim eserinde mufasssalan (*ayrıntılı*) nakil ve izah ettiği gibi; Hazreti İsa'nın vefatından sonra onu akaidi Havarileri tarafından tedvin edilmiş (*derlenmiş*), bunlara Hıristiyanlık namı verilmişti.

Hıristiyanlığın esası da şefkate ve insan sevgisine müstenitti. Güya yeryüzündeki bütün insanlara sulh ve selamet getirmişti. Hâlbuki Hazreti İsa'ya atfolunan şeriatın muhtelif tevellere uğraması çok büyük ihtilaflara sebebiyet vermiş, kanlı mücadeleler baş göstermişti.

Ardı arası kesilmeyen bu kanlı mücadeleler hiçbir fayda temin etmemişti. Bilâkis beyhude yere ve birçok korkunç işkencelerle birçok Hıristiyan kanlarının dö-

külmesine sebebiyet vermiş; Hıristiyanlığı tamamı ile anarşi istila eylemişti.

Nihayet, Devrisaadet esnasında meşhur Hıristiyan Aziz ve âlimlerinden Yuvafr Piskoposu Sent Hiler bütün Hıristiyanlara hitaben bir beyanname neşretmiş ve bu beyanname ile şu suretle acı acı feryat eylemişti:

“Bu ne teessüfe şayan bir hal ve ne tehlikeli bir vaziyettir ki; insanların düşünceleri sayısınca mezhepleri, arzuları miktarınca akideleri artmış, hata ve kusurları adedince de her tarafı umumi bir dalâlet kaplamıştır.”

“Bunun sebebi bizim mezheplerimizi keyfî bir surette vücuda getirmemiz ve yine keyfî bir surette izah etmemizdir.”

“Her sene, hayır her ay, yeni mezhepler vücuda getirerek, göze görünmeyen esrarı keşfe tasaddi ediyoruz (*başlıyoruz*). Yaptığımıza nedamet eyliyoruz (*pişman oluyoruz*). Sonra nedamet edenleri müdafaaya kalkışıyoruz. Ve daha sonrada müdafaa ettiklerimizi tel'ine başlıyoruz. Yahut başkalarının akidelerini takbih etmekle (*kınamakla*), kendi akidelerimizi takbih etmiş oluyoruz. Yahut kendi akidelerimizi takbih etmekle başkalarının akidesini çürütüyoruz. Bir birimizi tarumar ve perişan etmeye sebep oluyoruz.”

Sent Hiler'in bu feryadı, hiç bir iyi tesir husule getirmemiş, o kanlı mücadeleler devam etmişti. Ve bu mücadeleler esnasında da binlerce erkeğin beyhude yere kanları dökülmek şu tarafa dursun; yüzlerce Hıristiyan kadını da kurban gitmişti.

Hâlbuki Hazreti Muhammed münhasıran putpe-restlere harp ilân etmiş, bütün gaza ve cihatlarda, Ehli kitap olanlara, yani Musevilerle Hıristiyanlara karşı çok geniş müsamahalar göstermiş, bilhassa Hıristiyanların dinî ve içtimaî haklarına riayet olunması için, Tûru Sina manastırı ile bütün Hıristiyanların her türlü tecavüzden masun kalmaları (*korunmaları*) için, bir de berat vermişti.

Hazreti Muhammed'in, Hıristiyanlara vermiş olduğu bu beraat, Mis piskoposu tarafında yazılmış olan Şark ile sair memleketlerin vasfı ismindeki eserde, aynen şu suretle münderiştir:

1- Her kim bu ahitnamenin ahkâmına muhalif hareket ederse, Allah'ın ahbine muhalefet etmiş olur. Ve bu harekette bulunan her kim olursa olsun; lânete müstahak olur.

2- Rahiplerden hangisi seyahat ederek bir dağ, tepe, köy, deniz ve yahut çölde veya bir manastırda; bir kilisede ve yahut bir mabede yerleşirse, himaye olunacak; kendisine her türlü kolaylık gösterilecek; mal ve canı muhafaza edilecektir.

3- Bunlardan hiçbir vergi ve cizye alınmayacak, hiç biri, böyle bir şey itası için cebir olunmayacaktır.

4- Bunların hâkimleri ve valileri de değiştirilmeyecek, hiçbir memuru azledilmeyecektir.”

5- Bunlar, kendilerine ait kiliselerden çıkarılmayacaklardır.

6- Seyahatleri esnasında da, hiç bir tecavüze uğramayacaklardır.

7- Bunların hâkimleri, valileri, âbidleri, zahidleri, müritleri ve onların hizmetçileri hiçbir vergiye tabi tutulmayacaktır.

8- Bu ahde tecavüz edenler, Allah'ın emirlerine tecavüz etmiş olurlar.

9- Dağ başlarında münzeviyane bir hayat geçirenler de hiç bir vergiye tabi değildirler.

10- Mahsulâtın bereketli zamanlarında halk, bunlara birer hisse vermelidirler.

11- Harp zamanlarında bunlar, ikametgâhlarından çıkarılmayacak, harbe iştirâk için cebir olunmayacaklardır.”

12- İslâm beldelerinde ikamet eden Hıristiyanlardan, ticaret ve servet sahibi olanlar, servetleri nispetinde bir vergi vereceklerdir.

13- Hıristiyanlardan, bu vergiden başka hiçbir şey talep edilmeyecektir.

14- Şayet bir Hıristiyan kadın bir Müslüman ile izdivaç edecek olursa, zevci onun kiliseye gidip gelmesini ve dinî akidelerine göre ibadet etmesini men etmeyecektir.

15- Hıristiyanların, haraba yüz tutmuş olan kiliselerini tamir etmelerine muhalefet gösterilmeyecektir.

Bu şartlara riayet etmeyenler, Allah'ın emirlerine muhalefet etmiş sayılırlar.

Müslümanlar, bu ahitnamenin ahkâmına, sonuna kadar riayet edeceklerdir.

Hazreti Muhammed'in verdiği bu ahitname bizzat kendisi tarafından mühürlenmiş ve ashabı kiramdan bir hayli zevat da, şahit olarak gösterilmişti.

Ahidnamenin 14. Maddesi, son derecede şayanı dikkatti. Kadınlara karşı çok yüksek şefkat hisleri ile mütehasıs olan Resulü Ekrem Efendimiz, o derin merhametlerini, Hıristiyan kadınlarının dinî işlerine kadar teşmil etmiş (*kapsamış*); onların yalnız hayatlarını değil, dinî hislerini de her türlü muhalefet ve müma-naattan sıyanet etmişti (*korumuşt*). Onlardan biri ile izdivaç eden bir Müslümanın; zevcesinin kiliseye gidip gelmesine ve onun dinî akaidine müdahale etmemesi-ni kati bir lisan ile emreylemişti. Hiç şüphesiz ki Hazreti Muhammed'in bu emri, onun yüksek siyaset deha-sının ve bilhassa yaptığı büyük medeniyet inkılâbının en bariz bir misali idi.

Hâlbuki aşağı, yukarı aynı tarihlerinde, bugün İz-nik adını taşıyan Nikya beldesinde, keşmekeş içinde bocalayıp duran Hıristiyanlığın esas ve itikatlarını tes-pit için toplanan o meşhur mecliste, Hıristiyanlığın bütün mukadderatını papazların eline teslim etmiş olan İmparator Konstantin zevcesini kaynar su içinde boğdurup öldürecek derecede vahşet eseri göstermiş-ti.

Hazreti Muhammed'in, gerek İslâm ve gerek Hıris-tiyan kadınlarının içtimaî ve dinî haklarını ahitname-lerle tespit ve teyit etmiş olduğu bir zamanda, Hıris-

tiyan âleminde kadınlara karşı reva görülen zulüm ve vahşet yalnız bundan ibaret değildi. Asırların gittikçe medeniyete doğru ilerlemesine rağmen, dinî mücadeleler yüzünden milyonlarca insan kanları dökülmekle beraber, kadınlara karşı da, insaniyet hislerini rencide edecek birçok muameleler cereyan etmişti.

Kudüs'e giren Ehli Salib (*Haçlı*) Ordusu, bütün kadınların karınlarını deşmişler ve o müdafaasız mahlûkların karınlarını deşen silahlarla da onların masum yavrularını öldürmüşler; her meskenden kopan ıstırap ve yeis çığlıklarının Kudüs semalarını inletmesine sebebiyet vermişlerdi.

İngiltere Kralı Yedinci Henri:

— Gazabımdan bir erkek, şehvetimden bir kadın kurtulamadı, diye iftihar ederdi.

Protestanlığı kabul edenlere karşı yapılan katliamlarda, erkeklerle beraber binlerce kadın da katledilmişti.

1540 senesinde Salisburg Kontesi Margrit gibi muhterem bir kadın ile Klarens Dükası'nın son hafidesi (*kız torunu*) idam olunmuşlardı. Bunlardan Margrit, bir canî gibi cellat eliyle idam edilmek istememiş, şiddetle mukavemet göstermiş, nihayet cellat, tarafından kolları ve boynu yaralandıktan sonra, zorla kafası kesilmişti.

İki sene sonra, İskoçya Kraliçesi Mari Stuart idam olunmuştu. Dört sene sonra An Skiv, işkencelerle idam edilmişti.

Kraliçe Mari'nin beş sene süren hükümdarlığı zamanında, vicdan ve dinî akaid hürriyeti uğrunda iki yüz seksen beş kişi diri diri yakılmıştı. Bunların arasında, altmış beş de kadın vardı.

Henüz kırk dört yaşında bulunan Kraliçe Mari'nin kellesi, cellâdın bir satır darbesi ile koparılmıştı.

Üç çocuğa sihir yaptıkları iddiası ile iki dul kadının da kafaları kesilmişti. Hâlbuki bunlar hâkimlerin huzuruna çıkamayacak derecede hasta ve halsiz olduklarından haklarından gıyaben hüküm verilmiş. Ve kendileri sürüklenerek siyaset meydanına götürüldükten sonra kelleleri kesilmişti.

Taaddüdü zevcât (*çok sayıda kadınla evlilik*) bahsine gelince. Hıristiyanlığın ilk devirlerinde büyük bir medeniyeti temsil eden Bizans İmparatorluğunda, İmparatorların ve asilzade sınıfını teşkil eden zevatın muhtelif zevceleri bulunması âdeti. Ancak bu âdeti, Miladın 393'üncü yılında İmparator Arkadyüs, bir emirname ile ilga etmiş ise de, kısa bir müddet sonra İmparator Valantin diğer bir emirname neşretmiş; arzu ettikleri takdirde, müteaddit zevceler alabileceklerine dair tebaasına geniş bir hürriyet vermişti ve garibi şudur ki İmparatorun bu emirnamesine, piskoposların hiçbiri de itiraz etmemişti.

İmparator Valanintanus Kostantinüs'ün müteaddit zevceleri vardı. Fransa kralı Kloter ile oğulları Heribartos ve Hiberikos da muhtelif zevceler almışlardı. Almanya imparatoru Frederik Barbaros, yedinci Ernolfos, Fransa Kralı Filip Teodatos, İmparator Şarlman,

Pepin, vesair bir takım kral ve imparatorları da bunlara ilave edebiliriz.

İlk Frank Krallarından Gontra'nın Veniranda - Merkadrod - Ostrimld isminde üç meşru zevcesi olduğu gibi, Karbirt ismindeki hükümdarında, Mrfilda - Markoneza - Teodocilda namında keza üç resmi zevcesi; her ikisinin de saraylarında, bir hayli gözdeleleri vardı.

Fransa kralları, diğer hükümdarlardan ziyade taaddüdü zevcâtta istifade ediyorlardı. Hatta bunlardan Teodobert'in Vizicüd isminde bir karısı olduğu halde, Dentari isminde evli bir kadını da onun üzerine almıştı.

İngilizler de bir hayli zaman taaddüdü zevcâtı hoş görmüşlerdi. Hatta bununla da kalmayarak bir aralık taaddüdü ezvac'dan da istifade etmişlerdi. On, on iki zevcin, bir tek kadınla yaşamış olmaları bile vakiydi.

Miladın 726 senesinde Alman din rüesasından Yünigas, Papa Grifori'ye müracaat ederek; bir adamın iki kadınla ne zaman izdivaç etmesine müsaade olunacağını sormuştu. Papa aynı senenin 22 Teşrinisanisinde (*Kasım*da) şu cevabı verdi:

“Bir zevce, şayet zevcelik vazifesini ifaya mani olacak bir hastalığa tutulursa, onun zevci, diğer bir kadınla izdivaç edebilir. Şu şartla ki, hasta zevcesine de icap eden her muaveneti (*yardı*mı) ifa etmelidir.”

Görülüyor ki Hazreti Muhammed'in devrinde - hatta onu takip eden asırlarda bile Hıristiyan ve Garp âlemi de, Arabistan cahiliyet devrinden pek farklı değildi.

İSLÂMİYET’TE KADIN TELAKKİSİ

İslâmiyet’in zuhurundan evvel, Arabistan’daki kız ve kadınların ne vaziyette bulunduklarını evvelce arz etmiştik.

Hâlbuki İslâmiyet, o elim vaziyeti ıslah etmiş, kız çocuklara hayat hakkı vermekle beraber kadınları da fuhuş ve sefahatten, zulüm ve esaretten halâs eylemişti. Ve bunun için de, bu büyük dinin rabbânî vâzı’ ve naşiri olan Resulûllah Efendimiz, bütün muhitine fiilen misaller göstermişti.

İslâmiyet’in zuhuru sıralarında Mekke civarındaki kabileler arasında cereyan eden bir vak’a, Resulûllah Efendimizi son derecede müteessir etti. Vak’a o muhit için pek basit, hatta her gün olağan hâdiselerdendi. Fakat insaniyetin ruhunu dilhun edecek şeylerdendi.

Beni Yüşker kabilesi reislerinden Meşmerc, Beni Temim kabilesi reislerinden Kays bin Asım’ın, kabileler arasında güzelliği ile şöhrat bulan kızını kaçırmıştı. Ve bu vak’a da, bütün o havalide büyük bir dedikodu uyandırmıştı.

Kays, Meşmerc'in nezdine geldi:

— Sana, istediğin kadar mal ve para vereyim. Kardeşimin kızını bana iade et, dedi.

Kız kardeşi bütün şehvânî arzularını tatmin etmiş olan Meşmerc'e büyük bir kayıtsızlıkla tebessüm etti:

— Ben, mal, para filan istemem. Kızı çağıralım, kendisine soralım. İsterse burada kalsın. İsterse, seninle gitsin, diye cevap verdi.

Kızı çağırdılar, Sordular. Kız, son derecede yakışıklı ve genç olan Meşmerc'den ayrılmak istemedi.

— Ben burada kalmayı tercih ediyorum, dedi.

Bu sözleri işiten Kays, büyük bir teessürle avdet etti. Kabilesinin bütün erkânını toplayarak vakıayı nakletti. Sonra:

— Bir erkek çocuk olsaydı, hiç şüphesiz ki böyle hareket etmezdi. Hâlbuki kız, cinsiyetinin arzularına tâbi olarak zaaf gösterdi. Kadın cinsine lânet olsun, diyerek iki küçük kızını getirtti. Onları diri diri toprağa gömerken:

— Şayet başka kızlarım olursa, onları da kendi ellerimle toprağa gömmek ahdim olsun, dedi.

Hâlbuki Kays, merhametli ve âdil bir adamdı. Böyle olmakla beraber, muhitin o meş'um âdetinin tesirinden kurtulamamıştı.

Aradan çok zamanlar geçmemiş, Kays'ın kabilesi İslâmiyet'i kabul etmişti. Kays bir gün, Resulûllah Efendimizi ziyaret için Mekke'ye geldi. Peygamberi-

mizin huzuruna girdi. O sırada Resulü Ekrem Efendimiz Hazreti Fatma'yı dizlerine oturtarak sevmekte idi.

Bu vaziyet, Kays'a çok büyük bir hayret verdi. Bir müddet, bu samimi muhabbet ve şefkat manzarasını temaşa ettikten sonra,

— Anlamadım ne yapıyorsunuz? Bu dişi koyun yavrusunu, niçin koklayıp duruyorsun? Dedi.

Resulûllah Efendimiz Fatma'yı mübarek bağrına basarak:

— Bu benim kızımdır, diye cevap verdi.

Kays, bu cevaba büsbütün hayret etti:

— Garip şey, benim de böyle birçok kızlarım vardı. Hiçbirini öpmeye ve koklamaya lüzum görmedim. Vakitleri gelince, onları diri diri toprağa gömmekte de zerre kadar tereddüt göstermedim, dedi.

Kays'ın bu sözlerinden, Resulûllah Efendimizin şefkat ve merhamet hazinesi olan mübarek kalbi titredi. Bu menfur ve meş'um âdetin terk edilmesi lâzım geldiğine dair Kays'a birçok şeyler söyledi.

Arapların en meşhur şairlerinden Ferzvik'in büyük babası Sa'saa öteden beri bu vahşiyane hareketin aleyhinde idi. Hatta birkaç defa, bu tüyler ürpertici hâdisenin önüne geçmişti.

Bu zat, İslâmiyet'i kabul ettikten sonra, bir gün Resulûllah Efendimizin nezdine geldi. Şuradan, buradan konuşurken:

— Ya Resulûllah! Ben, cahiliyet devrinde birçok hayırlı işler yaptım. Acaba yaptığım bu işlerin, yarın ahirette bir mükâfatını görebilecek miyim? Dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz sordu:

— Ne yaptın?

— Bir gün, çok sevdiğim bir devemi kaybetmiştim. Çölde devemi ararken, bir çadıra rast geldim. Yorgun olduğum için, biraz dinlenmek maksadı ile içeriye girdim. Çadır sahibi beni izzet ve ikram ile karşıladı. Karşıma oturarak tatlı tatlı konuşmaya başladı. O sırada çadırın haricinden bir ses işitildi. Bir kadın “Yahu! Bir kız doğurdum” diye seslendi. Çadırın sahibi hiç tereddüt etmeden; “Ee ne duruyorsun hemen toprağa göm” diye cevap verdi. Bu cevap karşısında vicdanım titredi. Derhal müdahale ettim: “Rica ederim, çocuğu öldürmeyiniz. Bindığım deveyi size hediye edeyim, o kızı bana veriniz” dedim. Bu suretle kızı, o feci ölümden kurtarabildim.

Resulûllah Efendimiz Sa’saa’nın bu sözleri büyük bir memnuniyetle dinledi:

— Hiç şüphe etme. Allah, senin bu hayırlı hareketini mükâfatlandıracaktır, diyerek, Sa’saa’yı sevindirdi.

İslâmiyet, masum kız çocuklarına karşı reva görülen bu menfur faciaların derhal önüne geçtiği gibi, fuhşu ve zinayı ortadan kaldırmak sureti ile de kadına yakışacak olan şeref ve haysiyet mevkiini de tayin etmişti. Nitekim Hazreti Hatice’nin üzerine evlenme-

mek ve onun vefatından sonra da bir müddet yine tek kadınla iktifa etmek (*yetinmek*) sureti ile bunun en bariz misalini bizzat Resulü Ekrem Efendimiz göstermişti.

Resulü Ekrem Efendimiz tertemiz aile taraftarı idi. Nitekim bizzat kendileri de, Hazreti Hatice ile evlenerek, tertemiz bir aile teşkil etmişlerdi. Ashabı Kiramına da;

“Sizin hayırlı olanlarınız, ailesine karşı hayırlı olanlardır. Ben ise, ailesine karşı en hayırlı olanım”

Hadisi şerifi ile aile hayatına merbut (*bağlı*) olmalarını tavsiye ederdi. Hatta bu mealdeki hadisi şerif:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

“Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O’nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.” Rum: 21

Mealindeki ayeti kerime ile teyyüd eylemişti (*kuvvetlendirmişti*).

Eğer fevkalâde bir takım mecburiyetler sebep olmasaydı, hiç şüphesiz ki Resulü Ekrem Efendimiz daima tek zevce ile iktifa edecek ve bu da, dinî bir kanun şekline gelecekti. Mamafih, o devrin hadsiz, hesapsız taaddüdü zevcâtını en asgari bir dereceye tenzil etmek de, yine büyük bir muvaffakiyettir.

İSLÂMİYET'İN KADINLAR ÜZERİNDEKİ TESİRLERİ

Cehalet devrinin Hicaz halkı üzerinde husule getirmiş olduğu vahşet, kadınlara da, sirayet etmişti. Nitekim İslâmiyet'in intişarından evvel, kabileler arasındaki kanlı mücadelelere kadınlar da iştirâk ederler; mağlûplara karşı tıpkı erkekler gibi zulüm ve vahşet gösterirlerdi.

Erkeklerin, kadınları da bu korkunç mücadelelere sürüklemeleri sebepsiz değildi. Çünkü onlar, kadınların da iştirâk ettikleri harplerde mutlaka ölümü göze alarak dövüşürler, kadınlarının düşman eline geçmesini büyük bir şerefsizlik addettikleri için, onları da kendileriyle beraber ölüme sürüklerlerdi.

İşte, bu sebeplerden dolayı kadınların da kalpleri katılmış, hassas ruhları huşunet kesbetmişti. Herhangi bir harpte ve mücadelede oğlunu, kardeşini, kocasını ve hattâ hısım ve akrabasını kaybeden kadınlar derhal mateme girerler ve kaybettikleri sevgililerinin kanını içmeye yemin ederlerdi.

Bu hal, İslâmiyet'in intişarına kadar devam etmişti. Nitekim Uhud Harbi'ne; Mekke'nin asilzade kadınlarından –Ebû Cehil'in oğlu Ahrame'nin zevcesi – Ümmü Hâkim ile Halid Bin Velid'in hemşiresi Fâtıma, Amr ibni As'in zevcesi Rita, Mes'ab bin Amir'in validesi Hannas; Ebû Süfyan'ın zevcesi ve meşhur Muaviye'nin validesi Hind gibi namdar kadınlar da iştirâk etmişlerdir.

Bedir Harbi'nde Hazreti Hamza, Hind'in babası Cebir'i katletmişti. Bunu işittiği anda Kâbe'ye koşarak oradaki putların önünde secdeye kapanan Hind, Hazreti Hamza'nın kanını içmeye yemin etmiş ve Uhud Harbi'nde maktul Cebir'in kölesi Vahşi'ye çok büyük vaadlerde bulunarak Resulü Ekrem Efendimizin muhterem amcası ve Müslümanların en büyük kahramanı Hazreti Hamza'yı kahpecesine şehit etmişti. Ondan sonra da bu mübarek şehidin kanlı cesedi önüne diz çökerek elindeki hançerle onun bağrını yarıp ciğerini çıkararak dişleriyle çiğnemişti.

Yine bu harpte Kureyş kadınları harp esnasında defler çalarak erkekleri harbe teşvik etmişler; onlara hitaben:

*Biz sabah Yıldızının kızlarıyız,
Yumuşak ve güzel halılar üzerinde yürürüz.
İleri atılırsanız, sizi kucaklarız.
Gerilerseniz, sizden kaçarız.
Diye harp şarkıları söylemişlerdi.*

On dört kadından mürekkep şarkıcıların başına Muaviye'nin anası Hind geçmişti. Bu canavar ruhlu kadın, bir taraftan maiyetindeki şarkıcı kadınları idare ederken, diğer taraftan da:

— Ey Kureyşliler! Muhammed'in ümmeti üzerine atılın. Onlardan bir tek tanesini bile sağ bırakmayın, diye feryat etmişti.

Harp, bir aralık Müslümanların geri çekilmesini icap ettiren vaziyete girmişti. O zaman Hind ile diğer Kureyş kadınları Müslüman şehitleriyle yaralıların üzerine hücum etmişler. Onların burunlarını ve kulaklarını kesmişler. Derhal birer ipe dizerek gerdanlık gibi boyunlarına dizmişlerdi.

Fakat harp, nihayet Müslümanların zaferi ile neticelenmişti. O zaman bu vahşi kadınlar korkularından bir tarafa çekilmişler kendileri için mukadder olan feci âkıbeti beklemişlerdi.

Bir aralık, meşhur İslâm kahramanlarından Ebu Decane, bunlara doğru ilerlemişti. Belki de, hepsini birden tepeleyecekti. Fakat elindeki bulunan kılıca Resulullah Efendimiz tarafından kendisine hediye edilmiş olduğunu hatırlayarak:

— Hayır. Resulûllah'ın kılıcını, bu sefil mahlûkların mundar kanlarıyla telvis edemem (*kirletemem*), diyerek geri döndüğü gibi, diğer İslâm mücahitleri de, Resulûllah Efendimizin kadınlara karşı huşunet gösterilmemesi hakkındaki emirlerini nazarı dikkate alarak onlara tecavüzden vazgeçmişlerdi.

Hâlbuki Uhud Harbi'ne, Müslüman kadınları da iştirâk etmişlerdi. Ve bunlar, müşrik kadınlarının irtikâp ettikleri (*işledikleri*) vahşete mukabil, İslâmiyet'in saffet, nezahet ve asaletini göstermişlerdir:

İns'in validesi Ümmü Selme, zevce-i peygamberî Ayşe ile beraber mücahitlere su taşımıştı. Bunların refakatinde sırtına yüklendiği ağır su kırbasını güçlkle taşıyan, Ebu Said Hederî'nin validesi Ümmü Selit de vardı.

Bir aralık müşrikler, bütün kuvvetleriyle Resulü Ekrem Efendimizin üzerine yüklenmişlerdi. O zaman, Nebii Zışan Efendimizin yanında bulunanlar, ancak birkaç kişiden ibaretti.

Resulûllah Efendimizi tehlike de gören Ümmü Amara derhal ileri atılarak vücudunu ona siper etmiş; sonrada elindeki kılıçla müşriklerin en önünde bulunan İbni Kamime ile mücadeleye girişmiş ve nihayet aldığı ağır bir yara ile kanlar içinde yerlere serilmişti.

Yine İslâm ordusunda bulunan bazı kadınlar da, yaralıları tedavi etmişlerdi. Bunların başına da Resulûllah Efendimizin sevgili kerimesi Hazreti Fâtıma geçmişti.⁶

Uhud Harbi'nde bulunan Ashabı Kiram'dan Süheyl bin Saad rivayet eder ki: Harpte, Resulûllah'ın başındaki miğfer parçalanmış; kendileri de miğferin kırılan kenarı ile mübarek başından yaralanmıştı.

Hazreti Fâtıma, bu haberi alınca koşup geldi. Gözlerinden yaş dökerek su getirilmesini emretti. İmam Ali koşup giderek kalkanı ile su getirdi. Hazreti Fâtıma

6- Sahihi Buharî.

ağlaya ağlaya pederinin yarasını birkaç defa yıkadıysa da, kan dinmedi. Sonra, Fâtıma'nın gözüne bir hasır parçası ilişti. Hemen onu yakarak hâsıl olan beyaz ve temiz külü, yaranın üzerine koyar koymaz, kan derhal dindi.

İslâmiyet'ten evvel Araplar, kadınlara hiçbir miras hissesi ayırmazlardı. Babaları ve kocaları ölen kadınlar, derhal sefaletе düşerek perişan olurlardı.

İslâmiyet, tıpkı erkekler gibi kadınların da bir takım haklara mâlik olduğuna hükmederek, bunun içinde, dinî kanunlar yaptı. Nitekim Kur'an-ı Kerim'in muhtelif ayetleri, bu kanunları Müslümanlara şu suretle tanıttı:

Sure-i Bakara'da (221. Ayet):

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُوْمِنَ وَلَآئِهِنَّ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُوْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللّٰهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِأَذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

“İman etmedikleri sürece Allah’a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin. Allah’a ortak koşan kadın hoşunuza gitse de, mü’min bir cariye Allah’a ortak koşan bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikleri sürece Allah’a ortak koşan erkeklerle, kadınlarınızı evlendirmeyin. Allah’a ortak koşan hür erkek hoşunuza gitse de; iman eden bir köle, Allah’a ortak koşan bir erkekten daha hayırlıdır. Onlar ateşe çağırırlar, Allah ise izniyle, cennete ve bağışlanmaya çağırır. O, insanlara âyetlerini açıklar ki, öğüt alıp düşünsünler.”

Sure-i Nisa'da (3. Ayet):

وَأَنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانْكحُوا مَا طَلَبَ لَكُم مِّنَ النَّسَاءِ مَتًى وَثَلَاثَ وَرُبَاعٌ فَلَنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاجِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ آذَنُي أَلَّا تَعُولُوا

“Eğer, (velisi olduğunuz) yetim kızlar (ile evlenip onlar) hakkında adaletsizlik etmekten korkarsanız, (onları değil), size helâl olan (başka) kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâhlayın. Eğer (o kadınlar arasında da) adaletli davranmayacağınızdan korkarsanız, o takdirde bir tane alın veya sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için daha uygundur.”

Sure-i Nisa'da (19. Ayet):

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْثُوا نِسَاءً كَرِهْنَ وَلَا تُتْعَلُوهُنَّ لَئِنْ حَبِطَ عَنْكُم مَّا آتَيْتُمُوهُنَّ بِقَاحٍ فَعَلَيْكُمْ مِنَ الْغَنَاءِ أَنْ تَتَّبِعُواهُنَّ وَتَكْرِهْنَ وَأَنْ يَتَّبِعَهُنَّ رِجَالٌ يَكْرَهُنَّ وَأَنْ يَكُنَّ بِكُمْ مِثْلُ النُّعَرِ ۚ إِنَّكُمْ عَلَيْنَا فِئْتَانٌ يَحَابِبُونَ ۚ يُبَايِعُوكُمْ وَتُبَايَعُونَ لَهُمْ فَأُولَٰئِكَ أَوْلَىٰ بِمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۚ

“Ey iman edenler! Kadınlara zorla mirasçı olmanız size helâl değildir. Açık bir hayâsızlık yapmış olmaları dışında, kendilerine verdiklerinizin bir kısmını onlardan geri almak için onları sıkıştırmayın. Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur. Eğer zevcelerinizden ikrah eder olursanız bile, onlara maruf olan hadler dairesinde muamele ediniz.”

Sure-i Nisa'dan (23. Ayet):

خَرِمْتُ عَلَيْكُمْ أَمْهَانِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَأَخَوَانِكُمْ وَعَمَّائِكُمْ وَخَالَاتِكُمْ وَبَنَاتِ الْأَخِ وَبَنَاتِ الْأُخْتِ وَأَمْهَانِكُمُ الْيَتَامَى أَرْضَعْتُمْ وَأَخَوَانِكُمُ الرِّضَاعَةَ وَأَمْهَاتِ بَنَاتِكُمْ وَرَبَّائِنَكُمُ الْيَتَامَى فِي حُجُورِكُمْ مِنْ بَنَاتِكُمُ الْيَتَامَى دَخَلْتُمْ فِيهَا فَلَنْ أَلَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ فِيهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَخَلَائِلَ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ لَنْ أَلَمْ يَكُنِ اللَّهُ كَانُ عَفُورًا رَحِيمًا

“Size şunlarla evlenmek haram kılındı: Analarınız,

kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren sütannelerinizi, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle zıfafa girdiğiniz karılarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, -eğer anneleri ile zıfafa girmemişseniz onlarla evlenmeniz size bir günah yoktur- öz oğullarınızın karıları, iki kız kardeşi (nikâh altında) bir araya getirmeniz. Ancak geçenler (önceden yapılan bu tür evlilikler) başka. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.”

Yine Sure-i Nisa'da (25. Ayet):

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكِ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِأَدْنَىٰ أَهْلِهِنَّ وَأَتَوْهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّجِدَاتٍ أَخَذَ إِذَا أَحْصَىٰ قُلٌّ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْكُمْ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

“Sizden kimin, hür mü'min kadınlarla evlenmeye gücü yetmezse sahip olduğunuz mü'min genç kızlarınızdan (cariyelerinizden) alsın. Allah, sizin imanınızı daha iyi bilir. Hepiniz birbirinizdensiniz. Öyle ise iffetli yaşamaları, zina etmemeleri ve gizli dost tutmamaları hâlinde, sahiplerinin izniyle onlarla evlenin, mehirlerini de güzelce verin. Evlendikten sonra bir fuhuş yaparlarsa, onlara hür kadınların cezasının yarısı uygulanır. Bu (cariye ile evlenme izni), içinizden günaha düşmekten korkanlar içindir. Sabretmeniz ise sizin için daha hayırlıdır. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

Bu da Nisa suresinden (34. Ayet):

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا آتَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْزِرُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

“İsyan ile itaatten çıkmalarından korktuğunuz kadınlara nasihat edin. Yatağınızı ayırın. Onların, yüzlerine vurmamak ve bir taraflarını acıtmamak suretiyle, elinizle kendilerini hafifçe dövebilirsiniz. Eğer itaat eder ve isyandan vazgeçerlerse, artık kendilerine karşı hiçbir şiddetli muamele göstermeyiniz.”

Nisa Suresi: 35. Ayet

وَأِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَانْعَمُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

“Eğer zevç ve zevce arasında şiddetli bir ihtilaf hâsıl olursa, zevç ve zevcenin akrabalarından birer hakem gönderiniz. Onlar aralarını bulmak murat ederlerse, Allah yardımcılarıdır.”

Maide Suresi: 5. Ayet

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَلٌ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَلٌ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Bu gün size temiz ve hoş şeyler helâl kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yiyecekleri size helâl, sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir. Mü'min kadınlardan iffetli olanlarla, daha önce kendilerine kitap verilenlerden olan iffetli kadınlar da, mehirlerini vermeniz kaydıyla; evlenmek, zina etmemek ve gizli dost tutmamak üzere size helâldir. Her kim de inanılması gerekenleri inkâr ederse, bütün işlediği boşa gider. Ahirette de o, ziyana uğrayanlardandır.”

Nur Suresi: 4. Ayet

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

“Zâni, ancak zina ettiği zâniyeyi veyahut bir müşrikeyi nikâh edebilir.”

Görülüyor ki, Resulûllah Efendimiz bu mühim kanunları vaaz ederek kadınların hukukunu sıyanet eylerken (*korurken*) onlara karşı pek hassas bir hal almış, hatta o devrin icabı olan şiddetli cezalardan bile kaçınmıştır.

İsyan eden ve itaatsizlik gösteren zevceleri, ancak yüzlerine gözlerine vurmamak, bir taraflarını acıtmamak suretiyle ve yalnız el ile hafifçe dövmelelerine müsaade etmekle, kadınlara karşı azamî derecede müşfik davranmıştır.

Sonra, Resulü Ekrem Efendimiz, cariyelerle izdivaca müsaade etmekle, asrı demokrasi prensiplerinin en başında bulunan içtimaî sınıf farklarını ortadan kaldırmıştır.

Müşrike yani putperest kadınlarıyla Müslümanların izdivaçlarının men'i bahsine gelince: Hicretin üçüncü senesine kadar bu âdet cari idi. Uhud Harbi'nden sonra men edildi. Buna başlıca sebep de müşrik kadınlarının zevçleriyle birleşerek ehli İslâm aleyhinde gösterdikleri huşunetti.

Hâlbuki ehli kitap olanlarla Müslümanların izdivaçlarına müsaade etmiş, hatta bu müsaadesini Tûru Sinâ rahipleriyle bütün Hıristiyanlara verdiği bir ayeti şerifin;

Şayet bir Hıristiyan kadını bir Müslüman ile izdivaç edecek olursa, zevci anı kiliseye gidip akidesine göre ibadet ifasından menetmeyecektir.

Şeklindeki 14'üncü maddesiyle teyit eylemişti. Bunlardan da anlaşılıyor ki İslâmiyet, Cenab-ı Hakk'a şerik ve nazir koşan putperestlere şiddetle muhalifti. Fakat bazı ahkâm ve akidelerle Müslümanlardan ayrılan ehli kitaba, yani Yahudilerle Hristiyanlara karşı ise tamamiyle müsamaha göstermekte idi.

Nikâhın şekli bahsine gelince: Arapların cahiliyet devrindeki nikâhları, hemen hemen zinaya müşabihti (*benziyordu*). Bir erkek, hiçbir kayıt ve şarta tâbi olmadan, bir kadınla istediği kadar yaşar, sonra onu kolundan tutarak kapıdan atıverirdi.

Fakat İslâmiyet nikâhı esaslı kayıtlara raptederek kadının hakkını tayin etmiş ve bu suretle de aile hayatında kadına mühim bir mevki vermişti.

Bilhassa, taaddüdü zevcât (*çok kadınla evlilik*), şart değildi. Ancak hali, vakti müsait olanlar dört kadın alabilirlerdi. Fakat onların da bu kadınları müsavi şartlarla geçindirmeleri zevceleri arasında hak ve adaleti tamamiyle muhafaza etmeleri esası ittihaz edilmişti.

Fakat Resulûllah Efendimizin uzun müddet Hazreti Hatice ile yaşamak suretiyle gösterdiği hareketi ve bu mesele etrafında söylediği sözleri de gösteriyor ki, kendisi tek zevce fikrine mütemayildi.

TALÂK

Talâk (*boşanma*) bahsine gelince:

İslâmiyet'in talâka ait ahkâmı, büyük bir dikkatle tetkike değer meselelerindendir. Çünkü zevcesini tatlik etmek, münhasıran zevcin elindedir. Ve zevç,

istediği zaman, hiçbir sebep göstermeye lüzum göstermeksizin, zevcesine hitaben:

“Seni boşadım,” demekle ondan o anda ayrılabilir.

Görünüşe nazaran meselenin şekli pek garip gelir. Yani, bu hususta bütün kuvvetin erkeklere verilmiş olduğuna hükmedilebilir. Ve hakikaten de öyledir. Fakat Resulullah Efendimiz her meselede göstermiş olduğu hak ve adaleti bu işte de tatbik etmiş; bir erkeğin karısını boşayabilmesi için onun ya kendisine ihanette bulunması, ya hırsızlığı itiyat etmiş olması veyahut verilen nasihatlere rağmen ibadete yanaşmaması gibi büyük kusur ve kabahatleri şart eylemiştir.

Taaddüdü zevcât, nikâh, talak, mihir, iddet ve saire gibi aile hayatına taallûk eden ahkâm, hicretin dördüncü ve beşinci senelerinde vahiz tarikiyle vaaz edilmiştir. Ve hepsi de, aile saadetini temin etmek ve bilhassa kadınları haksızlıklardan esirgemek esasına müstenittir.

Bu hususta birçok âyeti kerimeler nazil olduğu gibi, başlı başına da bir sureyi şerif nüzul etmiştir.

Mesela; Bakara suresindeki şu âyetler: İslâmiyet’in talak meselesine ne kadar ehemmiyet verdiğini tebarüz ettirmeye kâfidir.

لِّلَّذِينَ يُؤْلَوْنَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرِيصَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Eşlerine yaklaşmamağa yemin edenler için dört ay bekleme süresi vardır. Eğer (bu süre içinde) dönerlerse şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَالْإِجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Talâk edilen kadınlar, üç hayız müddetinin geçmesini beklesinler. Allah'a ve ahirete iman ediyorsa, Cenab-ı Hakk'ın, onların rahimlerinde halk eylediği çocuğu gizlemek kendilerine helâl olmaz.

Bu müddet zarfında, eğer tekrar birleşip iyi geçinmek istiyorlarsa, nikâhı iade etmekte zevçler daha ziyade haklıdır. Kadınların aleyhlerine olduğu gibi, lehlerine olmak üzere de hakları vardır. Erkeklerin hakları, kadınlardan bir derece fazladır. Allah her şeyi icraya muktedir, aziz ve hâkimdir. 228

الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَلَمَّا سَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسَرَخَ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا بِمَا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُبَيِّنَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُبَيِّنَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

Talâk, iki keredir. Bundan sonra ya iyi geçinmeli, eğer bu mümkün değilse, kadına iyilikle yol vermelidir. Zevcenize verdiğiniz bir şeyi ondan almak, size helâl olmaz. Meğerki onlar, Allah'ın hududunu ikame edememekten korkarlar. Eğer onların zevciyet hukukunu Allah'ın hükümleri mucibince eda edemeyeceklerinden korkuyor iseniz, zevcenin zevce bir şey feda etmesinde ve zevcin onu kabul eylemesinde hiçbir günah yoktur. Bu, Allah'ın hükümlerinin hudududur. Onlara tecavüz etmeyiniz. Allah'ın hududunu tecavüz edenler, zalimdir. 229

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْنَا أَنْ يَتَرَاجَعَا لَنْ طَلَّقَا أَنْ يَتَيَمَّمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُتَيَمَّمُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

Eğer erkek karısını (üçüncü defa) boşarsa, kadın, onun dışında bir başka kocayla nikahlanmadıkça ona helal olmaz. (Bu koca da) onu boşadığı takdirde onlar (kadın ile ilk kocası) Allah'ın koyduğu ölçüleri gözete-bileceklerine inanıyorlarsa tekrar birbirlerine dönüp evlenmelerinde bir günah yoktur. İşte bunlar Allah'ın, anlayan bir toplum için açıkladığı ölçüleridir. 230

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ عَلَيْهِنَّ فَامْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِيُتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman, ya onları iyilikle tutun yahut iyilikle bırakın. Haklarına tecavüz edip zarar vermek için onları tutmayın. Bunu kim yaparsa kendine zulmetmiş olur. Sakın Allah'ın âyetlerini eğlenceye almayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini, size öğüt vermek için indirdiği Kitab'ı ve hikmeti hatırlayın. Allah'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir. 231

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرَهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدَرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ

Kendilerine el sürmeden ya da mehir belirlemeden kadınları boşarsanız size bir günah yoktur. (Bu durumda) -eli geniş olan gücüne göre, eli dar olan da gücüne

göre olmak üzere- onlara, aklın ve dinin gereklerine uygun olarak müt'a verin. Bu iyilik yapanlar üzerinde bir borçtur. 236

وَأَنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ قَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا قَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْتُونَ أَوْ يَعْتُوا الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْتُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَلْسُوا الْفَصْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Eğer onlara mehir tespit eder de kendilerine el sürmeden boşarsanız, tespit ettiğiniz mehrin yarısı onlarıdır. Ancak kadının, ya da nikah bağı elinde bulunanın (kocanın, paylarından) vazgeçmesi başka. Bununla birlikte (ey erkekler), sizin vazgeçmeniz takvaya (Allah'a karşı gelmekten sakınmaya) daha yakındır. Aranızda iyilik yapmayı da unutmayın. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı hakkıyla görendir. 237

Ahzab Suresinden (49. Ayet):

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدْوٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَنْعُوهُنَّ وَسَرَخُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا

“Ey müminler! Mümin kadınları nikâh ve sonra kendileri ile temas etmeden evvel tatlik ederseniz, onların iddet müddetlerini beklemenize bir lüzum yoktur. Ancak onlara güzellikle yol veriniz ve kendilerine bir şey vermek suretiyle onları istifade ettiriniz.”

Görülüyor ki talâk hakkı erkeklere verilmiş olmakla beraber, kadının haklarını muhafaza için de bir hayli ahkâm vaaz edilmiştir. Yâni, evlenmekte olduğu gibi, boşamakta da esas olan para meselesidir. Kadın boşanabilecek; Lâkin mihri de derhal kendisine verilecektir.

Sonra, talâkın bu kadar basit olmasının sebebi de, aile esrarının başkalarına ifşa edilmemesi esasına müstenittir. Çünkü bir mahkeme huzurunda karısını boşayacak olan kimsenin, mutlaka o talâka mucip sebepler göstermesi lâzımdır. Mamafih bu hak da kadına verilmiştir. Zevcinden ayrılmak isteyen bir kadını şayet kocası boşamak istemezse, o zaman kadın mahkemeye müracaat ederek ve talebinin haklı olduğunu ispat edecek sebepler göstererek kocasından ayrılmak hakkına mâliktir.

Talâk bahsinde en dikkate şayan olan nokta, üç defa karısını tatlik eden bir erkeğin, hülle yapmadan karısını tekrar nikâh edememesidir.

Hülle, kocası tarafından üç defa boşanan bir kadının, başka bir erkekle nikâh edilip onunla zifafa girmeden evvel tekrar kocasına varamaması demektir. Bu karısını seven bir adam için, cidden müthiş bir şeydir.

Şekle bakıldığı zaman bu mesele, biraz fikirlere aykırı gelir. Hatta ahlâkî sebeplerden dolayı hoş da görülmeyebilir. Lâkin bu hükmü vermekte acele etmemelidir. Çünkü Hülle, bu erkeğin talâk hakkını su-iistimal etmemesi için vaaz edilmiş olan bu tehditten ibarettir.

Karısını başka bir erkeğin yatağında görmek istemeyen bir kocanın, ikide birde talâka müracaat ederek karısını endişelere düşürmemesi ve aile saadetini ihlâl etmemesi içindir ki, bu da kadının lehindedir.

Hülâsa, Resulûllah Efendimiz, kadının istikbal ve saadetini temin etmek için talâk bahsine çok ehem-

miyet vermiş bu suretle de kadınlara karşı şefkat ve merhamet eserlerini pek bariz bir suretle göstermiştir.

ZİNA VE İFTİRA

Resulü Ekrem Efendimiz, zina ve iftira meselelerine bunlardan daha ziyade ehemmiyet vermiş, bu suretle de kadınların maruz kalacakları müşkül vaziyetlerin önüne geçmek için çok esaslı hükümler vazetmiş, bu hükümlerde muhtelif âyeti kerimelerle teyit edilmiştir.

Mesela; Nisâ suresinde, bu mesele hakkında şu âyetler nüzul etmiştir.

وَالَّذِينَ يَأْتِيَنَّ الْفَاحِشَةَ مِنْ بَسَائِكُمْ فَاَسْتَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ اَرْبَعَةٌ مِنْكُمْ فَلَنْ شَهِدُوا فَاَمْسِكُوهُمْ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّيَنَّ الْمَوْتُ اَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُمْ سَبِيلًا

“Kadınlardan fuhuş işleyenleri iddia edenlerden dört şahit isteyiniz. Eğer dört şahit te bu hususta şahadet ederlerse, zâniyeyi vefat edinceye kadar yahut Allah ona bir yol açıncaya kadar evleriniz de hapsediniz.” 15

وَالَّذَانِ يَأْتِيَانِيَا مِنْكُمْ فَاُذَوُّهُمَا فَلَنْ تَابَا وَاَصْلَحَا فَاَعْرِضُوا عَنْهُمَا اِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا

“Sizden iki kişi zina ederse, onları cezalandırın. Bundan tövbe edip salâh eserleri gösterirlerse, o zaman kendilerini serbest bırakın.” Nisa: 16.

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْجَ اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

“Zinaya yaklaşmayınız. O, pek fena bir şey, kötü bir yoldur.” İsra: 32.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةً وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهَا رَأْفَةُ فِي دِينِ اللَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدُ عَذَابُهَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

“Zina eden kadın ile erkekten her birine yüzer değnek vurunuz. Eğer Allah’a ve Ahiret gününe iman edenlerden iseniz, dinin bu hükmünün icrasında, onlara kat’iyen şefkat ve merhamet göstermeyiniz.” Nur: 2.

الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

“Zâni, ancak zâniye veyahut müşrikeyi nikâh edebilir. Zâniye de, zâni ve yahut müşrik ile nikâhlanır. Bunlar, müminlere haram kılınmıştır.” Nur: 3.

Resulûllah Efendimiz, namuslu kadınlara zinâ isnad olunarak onların lekedar olmalarının önüne geçmek için de bir takım ahkâm vazetmişlerdir. Bu ahkâm, Kur’anı Kerim ile teyit edilmiştir.

Ezcümle Nûr suresinde, şu ayeti kerimeler münderiçtir:

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

“Namuslu olan kadınlara zinâ isnat edenler, bu hususta dört şahit getirmezler ise, onlara seksen değnek vurunuz. Ve ebediyen şahadetlerini kabul etmeyiniz.” Nur: 5

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ أَرْوَاحَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ
الصَّادِقِينَ

وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

“Zevcelerine zinâ isnat edip, kendi nefislerinden başka şahidi olmayanların şahadeti, o şahadette yalan söylediklerine dair dört defa şahadettir. Yani dört defa Allah şahit olsun ki, ‘ben sadığım’ dedikten sonra, beşinci defasında, ‘eğer yalan söylüyorsam, Allah’ın lâneti üzerime olsun’ demektir.” Nur: 6,7.

وَالْحَامِسَةُ أَنَّ عَصَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا لَوْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ
وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ

“Zina isnat olunan zevce de dört defa yemin ederek zevcinin yalancı olduğuna şahadet ederse, kendinden azabı defeder. Beşincisinde eğer zevcim sadık ise, Allah’ın lâneti benim üzerime olsun diye yemin ile nefsi zina isnadından tenzih eyler.” Nur: 8,9.

Görülüyor ki Resulü Ekrem Efendimiz, kadınlığı cahiliyet devrinin zulüm ve vahşetinden kurtarmak, içtimaî hayat içinde kadına dayanan mesut yuvalar kurulmak, onların haklarını da adilâne bir surette korumak için, çok esaslı hükümler vazetmiş, daha bin üç yüz sene evvel, bugünkü medenî kanunların esaslarını ihzar eylemiştir.

On dokuzuncu asırda Mabadi ismindeki İngiliz mecmualarından birinde, aynen şu satırlar münderiçtir:

“Hazreti Muhammed tarafından tesis edilen İslâm devletinden artık bugün hiçbir eser kalmamıştır. Fakat İslâm zevçleri ve İslâm zevceleri, umumiyetle siyasî, teşriî; iktisadî haklardan mütesaviyen (eşit) istifade de

bulunmaktadırlar. Hazreti Muhammed, kadın ve erkek arasındaki vazifeleri ayırmış ve bu iki cinsiyet arasında müsavi haklara istinaden dinî kanunlar yapmıştır. Bu suretle de İslâm kadınlarına, umumiyetle Garp kanunlarının Garp kadınlarına temin etmediği ve edemediği derecede şerefli bir makamın kapılarını açmıştır. Bu itibarla da Hazreti Muhammed, pek haklı olarak kadınların en büyük hamisi unvanını kazanmıştır.”

Mamafih, Resulûllah Efendimiz, kadınları himaye ve müdafaa etmekle beraber, onlardan zuhura gelen kabahatlere karşı asla müsamahakâr değildi. Bilhassa zinânın ortadan kalkmasına son derecede ehemmiyet vermişti.

Fuhuş ve ahlâksızlığın mubah olduğu cahiliyet devrinde zina ya karşı hiçbir ceza tertip edilmezdi. Hatta beş yüzden fazla erkekle görüşmüş olan zâniye ve fahişelere, evlerinin kapısı üzerine birer bayrak asmak suretiyle imtiyazlar bile verilmişti.

Putperestlerin ahlâk hususunda bu kadar müsamahakâr olmalarına rağmen, yine o muhitte – yani Hicaz muhitinde – yaşayan Yahudiler bu cihete çok ehemmiyet verirler ve yakaladıkları zâni ve zâniyeyi Recim ederlerdi.

Fakat İslâmiyet’in intişarına yaklaşan devirlerde onlar da bu dinî âdetlerini gevşetmişler, gayri meşru münasebatta bulunanları ele geçirdikleri zaman, erkek ile kadının yüzlerine siyah boya sürmek ve onları halk karşısında teşhir eylemekle iktifa etmekteydi.

Resulûllah Efendimiz Medine'ye hicret buyurduklarından sonra, artık orada tamamıyla İslâm kanunları cereyan etmeye başlamıştı. Bu esnada da zina cürmü ile bir erkek ve bir de kadın Yahudi yakalanmıştı.

Resulü Ekrem Efendimiz, İslâm olmayan bu mücrimleri nasıl cezalandırmak lâzım geldiğini düşünmek mecburiyeti karşısında kaldı. Ve nihayet onları, kendi şeraitleriyle tecziye etmek lüzumunu kararlaştırdı.

Yahudilerin belli başlı şahsiyetlerinden birkaç kişiyi huzuruna celbetti, onlara meseleyi izah eyledikten sonra:

— Bana Tevrat'ın aslını getiriniz, dedi.

Tevrat geldi. Tetkik edildi. Zâni ve zâniyelere karşı hiçbir hükme tesadüf edilemedi. Yahudiler, bilahare maruz kalacakları şiddetli hareketleri düşünerek, Tevrat'ın zâniler hakkındaki hükümlerini gizlemişlerdi.

Fakat Resulü Ekrem Efendimiz, Yahudilerin bu hilelerini derhal hissetti, tetkikata girişti. Zâniler hakkında, Tevrat'ın vermiş olduğu recim hükmünü tespit ederek, o Yahudi zâni ile zâniyenin derhal yarı bellerine kadar toprağa gömülerek taş tutulmaları hakkında emir verdi.

Vakıa, bu ceza, çok şiddetli idi. Fakat cahiliyet devrinin caiz gördüğü ahlâksızlığın önüne de başka türlü geçilemezdi.

İslâmiyet, her türlü cürümlere iki ceza tertip etmişti: Bunun bir kısmı, dünyevî, diğer kısmı ise uhrevî idi. Yâni mücrimler, hem irtikâp ettikleri cürümlerin

cezalarını dünya da görecekler, hem de ahirette çekeceklerdi.

Hicretin yedinci senesinde, Müslümanlardan biri, gizlice zina etti. Onun bu hareketini hiç kimse görmemişti. Ve hiçbir şikâyetçisi de mevcut değildi. Fakat mücrimde, derhal bir nedamet ve vicdan azabı belirdi. Nihayet, buna tahammül edemedi. Bir gün Mescid-i Şerif'e geldi. Nebii Zîşan Efendimizin huzuruna dikildi:

— Ya Resulûllah! Ben zina ettim. Cezamın, yalnız ahirete kalmasını istemiyorum. Bana, dünyadaki cezamı da ver, dedi.

Resulûllah Efendimiz, zâniyeyi de getirtti. Ona da cürmünü itiraf ettirdi. Ve her ikisinin recim edilmesi için emir verdi.

Resulûllah Efendimiz, üç şeye çok ehemmiyet verirdi. Bunlardan da can - mal ve namus meselesinin siyâneti (*korunması*) idi. Bunun içindir ki zina isnat edilen kimselerin cürümlerini ispat için, dört kişinin şehadetini şart etmişti. Bu da namusun, her hangi bir maksatla iftiraya maruz kalmasını siyanetten ibaretti. Hâlbuki namus, mukaddesti. Resulûllah Efendimiz ise, mahaza iftiranın önüne geçmek için, bu dört şahit meselesini şart ittihaz etmişti.

Bütün bu saydığımız delillerden de anlaşılıyor ki İslâmiyet kadınların hakkını tanıyan ilk dindi. Resulûllah Efendimiz, kadınların, erkekler derecesinde hürmet ve riayete nail olabilmeleri için –bir kısmını yukarıda arz ettiğimiz gibi– birçok hükümler vazetmişti.

İDAMA MAHKUM OLAN KADINLAR

Resulü Ekrem Efendimiz, kadınlara karşı bu derecede şefkat göstermek ve hatta vaktiyle diri diri gömülen kız evlâtlara “Kerime” unvanını bahşederek onları tekrim etmekle (*saygı göstermekle*) beraber karşı gelenleri cezalandırmak hususunda da müsamaha göstermemişti.

Mesela; Mekke’nin fethi esnasında, ehli İslâm’a karşı vaktiyle pek eza ve cefa etmiş olan bazı müşriklerin katilleri için emir vermiş; onların kanlarının heder olduğunu söylemişti ki, bunların arasında bazı kadınlar da mevcuttu.

Bunların en başında, Ebû Süfyan’ın zevcesi ve hilâfeti gasp ederek Şam’da Emevî saltanatını tesis eden Muaviye’nin validesi Hind geliyordu.

Kalpten, vicdandan, kadınların şefkat ve hasasiyetinden tamamıyla mahrum kalan bu kadını, Resulûllah’ın sevgili amcası ve Müslümanların en namdar kahramanları Hazreti Hamza’yı kahpecesine şehit ettirdikten sonra o mübarek şehidin burnunu, kulağını kesmek, göğsünü hançerle yararak çekip çıkardığı ciğerlerini dişleriyle çiğnemek gibi gösterdiği vahşet eserlerinden dolayı bütün müminler ondan nefret ediyor; herkes bu vahşi kadını ele geçer geçmez parçalanmasını istiyordu.

Resulûllah Efendimizin fikri de bu merkezdeydi. Bunun için, Hind’in kanını da heder etmiş ve kendisinin her nerede görülürse derhal katli ve idam edilmesi için emir vermişti.

Mekke'nin fethini müteakip, Resulûllah Efendimize biat için gelen kadınlar arasında o da Nebii Zîşan Efendimizin huzuruna girdi. Lâkin yüzünü, bir nikab ile gizlemişti.

Hind, Resulü Ekrem'in huzuruna diz çöküp oturduktan sonra:

— Ya Resulallâh! Mübarek elini ellerimize ver ki sana iman getirelim. Ve biat edelim, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz, Hind'in bu teklifini kabul etmedi.

— Ben, kadınlarla müsafaha edemem (*tokalaşamam*), dedi.

Bir kap su istedi. Mübarek elini o suya soktuktan sonra, iman getirecek ve biat edecek olanların da aynı şekilde suya ellerini sokmalarını emretti. O esnada Hind ile aralarında şu halde bir muhavere geçti.

— Ya Resulallah! Sana iman etmek için ne gibi şartlar lâzımdır?

— Bundan sonra, putlara tapmayacaksınız. Ve Cenab-ı Hakk'ı, şerik koşmayacaksınız.

— Kabul ediyorum.

— Kız evlâtlarınızı öldürmeyeceksiniz.

— Bunu da yapmam.

— Hırsızlık etmeyeceksiniz.

— Arada sırada kocamın cebinden para alırdım. Bundan sonra, onu da almam.

— Zina etmeyeceksiniz.

— Kocalı karı zina eder mi?

— Şu halde Allah'ın birliğine inandığınıza dair şehadet getiriniz.

Hind, şehadet getirdi. Ve Resulûllah Efendimiz de onun biatini kabul etti.

Bunun üzerine Hind, yüzündeki nikabı çekti:

— Ya Resulallah! Beni tanıdın mı? Ebû Süfyan'ın zevcesi Hind'im, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz, birkaç dakika sükût etti. Onun her nerede görülürse görülsün, derhal katil ve idam edilmesi için emir vermişti. Fakat şimdi, bu emir tatbik edilemeyecekti.

— Ya Hind! Senin kanın, heder edilmişti. Lâkin artık Müslüman olduğun için bu emir icra edilmeyecek. Evine git, otur, demek mecburiyetini hissetti.

Hind, evine gitti. Orada mevcut olan putları bir balta ile kırıp sokağa attıktan sonra, yaptığı kurnazlıkla hayatını pek ucuz kurtardığına memnun olarak bir köşeye çekildi.

İdama mahkûm olan kadınlardan ikincisi ve üçüncüsü, Ebi Hatal'ın cariyelerinden Karibe ve Kartina idi. Bunların sesleri, gayet güzeldi. İçki meclislerinde, Resulü Ekrem Efendimiz aleyhinde şarkılar söyleyerek hem efendilerini, hem de onun davetlilerini eğlendirirlerdi.

Bunlardan Kartina, Mekke'nin sükût edeceğini hisseder etmez, derhal firar etti. Mücahitlerin bütün araştırmalarına rağmen, ele geçirilemedi. Karibe ise,

İslâm ordusunun Mekke'ye giremeyeceğine kanaat getirmişti. Bunun için, firara lüzum görmemişti. O, bu budalaca kanaatinin cezasını, kendi hayatıyla ödedi.

Ordunun Mekke'yi istilaya başlamasını büyük bir hayretle evin damı üzerinden temaşa ederken, kendisini tanıyan mücahitlerden biri tarafından yakalanarak sokağa indirildi. Orada, bir kılıç darbesiyle tam gırtlğından kesilerek kellesi uçuruldu.

İdama mahkûm olanların dördüncüsü, yine Ebû Hatal'ın azatlı cariyelerinden Erteb'di. Bu da, o içki meclislerine iştirâk eder; güya Resulü Ekrem Efendimizin taklitlerini yapıyormuş gibi müstehcen hareketlerle meclistekileri eğlendirirdi. Bu da Mekke'nin fethi günü saklandığı yerden çıkarılarak katledildi.

Bu mahkûmların beşincisi, Beniye-i Matlab'in cariyelerinden Sâre idi. Siyeri Nebevi'yi yazan bazı zevatın rivayetlerine nazaran, Medine'nin meşhur münafıklarından Hatib'in bir mektubunu Kureyş kabilesi reis Ebû Süfyan'a getirirken, mektup ele geçmişti.

Hatib, Mekkeliler hesabına, Medine'de casusluk eder; Resulûllah Efendimizle Ehli İslâm'ın oradaki vaziyetlerini sık sık Kureyş kabilesi reislerine haber verirdi. Buna da, Sâre vasıtalık ederdi.

Bu mektup yakalandığı zaman, Hazreti Ali, Resulûllah Efendimize müracaat ederek:

— Bu münafık herifi derhal katletmek lâzım. Emret, gideyim şunun boynunu vurayım, dedi.

Fakat Resulü Ekrem Efendimiz:

— Ya Ali! Bu adam, bizimle beraber Bedir gazvesine iştirâk etti. Onun bu hizmetine mukabil, kendisini affetmek lâzım, diye cevap vererek kendisine karşı müsamaha göstermişti.

Hatib, bunun üzerine Medine’de tutunamayarak Mekke’ye firar etmişti.

Bir rivayete nazaran da hakkında sâdır olan:

“Yâ eyyühellezîne âmenû, lâ tettahîzü aduvvi ve adüvküm...”

Ayeti kerimesinin nâzil olmasını müteakip, kendisinin ehli imandan olduğuna kanaat getirilmişti.

Fakat mektubu götürürken bir takrip ile (*yolunu bularak*) müminlerin ellerinden kurtulan Sâre, Mekke’ye kaçtıktan sonra, yine casuslukta devam etti. Bu sebepten dolayı da idama mahkûm edilmişti.

Bazı rivayetlere nazaran Sâre Mekke’nin fethi günü, Hazreti Ali’nin eline geçti ve kafası derhal kesildi.

Bazı rivayetlere nazaran da, Hazreti Ali tarafından yakalandığı zaman aman diledi. Resulûllah Efendimizin huzuruna götürülerek orada tekrar aman dilemesi üzerine affedildi. Lâkin Ömer bin Hattab’ın hilâfet devrinde Ebtah mevkiinde atını dörtnala süren birinin hayvanı tarafından çiğnenerek helak olup gitti.

İdam mahkûmlarından altıncısı, Ümmü Sa’a isminde bir kadındı. Bu da, İslâmiyet’in ilk günlerinden itibaren, Mekke’nin fethi gününe kadar ehli İslâm aleyhinde birçok fenalıklar yapmış; ölüm cezasına hak kazanmıştı. O da mücahitlerin eline geçti. Ve derhal katledildi.

Bunlardan başka, Mekke'nin fethinden sonra, bir kadın daha şiddetle cezalandırıldı. Bu kadını da, Abdülesed'in kızı Fâtıma diyorlardı.

Fâtıma, Beni Mahzum kabilesinin asilzadelerinden. Fakat hırsızlığı itiyad (*alışkanlık*) etmişti. Bir gün yine bir hırsızlık yaptığı esnada ele geçti.

Resulûllah Efendimizin huzuruna getirildi. Orada cürmü ispat edildi. Resulûllah Efendimiz tarafından derhal sol elinin bileğinden kesilmesine hüküm verildi.

Kadının kavim ve kabilesi derhal harekete geçti. Kendileri için büyük bir şerefsizlik teşkil edecek olan bu cezanın affedilmesi için teşebbüslere girişildi. Bu cezayı ancak, Resulûllah Efendimizin pek sevdiği evlâtlığı Usame affettirebileceğine kanaat getirildi. Ve ona rica edildi.

Usame, evvela bu ricayı kabul etmedi. Fakat kendisine o kadar yalvardılar ki, nihayet Nebii Zîşan Efendimizin huzuruna gelerek Fâtıma için af diledi.

Resulûllah Efendimiz, onun bu suretle bir hırsıza şefaatte bulunmasını hoş görmedi. Hatta mübarek çehresinin rengi değişti.

— Yâ Usame! Allah'ın emrine itaatsizlik eden bir kimseye şefaate mi ediyorsun? Dedi.

Usame, bu tekdir karşısında derhal başını öne eğdi:

— Yâ Resulallâh! Hata ettiğimi anlıyorum. Benim için istiğfar et, diyerek Nebii Zîşan Efendimizin huzurunu terk etti.

Resulûllah Efendimiz, Ashabı Kiram'ını toplayarak bir hutbe okuduktan ve Allah'a hamd ve şükürlerde bulunduktan sonra:

— Allah hakkı için, kızım Fâtıma dahi hırsızlık etse, hiç tereddüt etmeden cezasını verir; onun da elini kestiririm, diyerek, hırsız kadının derhal elinin kesilmesini emretti.

Bu suretle, şeriatın hükmünü yerine getirdi.

RESULÜ EKREM EFENDİMİZİN VEFATINDAN SONRA

Resulûllah Efendimizin vefatı haberi, Medine'de akseder etmez, herkesi büyük bir hayret ve dehşet istila etti. Çünkü bütün müminler, onun büyük varlığına istinat etmekte ve onun himayesi altında bulundukça, kendilerinin her türlü musibet ve felâketlerden masun bulunacağına kanaat getirmektelerdi.

En büyük teessür ve heyecana kapılanlar, bilhas-sa kadınlardı. Asırlardan beri esaret altında yaşayan kadınlar; onun sayesinde hürriyete nail olduklarını ve haklarını erkeklere tanıttıklarını anlamışlardı, onlar da:

— Ya Resulûllah. Bizi kime bırakıp da gidiyorsun? Bize, sen necat ve hayat vermiştin. Sen gittikten sonra, biz yine ayaklar altında mı kalacağız? Diye feryat ediyorlardı.

O şiddetli buhran devresi geçtikten sonra yavaş yavaş herkese bir sükûnet geldi. Çünkü başta Hazreti Ali

olmak üzere ashabı kiramın salahiyet sahipleri halkı ikaz ve irşat etmişler:

— Resulûllah da bizim gibi bir fani idi. Biz nasıl öleceksek, o da öyle ölüp gitti. Fakat giderken bize, dini mübini terk etti. Onu muhafaza edersek tıpkı onun hayatında olduğu gibi her türlü elem ve musibetlerden masun kalırız, diye verdikleri nasihatler üzerine, gerilen sinirler gevşemiş; o şaşkınlık da sükûnet kesbeylemişti.

Mamafih aradan çok zaman geçmeden, kadınların endişe ve telaşlarına hak verdirecek sebepler zuhur etti. Birinci halife Ebû Bekir Resulûllah Efendimizin zamanındaki samimiyeti muhafazaya gayret göstermişti. Lâkin ikinci halife Ömer, kadınların muaşeret hayatında bir takım tahdidat (*kısıtlamalar*) vücuda getirdi.

Resulûllah Efendimizin asrında yaşamış ve o devirdeki hürriyetin tadını tatmış olan Hule binti Kays, Ömer'in hilâfet devrindeki bu tehditlerden acı acı şikâyet etmiş ve:

— Biz, Resulûllah'ın zamanında ve Ebû Bekir'in hilâfeti esnasında, bir muhibbeler cemiyeti idik. Mescitte oturur, bir taraftan tatlı tatlı konuşur, diğer taraftan da hurma yapraklarından örgü işleriyle meşgul olurduk. Ömer, bizi mescitte birleşmekten menetti. Ancak namaz vakitlerinde mescitte bulunabileceğimiz için emir verdi, demişti ve bu bir hakikattir.

Ömer'in hilâfet devrinde, sabah ve akşam namazlarında camiye gitmek isteyen bir karı koca arasında, bir

münakaşa zuhur etti. Erkek, karısının camiye gitmesini muaheze etmekte (*ayıplamakta*) idi. Kadın, Ömer'in verdiği emri bir senet gibi ileri sürerek:

— Eğer bu hareketin münasip değilse, git halifeye müracaat et. Bizi camiye gitmekten de menetsin, dedi.

Ömer, kadınları camiye gitmekten menetmezdi, çünkü Resulûllah Efendimizin:

“Allah’ın cariyelerini, kendi mescitlerine gitmekten menetmeyiniz.”

Mealindeki hadisi şerifi, böyle bir harekete müsait değildi.

İşte, İslâmiyet’in ilk devresinde tamamıyla hür ve mesut olan ve mevkileri kitap ve sünnet ile yüksek tutulan Müslüman kadınlarına, bir tehdit ve tazyik altına girmek, güç geldi.

Asrısaadetten uzaklaştıkça, bu tehdit ve tazyik de artmaya başladı. Nihayet hicretin üçüncü asrında, İslâm kadını yüzünü kapamaya mecbur kaldı.

Bu emri veren, o tarihte Yemen de hüküm süren İmam Yahyel Hâdi idi. Mânasız bir taassuba kapılmış olan bu İslâm hükümdarı, bütün Müslüman kadınlarının yüzlerine peçe örtmelerini emretmiş, hatta çöllerde yaşayan bedevi kadınlarının da yüzleri açık olarak kasabalara gelmelerini ve çarşılarda gezmelerini şiddetle men eylemişti.

Hicretin beşinci asrının iptidalarından (*başlarından*) Mısır’da Fâtıma halifesi olan Hâkim Biemrullah ise daha fazla şiddet ve taassup göstererek:

“Kadınlar evlerinden çıkmayacaklar. Ancak, her tarafları sımsıkı kapalı olduğu halde, yalnız hama-ma gidebilecekler. Evlerinde bulundukları zaman da, damlara çıkmayacaklar ve pencerelerinin önünde oturmayacaklar.” Diye, bir emirname neşretmekle beraber, kadınların sokağa çıkmamalarını temin etmek için de, kunduracıların kadın ayakkabısı yapmalarını şiddetle menetti.

Eğer bazı tarihçilerin rivayetlerine inanmak lâzım gelirse, kadınlar hakkında bu zalimane emirleri veren halifenin oğlu “Kadın cinsini yeryüzünden kaldırmaya” teşebbüs bile etti.

Yine hicretin sekizinci asrında, Mısır sultanının Kubbe naibi olan Ketbuya kadınların geniş yenli gömlek giymelerini menedecek şekilde bir garabet gösterdi.

Yine hicretin dokuzuncu asrında Mısır hükümdarı olan Eşref Bartsbay Mısır’ın her tarafında tellallar nida ettirerek:

“Her ne vesile ile olursa olsun; Müslüman kadınları sokağa çıkmayacaklar. Yalnız, kadınların ölülerini yıkamak için ölü yıkayıcı kadınlar muhtesibden⁷ vesika alarak çıkacaklar. Ve evlerinden çıkıp işlerini görecekt yere gidinceye kadar da o vesikayı başlarının üzerinde tutacaklar.” Diye bir emir neşretti.

Hatta bazı İslâm hükümdarlarını, kadının meş’um (uğursuz) olduğuna bile hükmediyorlardı. Hâlbuki bunlar, Resulullah Efendimizin:

7- Muhtesib: Zabita memuru

Üç şeyi severim: Bunlardan birincisi namaz, ikincisi kadın; üçüncüsü de güzel kokudur. Buyurduğunu unutuyorlardı.

Bu hâdisi şerif, kadının meşum bir mahlûk olmadığını sarahaten (*açıkça*) gösteriyor ve hatta kadını, ibadet kadar muhterem tutuyordu.

Sonra yine Resulûllah Efendimiz, diğer bir hadisi şerifi ile kadının tekrime (*saygıya*) lââyık olduğunu ifade ediyor.

“Bir insan, nasıl olur da karısını bir köle gibi döver ve sonra utanmadan onu nasıl deraguş eder?”

Mealindeki hadisi şerifi ile kadının mevkiini yükseltiyordu.

Nebî Zîşan Efendimiz, Hazreti Hatice’nin vefatından sonra:

“O, çocukların validesi ve evin müdiresi idi.” Diyerek teessürlerini izhar etmişti. Ve bütün kadınlar içinde:

“Kadın, evinin ve çocuklarının hükümdarıdır.” Derdi.

Bir gün, Resulûllah Efendimize:

— Sana nasıl dua edelim? Diye sormuşlar.

Resulü Ekrem Efendimiz bu suale:

— Allahümme salli âlâ Muhammed’in ve ezvâcihi ve zürriyetihî, suretinde dua ediniz, diye cevap verdi.

“Cennet, anaların ayağı altındadır.” Buyuran da, Resulü Ekrem Efendimizdi.

Muhtelif vesilelerle arz etmiştik ki, İslâmiyet’in ahlâk üzerinde yaptığı inkılâpların en büyüklerinden biri de, kız çocuklarının öldürülmesinden ibaret olan veid âdetinin kati surette nehîy edilmesidir.

Kur’anı Kerim, Müslümanlardan bahsettiği sırada:

Innallahe yekulü innel müslimine vel müslimat.

İbaresinde olduğu gibi, iki cinsi beraber zikreder.

İki cinsin meclislerde birlikte içtima edebildiğine de, sahabelerden Ebû Esid’in teehhül ettiği (evlendiği) zaman Hazreti Peygamber ile ashabına verdiği ziya-fette zevcesi Ümmü Esid’in davetlilere sofrada hizmet etmesi bir misal olarak gösterilebilir.

Bu vakıalar, İslâmiyet nazarında kadın hakkında hiçbir suinazarın (kötü bakışın) bulunmadığını göstermeye kâfidir.

Hâlbuki eski İranlıların ve Yunanlıların kadın hakkındaki fena telâkkileri, yalnız hükümdarların vazet-tikleri kanunlara tesir etmekle kalmamış, bazı şairlerin samimi olması lâzım gelen şiirlerine kadar nüfuz etmiştir.

Mesela; zühdü takvaya, fazilete, ahlâka isyan ile meşhur olan Arap şairlerden Bülûla’nın:

Bir çocuk on yaşına geldi mi, artık onu harem daire-sinde -yâni kadınların içine- sokmamalıdır. Eğer böyle

yapmasan; ne kadar akıllı olursan ol, ahmak sayılmaktan kurtulamazsın. Şunu iyi bilmelisin ki, kadınlar, şer ve fenalığın tuzağıdır. En yüksek şan ve şereflerinin kadınlar yüzünden mahvolduğu muhakkaktır.

Mealindeki şiiri, buna en güzel bir misal teşkil edebilir.

Yine bu şair, bir beytinde:

“Bir kadının mezara gidip de üzerinin toprakla örtülmesinden daha büyük bir nimet görmedim.” Dediği gibi, bir beytinde de:

Kızım, hayatımın uzamasını istiyor. Ben ise, ona karşı olan şefkatimden, kızımın ölmesini arzu ediyorum. Çünkü harem -yani kadın-için en kıymetli nimet; ancak ölümdür.

Demekle İslâmiyet’in ilk devirlerindeki kadın telâkkisinden ne kadar ayrıldığını göstermiştir.

Hâlbuki İslâmiyet’in esasında, kadına hor bakmak yoktur. Bilâkis din, onlara bir takım haklar ve salahiyetler veriyordu. Meselâ:

Kadınlar; harplerde erkeklere refakat ediyorlardı.

Kadınlar, şiir söyleyebiliyorlardı.

Kadınlar, ders okutuyorlar ve ifta salâhiyetini de haiz bulunuyorlardı.

Kadınlar, imamet mevkiine geçebiliyorlardı.

Kadınlar camilerde vaaz verebiliyorlar ve umumi yerlerde hutbeler irad edebiliyorlardı.

Hatta kadınlar, kumandan sıfatıyla bir ordunun başına bile geçiyorlardı. Mesela; Cemel Vak’asında

Ayşe'nin, Hazreti Ali aleyhine teşekkül etmiş olan isyan ordusunun başına geçtiği gibi.

İçtimaî mesleklerin hepsi, kadınlar için serbestti. Kadınlar, içtimaî hayatta, daima erkek ile müşterekti.

İslâm tarihinin ilk asırlarında yetişmiş olan birçok kadın; dinî, siyasî, ilmî, edebî ve hatta iktisadî sahalar-da erkekler kadar mühim roller icra etmişlerdir.

İslâmiyet, Harem ve Selamlık dairelerini birbirinden ayırmamıştır. Ve kadını harem dairesine kapamamıştır.

Ancak, cahiliyet devrinde pek mubah olan zinanın önünü almak için bir takım tedbirler almıştır.

Bir gün genç bir adam, Resulü Ekrem Efendimize gelmiş:

– Ya Resulüllah, ben filanın kızı ile nişanlandım, demiştir.

Resulü Ekrem Efendimiz gülümsemiş:

— O halde git. Nişanlını ziyaret et, diye mukabele göstermiştir.

Nitekim Şafii mezhebinde, bir erkeğin alacağı kızı evvelden görmesi sünnettir.

HAZRETİ MUHAMMED VE KADIN

Resulü Ekrem Efendimiz bu yüksek vazifeyi deruhte buyurdıkları zaman, esaslı bir surette yapacağı ıslahata en evvel bizzat misal göstermek istedi.

Bir taraftan, kendisine iman edenlerin adetleri aratarak Putperestlik aleyhinde dinî mücadelelerde devam ederken diğer taraftan da içtimaî ve ahlâki meseleler üzerinde ayrı ayrı tevakkuf etti. İçki, kumar, kan gütmek ve beyhude yere insan kanı dökmek vesaire gibi büyük fenalıklar ortadan kaldırmaya çalışırken, bunlar kadar mühim gördüğü Kadın haklarına riayet etmeye de ehemmiyet verdi.

Kendisi, kadınların hiç bir hakkını tanımayan ve onları hayvanla müsavi tutan bir muhitte doğup büyümekle beraber o bedbaht mahlûklara karşı mübarek kalbinde derin bir merhamet hissetmiş; çöldeki sütninesi Halime'den başlayarak annesi Hazreti Âmine'ye, dadısı Ümmü Eymen'e son derecede hürmet ve riayet göstermiş. Gerek ailesi efradından ve gerek diğer tanı-

dıklarından her kadına aynı surette muameleyi âdet edinmişti.

Bunun en parlak misali ise, onun zevciyet hayatı idi. Hazreti Hatice ile evlendikten sonra ona bir tek kötü söz söylememiş; onu bir kere olsun kırıp incitemiş, ondan bir an bile şefkat ve ihtimamını esirgememiş ve bütün muhitte taaddüdü zevcât (*çok kadınla evlenme*) âdeti alabildiğine cari (*geçerli*) olduğu halde o bir tek zevce ile iktifa ederek kadına ve zevceye karşı ne surette muamele edilmesi lâzım geleceğini bu parlak misal ile göstermiştir.

Vakıa sonraları birçok kadınlar Zevcâtı Mutahhare (*temiz eşler*) olmak şerefini ihraz etmişlerse de bunların hepsi birer sebebe müstenitti. Bazı mutaassıp Hıristiyanların ve yahut cahil unsurların iddia ettikleri gibi; ne o zamanın sakim (*bozuk*) âdetine ittiba etmekten (*uymaktan*) ve ne de Hazreti Muhammed'in kadınlara karşı temayül etmesinden ileri gelmişti. Nitekim Kur'an'ı Kerim taaddüdü zevcâdı tahdit etmiş (*sınırlamış*); izdivacın usûl ve şartlarını tarif eylemiş, mihri, talâkı, mirası ve sair bir takım kayıt ve şartları koyarak kadın haklarını bütün Müslümanlara kabul ettirmişti.

Hazreti Muhammed, hadsiz ve payansız (*sonsuz*) taaddüdü zevcâdı en aşağı dereceye indirmekle kadınlığın haysiyet ve şerefini de vikaye etmekle beraber bu asgari derecedeki taaddüdü zevcâdı da bir takım haklı sebeplere talik eylemişti. Bu suretle de, kadınların hak ve hayatları üzerinde, büyük bir inkılâp husule getirmişti. Putperestliği imha, çocukları diri diri

toprağa gömmek âdetini ifna (*yok*) eden, içki ve kumar gibi ahlâki tereddiye (*yozaşmaya*) düşüren fenalıkları ilga eden (*kaldıran*) Hazreti Muhammed, kadın meselesi üzerinde de yaptığı bu büyük inkılâp ile yalnız Arabistan'ın değil, hatta bütün dünyanın içtimaî hayatı üzerinde geniş bir ıslahat icrasında emsalsiz bir muvaffakiyet göstermişti.

HAZRETİ MUHAMMED'İN GENÇLİĞİ

Hâşimî hanedanının reislerinden Abdülmuttalip'in torunu ve Hazreti Abdullah'ın oğlu olan Hazreti Muhammed işte böyle bir muhitte dünyaya gelmişti. Validesi Hazreti Âmine de, hanedanın yabancısı değildi. Nesebinin silsilesi babası tarafından üç batın ve validesi tarafından da dört batında, Hâşimî hanedanı ile birleşmişti.

Hazreti Âmine, sayılı olan Kureyş asilzadelerindendi. Güzeldi, şairdi. İffet ve ismeti ile bütün Kureyş kadınları ve kızları arasında en yüksek dereceyi ihraz etmişti (*kazanmıştı*).

Pederi Hazreti Abdullah'a, gelince o da yüksek ahlâk seciyesi ve pek üstün olan emsalsiz faziletleri ile Kureyş delikanlıları arasında temayüz etmişti (*seçkinleşmişti*).

Resulü Ekrem Efendimizin amcaları Hazreti Abbas rivayet eder ki:

Pederim Abdülmuttalib, gençliğinde Yemen'e gittiğinde, orada bir kişi ile mülâkî olur (*görüşür*). Bu zat, babama dikkatle baktıktan sonra:

— Hangi kavme mensupsun? Diye sorar.

Pederim bu suale:

— Kureyş kavmindenim ve Hâşimî kabilesindenim. Hem de, Haşim'in oğluyum, diye cevap verir.

Bunun üzerine o zat, pederim Abdülmuttalib'den izin alır. Parmağını, pederimin gözlerinin arasındaki noktaya uzatır. Dikkatle baktıktan sonra:

— Ben burada, biri saltanat diğeri de nübüvvet olmak üzere iki şey görüyorum. Bu saltanat ve nübüvvet, iki Münaf arasında olsa gerektir. Biri Abdü Münaf bin Kusey, diğeri de Abdü Münaf bin Zühre'dir.⁸ O halde Mekke'ye gider gitmez, Ben-i Zühre'den bir kız al, diyerek, pederim Abdülmuttalib'in kalbinde, Ben-i Zühre kızlarına karşı bir muhabbet uyandırır

Abdülmuttalib, o muhabbetle Yemen'den döner. Mekke'ye gelir gelmez Abdül Münaf'ın oğlu Vehib kızı, Hale'yi seçer, kendisini onunla izdivaç eder.

Oğlu Abdullah için de Abdi Münaf'ın diğer oğlu Veheb'in kızı Âmine'yi ister. Tabiidir ki derhal muvafakat hâsıl edilir ve işte Peygamberimiz Hazreti Muhammed bu iki asil ve necip vücudun birleşmesinden dünyaya gelmiştir.

Yukarıda arz ettiğimiz gibi: Resulûllah Efendimiz'e validelik şerefini kazanan Hazreti Âmine, Kureyş kadın ve kızları arasında, yüksek seciyesi ve emsalsiz faziletleri ile temayüz etmişti. Zevci Hazreti Abdullah da, çok kıymetli meziyetlere mâlikti. Gençti, çok

8- Abdülmuttalibin büyük babası Abdülmünaf bin Kusey olduğu gibi, Hazreti Amine'nin büyük pederi de Abdül Münaf bin Zühre'dir.

yakışıklı ve gayet cazipti, Kureyş delikanlıları arasında şecaati, cesareti, kuvveti silah kullanmakta ki mahareti ile iştihar etmişti (*tanınmıştı*). Mekke'nin zevk ve sefahat hayatına bir kere olsun karışmamıştı. Kendisine karşı çok büyük iştihak gösteren Mekke kadın ve kızlarının yüzlerine bile bakmamıştı.

Hâlbuki bunların arasında, ciddi ve hakiki olarak kendisine âşık olan birçok kadınlar ve kızlar vardı.

Mekke'nin en zengin kadınlarından olan Fatma Bint-i Mermi onun aşkına dayanamamış, kendisine arzı vuslat ederek, kabul ettiği takdirde yüz deve vereceğine dair haber yollamıştı.

Lâkin Hazreti Abdullah, bu teklifi şiddetle reddetmişti:

Helak olmak, haramın akabindedir. Hâlbuki seninle benim aramızda henüz helâllik zahir olmamıştır. Senin benden istediğin nesne bende nasıl sadır olabilir. Kerim olan kişi, kendi ırz ve dinini himaye eder.

Mealinde bir şiir göndermek sureti ile Fatma Bint-i Mermi'ye mukabele göstermişti.

Hazreti Abdullah'ın âşıklarından biride, Mekke'nin en temiz asilzadelerinden ve belli başlı âlimlerinden olan Varaka bin Nufel'in hemşiresi Rakika veyahut Kıtale idi. Fakat Abdullah onun aşkını da reddetmiş; nihayet pederi Abdülmuttalib'in emri ile Veheb bin Abdü Münaf'ın kızı Hazreti Âmine ile evlenmişti.

Bu suretle teşekkül eden bu mes'ud aile, Mekke'nin şark cihetinde, o vakit Şa'bu Ebû Talib denilen cadde üzerinde, bir eve yerleşmişlerdi. Resulü Ekrem Efen-

dimiz, bu evde dünyaya geldi. Şimdi o caddeye Şa'bu benî Haşim veyahut Zukakul Mevlûd denilmektedir.

Bu mütevazı ev, pek büyük değildi. Otuz bir kadem murabbaında (m²) bir arsa üzerine bina edilmişti. İki kubbeli idi. Bunların ortasında, mahrut (*koni*) şeklinde, kırmızı tuğladan yapılmış bir kubbe daha vardı. İşte Resulü Ekrem Efendimiz, bu kubbenin bulunduğu odada, ilk defa olarak hayata karşı gözlerini açmış ve bütün âleme şeref veren nurlarını orada saçmıştı.

Mevlidün-nebi adı verilen bu ev, hicret esnasında, Resulü Ekrem Efendimiz tarafından Akeyl bin Ebû Talib'e verilmiştir.

Akeyl'in torunları tarafından da, bir bedel mukabilinde, Muhammed Bin Sakafî'ye devredilmiştir. Bir müddet sonra da Abbasî Halifelerinden Harunürreşid'in validesi Hizran - Bir rivayete nazaran da zevcesi Zübeyde tarafından satın alınmış, tamir ve fevkalâde tezyin olunarak halkın ibadetine mahsus olmak üzere, Mescit şeklinde umuma açılmıştır.

Bu Mescid-i Şerif muhtelif İslâm hükümdarları, -ezcümle Osmanlı Padişahlarından Sultan Selim- tarafından tamir ve yeni baştan harikulâde bir surette tezyin edilmiştir. Bugüne kadar büyük bir dikkat ve itina ile muhafaza edilmektedir.

Hazreti Abdullah ile Hazreti Âmine'nin dünya saadetleri çok uzun sürmedi. Resulü Ekrem Efendimiz henüz yedi aylık ana rahminde iken Hazreti Abdullah ticaret için Şam'a gitti. Avdetinde Medine'ye uğrayıp hurma alarak Mekke'ye getirecekti. Lâkin kervan Mekke'ye geldiği halde kendisi zuhur etmedi.

Pederi Abdülmuttalib merak ederek tahkikata girdi. Oğlunun birdenbire hastalanarak Medine’de kaldığını öğrendi. Kardeşini alıp getirmek üzere, büyük oğlu Hâris’i Medine’ye gönderdi. Fakat Hazreti Abdullah, Hâris yolda iken vefat etti.

Hazreti Abdullah, ailenin en sevgili evladı idi. Bundan dolayı onun vefatı bütün aileyi dilhun etmişti.

Hazreti Âmine, sevgili zevcinin vefatına o derece müteessir oldu ki, günlerce yemedi, içmedi. Yatak yüzü görmedi. Mütemadiyen gözyaşı dökerek kalbinin ıstırabını hazin şiirlerle ifade etti. Artık bir daha yüzünü görmeyeceği o aziz sevgilisi için;

Artık Mekke, Âlî Hâşim’den hâlî kaldı.

O, evinden örtülü kefenlerle çıkararak mezara gitti.

Ölümün davetine icabet etti,

Lâkin ölüm, Onun yerine bir mislini daha koyamadı.

Onun nâ’sını alıp gittikleri zaman bütün dostları ağladılar.

Onu, elden ele alarak taşıdılar.

Ecele onu gafletle bastırdı.

Bütün dostlarının kalbi, onun firak ateşleri ile yandı.

O son derecede rahim ve kerim idi.

Herkes onun ölümüne büyük teessüfler etti.

Diye mersiyeler söyledi. Hazreti Âmine, bu büyük acıya ancak altı sene tahammül edebildi. Zaten nahif ve narin olan mübarek vücudu büsbütün zafiyet kesbetmişti.

Abdülmuttalib, pek çok sevdiği ve hakkında büyük hürmet gösterdiği gelininin sıhhatinden endişe etti. Tebdili hava için onu, Medine’de bulunan dayısı Benî Adî bin İbnül Naccar’ın evine gönderdi.

Fakat Hazreti Âmine’nin buradaki ikameti uzun sürmedi. Kendisinde bir rahatsızlık hissetti. Çarçabuk Mekke’ye avdet etmek istedi. Yanında henüz altı yaşında bulunan oğlu Hazreti Muhammed ile zevcin-den miras kalan Ümmü Eymen ismindeki tek ve sadık cariyesi olduğu halde Medine’den hareket etti. Lâkin ancak, Ebvâ mevkiiine kadar gelebildi. Orada, hastalığı birdenbire arttı. Artık, vefat edeceğini anladı. Büyük bir muhabbetle sevdiği Hazreti Muhammed’i kucağına aldı.

Ona hitaben:

Allah’ın inayeti, her zaman seninle beraberdir.

Ben, sende çok büyük alâmetler görüyorum.

Ve senin âleme rahmet olacağını hissediyorum.

Sen halka helâl ve haramı öğreten İbrahim’in dini üzerinde duracaksın.

Putlara tapmak günahına kapılmayacaksın.

Allah daima masum bir kulu olarak kalacaksın

Mealinde bir şiir söyledikten sonra;

— Herkes ölecek. Her şey eskiyecek. Her şey fena bulacak. Nitekim bende öleceğim. Fakat nâmım bâki kalacak. Pâk ve tâhir bir çocuk doğurdum. Dünyaya büyük bir hayır bırakıyorum. Ve bundan dolayı da

müsterih bir halde hayata veda ediyorum, diye mırıldandı.

Ve sevgili ciğerparesinin gözlerinden öperek cariyesi Ümmü Eymen'e uzattı. Ve sonra büyük bir istirahati vicdan ile gözlerini ebediyen hayata kapadı.

ÜMMÜ EYMEN

İşte Hazreti Muhammed böyle bir anadan dünyaya gelmişti. Bu hassas ve bu yüksek düşünceli ananın dizinde yetişen evlâdın, kadınlık şefkatini tatmış olması, çok tabii bir keyfiyetti.

Bâhusus Ümmü Eymen de aynı derecede şefkat ve hassasiyete mâlikti. Nitekim. Hazreti Âmine, Ebvâ'da vefat ederek defnedildikten sonra, henüz altı yaşlarında bulunan Hazreti Muhammed'i bir ana gibi bağrına basmış; Medine'ye getirmişti.

Bu büyük ruhlu kadın, Hazreti Abdullah'ın cariyesi idi. O vefat ettiği zaman bıraktığı beş deve ile bir sürü koyundan ibaret olan mütevazı mirası ile Hazreti Âmine'ye intikal etmişti.

Ümmü Eymen, Habeş'ten getirilmişti. Henüz gençti. Çok faziletli bir muhitte yetiştiği için yüksek meziyetlere mâlikti. Asıl ismi, Berge bin Sûlebe olduğu halde, Araplarda âdet olduğu vechile kendisine Ümmü Eymen künyesi verilmişti ve Resulûllah Efendimiz kendisini:

— Anamdan sonra anam, Ümmü Eymen'dir, diye takdir ve taltif etmişti.

Ümmü Eymen, Hazreti Muhammed'i Mekke'ye getirerek dedesi Abdülmuttalib'e teslim etti. Fakat müstakbel Nebii Zîşan Efendimize karşı vazifesinde zerre kadar kusur göstermedi.

Resulûllah Efendimizin delikanlılık çağında, onun emri ile Abdülmuttalib'in azatlı kölelerinden Abdül Habeş isminde bir zat ile evlendi. Ondan bir oğlu dünyaya geldi. Bu çocuğa Eymen tesmiye edildi. Ve bundan dolayı da kendisine Ümmü Eymen yani Eymen'in anası künyesi verilmişti.

Arası çok geçmeden, Ümmü Eymen'in zevci vefat etti. Resullulah Efendimiz de o tarihte nübüvvetini ilan etmişti, sevgili dadısını evlendirmek istedi. Bir gün Mescid-i Şerif'te:

— Bir cennetlik hatun almak isteyen, Ümmü Eymen'i tezevvüç etsin *(eş olarak alsın)*.

Buyurmak sureti ile onun kadri kıymetini büsbütün yükseltmişti. Resulü Ekrem Efendimizin en sevgili kölesi Zeyd bin Hârise kendisine talip olmakla, onunla izdivaç etti.

Zeyd bin Hârise de, üzerinde durulacak mühim bir şahsiyetti. Cahiliye devrinde validesi, mensup olduğu Beni Mean kabilesini ziyarete giderken, hasım kabilelerden birinin taarruzuna uğramış, o zaman henüz çocuk yaşta bulunan Zeyd tutularak esir edilmişti.

Zeyd, Mekke'ye getirilerek satılığa çıkarıldı ve Hâkim bin Hazzem tarafından, teyzesi Hazreti Hatice namına satın alındı. Bir rivayete nazaran da, o za-

man henüz sekiz yaşlarında olan Zeyd'in tellal elinde satılırken aldığı masum tavır, o sırada oradan geçen Resulûllah Efendimiz nazarı dikkatlerine çarptı. Derhal gelip Hazreti Hatice'ye haber vererek, onun parası ile ve onun namına olarak küçük Zeyd'i satın aldı.

Bu rivayetlerin hangisi doğru olursa olsun; Zeyd, Hazreti Hatice'nin köleleri arasına girmiş ve bir müddet sonra da Hazreti Hatice, Zeyd'i Resulûllah Efendimize hediye etmişti.

Zeyd son derece zeki ve sevimli idi. Resulü Ekrem Efendimiz, kendisini çok sevmişti. Nitekim biraz sonra kendisini azad ederek evlâtlığa kabul etmişti.

Zeyd, Resulûllah Efendimizin bu büyük teveccühüne cidden liyakat göstermişti. Çünkü onun nübüvvet ve risaletine ilk iman edenlerdendi. Hatta onun bu büyük iman ve sadakatinden çok memnun ve mütehasıs olan Resulü Ekrem Efendimiz ona karşı büyük bir teveccüh daha göstermiş; kendisini, amcası Hazreti Hamza ile kardeş etmişti.

Zeyd'in pederi Harise, oğlunun esir edilerek ortadan kaybolduğundan dolayı son derece müteessirdi. Uzun seneleri bu teessür içinde geçirdikten sonra, bir gün zevcesi ile Mekke'ye gelmiş. Kâbe'yi tavafa giderken, oğlu Zeyd'e tesadüf etmişti.

Harise, evladını derhal tanımış; gözyaşları ile onun boynuna sarılmış, oğlunun bir köle olarak satıldığını haber alır almaz hüngür hüngür ağlamaya başlamış; derhal Resulûllah Efendimize müracaat ederek:

– Ya Muhammed! Oğlum kaçā satıldı ise, onun parasını derhal vereyim, kendisini bana iade ediniz, diye yalvarmıştı.

Resulûllah Efendimiz, yüreği evladının gaybubet acısı ile yanan Harise'ye:

— O köle değildir. Benim evlatlığımdır. Kendisini, hareketinde serbest bırakıyorum. İsterse gitsin, isterse burada kalsın, diye cevap vermişti.

Hâlbuki Zeyd, Resulü Ekrem'in bu sözlerini işitir işitmez:

— Benim anam da, babamda sensin, diye Hazreti Muhammed'in ellerine sarılarak kendisinden ayrılmak istememiş, onu, anasına ve babasına tercih etmişti.

Bunun üzerine Resulûllah Efendimiz kendisini derhal bir taşın üzerine çıkarmış:

— Ey burada hazır bulunanlar! Şahadet ediniz, Zeyd benim evlâtlığımdır, diye bağırmıştı.

Kendisi Bedir gazasına iştirâk etmiş ve Müslümanların bu ilk büyük harbinde, zafer müjdesini Medine'ye o getirmişti.

İşte Resulü Ekrem Efendimiz, dadısı Ümmü Eymen için:

— Bir cennetlik hatun almak isteyen, Ümmü Eymen ile tezevvüç etsin, dediği zaman, bu izdivaca talip olan Zeyd'i onunla evlendirmiş, Asr-ı Saadet tarihinde ismi hürmetle yâd edilen Usame, bu izdivaçtan husule gelmişti.

Hatta bir müddet sonra Ümmü Eymen'in vefatı üzerine Resulü Ekrem Efendimiz bu sevgili evlâtlığını halasının kızı Zeynep bin Cihş ile evlendirmiş, Lâkin kısa bir zaman sonra Zeyneb, Hazreti Peygamberin zevcelerinin arasına karışmak yüzünden dedikodulu bir mevzu zuhur etmişti. Sırası gelince, bundan da bahsedeceğiz.

HAZRETİ HALİME

Resulü Ekrem Efendimizin mübarek validele-ri Hazreti Âmine gayet nahif ve narindi. Hazreti Muhammed'i dünyaya getirdikleri zaman, sütü kâfi gelmedi.

Bundan dolayı Resulullah Efendimiz ancak üç, dört gün kadar ana sütü emebildi.

Evvela kendisine Ebû Leheb'in cariyesi Suveybe süt verdi. Bir müddet sonra da dedesi Abdülmuttalib'in cariyesi Mervaha emzirdi.

Süveybe'den sonra Resulü Ekrem Efendimizin üçüncü sütninesi Halime idi. Hazreti Halime, çölde ikamet ederdi. Beni Saad kabilesindendi. Hâris bin Abdul Azza'nın zevcesi idi.

O tarihte Mekke eşrafı, evlâtlarını annelerine emzirtmezlerdi. Çocuklara süt ninelik etmek için çölden gelen Bedevi kadınlara verirler, memeden kesilinceye kadar çocuğu çölde kendi haline terk ederlerdi.

Bu hususla, Beni Saad kabilesinin kadınları tercih edilirdi. Çünkü bu kabilenin bulunduğu yerin havası ve suyu çok güzeldi.

Hazreti Muhammed'in dünyaya teşrif ettiği sene, Mekke ve havalisi büyük bir kıtlık geçirmişti. Bilhassa çöldeki kabileler, pek sıkıntı içindelerdi.

Beni Saad kabilesinden sütlü olan kadınlar, kâmilten Mekke'ye gelmişlerdi. Bunlar, birer zengin çocuğu alıp geri dönecekler, çocuğun anasından, babasından aldıkları ücret ve yiyeceklerle geçineceklerdi.

Bunların arasına, Haris'in zevcesi Halime de karışmıştı. Lâkin kendisi pek zayıftı. Çok fakir olduğu için bazı zamanlar aç kalıyordu. Bundan dolayı, kucağındaki küçük oğlu Hamza'ya bile verecek süt bulamıyordu. Fakat mecburiyet dolayısı ile o da diğer kabile kadınlarının arasına karışarak kocası ile Mekke'ye gelmiş, lâkin bindikleri deve ile merkep çok halsiz olduğu için, arkadaşlarından ayrılarak şehre çok geç girebilmişti.

Hâlbuki onlar şehre vasıl oldukları zaman arkadaşları bütün zengin evlerini dolaşmışlar, çocukları paylaşmışlardı. Halime ile zevci, birçok ev dolaştıkları halde, alıp götürecek çocuk bulamamışlar, fena halde mahzun ve mükedder olmuşlardı.

O geceyi, Mekke civarındaki küçük bir hurmalıkta geçirmişlerdi. Ertesi gün de, meyus ve müteessir bir halde yurtlarına döneceklerdi. Lâkin tam yola çıkacakları zaman yanlarına vakur ve hürmete şayan bir ihtiyar belirdi. Bu, Hazreti Muhammed'in muhterem dedesi Abdülmuttalib'di.

Halime ile kocası Hâris'in çehrelerindeki yeis ve kuduret (*keder*), Abdülmuttalib'in nazarı dikkatini cel-

betmişti. Halime ile aralarında, şöyle bir muhavere (konuşma) cereyan etti:

— Galiba, çocuk almak için geldiniz?

— Evet... Fakat arkadaşlarımızın hayvanları, bizimkilerden kuvveti olduğu için onlar bizden evvel geldiler. Ne kadar çocuk varsa, alıp götürmüşler.

— Siz, götürmek için hiçbir çocuk bulamadınız mı?

— Hayır. Bulamadık.

— Şimdi ne yapmak fikrindesiniz?

— Hiç, geldiğimiz gibi, avdet edeceğiz. Açlık ve sefalet göğüs gereceğiz.

— Benim bir yetim çocuğum var. Alır mısınız?

— Vakıa yetim çocuklar pek o kadar menfaat temin etmezler amma, ne yapalım? Boş dönmek için alırız.

— Senin ismin ne?

— Halime.

— Hangi kabiledensin?

— Beni Saad'dan.

— Oh, çok iyi. Senin adın Halime, Beni Saad kabilesindensin. İki güzel haslet birleşmiş oluyor. Buna, çok memnun oldum.

— Ya sen kimsin?

— Ben mi? Ben Kureyş kabilesinin reisi Abdülmuttalib'im.

— Buna da ben çok memnun oldum.

Abdülmuttalib, Halime ile zevci Hâris'i Hazreti Âmine'nin evine götürerek Resulûllah Efendimizin validesine takdim etti. O muhterem kadın, Halime'ye karşı nazikâne lütuflarda bulunarak Hazreti Muhammed'in yattığı odaya götürüp:

— İşte, emzireceğiniz çocuk budur, diyerek gösterdi.

Hazreti Muhammed, mübarek simasında tatlı bir tebessüm olduğu halde uyuyordu. Yüzünde, yeşil renkli gayet ince bir ipek örtü bulunuyordu.

Halime, örtüyü yavaşça kaldırarak baktı. O mütebessim çocuğun bir melek gibi sâf ve pâk simasını görünce, hayretler içinde kaldı.

— Ne kadar nurânî çehreli bir çocuk, diye mırıldandı.

Bir anda ona karşı kanı kaynadı. Usulcacık kucağına alarak bağrına bastı. Ve çocuğu alarak derhal yola çıkmaya hazırlandı. Hazreti Âmine, çocuğunu son derecede derin bir şefkat ve muhabbetle seviyordu. Hatta onu bizzat süt vererek emzirmek istiyordu. Fakat ne çare ki, çok zayıf bulunduğu için, onu Halime'ye teslim mecbur olmuştu.

Halime, Hazreti Muhammed'i alarak kabilesinin nezdine avdet etti. Bizzat kendisinin naklettiğine göre, bu mukaddes misafir eve girer girmez, o fakir ailenin vaziyeti birdenbire değişivermiş, zaruret ve mahrumiyet dolayısı ile kasvetli bir sükûn içinde bulunan eve, derhal bir neş'e şetaret gelmişti.

Gerek Halime ve gerek zevci Hâris, büyük bir memnuniyet hissetmeye başlamışlardı. Birbirlerine sık sık:

— Bu yetim, ne uğurlu imiş, evimizi bereket ve refaha gark etti. Aman, ona büyük bir dikkat ve ihtimam ile bakalım, diyorlardı.

Aradan iki sene geçti. Halime'nin cidden büyük şefkatle emzirip büyüttüğü Hazreti Muhammed, aradaki mukavele mucibince Mekke'ye götürerek ailesine teslim edecekti. Lâkin Halime, buna taraftar değildi. Çünkü süt evladına, kendi öz evlâtlarından daha fazla muhabbet hissetmekte idi.

Halime, Hazreti Muhammedi alarak, ondan ayrılmanın acısına ağlaya ağlaya Mekke'ye gitti. Hazreti Âmine'nin huzuruna çıkararak:

— İşte, çocuğunuzu getirdim. Lâkin Mekke'nin havası vahimdir. Çocuğun sıhhati üzerine fena tesir yapacağından korkuyorum. Onun, bir müddet daha bizde kalmasına müsaade etmenizi rica ediyorum, dedi.

Evlâdından uzun zaman mahrum yaşamak Hazreti Âmine'ye de güç geldi. Fakat biraz düşündükten sonra Halime'nin sözlerine hak verdi. Hazreti Muhammed'i tekrar sütninesine terk etti. Ve yine çöle gönderdi.

Halime, kalbinin bütün şefkat ve hassasiyeti ile süt evlâdına bağlanmıştı. Zevci Hâris ile beraber, onun üstüne titriyorlardı.

Ailenin, Abdullah – Zübeyir – Enise – Cidame – Şeyman isminde beş çocuğu vardı. Fakat Halime ile Hâris süt evlâtlarını onlardan üstün tutuyorlardı. Onun üzerinden bir an bile gözlerini ayırmıyorlardı.

Hazreti Muhammed; günden güne büyüyor, mübarek vücudu serpiliyordu. Aynı zamanda, kendisinde bir takım fevkalâde haller görünüyor; bu da Halime'nin nazarı dikkatini celbediyordu.

Hazreti Muhammet, nihayet beş yaşına gelmişti. Bir gün halime zevcesi Haris'i bir köşeye çekerek:

— Muhammed başka çocuklara benzemiyor. Ben onda, bir takım fevkalâdelikler görüyorum. Ve içimde bir ürküntü hissediyorum. Bunun için de artık onu götürerek validesine teslim etmek istiyorum, dedi.

Her ne kadar Hâris, zevcesinin içine giren o ürküntüyü izale edecek (*ortadan kaldıracak*) sözler söyledi ise de, Halime'ye dinletemedi. Hatta onun içine de âdeta bir korku girdi. Nihayet:

— Hakkın var Halime. Bu kadar yüksek kıymeti haiz olan bir çocuğu çöllerin ortasında muhafaza etmek çok güç, onu götürelim, Validesine teslim edelim, dedi.

O zaman Hazreti Muhammed, henüz beş yaşına girmişti. Büyük bir dikkat ve itina ile götürülerek, validesi Âmine'ye teslim edildi.

Hazreti Muhammed, çölde geçirdiği bu çocukluk devrinin hatıralarını unutmadı. Kendisine karşı büyük şefkat gösteren Halime'nin hazin simasını bir an bile aklından çıkarmadı. Onun gösterdiği validelik hassasiyetine karşı kalbinde, daima minnettarane bir şükran taşıdı.

Hazreti Muhammed, hayatında ilk defa kadın olarak Halime'yi tanımıştı. Ve ondan gördüğü muamele üzerine, bütün samimiyeti ile ona bağlanmıştı.

O cahiliye devrinde, babaları tarafından kadınlara karşı çok haşın muameleler gösterildiğini gören erkek çocuklar da onlara benzemek istiyorlar, analarına karşı bile bed muamelede bulunmaktan çekinmiyorlardı.

Hazreti Muhammed, çocukluğuna rağmen, kadınlığın o derece hor ve hakir olmasına hiçbir mana veremiyor? Yalnız kadınların bu elim vaziyeti karşısında, derin bir teessür hissediyordu.

Onun bu yüksek ve insanî hislerinde, hiç şüphesiz ki Halime'nin çok büyük tesiri vardı. Çünkü. Halime gözlerini hayata karşı ebediyen kapayınca kadar Hazreti Muhammed, ona hürmet ve riayette bulunmayı unutmamıştı.

Halime, arada sırada Mekke'ye gelir ve her gelişinde de Hazreti Muhammed'i ziyaret ederdi. Resulûllah Efendimiz zengin değildi. Ona, gönlünün istediği gibi yardım edemezdi. Yalnız Hazreti Hatice ile izdivaçlarının vuku bulduğu sene Halime tekrar Mekke'ye gelmiş; çölde şiddetle hükümferma olan kuraklıktan dolayı bütün hayvanlarının öldüğünden şikâyet etmişti.

O zaman Hazreti Muhammed, ticaret hayatına girmişti. Vaziyeti, sütninesine karşı muavenette (*yardımda*) bulunmaya müsaitti. Buna binaen Halime'ye, kuvvetli bir erkek deve ile kırk koyun vermiş; böylece onu memnun ederek köyüne göndermişti.

Hazreti Muhammed, İslâmiyet'i neşre başladığı zaman Halime henüz hayatta olup İslâmiyet'i ilk kabul edenler arasında bulunuyordu. Resulü Ekrem Efendimiz, onun bu iman ve sadakatinden çok mütehassıs olmuştu. Mekke'ye geldiği zaman abasını yere yayar; Halime'yi ekseriya onun üstüne oturturdu.

Süt evladının, koskoca bir din naşiri olmasından dolayı Halime de pek memnun ve mesrurdu. Her Mekke'ye gelip de Resulûllah Efendimiz'i gördükçe, ona çocukluğunda söylediği ninnileri hatırlıyor; hazin sesle, onları şöylece tekrarlıyordu:

Yarab! Eğer verirsen, ibka et; onu yükselt.

Ve onun hakkı için, tevali etmekte olan bâtil şeylere nihayet ver.

Resulûllah Efendimiz, sevgili sütninesinin vefatını duyduğu zaman çok müteessir olmuştu. Hakkında, pek çok medhüsenada bulunmuştu.

HAZRETİ MUHAMMED'İN ZEVCELERİ

Resulûllah Efendimizin zevcelerine Ezvacı Mutahhare unvanı verilir. Bunlar, haiz oldukları şeref itibarı ile diğer kadınlardan temayüz etmişlerdir.

Adetlerinde, ihtilâf vardır. Bazı tarihler, on iki defa izdivaç edilip bunlardan ancak dokuzunun bir arada bulunduğunu kaydederler. Bazı tarihler ise, dokuz zevcenin bir arada bulunmasını kabul etmekle beraber, bunlara otuz iki kadın daha ilave ederek, Resulûllah Efendimizin ezvacı mutahharelerini kırk bire kadar çıkararak, bunların isimlerini ayrı ayrı zikrettikten sonra, hepsinin hakkında da yine ayrı ayrı malûmat verirler.

Ancak, bunlardan on biri ile zifaf vuku bulup, diğerlerinin yalnız akitlerinin icra edildiğini ve Resulü Ekrem Efendimizle aralarında hiçbir temas vukua gelmediğini de ilave ederler.

Zıfaf vuku bulan zevceler, sırası ile şunlardır:

- 1- Hazreti Hatice
- 2- Hazreti Sude
- 3- Hazreti Ayşe
- 4- Hazreti Hafasa
- 5- Hazreti Zeyneb
- 6- Hazreti Ümmü Selme
- 7- Hazreti Zeyneb binti Cahş
- 8- Hazreti Ceviriye
- 9- Hazreti Ümmü Habibe
- 10- Hazreti Meymûne
- 11- Hazreti Safiye

Bunlara bir de Hazreti Mariyye-i Kibtîyye'yi ilave etmek iktiza eder. Vakıa bu kadın, Mısır hükümdarı tarafında Resulü Ekrem Efendimize gönderilmiş olan bir cariye idi. Lâkin kendisinden İbrahim isminde bir erkek çocuk dünyaya geldiği için, birçok müverrihler tarafından, Ezvacı Mutahhare meyanına ithal edilmiştir.

Bunlardan Hazreti Hatice ile Zeynep Bin Hazîme Resulûllah Efendimizin hâli hayatlarında vefat etmişlerdir. Diğer dokuzu ile Mariyye-i Kibtîyye, Resulûllah Efendimizin irtihaline kadar kendileri ile ömür geçirmişler ve sırası gelince arz edeceğimiz şekilde; Hane-i saadette birer hücre işgal ederek Resulü Zîşân Efendimize zevcelik vazifesini ifa eylemişlerdir

EZVACI MUTAHHARE (TEMİZ EŞLER)

HAZRETİ HATİCE

Halime'nin, henüz çocuk yaşında iken Hazreti Muhammed'in içinde uyandırdığı kadına hürmet hislerini, validesi Hazreti Âmine ile dadısı Ümmü Eymen bir kat daha kuvvetlendirmişti.

Hazreti Muhammed, çölden gelip de tekrar aile muhitine girdiği zaman, henüz beş yaşlarında idi. Fakat etrafında cereyan eden hâdiseleri ve bilhassa Kureyşlilerin kadın ve kızlarına karşı tatbik ettikleri vahşiyane muameleler ve sonra, validesi Hz. Âmine ile dadısı Ümmü Eymen'in kendisine karşı gösterdiği şefikane ve rahimane hislerin idrak edip anlayacak derecede harikulâde bir zekâyâ mâlikti.

Nitekim altı yaşlarında iken validesini kaybettiği zaman o kadar büyük bir hüznün ve teessür göstermişti ki, dadısı Ümmü Eymen ile dedesi Abdülmuttalip kendisini pek güçlükle teskin edebilmişler. Ve bu küçücük çocuğun bu yüksek hassasiyetine hayret ve taaccüp göstermişlerdi.

Bu elim hâdiseyi takip eden seneler zarfında, Resulü Ekrem Efendimizin geçirmiş oldukları hayatı bütün tafsilatı ile Hazreti Muhammet ismindeki iki ciltlik eserimizle⁹ onun bütün hususiyetlerini ihtiva eden “Hazreti Muhammed’in Hususî, İçtimaî ve İlmî Hayatı” adındaki eserimizde nakletmiş olduğumuz için, o tafsilatı burada tekrar etmekten içtinap edeceğiz. Ve onun en yüksek ahlâkî faziletlerle dolu olan gençlik hayatını süratle geçerek, yirmi beş yaşlarında bulunduğu zamana geleceğiz.

Hazreti Muhammed’in bu sıradaki şekil ve şemaii şerifesi, bütün siyer kitaplarında en ince teferruatına kadar tamamı ile tespit edilmiştir. Lâkin Con de Venport ismindeki İngiliz muharririnin Hazreti Muhammed ve Kur’an-ı Kerim namındaki eserdeki tasvir, bütün o bediaları yüksek bir belagatle hulâsa ettiği için, cidden büyük bir kıyameti haizdir.

Bu İngiliz muharriri der ki:

“Bu sırada Hazreti Muhammed, gençliğinin en hararetleli devrini yaşıyordu. Siması, hâkimdi, idaresi şahane idi. Hututu veçhilesi (yüz çizgileri) muntazam ve manidardı. Gözleri siyah ve nâfizdi (etkiliydi). Burnu hafifçe tümsekli, ağzı biçimli ve inci gibi parlak dişlerle müzeyyendi. Sıhhatinin kuvvetine delil olacak surette yanakları kızarmıştı. Saçları, kestane rengine yakın bir surette siyahtı. Şehrâmiz bir surette tebessüm ederdi. Sesi, yüksek ve güzeldi. Vaziyet ve hareketleri pek zarif ve muhteşemdi. Aynı zamanda tavırları sade ve samimi idi. Kendisini görenleri derhal cezbederdi,

9- Hazreti Muhammed, Ziya Şakir- Cild 2 – Semih Lûtfi Kitabevi

Hazreti Muhammed, yüksek meziyet ve mevhibeleri haizdi. İdrâki gayet seri ve çevikti. Hafızası son derecede geniş ve kuvvetli idi. Muhayyilesi canlı ve nâfızdi. Muhakemesi gayet seri ve verdiği kararlar kat'î idi. Fevkalâde cesarete mâlikti. Kanaatinin samimiyetine dair bazılarının besledikleri fikirler her ne olursa olsun Muhammed'in muazzam hedefini takip hususunda gösterdiği sebat ve cesurane tahammül ancak hayretle karşılanabilir.

Hazreti Muhammed, Arabistan'ın en temiz lehçesiyle konuşmak hususunda temayüz etmişti. Ve söz söylediği zaman, kat kat güzelleşen tabii bir belâgati haizdi. Bu meziyet onun, söz söylemeden evvel, gerek umumi ve gerek hususi dinleyicilerin hissiyatını derhal kendi lehine celbederdi.

Samiileri (dinleyicileri), onun şahsındaki hâkimiyeti, onun şahane edasını, nâfız nazarlarını zarîf tebessümlerini, ruhunun her hissini tecelli ettiren yüzünün hatlarını, her ifadesini kuvvetlendiren vaziyetlerini alkış-larlardı."

İşte, mânen ve maddeten bu kadar yüksek vasıflara mâlik olan bir genci, zevk ve sefa düşkünü olan o zamanın Mekke kadınlarının rahat bırakmayacakları en tabiî bir keyfiyetti. Nitekim babası Hazreti Abdullah'a yaptıkları gibi birçok Mekke kadın ve kızları Hazreti Muhammed'e de ilânı aşk etmişler, visal teklif eylemişler ise de, onun sâf, pâk ve tamamıyla tâhir olan zihnini çeldirememişler; kendisine hiçbir surette haram işletememişlerdi.

Hazreti Muhammed, sabahları erkenden kalarak Hane-i Saadet'inden çıkıp Kâbe'ye gider, mutat olan tavaf ve ibadetini icra eder; sonra çıkıp kırlarda gezer, akşam vakti yine Hane-i Saadet'ine avdet ederdi.

Bu gidiş gelişler esnasında kendisine temayül gösteren, hatta pencerelerden yüksek seslerle gazeller okuyup şiirler söyleyen kadın ve kızlara zerre kadar ehemmiyet vermezdi. Ve o, yüksek mefkûresinden başka, malâyânî şeylerle katıyen iştigal etmezdi.

Hazreti Muhammed daha pek genç yaşında hayatını bizzat kazanmak mecburiyetini hissetmişti. Ve dedesi Abdülmuttalib'in vefatından sonra kendisini himaye altına alan amcası Ebû Talib'e;

— Maişetimi kendim temin etmek istiyorum. Aca-
ba, nasıl bir meslek ihtiyar edeyim? Demişti.

Ebû Talib, bir tacirdi. Sermayesi pek kıt olmakla beraber, ailesinin ticaretten kazandığı pek mütevazı bir para ile geçindirirdi. Çok tabiidir ki sevgili yeğenine de aynı mesleği tavsiye etmiş; ona da bu suretle bir maişet vasıtası temin eylemişti.

Ebû Talib, bununla da kalmamış; ticaret için çıktığı seyahatlere Hazreti Muhammed'i de götürerek onun ticaret işlerindeki tecrübelerini arttırmıştı.

Artık Hazreti Muhammed, ticareti benimsemişti. Ve az zamanda, tüccarlar arasında, doğruluğu ile temayüz eylemişti. Verdiği sözde, sebat ediyordu. Ticaret âleminde pek nadir görünen faziletleri ile büyük bir şöhret kazanıyordu.

Bir aralık Abdullah bin Ebilhamsa adında bir Mekkeli tüccarla ortaklık etmişti. Bu zat Hazreti Muhammed'in sebat ve istikameti hakkında, şu fıkrayı nakletmişti:

Ben Muhammed ile bir işe girişmiştim. O iş esnasında bir gün başka bir yere gitmek mecburiyetini hissettirdim. Ve biraz sonra avdet edeceğimi ona söyleyerek gittim. Lâkin bu vaadimi ifa edemeyerek üç gün geciktirdim. Ve onun, bu gecikmemden dolayı bana darılmış olacağından endişe ederek geldim. Hâlbuki Muhammed beni görünce, hiçbir hiddet göstermedi. En küçük bir surette bile muaheze etmedi. Yalnız:

— Üç gün burada geçirdim ve seni çok merak ettim, demekle iktifa eyledi.

Hazreti Muhammed, ticaret muamelelerindeki gösterdiği doğruluk ve dürüstlikle çarçabuk temayüz etmiş, buna muhtelif sebepler de inzıam ederek kendisine; "Muhammedülemin" unvanı da verilmişti. Nitekim o, muhtelif kimselerle giriştiği ticaret işlerinde, bütün ortaklarını memnun ettiği için, bu unvanı tamamı ile hak etmişti.

Artık, amcası Ebû Talip ihtiyarlamıştı. Zaten, sermayesinin azlığından dolayı mahdud olan kazancı da azalmaya başlamıştı. Bunun için, onun ailesinin mâişet yükünü de, Hazreti Muhammed üzerine almıştı.

Bir gün, Hazreti Muhammed'in halası Atike binti Abdülmuttalib, biraderi Ebû Talib'i ziyarete geldi. Aralarındaki konuşma dönüp dolaşarak Hazreti Muhammed'in izdivacına intikal etti. Âtike;

— Artık Muhammed, izdivaç edecek çağa geldi. Bunu hiç düşünüyor musunuz? Dedi.

Ebû Talib, derin derin içini çekerek cevap verdi:

– Düşünmez olur muyum hiç? Onu düşünmekten bir an bile fariğ olmuyorum (*vazgeçmiyorum*). Fakat fakir halimizi nazarı dikkate aldıkça buna imkân göremiyorum.

— Benim aklıma bir tedbir geldi. Münasip görürseniz, ona müracaat edelim.

— Nedir?

— Hatice binti Huveyld, Şam’a göndermek için bir kervan düzüyormuş. Ve bu kervanı idare etmek içinde, emniyetli bir adam arıyormuş. Muhammed’den daha emin kimse bulunabilir mi? İzin verirsen gidip kendisi ile görüşeyim. Bu işi Muhammed’e vereceğinden eminim.

Teklif, Ebû Talib’e cazip geldi:

— Git, görüş. Şayet Hatice kabul ederse, iki tarafın hakkında da hayırlı olur, diye cevap verdi.

Hazreti Hatice, Kureyş kabilesinin en tanınmış asilzadelerinden sayılıyordu. Ve ceddi, dördüncü batında, Resulü Ekrem Efendimizin cetleri olan Kusey’e dayanıyordu.

Kendisi o tarihte, – takriben– kırk yaşlarında idi. İki defa evlenmiş ise de zevçleri vefat etmişti. Kabile kadınları arasında, serveti ve güzelliği ile tanınmıştı. Birçok develeri vardı. Zeki bir kadın olduğu için bun-

ları boş durdurmayıp Yemen'e, Basra'ya, Suriye'ye kervanlar yolları. Ve kendisi de, serveti ile mütenasip bir surette refah, içinde yaşardı.

Atike, biraderi Ebû Talib ile karar verdikten sonra, kalkıp Hazreti Hatice'nin konağına gitti. Hatice tarafından, izzet ve ikram ile kabul edildi. Evvela aralarında başlayan âfâkî muhavere (*dünya işlerinden konuşma*), dönüp dolaşarak asıl maksada intikal etti. Atike:

— İşitiyoruz ki, bir kervan tertip ediyormuşsunuz. Ve bunu idare için de emniyetli bir adam arıyormuşsunuz. Yeğenim Muhammed, bu iş için tamamıyla elverişlidir. Nitekim kendisine “Muhammedülemin” unvanı verilmiştir, dedi.

Hazreti Hatice, bu teklif karşısında hiçbir tereddüt göstermeden:

— Evet. Muhammed'in çok doğru ve dürüst bir genç olduğunu işitiyorum. Ve teklifinizi de büyük bir memnuniyetle kabul ediyorum. Şam'a çıkarmak için hazırladığım kervanın riyasetini (*başkanlığını*) ona vereyim ve kervan işlerinde kullandığım kölem Meysere'yi de onun maiyetine tayin edeyim. Benim de, kendisinin de istifade edeceğine eminim, diye cevap verdi.

Ve Hazreti Muhammed'in emeğine mukabil de başkalarına verdiği hissenin iki mislini vereceğini vaat etti. Atike, derhal Hazreti Muhammed'in nezdine (*yanına*) gelerek evvela amcası Ebû Talib ile aralarında geçen muhavereyi naklettikten sonra, Hazreti Hatice'ye müracaatının neticesini de bildirdi ve:

— Bu ticaretten hâsıl olacak para ile seni evlendiririz, dedi ve onu alarak, son kararı vermek üzere Ebû Talib'in evine gitti. Hatice'nin cevabını, ona da nakletti.

Fakat Hazreti Muhammed, o zamana kadar henüz büyük bir kervan idare etmemişti. Bunun için, kendisine tevdi edilecek olan bu büyük iş de muvaffak olmayarak Hatice'nin malına bir zarar gelmesi ihtimalinden dolayı müteredditti. Lâkin Ebû Talib'in;

— Ya Muhammed, tereddüt etme. Bu, Cenab-ı Hak'ın sana gönderdiği bir kısmettir. Kabul et, demesi üzerine muvafakat gösterdi. Kervan hazırlandı ve kendisi de kervanın başına geçerek, Şam'a müteveccihen (yönelerek) hareket etti.

Hazreti muhammed, giriştiği bu büyük işte, muvaffakiyet gösterdi. Daha Şam'a gitmeden eşyaları satacak geri geldi. Görülen hesap neticesinde, Hazreti hatice'nin evvelce gönderdiği kervanlardan bir hayli fazla kâr hasıl olduğu tahakkuk etti.

Hazreti Hatice, memnun olmuştu. Aynı zamanda, Hazreti Muhammed'e karşı da kalbinde bir temayül duyuyordu. Kendisi birkaç sene evvel dul kalmıştı. Zengin ve çok güzel olduğu için Kureyş Kabilesi eşrafından birçok kimseler izdivacına talip olmuşlarsa da bunlardan hiç birine varmamıştı.

Fakat Hazreti Muhammed'in maddî ve mânevî harikulâde evsafı karşısında evlenmemek hususunda ki fikrini değiştirmeye başlamış ve bu fikir tahavvülü

nihayet sâf ve pâk bir muhabbete dayanmıştı.

Hazreti Hatice, kalbinde hâsıl olan bu tahavvül-den (*değişimden*) dolayı haksız değildi. Çünkü Hazreti Muhammed, onun pâk ve tâhir (*temiz*) olan ruhunda o tertemiz meyelânı (*eğilimi*) husule getirecek evsaf ve muhassine (*güzelliğe*) mâlikti. Hatta o devrin en meşhur şairlerinden biri olan Hassan bin Sâbit bile onun hakkında söylediği bir methiyede:

Hiçbir göz, senden güzel görmedi.

Hiçbir kadın senden daha güzelini doğurmadı.

Sen, her türlü ayıptan müberrâ olarak doğdun.

Sanki istediğin gibi halk olundun.

Demişti.

Mamafih, Hazreti Hatice Resulü Ekrem Efendimize karşı hissettiği temayülü, birdenbire ifşa edemedi. Fakat onun her seyahate gidip gelişinde kendisine karşı göstermiş olduğu alâkanın artmasını, samimî dostlarından Nefise binti Minbe'nin nazarı dikkatini celbetti.

Bu zeki kadın, bir vesile ile Hazreti Muhammed'in nezdine gitti. Bir aralık sözü izdivaç meselesine getirerek:

— Ya Muhammed! Artık, tamamı ile teehhül edecek (*evlenecek*) bir yaşta bulunuyorsun. Niçin evlenmiyorsun? Dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz:

— İzdivaç için, birçok şeyler lâzımdır. Ben ise bunlara mâlik değilim. Aynı zamanda, amcam Ebû Talib ile onun ailesine de yardım etmek mecburiyetindeyim, diye cevap verdi.

Bunun üzerine, Nefîse sordu:

— Pekâlâ... Şu halde, mal ve menal, hüsnü cemal, haseb ve neseb, ahlâkı hasene cihetler ile mümtaz olan bir kadın nefisini sana arz eylese, kabul eder misin?

— Bu kadın kimdir, ya Nefîse?

— Hatice.

Hız. Muhammed, bu kısa cevap karşısında kısa bir düşünce geçirdi ve sonra:

— Evet, memnuniyetle kabul ederim, diye mukabele gösterdi.

Nefîse; Hazreti Muhammed'den ayrılarak, doğruca Hazreti Hatice'nin yanına geldi. Ona da:

— Ya, Hatice! Senin Muhammed'e karşı kalbinde hâsıl olan meyil ve muhabbeti hissettim. Onun da, senin hakkında hissiyatını anlamak istedim büyük memnuniyetle tebşir ediyorum ki (*müjdeliyorum ki*), onun da seninle izdivaca talip olduğunu öğrendim, dedi.

Hazreti Hatice, Nefîse'nin bu sözlerinden çok büyük memnuniyet hissetti. Pederi epeyce zaman evvel vefat etmiş olduğu için, amcası Varaka bin Nafel'in nezdine gitti. Meseleyi ona naklettikten sonra Hazreti Muhammed ile izdivaca karar verdiğini ve akdin icrası için icap eden muamelenin icrasını bildirdi.

Varaka, Hazreti Muhammed'in amcası Ebû Talib'e haber gönderdi. Onunla müzakereye girdi. Usulen Ebû Talib, Hatice'ye müracaat ederek kendisine yeğeni Hazreti Muhammed ile izdivacı teklif etti. Hazreti Hatice, muvafakat gösterdi. Nihayet, düğünün Hatice'nin evinde yapılmasına karar verildi.

Tayin olunan günde, Haşimî hânedanına mensup olan zevatın büyükleri Hatice'nin konağına gittiler. Bizzat Hazreti Hatice tarafından istikbal edildiler. İzzet ve ikram gördüler. Düğün için hazırlanmış olan nefis yemekler yediler.

Sıra akdin icrasına geldi. Bizzat Ebû Talip, 500 altın mihr ile nikâhı akdetti. Ve şükran mukabelesi olmak üzere Varaka'ya hitaben, şu hutbeyi söyledi:

“Hamd ederim ki Allah, bizleri İbrahim'in zürriyetinden, İsmail'in neslinden, Mead'in aslından, Mazır'ın unsurundan yarattı. Ve bizi, Beyti Mukerrem'in bekçisi, Haremi Şerif'in hizmetçisi ve bu veçhile Nâs'ın hâkim ve reisi yaptı.”

“Amma, burada toplanmaktan maksadımıza gelince, kardeşimin oğlu Muhammed bin Abdullah ile Kureyş kabilesinden hangi civan mukayese olursa; o, ona haseb ve nesepe, akıl ve faziletçe, faik ve müreccah olur (üstün gelir).”

“Gerçi Muhammed'in malı az ise de, ona bakılmaz. Zira mal bir gölge gibidir. Çarçabuk zail olur. Alınır ve verilir. İğreti bir şeydir.”

“Allah’a kasem ederim ki, bundan sonra Muhammed’in hal ve şânı daha büyük olacaktır. Hâlbuki sizin, bu veçhile, şeref ve şân sahibesi olan kerimeniz Hatice’ye rağbet buyurdu. Ve tarafımdan da “mihir”i verilerek, akdi icra olundu.”

Varaka, Ebû Talib’in bu hutbesine, şu sözlerle mukabele etti:

— Allah’a şükrederiz ki bizleri, beyan ettiğin gibi yarattı. Ve saydığın fazilet ve şerifin mümtaz mevkiine çıkardı.”

“İmdi; biz, Arab kavminin uluları ve reisleriyiz. Sizde böylesiniz. Kabilemiz sizin fazlınızı inkâr etmez. Ve hiçbir kimse, sizin şerefınızı reddeylemez. Biz de sizinle akrabalık etmeye talip ve ragıbz.”

“Ey cemaat! Şahit olunuz. Ben, Muhammed bin Abdullah’a, Hatice bin Hüveyld’i muayyen olan mihir mukabilinde nikâh ettim.”

Hazreti Hatice, ipek perdenin arkasından bu hutbeleri dinlemiş; vakti ile gördüğü bir rüyanın bu suretle tahakkuk ettiğini gördüğünden dolayı çok büyük bir sevinç hissetmişti.

Hazreti Hatice, bir gece, rüyasında güneşi görmüştü. Bu güneş yavaş yavaş semadan inmiş ve kendi evine girmişti. Oradan parlak bir ziya intişara başlamış ve çarçabuk bütün Mekke şehrini kaplamış, gözün görebildiği ufuklardan taşmıştı. Hatice ertesi sabah, amcası Varaka’nın evine gitmiş; rüyasını nakletmişti. Bu ihtiyar âlim büyük bir memnuniyetle gülümsemiş:

— Ya Hatice! Sen, bir Peygamber zevcesi olacaksın, diye, Hazreti Hatice'nin rüyasını tabir eylemişti.

Vakıa, bu nikâh icra olduğu zaman Hazreti Muhammed henüz nübüvvetini ilan etmemişti. Lâkin onun, bütün insanların fevkinde bir yaradılışa mâlik olduğu mübarek nasiyesinden (*çehresinden*) belli idi. Ve belki de Hazreti Hatice, onun evsaf ve meziyetlerini nazarı dikkate alarak, günün birinde risalet mertebesine vasıl olacağını keşif ve istidlâl etmişti.

Hazreti Muhammed ile Hazreti Hatice, çok mesut bir yuva kurmuşlardı. Tam bir refah ve saadet içinde yaşıyorlardı. Bu izdivaçtan ikisi de büyük bir memnuniyet duyuyorlardı; her gün biraz daha artan sevgileri ile Mekke'nin o tarihi sefil ve sefiî içtimaî hayatı içinde, fazilet ve şerefın en parlak nümunesini teşkil ediyorlardı.

İzdivacı müteakip Hazreti Muhammed amcası Ebû Talib'in evini terk etmiş, dadısı Ümmü Eymen'i alarak Hazreti Hatice'nin evine gelmişti. Aynı zamanda ticaret hudutlarını da genişletmişti. Artık, daha büyük kervanlar tertip ediyordu. Bazen Suriye'ye ve bazen de Basra sahillerine kadar gidip geliyor; zevcesinin servetini günden güne arttırıyordu.

Bütün bu servete rağmen Hazreti Muhammed eski yaşama tarzından hiçbir şey değiştirmemiştir. Mekke'nin bütün zenginleri ve tüccarları mükellef elbiseler giyerek gezdikleri halde, o daima sadeliği tercih etmişti.

Hazreti Hatice bütün servetini sevgili zevcinin ayakları dibine döküyor:

— Yâ Muhammed! Al bunları... İstedğin gibi sarf et. İpekli kumaşlardan elbiseler yapdır. Köleler ve cari-yeler al... Gençsin. Hiçbir şeyde hevesin kalmasın, diye rica ve ısrar ediyordu.

Fakat Hazreti Muhammed zevcesinin gösterdiği bu semahate (*cömertliğe*) teşekkürlerle mukabele gösteriyor:

— Yâ Hatice! En makul hareket, bu paraları hayırlı işlere sarf etmektir, diye cevap veriyor ve hakikaten de; zevcesinin ve gerek kendisinin ihtiyacından fazla kazancını hayırlı işler ve bilhassa fakirlere sarf ediyordu.

Aradan, takriben iki sene kadar geçmişti. Yağmursuzluk yüzünden, bütün Hicaz kıta'sında korkunç bir kıtlık baş göstermişti.

Halk, açlık tehlikesi karşısında kalmıştı. Bilhassa Mekke şehrinde büyük bir darlığın ızdırapları başlamıştı. Bunların arasında, çok kalabalık bir ailenin reisi olan Ebû Talib de vardı.

Ebû Talib, artık iyice ihtiyarlamıştı. Çalışmaktan ve kazanmaktan tamamı ile mahrum bir vaziyette kalmıştı. Bütün mustarip insanların imdadına koşan Hazreti Muhammed çok tabidir ki, uzun zaman kendisini himaye etmiş olan amcasının bu vaziyetine karşı lâkayt bulunamazdı.

Hazreti Muhammed, Ebû Talib'e şahsen yardım etmekle beraber onun aile gailisini biraz daha hafifletmek istemiş; bir gün diğer amcası Hazreti Abbas'a müracaatla:

— Ya ammi! Ebû Talib çok fakir ve ailesi efradı da pek kesirdir (*çoktur*). Bu dar zamanda, onu bu halde bırakmayalım. Çocuklarını yanımıza alalım. Hiç olmazsa bu kıtlık def oluncaya kadar, onu bu sıkıntıdan kurtaralım, demişti.

Abbas, Hazreti Muhammed'in bu teklifini büyük bir memnuniyetle kabul etmiş; aralarında verilen bu kararı; derhal Ebû Talib'e bildirilmişti.

Ebû Talib de kararı kabul etmiş:

— Oğullarımdan Ukeyl'i bana bırakınız. Ötekileri ne isterseniz yapınız, diye cevap vermişti.

Bunun üzerine Abbas ile Hazreti Muhammed arasında bir müzakere daha cereyan etmiş, bunun neticesinde, Ebû Talib'in oğullarından Cafer Tayyar himayesini Hazreti Abbas deruhte ettiği gibi, en küçük oğlu Ali'yi de, Hazreti Muhammed gidip evinden alarak kendi evine getirmişti. İşte bu suretle Hazreti Ali o günden itibaren Hazreti Muhammed'in fiilen muhitine girmiş ve onun talim ve terbiyesi altında yetişmişti. O tarihte Ali, henüz beş yaşlarında idi.

Hazreti Muhammed, aile hayatından çok memnun ve mesuttu. Bütün Mekke halkı müteaddit zevcelere ve servetlerinin derecelerine göre takım takım odalık

cariyelere mâlik bulunduğu halde, o yalnız Hazreti Hatice ile yaşıyor, sevgili zevcesinin hayatına bir başka kadını teşrik etmeyi, aklından bile geçirmiyordu.

Bu hayat, tam yirmi dört sene böylece geçmişti. Ve bu mesut zevç ile zevce arasında; ailenin o sâf havasını haleldar edecek en küçük bir hâdise bile vukua gelmemişti.

Hazreti Muhammed henüz nübüvvet ve risaleti şerifini ihraz etmeden evvelde putperestlikle mücadele-yeye girmişti. Bütün tanıdığı ve sevdiği kimselere putlara tapmanın doğru bir hareket olmadığını söyler; böyle bir harekette bulunmamalarını tavsiye ederdi.

Hâlbuki Hazreti Hatice putperestti ve putperestlerde âdetleri mucibince, evlerinde bulundurdıkları putlara tapmadıkça yataklarına girmezlerdi. Fakat Hazreti Muhammed daha ilk izdivaçlarının ilk gecesi Hazreti Hatice'ye:

— Ya Hatice! Vallahi ben Lât ve Uzzâ'ya tapmam, der demez, Hazreti Hatice de

— Canım! Bırak şu Lât'ı... Bırak şu Uzzâ'yı, diye cevap vermiş, o geceden itibaren de muhterem zevcinin zihniyetine tabi olarak putperestliği terk etmişti.

Bu da, Hazreti Muhammed'e karşı beslediği samimî muhabbetin derecesine en büyük delildi.

Bu hal, Hazreti Muhammed kırk yaşına vasil oluncaya kadar böylece devam etti. Bu müddet zarfında Hazreti Hatice'den muhtelif evlâtları dünyaya gelmişti.

Bunlardan ilki erkekti. Kasım tesmiye edilmişti. Fakat küçük yaşında vefat etmişti. Ve Hazreti Muhammed'in Ebûlkasım künyesini alması, bu sebeptendi.

İkinci olarak Zeynep dünyaya geldi. O sırada Hazreti Muhammed, otuz yaşlarında idi.

Üç sene sonra Rukiye ve onu müteakip de Ümmü Gülsüm tevellüd etti (*doğdu*). Bunlar, Hazreti Muhammed'in ailesi efradını genişletmiş, Hazreti Hatice'nin evi, tamamıyla neşelenmişti. Fakat Hazreti Fatma'nın doğması, o neş'eyi büsbütün arttırmıştı ve âdeta aileye parlak bir saadet getirmişti.

Hazreti Fatma, dünyaya geldiği zaman Hazreti Muhammed artık otuz dokuz yaşlarına gelmişti. Ve onun tevellüdü, aileye büsbütün saadet getirmişti.

Fatma, çok zeki ve sevimli idi. Daha pek küçük iken çok büyük meziyetler göstermişti. Bundan dolayı Hazreti Muhammed onu pek çok sevmiş ve kendisine, Seyyidetün-Nisa yani kadınların efendisi unvanını vermişti.

Eğer bu dört kız, Mekke'nin başka bir ailesinde dünyaya gelselerdi; hiç şüphesiz yalnız, bir ve yahut ikisi alıkonur; diğerleri diri diri toprağa gömülmek sureti ile feda edilirdi.

Hâlbuki gerek Hazreti Muhammed ve gerek Hazreti Hatice etraflarında dönüp dolaşan bu sevimli yavrulardan dolayı büyük bir neşe ve meserret hissetmekteydi.

Hazreti Muhammed kırk yaşlarına gelinceye kadar hayatı böylece saadet içinde geçti. Ticaret için müteaddit defalar Suriye'ye, Basra sahilllerine; Yemen civarına kadar gidip geldi. Bu seyahatlerin hepsinde muvaffakiyetler gösterdi. Zevcesi Hatice'nin malını ziyan etmek şöyle dursun bilâkis birkaç misli tezyid etti (*arttırdı*).

Bir taraftan ailesini refah içinde geçindirdi. Diğer taraftan da muavenete (*yardıma*) muhtaç olanlardan yardımını esirgemedi. Hulâsa dünya işlerini tam muvaffakiyetlerle ifa ettiği sırada, mübarek nefsinde, mânevi bir takım vazife hisleri belirdi.

Fakat bunlar ne idi?

Hazreti Muhammed, bunu birdenbire kestiremedi. Ruhunun müştak ve mütehasıs olduğu hedefi birdenbire tayin edemedi. Bunu araştırmak, tetkik etmek, sonra o manevi hedefe yürümek lüzumunu artık ka-tiyetle hissetti.

Ailesinin serveti, kâfi derecede idi. Artık hiç bir surette çalışmasa bile, zevcesi Hazreti Hatice ile evlâtlarını tam refah içinde geçindirebilecekti. Bunun için artık dünya işlerinden el çekerek nefsinde duyduğu o büyük vazifenin ne olduğunu belirtebilmek için, تنها bir köşede tefekküre dalmaya karar verdi.

O tarihte, âdetti. Mekke'nin zühd ve riyazet erbabı, Eşheri haram denilen Recep-Şaban-Ramazan aylarında, şehrin civarında Hirâ dağına çekilirler, bütün vakitlerini orada dinî tefekkürat ile geçirirlerdi.

Hirâ dağı, Mekke'ye üç mil mesafede idi. Fevkalâde lâtif ve çöllerde tamamen hâkim bir manzaraya mâlikti. Zemini incecik kumlarla döşenmiş olan küçük mağaraları serindi. Orada, büyük bir sükûn içinde her şey daha büyük bir fikir selameti ile düşünülebilirdi.

Hazreti Muhammed, bu kararını Hazreti Hatice'ye de bildirdikten sonra, bir miktar yiyecek ve içecek alarak, dağlardaki mağaralardan birine çekildi.

Bu sakin hayat, derhal tesirini gösterdi. Zaten sükûnetten hoşlanan ruhunda, birdenbire bir inkişaf husule geldi. Ve gitgide, tefekküratı arasında, şu müphem sualler belirdi:

— Ben, kimim? Varlığımın sebebi nedir? Bu dağlar, bu taşlar, bu hudutsuz ufukları kim yarattı?

Bu suallerin cevaplarını verebilmek kolay değildi.

Gecelerin derin ve sessiz zulmetlerinden sonra yavaş yavaş şark ufukları ağarıyor; sonra emsalsiz bir şaşa ile nurlar saçarak güneş çıkıyordu.

Güneş, akşama kadar bütün mevcudatı nurlara gark ettikten sonra, maşrıktan mağribe (*doğudan batıya*) doğru aheste aheste gidiyor, sonra gurub ediyordu.

Gurubdan sonra, sema kararıyor; yıldızlar belirliyordu. Daha sonra ay çıkıyor; o da dağları taşları ve her tarafı tenvir ediyordu. Böylece o da semada bir taraftan diğer tarafa gidiyor, sıra tekrar güneşin tuluuna geliyordu.

Bunlar, ne idi? Bu gündüzleri ve geceleri, bu güneşi, bu yıldızları, bu kameri halk eden kimdi?

Putlar mı?

Hayır. Bunlar olamazdı. Çünkü asırlardan beri kavminin tapmakta olduğu bu taştan ve ağaçtan putları, insanlar yapmışlardı. İnsan eliyle yapılmış olan bu taş ve tahta parçaları, o semalara ve o semalardan hiç şaşmayan bir nizam ve intizamla devreden o güneşe, o aya, o yıldızlara nasıl hâkim olurlardı?

Şu halde, bu akla ve hayale sığmayan esrarın, herhalde bir hâkimi mutlakı vardır. Bu, hiç şüphesiz ki Allah'tı.

Allah'ı; binlerce sene evvel ilk defa olarak Hz İbrahim insanlara tanıtmıştı. Yerleri, gökleri, dağları taşları, kâinattaki bütün varlıkları yaratan bir tek Hâliki âzam olup ona da Allah demek lâzım geldiğini anlatmıştı. Buna inanan insanlar bir müddet Allah'a ibadet etmişlerse de sonra onu unutmuşlar, kendi elleri ile yaptıkları taştan ve ağaçtan bir takım mabutlara ve putlara tapmağa başlamışlardı.

Artık Hz. Muhammed, o büyük sırrı keşfetmişti. Zaten, kendini bildi bileli hiçbir kıymet vermediği, hiçbir zaman önlerinde eğilmediği putların mahiyetleri, onun nazarında artık katiyetle belirmişti. Fakat şimdi bu büyük hakikati, kendi kavmine ve dünyanın bütün insanlarına anlatması lâzımdı. Fakat bu iş de kolay değildi.

Hazreti Muhammed, uzun zamanlarını Hirâ Dağı'nın o sakın mağarasında geçiriyor, yiyeceği içeceği tükendikçe şehre iniyor, evine gidiyor, tekrar yiyecek ve içecek alıp getirerek o derin tefekküratına devam ediyordu.

İLK VAHİY

Hazreti Muhammed'in en büyük ceddi olan Hz. İbrahim de "hakikati esrarı ilâhîye"yi bu suretle keşfetmişti. Arada ancak bir fark vardı ki, o da Hazreti Muhammed, büyük sırrı keşfettikten sonra, gözlerini muhitine çevirmiş; kendisini senelerden beri mustarip eden Arabistan'ın içtimaî hayatını ıslah etmeyi de mânevi bir vazife olarak kabul etmişti.

Hazreti Muhammed, içinde yaşadığı insan zümrelerinin ahlâki sefaletlerinden son derece müteessirdi. Muhtelif diyarlara icra ettiği, seyahatlerde temas ettiği insan kütleleri üzerinde inceden inceye tetkikler ve tahlillere girişmiş; hurafatın, bâtıl itikadların ahlâkî faciaların ortadan kalkması için, ancak ahlâk ve faziletin hâkim olması lüzumuna kanaat getirmişti.

Lâkin bu ahlâk tasfiyesi, ne suretle husule getirebilecekti?

Hiç şüphesiz ki, bunun için; evvela muhitte hüküm süren cehaleti, dinî teşevvüşleri ve bâtıl itikatların sebep olduğu putperestliği imha etmek elzemdi. Bu da ancak bütün insanların, o büyük Allah'ı tanınması ile mümkün olabilecekti.

İşte Hazreti Muhammed, uzun günleri ve karanlık geceleri böylece Hirâ Dağı'nın o derin inziva ve sükûneti içinde geçiriyor, o yüksek tefekkürata dalarak mânevî bir tecellinin zuhurunu bekliyordu.

Takriben, iki ay kadar bu suretle geçmiş, ramazan ayının 17'inci gününün gecesi gelmişti. Hazreti Mu-

hammed, yine uzun bir tefekkürden sonra, maşlahına sarılarak incecik kumlar üzerine uzanmış, biraz sonra da tatlı bir uykuya dalmıştı. İşte o zaman kendisine ilk defa olarak vahiy nazil olmuş; Allah tarafından, halkı hak ve hidayet yoluna davete memur buyurmuştu.

Hazreti Muhammed, bu ilâhî hitabenin heybetinden titreye titreye uyanarak kendisine geldi. O zifiri karanlıklara göz gezdirdi. Lâkin kimseyi göremeyince, içine bir ürküntü girdi. O ürküntünün tesiri ile dağdan indi. Evine gitti. Kendisini karşılayan sevgili zevcesine:

— Ya Hatice! Beni yatır ve üstümü ört, dedi.

Hazreti Hatice, muhterem zevcesinin bu halini merak etti. Lâkin bir şey söylemedi. Onu yatırıp üstünü örttükten sonra, vaziyeti kendisine izah etmesini bekledi.

Hazreti Muhammed, bir müddet istirahat ettikten sonra, ârızî olan dehşet geçmişti. Kalkıp oturarak rüyayı sadıka sureti ile nâzil olan ilâhî vahiy, Hazreti Hatice'ye nakletti.

Son derece zeki ve görüşleri çok kuvvetli olan Hazreti Hatice, sevgili zevcinin bütün insanların fevkinde bir yaradılış kuvvetine mâlik olduğuna, zaten çoktan beri kanaat getirmişti.

— Ya, Muhammed! Bana anlatır mısın? Bu vahiy, ne suretle nüzul etti? Diye sorması üzerine, Hazreti Muhammed:

— Bir hayli tefekkürata, daldıktan sonra, uyuya kalmıştım. Birdenbire: *“İkra’ bismi rabbikellezi halak.*

Halakal insane min alak... ikra' ve rabbukel ekramüllezi alleme bil kalem. Allemel-insane ma lem ya'lem" Diye hitap eden bir ses duyunca, gözlerimi açtım. Etrafıma baktım. Hiç kimseyi göremeyince, artık o hitabın heybetinden ürkererek orada duramadım. Mağarayı terk etmeye mecbur kaldım.

Az kalsın kendimi, oradaki uçurumdan aşağı atacaktım. Fakat o anda: "Ya Muhammed! Ben Allah tarafından nazil olan vahiyleri peygamberlere tebliğle memur olan Cibril'im. Sana da Allah'ın hak peygamberi olduğunu tebşir ederim" diye bir ses işittim. Ve bu sözlerin tesiri ile titreye titreye buraya kadar geldim... Görüyorsun ki daha hâlâ titriyorum. Ve bu hâdisenin azamet ve mehabetinden, büyük bir korku hissediyorum, diye cevap verdi.

Hazreti Hatice, muhterem zevcinin bu sözlerini büyük bir dikkatle dinledi. Bu zeki kadın, vaziyetin ehemmiyetini derhal hissetti.

— Ya Muhammed, korkma, diye onu teselli ettikten sonra, Hazreti Muhammed'i alarak, amcazadesi Varaka'nın evine gitti.

Meseleyi ona da nakletti. Bu âlim adam, Hıristiyan'dı. Artık çok ihtiyarlamış ve gözleri de kapanmıştı. Hatice'nin sözlerini dinledikten sonra, başını Hazreti Muhammed'den tarafa çevirdi:

— Ya Muhammed! Korkma... Rab sana hayırdan başka hiçbir suretle muamele etmez. Çünkü sen, hiç kimseye karşı fenalık etmedin. Elinden gelen iyiliği kimseden esirgemedin, sana tevdi edilen emanetlere

sadakat gösterdin. Yetimleri ve garipleri himaye ettin. Gerek sana ve gerek zevcen Hatice'ye tebşir ederim ki, işittiğin ses, Cebrail'in sesidir. Ve Rab, sana ahir zaman Peygamberliği ihsan etmiştir. Nitekim senden evvel de aynı meleği, Hz. Musa ve Hz. İsa'ya göndermiştir. Seni tebrik ederim, dedikten sonra, bu mealde parlak bir şiir söyledi.

Ve daha sonra:

— Ya Muhammed! Çok geçmez, Hakkın dinini nâsa tebliğe başlarsın. O zaman, seni tekzip edecekler. Hakkında bin türlü eza ve cefayı reva görecekler. Belki de doğduğun ve büyüdüğün bu beldeyi terke mecbur eyleyecekler. Bunlara, katiyen ehemmiyet vermeyeceksin. Ve Allah tarafından sana tevdi edilmiş olan vazifeyi, sonuna kadar ifa edeceksin. Ah, ne olurdu? Keşke genç olsaydım da, senin hizmetinde bulunsaydım, diyerek sözlerine hitam verdi.

İlk vahyin nâzil olmasından sonra üç sene sükûnetle geçti. Bu müddet zarfında, hiçbir vahiy gelmedi. Bu hal, Hazreti Muhammed'i son derecede müteessir etti. Hatta pek çok defalar kendisini yüksek bir yerden atarak nefsin helak etmek istedi ise de, ilk vahiy nâzil olduğu zaman:

“Ya Muhammed! Sen Allah'ın resulüsün.” Diye işittiği sözleri hatırlayarak o fikirden vazgeçti. Ve Allah'ın yeni lütfunun tecellisini bekledi.

Aradan bu suretle üç sene geçti. Bir gün yine Hirâ Dağı'na çıkarak mağarasında inzivaya çekilmişti.

Bu inziva hayatı, takriben bir ay kadar devam etti. Nihayet bir gün, semadan gelen bir ses işitti. Başını kaldırıp baktığı zaman, büyük bir korku ve hayretle titredi. Gözüne, sema ile zemin arasında, muallâkta duran bir Melek ilişti. Üç sene evvel olduğu gibi, yine titreyerek evine geldi. Yine kendisini karşılayan aziz zevcesine:

— Ya Hatice! Beni yatır. Üstümü ört. Yüzümü gözümü soğuk su ile ıslat, dedi.

Hazreti Hatice bunları yaptıktan sonra, onu istirahatete terk ederek odadan çekildi.

Bir müddet derin bir sükût içinde geçti. Biraz sonra tekrar odaya gelen Hatice, Hazreti Muhammed'in alnından terler damlayarak odada dolaştığını görünce:

— Ya Muhammed! Yatmadın mı? Niçin böyle geziyorsun? Dedi.

Hazreti Muhammed, dalgın dalgın onun yüzüne bakarak, heyecandan titreyen bir sesle:

— Ya Hatice! Uyuyacak zamanda değilim. Gene Cebrail geldi. Ve bana bir ayet getirdi, diye cevap verdi.

Hazreti Hatice, birdenbire irkildi. Bütün vücudu, ürperdi. O da heyecandan titreye titreye:

— O ayeti, bana okuyabilir misin? Dedi.

Hazreti Muhammed, büyük bir huzur ve huşu ile şu ayeti kerimeyi tilavet etti:

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبُّكَ فَكَبِيرٌ ﴿٣﴾ وَتَبَايَكَ فَطَوَّرَ ﴿٤﴾ وَالرَّجَزَ فَأَهْزِ ﴿٥﴾

“Yâ eyyühel müddessir. Gum fe enzir ve rabbeke fe kebbir ve siyabeke fetahhir.”¹⁰

Bu ayeti kerimenin mealen mânayı şerifi şöyledir:

“Ey ihrama bürünmüş olarak yatan insan! Kalk. İnsanlara, doğru yolu göster. Rabbine tekbir getir. Ve elbiseni tathir et (temizle)”

Hazreti Hatice, bütün vücudu ürpere ürpere bunları dinledi. Birkaç saniye, heyecanının geçmesini bekledi. Sonra, ilk defa olarak mübarek zevcinin peygamberliğine inandığını ilham eden bir surette:

— Ya Resulullah! Diye ona hitap ettikten sonra, sözlerine şöylece devam etti:

— Mademki sana, Cenab-ı hak tarafından bir vazife ferman buyruldu, bu vazifeye derhal başla. Halkı, hidayet yoluna davet et, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz, kısa bir tereddütten sonra:

— Kimi davet edeyim, bana kim inanır? Diye cevap verdi.

Fakat Hazreti Hatice, büyük bir azim ve celâdetle:

— Herkesten evvel, ben inanıyorum. Evvelâ, beni davet et. Sonra da, o büyük Allah’a, nasıl ibadet etmek lâzım geldiğini öğret, diye mukabele edince, Resulü Ekrem Efendimizin mübarek kalbinde büyük bir sevinç belirdi:

— Allahü Ekber. Allahü Ekber, diye tekbir getirdi.

Sonra, âyeti kerimenin emrettiği veçhile temiz elbise giydi. Hazreti Hatice’ye de temiz elbise giydirdi. Yüzünü Beytullah olan Kâbe’ye çevirdi. Kendisi İmamlık

mevkiine geçti. Hazreti Hatice'yi de sol tarafına alarak onu namaz kılmaya davet etti.

İlk Müslüman Çocuk Hazreti Ali

Resulü Ekrem Efendimiz ile Hazreti Hatice, namaz kılmaya başlamışlardı. O esnada bir şey sormak için Hazreti Hatice'yi arayan Ali, oda kapısından başını uzatarak içeriye baktı. Amcazadesi Hazreti Muhammed ile yengesi Hazreti Hatice'yi Secde vaziyetinde görünce durakladı. O zaman henüz on yaşlarında bulunan bu zeki çocuk, onların ibadetle meşgul olduklarını anladı. Lâkin önlerinde put ve saire gibi tapacak hiç bir şey olmadığını görünce, bu hale hiçbir mana veremeyerek, hayretler içinde kaldı.

Hazreti Ali, zeki olduğu kadar müdekkikti (*inceleyiciydi*). Her şeyin hakikatini öğrenmek isterdi. İbadete hürmeti olduğu için saygısızlık göstermedi. Onların, ibadetten fariğ olmalarını (*bitirmelerini*) bekledi. Namaz bittikten sonra, Resulûllah Efendimize sokularak:

— Ya Muhammed! Gördüm ki ibadet ediyorsunuz. Fakat önünüzde tapacak hiçbir şey yok. Mabud olmanınca, kime secde edilir? Dedi.

Bu sual, Resulü Ekrem'in hoşuna gitti. Esasen Ali'yi çok sever, onun yüksek zekâsını daima takdir ederdi. Onunla her işte adeta büyük bir adam gibi konuşmaktan çekinmezdi. Onun için, Ali'ye açıkça cevap vermekten çekinmedi:

— Ya Ali! Biz, öyle bir mabuda ibadet ediyoruz ki

o, yerin ve göklerin Tanrı'sıdır. Ben o Tanrı'nın Resulüyüm. Halkı taştan ve ağaçtan putlara tapmaktan vazgeçirerek, o Tanrı'ya ibadete davet için memur edildim. Eğer bana inanıyorsan, sen de bizim gibi ona ibadet edersin. Bâtıl itikatları terk ederek, hakikat yoluna girersin, dedi.

Hazreti Ali, bu sözler karşısında, birdenbire irkildi. Kendisine karşı son derecede emniyet ve itimat beslediği amcazadesi Hazreti Muhammed'in söylediklerini, zihninde son derecede süratle muhakemeden geçirdi. Ve sonra, en küçük bir tereddüt eseri bile göstermeden:

— Ya Muhammed! Sana inanırım ve senin inandıklarına da inanırım... Fakat izin verirsen, gideyim de bir kere babama danışayım, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz Hazreti Ali'nin bu sözlerine sevindi. Çünkü onun pederi ve kendisinin amcası olan Ebû Talib'in hiçbir suretle muhalefet göstermeyeceğine emindi. Çok iyi biliyordu ki. Ebû Talib de putlara ibadetten nefret edenlerdendi. Bunun için Ali'ye:

— Git... Danış, yâ Ali, diye izin verdi.

Hazreti Ali, babası ile konuşmak için süratle kapıdan çıktığı halde, tekrar odaya girdi. Dudaklarında tatlı ve mânalı bir tebessüm olduğu halde:

— Ya Muhammed! Yerleri ve gökleri yaratan o Tanrı beni yaratırken babama sordu mu ki şimdi ben ona tapmayı gidip de babamdan sorayım? Sana inandıktan sonra artık hiç kimseye bir şey danışmaya lüzum gör-

müyorum... Bana öğret. O büyük Tanrı'ya nasıl ibadet edilir? Dedi.

Hız. Muhammed'in kalbi, bir anda, büyük bir meserretle (*sevinçle*) doldu. Sevgili yeğenini önüne oturttu. Ona Rabbülâlemin olan Allah hakkında telkinlerde bulundu.

Hazreti Muhammed, artık Risalet vazifesine başladığından dolayı kalbinde büyük bir memnuniyet hissediyordu. Zevcesi Hatice'nin ve yeğeni Ali'nin izhar ettikleri bu kuvvetli imandan duyduğu derin bir haz ve meserretle şimdi de deruhte etmiş olduğu büyük vazifenin hudutlarını düşünüyordu.

Hazreti Muhammed'in Vazifeleri

Resulü Ekrem Efendimiz Nübüvvet makamına eriştikten sonra, çok iyi biliyordu ki çok büyük müşkülât karşısında kalacaktı. Ve bu arada, girişeceği bir hayli mücadele vardı.

Onun nübüvveti, Hz. İsa'nın peygamberliği gibi sadece Allah'ın emirlerini kullarına tebliğden veyahut Hz. Musa gibi kavmini, öküzlere kargalara, timsahlara ve yılanlara tapan bir muhitten çıkarıp din telakkileri henüz saf ve bakir bir halde kalmış olan yerlere götürmekten ibaret değildi. Bilâkis onun büyük vazifesi bunlardan daha mühim ve daha çok müşküldü. O, putperestliğin bâtil itikatları ile çalkalanan bir cehil ve taassup diyarında Allah'ı tanımakla beraber, tefessüh etmiş (*bozulmuş*) olan umumî ahlâkı da tasfiye etmeyi de deruhte eylemişti.

Bütün Arabistan'da, cehalet devri şiddetle hüküm sürüyordu.

O geniş sahada, emniyet ve asayiş namına hiçbir şey yoktu. Kimin kılıcı veyahut yumruğu kuvvetli ise, vaziyete o hâkim oluyordu.

Asırlarca evvel, Hz. İbrahim tarafından Allah'ın birliği esasına müstenit olarak vazettiği din, kaybolup gitmişti. Bu itibarla o dinin ahlâki kayıtları da, çarçabuk zevale uğrayıvermişti. Koca Mekke şehrinde bile bu dine salık olanlardan ancak beş on kişi kalmıştı. Bunlara da Putperestliği kabul etmedikleri için -Hanîf- yani kâfir ve münafık diyorlardı.

Hazreti Musâ'nın neşrettiği Musevilik ile İsa'nın tebliğ ettiği Hristiyanlık ise hakiki mecralarını kaybetmişlerdi. Her iki dinin salıkları de ekseriyeti teşkil eden putperestlere temayül göstermişlerdi.

Din, hemen hemen yalnız putperestlikten ibaretti. Fakat bu da, hiçbir nizam ve intizama tâbi değildi.

Taştan, ağaçtan, hatta çamur ile karıştırılmış undan yapılmış olan büyük ve küçük mabutlar, konuldukları yerlerde sesiz ve sedasız duruyorlar; o cehalet devrinin bütün çılgınlıkları ve azgınlıkları içinde kaynaşan halkı ıslah hususunda en küçük bir tesir bile icra edemiyorlardı.

Muhit, fisk-ı fücür içinde çalkalanıp gidiyordu. İçtimaî nizam namına hiçbir şeye ehemmiyet verilmiyordu. Bu hal, Kureyş kabilesi reislerinden bazılarını -ve bilhassa, Hazreti Muhammed'in mensup olduğu

Hâşimî Hanedanı erkânını- düşündürüyor ve vakit vakit onları halka nasihate mecbur ediyor idiyse de, bunun da hiçbir faydası görülmüyordu.

En ehemmiyetsiz meselelerden hatta yarışlarda bir atın diğer atı geçmesinden dolayı kabileler birbirlerine giriyor, hadsiz hesapsız kanlar dökülüyor. Bu faciaların önüne geçmek için hiç kimse tarafından en küçük bir alâka bile gösterilmiyordu.

Bu kabile harplerinde galipler, mağluplara aman vermiyorlar zulüm ve vahşetin azami haddini gösteriyorlardı. Esir erkekler, diri diri yakılıyor, kadınların karınları deşiliyor çocuklar kâmilten kılıçtan geçiriliyordu.

Şehirdeki içtimaî felâkette günden güne artıyor bâtil ve cahilâne itikatların tesiri ile putların önünde insanlar kurban ediliyor. Ölen bir adamın üvey validesi -tıpkı bir eşya gibi- miras olarak oğluna intikal ediyor. Öz hemşirelerle evlenmekte hiçbir ahlâki mahsur görülmüyordu.

Taaddüdü zevcâda, hiçbir had tayin edilmemişti. Evvelce de arz ettiğimiz gibi, kumar, içki, zina Mekke'yi istila etmişti. Hayâsızlık o dereceye varmıştı ki Kureyş Kabilesinin Reislerinden sayılan Emre ül Kiys gibi büyük bir şair bile amcazadesi ile vuku bulan gayri meşru münasebatını parlak bir şiirle tasvir etmiş ve bu şiirin Kâbe'nin duvarına asılmasında hiçbir beis görülmemişti.

Bilhassa, kadınların vaziyeti pek feci idi. Hazreti Âmine, Hazreti Hatice vesaire gibi yüksek tabakaya

mensup kadınlar müstesna olmak üzere halkın avam tarafına mensup olan kadınlar hiçbir içtimaî hakka mâlik değillerdi. Bunların bütün mevkileri, genç ve güzel erkeklere zevk ve eğlence vasıtası olmak, yaşlandıktan sonrada evlerde ve hurma bahçelerinde hayvanlar gibi çalışmaktan ibaretti.

Şimdi Hazreti Muhammed, bir taraftan putları yıkip devirecek, diğer taraftan da bütün bu içtimaî ve ahlâki felaket ve sefaletin önüne geçecekti. Hâlbuki bunlar kolay işler değildi.

Hazreti Hatice'nin Vefatı

Resulü Ekrem Efendimiz, Hazreti Hatice ile tam yirmi beş sene, çok mesut bir hayat geçirmiş. Bu müddet zarfında, o devirde pek tabii telakki edilen taaddüdü zevcata asla rağbet göstermemiş; sevgili zevcinin üzerine evlenmeyi yahut bir cariye istifrâş¹¹ etmeyi aklından bile geçirmemişti.

Lâkin bu mesut aile hayatı yirmi beş sene devam ettikten sonra, artık altmış beş yaşına girmiş olan Hazreti Hatice, birdenbire yatağa serilmişti.

O sırada Resulü Ekrem Efendimiz, zaten büyük bir teessür içinde idi. Çünkü kendisini çocuk yaşından beri himaye eden; ona öz evlâtlarından ziyade şefkat ve itina gösteren ve nihayet, risalet devrinde de bütün Arabistan Putperestlerinin şiddetli hücumlarına göğüs gererek onun hayatını ölümlerden siyanet eyleyen

11- Haremi ile beraber yatma

(koruyan) amcası Ebû Talip de, aynı günlerde hastalanmış ve nezi (*can çekişme*) haline gelmişti. İşte, biri aziz hamisi, diğeri de sevgili zevcesi olan bu iki muhterem şahsiyetin aynı zamanda yataklara serilmesinden dolayı, Resulü Ekrem Efendimiz, son derecede müteessirdi.

Ebû Talip, artık yapılan tedaviden ümidini kesmişti. Her gün birkaç kere kendisini ziyarete gelen Resulûllah Efendimiz'e.

— Ya Muhammed! Seni Resul olarak gönderen Allah'a yalvar da ifakat bulayım (*iyileşeyim*), dedi.

Âlicenap amcasının bu sözleri Resulü Ekrem Efendimiz'i çok müteessir etti. Kalkıp Hane-i Saadet'ine geldi. Vaziyeti Hazreti Hatice'den gizledi. Ebû Talib'e karşı son derecede hürmet besleyen sevgili zevcesini de teessüre düşürmek istemedi.

Nihayet mukadder olan akıbet zuhur etti. Hazreti Ali, mahzun ve mükedder bir halde hani saadete gelerek pederinin vefatını haber verdi. Resulûllah Efendimiz, onu tıpkı Müslümanlar gibi techiz¹² ve tekfin ettirdi (*kefenlettirdi*). Büyük bir teessür ve melal içinde kabrine kadar gitti. Orada gözyaşları dökerek:

— Ya ammi! Sen bütün akraba ve taallûkatını severdin. Onlara yardım ve muavenetlerini diriğ etmezdin (*yardımlarını esirgemezdin*). Bana karşıda himayeni bir an bile esirgemedin. Allah'tan sana rahmet ve mağfiret dilerim, diye dua etti.

12- Cenazenin yıkanmasından defnetmeğe kadar yapılması lâzım gelen şeyler ve bunları tedarik etme.

Artık hastalığının son devrinde bulunan Hazreti Hatice, Ebû Talib'in vefatını haber almakta gecikmedi. Ve bunu haber verdikleri zaman:

— Eyvah! Böyle bir musibet haberini almamak için, keşke hayatta bulunmasaydım. Şu anda kalbimde öyle bir inhidam (çöküş) hâsıl oldu ki, yerlerin ve göklerin sarsıldığını hissediyorum. Ya Muhammed! Bak, ben, senden ziyade teselliye muhtacım, diyerek, Ebû Talib'e karşı beslediği hürmet ve muhabbeti izhar etti.

Bu hassas ve âlicenap kadın, böylece ağlayıp fer-yat ederek kendinden geçti. Üç gün üç gece o büyük acının ıstırabını çekti. Ateşler içinde yanıp tutuşarak kendini bilmedi.

Resulü Ekrem Efendimiz sevgili zevcesinin bu halini gördükçe dilhun oluyor:

— Ya Hatice! Çok mu mustarıpsın, diye soruyordu.

Hatice, humma nöbetleri ile dudaklarında beliren mahzun ve gamnak bir tebessümle:

— Ya Muhammed! Senin gözlerine baktıkça, ölümün acısını duymuyorum. Ancak, senden ayrılacağımı düşündükçe mustarip oluyorum, diye cevap veriyordu.

Hazreti Muhammed, Hatice'nin bu sözlerinden büsbütün müteessir oluyor veda ve firak acıları ile içi yanıp tutuşan sevgili Hatice'sini Cenneti âlâda tekrar buluşacaklarını söyleyerek teskin ve teselliye çalışıyordu.

Hazreti Hatice, mübarek zevcinin risalet ve nübüvvetine nasıl ki ilk defa inanmışsa, şimdide onun bu

sözlerine inanıyor; büyük bir ümit ve itminan ile:

— Muhammed. Ya Muhammed! Kalbim senin nurunla dolu olduğu halde gidiyorum. Elveda. Elfırak, diye mukabele ediyordu.

Nihayet, her fâniye mukadder olan akıbet zuhur etmişti. Resulûllah'ın tek ve eşsiz zevcesi de gözlerini bir daha açmamak üzere kendinden geçmişti.

Üç gün evvel, amcasının tabutunu gözyaşları ile takip eden Hazreti Muhammed; şimdi de kolları arasında can veren bu aziz ve kıymetli sevgilisinin biruh cesedinin arkasından da Hacun Kabristanı'na kadar gitti. Teessür ve ıstırapından baygınlıklar geçirerek; o kızgın çölün yanıp tutuşan kumları içinde açılan mezara, bizzat indirdi. Sonra; o dik ve vakur başı, o geniş omuzları, bu büyük felaketin ağırlığına tahammül edemiyormuş gibi çökmüş; manen harap ve perişan olmuş bir halde Hane-i Saadet'ine avdet etti.

Hazreti Hatice'nin Vefatından Sonra

Evvela Ebû Talib gibi müşfik bir hâmiden ve üç gün sonra da Hatice gibi sadık ve vefakâr bir zevceden ayrılmak Hazreti Muhammed için yürekler acısı bir musibetti. Fakat bu iki muhterem sevgili, bu fâni cihandan göçüp gitmekle beraber, ona kıymetli iki yadigâr terk etmişlerdi. Bunlardan biri Ebû Talib'in oğlu Ali, diğeri de Hatice'nin en küçük kızı Fatma idi.

Pederi Ebû Talib ile Hazreti Hatice'nin vefatından, Resulü Ekrem Efendimiz kadar Hazreti Ali de musta-

ripti. Çünkü -evvelce de bir münasebetle bahsettiğimiz gibi- Ebû Talib'in artık ihtiyarlayarak mali vaziyeti bozulduğu vakit Resulü Ekrem Efendimiz onu alarak evine getirmiş. Ebû Talib'in vaktiyle kendisine gösterdiği şefkat ve muhabbeti şimdi de kendisi sevgili amcazadesine ibzal etmişti (*vermişti*).

Bu ölüm hâdiseleri vuku bulduğu zaman Ali takriben yirmi bir yaşında idi. Ve yine takriben on yaşlarında iken Resulü Ekrem Efendimizin Hane-i saadetlerine geldiği için, hayatının on, on bir senesini Hazreti Hatice'nin nezdinde geçirmişti.

Hazreti Hatice, zevcinin sevgili amcazadesini bağrına basarak ona karşı tam bir evlât şefkat ve muhabbeti göstermiş, bütün evlâtlarına karşı ibzal ettiği dikkat ve itinayı Ali'den de esirgememişti.

Hazreti Ali de bütün bu şefkat ve muhabbetlere, bütün bu ihtimam ve dikkatlere liyakat kesbetmişti. O, bir taraftan Resulüllah Efendimizin rabbani cevherinden feyiz nurları alırken, diğer taraftan da mertliği, asilâne terbiyesi, yüksek zekâsı Resulü Ekrem Efendimiz'den aldığı ilim ve irfan ile kendisini hazreti Hatice'ye çok sevdirmiş; aralarında âdeta bir ana evlât vaziyeti husule gelmişti.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki; bir taraftan babasının ölümü ile dilhun olan Ali'nin aynı zamanda vuku bulan Hazreti Hatice'nin ebedi gaybubetinden büyük bir teessür içinde kalması pek tabii idi.

Fatma'ya gelince, Hazreti Hatice'nin en küçük kızı

idi¹³. Validesinin vefat ettiği esnada, henüz sekiz yaşına girmişti. Harikulâde hassas ve son derecede güzeldi.

Renginin fevkalâde beyaz ve sedef gibi parlak olmasından dolayı “Fatmattuz Zehra” tesmiye edilmişti. Çok güzel söz söylerdi. Daha çocuk yaşında iken bile meram ve maksadını en şairane kelimelerle ifade ederdi. Bu meziyetleri dolayısı ile kendisini bütün muhite sevdirmişti. Resulü Ekrem Efendimiz bile, onu bütün kızlarından fazla severdi. Muhtelif rivayetlere nazaran bu tercihin diğer bir sebebi de, Hazreti Fatma’nın diğer kız kardeşlerinden ziyade validesine benzemesi idi.

İşte Resulüllah Efendimiz, kaybettiği iki aziz sevgilinin bu iki kıymetli yadigârını mübarek bağrına basmak sürati ile teselli bulmaya karar vermişti.

Fakat Ebû Talip ile Hatice’nin vefat etmeleri Resulü Ekrem’in vaziyetini derhal değiştirmiş. Kendisinin bu iki hâmiden mahrum kalması, Mekke putperestlerini çarçabuk harekete getirmiş, ona, yeni taarruzlar baş göstermişti.

Müşrikler, Resulü Ekrem Efendimiz aleyhinde sözler söylemekle kalmıyorlar, onun bütün beşeriyetin fevkinde olan kıymet ve şerefini kıracaklarını zannederek alenen hakaretlerde bulunmak cüretini gösteriyorlardı.

Meşhur Muaviye’nin babası Ebû Süfyan ve Kureys

13- Hazreti Fatma’nın hangi tarihte dünyaya geldiği tespit edilememiştir. Bazı rivayetlere nazaran Resulü Ekrem Efendimizin üçüncü kerimesidir. Ümmü Gülsüm kendilerinden sonra tevellüt etmiştir. Z.Ş.

kabileleri reisi Ebû Cehil gibi ahlâk ve vicdan düşkünlerinin teşviki ile Resulü Ekrem Efendimizin Hane-i Saadet'ine insan ve hayvan pislikleri atıyorlar, onun geçeceği yollara dikenler döküyorlardı.

Resulûllah Efendimiz bir gün Kâbe'de ibadetle meşgul iken, bu ahlâksızlardan biri, onun üzerine bir avuç çamur attı. Atılan çamur, Resulûllah Efendimiz'in mübarek başına isabet ederek saçlarına sıvandı. O, vaziyetini hiç bozmadı. İbadetini bitirdikten sonra, evine avdet etti. Kendisine kapıyı açan sevgili kızı Hazreti Fatma'ya:

— Yâ Fatma! Biraz su getir de şu başımı yıka, dedi.

Fatma, babasını o halde görünce gözyaşlarını zapt edemedi. Ağlaya ağlaya giderek su getirdi. Resulûllah Efendimiz, müşriklerden görmüş olduğu harekete sabır ve sükûnetle mukabele etmiş olduğu halde, sevgili kızının gösterdiği teessür karşısında tahammül edemedi.

— Yâ Fatma! Ağlama. Müteessir olma. Allah, babanı koruyacak ve yakın bir zamanda, bu tecavüzlerden kurtaracak, diye, onu teskin ve teselli etti.

HAZRETİ SUDE

Resulûllah Efendimiz, hazreti Hatice'ye karşı kalbinde o derecede minnet ve şükran hissetmekte idi ki, yalnız onun aziz hatıraları ile yaşamak ve başka bir kadınla yeniden evlilik hayatı kurmamak fikrinde idi.

Fakat küçük çocukları vardı. Bunları idare edecek ve ev işlerini görecektir candan bir kimse lâzımdı.

Vakıa, Resulü Ekrem Efendimizin akrabalarından bazı kadınların, Eshab-ı kiramdan Osman bin Mez'un zevcesi Hûle binti Hakem Hane-i Saadet'e gelip gidiyorlar, çocukların ve evin ihtiyaçlarını temine çalışıyorlarsa da bazen da kendi işlerine dalarak gelemiyorlar, çocukların aç ve evin bakımsız kalmasına sebebiyet veriyorlardı.

Bir defa yine öyle yapmışlardı. Birkaç gün Hane-i Saadet'e uğramaya vakit bulamadıkları için bütün işleri yüz üstü bırakmışlardı.

O esnada Hûle eve gelmiş, o perişan vaziyeti görür görmez son derece teessür hissedilmiş ve o teessürle:

— Ya Resulûllah! Bu böyle olmaz. Sana ve çocuklara hizmet etmek için candan bir kimse lâzım. Emrederken sana bir zevce arayım, demişti.

Resulü Ekrem Efendimiz de artık bu ihtiyacı tamamı ile hissetmişti. Kısa bir düşünceden sonra Hûle'nin teklifini kabule mecburiyet hissetti. Ve aralarında, şöyle bir muhavere (*konusma*) geçti:

— Acaba, münasip bir kadın bulunabilir mi?

— Ya Resulûllah! Eğer arzu edersen, kadın da, hatta kız da bulunabilir.

— Kimleri biliyorsun?

— Eğer kız istiyorsan Ebû Bekir'in kızı Ayşe var. Dul kadın arzu edersen, sana büyük bir iman ile bağlanmış olan Sude binti Zem'a'yı tavsiye ederim.

— O halde git, Sude'yi benim için iste.

Sude, Resulûllah Efendimizce meçhul bir şahsiyet değildi. Aslen Mekkeli olan bu kadın, yine Mekkelilerden Sekeran bin Amr ile izdivaç etmiş; İslâmiyet'in ilk intişarı devrinde de, zevci ile beraber Müslümanlığı kabul eylemişti.

O zaman müşriklerin Ehli İslâm'a karşı reva gördükleri eziyet ve zulümlere tahammül edememişler; Resulûllah Efendimizin emri ile ikinci muhacir kafilisine katılarak Habeşistan'a hicret etmişlerdi.

Sude, bir müddet orada kaldıktan sonra, kocası ile tekrar Mekke'ye geldi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra bir sabah heyecan ile uykudan uyanarak zevcine:

— Ya Sükran! Bu gece çok garip bir rüya gördüm, dedi.

Ve kocasının sorması üzerine, rüyasını şu suretle nakletti:

— Mehtaplı bir gece idi. Semadaki ay, yavaş yavaş inerek koynuma girdi. Ben bu hale taaccüp etmekte iken, manzara değişti. Güya, üzerime inen ay değil, doğrudan doğruya Resulü Ekrem'di. O ayağını boynuma koymuş ve üzerime eğilmişti.

Sükran, zevcesi Sude'nin naklettiği bu rüyayı dinledi. Bir hissi kablelvuku ile:

— Yâ, Sude! Rüyan çok dikkati caliptir. Bu rüyanın ahkâmına göre ben vefat edeceğim. Sen de Resulü Ekrem ile evleneceksin, diye rüyayı tâbir etti.

Aradan pek kısa zaman geçti. Sükran kısa bir hastalıktan sonra vefat etti. Dul kalan Sude, bu vaziyet karşısında hayretler içinde kalarak, rüyasının tahakkuk etmesini bekledi.

O sırada, Hazreti Hatice vefat etmişti. Beş çocuğu ile yalnız kalan Resulü Ekrem Efendimiz, cidden yardıma muhtaç bir halde idi.

Bir gün Hûle, Sude'nin evine gitmişti. Konuşurlarken söz Resulüllah Efendimizin o hazin vaziyetine intikal etti. Sude, gördüğü rüyayı anlattıktan sonra:

— Ya Hûle! Eğer Resulü Ekrem bana talip olursa, büyük bir memnuniyetle ona varırım. Gerek kendisine ve gerek çocuklarına elimden geldiği kadar iyi bakırım, dedi.

Bunun üzerine Hûle kalkarak Resulü Ekrem Efendimizin Hane-i Saadet'ine geldi. Bu bahsin başlangıcında anlattığımız gibi, kendisine evlenmesinin münasip olacağını teklif etti. Resulü Ekrem Efendimiz de Hûle'ye hak verdikten sonra, onun münasip gördüğü Sude ile Ayşe'yi istemek için onu Sude ile Ayşe'nin pederlerine gönderdi.

Hûle, evvela Sude'nin pederine gitti. Meseleyi nakletti. O tarihte Sude'nin yaşı bir hayli geçkindi. Kendisi

de oldukça iri yarı ve çok ağır vücuda mâlikti. Pederi Hakîm, Resulü Ekrem'in kendisini beğenip beğenmemek hususunda bir müddet tereddüt ettikten sonra:

— Ya Hûle! Muhammed, çok asil ve seciyeli bir adamdır. Ben, bu izdivaca büyük bir memnuniyetle muvaffak ediyorum. Lâkin bir kere de Sude'ye sor, diye cevap verdi.

Hâlbuki Sude, gördüğü rüyanın ahkâmını nazarı dikkate alarak onun tahakkuk etmesini büyük bir sabırsızlıkla beklemekte idi.

İzdivaca, karar verildi. Resulü Ekrem Efendimiz, Sude'nin evine davet edildi. Orada, dört yüz dirhem gümüş mihr ile Sude'nin pederi tarafından nikâh kıyıldıktan sonra Resulü Ekrem Efendimizin yeni zevcesi, Hane-i Saadet'e getirildi.

Ayşe meselesine gelince:

Bazı rivayetlere nazaran Hûle, Resulü Ekrem Efendimizin emri ile Sude'yi istedikten sonra Ebû Bekir'in evine gitti:

— Ya Eba Bekir! Ben Resulûllah tarafından tevdi edilmiş olan bir vazifenin ifası için geliyorum, dedikten ve Resulûllah Efendimizin vaziyetini izah ettikten sonra, kızı Ayşe'yi istedi.

Ebû Bekir, Hûle'yi dinledikten sonra:

— Kızımı ona vermeyi, dünyanın en büyük şerefi addederim. Lâkin biz onunla kardeşiz. Kardeşin kızı, kardeşe helâl olmaz zannederim. Bunu, bir kere kendisine sor, diye cevap verdi.

Hûle, kalkıp Resulü Ekrem Efendimizin nezdine geldi. Ebû Bekir'in cevabını bildirdi. Resulü Ekrem Efendimiz:

— Git, Ebû Bekir'e söyle. Ben onunla, ancak dinde kardeşim. Yoksa aramızda hiçbir karabet (*akrabalık*) yoktur. Onun kızı, bana haram olmaz, diye Hûle'yi tekrar Ebû Bekir'e gönderdi.

Bunun üzerine Ebû Bekir;

— Şimdi, yalnız bir mânia kaldı. Mut'im bin Adî, oğlu için Ayşe'yi istemişti. Ben de kendisine söz vermiştim. Mamafih gideyim, onlarla görüşeyim. Sen burada beni bekle, dedi ve kendisi, Mut'im'in evine gitti. Mut'im ile zevcesine;

— Kızım Ayşe'yi oğlunuz Cebîr'e vadetmiştim. Bu hususta son fikrinizi öğrenmek istiyorum.

Onların fikirlerini istimzaç etti (*sordu*).

Mut'im'in zevcesi, esasen bu izdivaca taraftar değildi. Ebû Bekir'in bu teklifi üzerine derhal hiddetlenerek:

— Ben zaten senin maksadını biliyorum. Kızını oğluma vererek, onu da Müslüman edeceksin değil mi? Dedi.

Ebû Bekir, Mut'ime dönerek:

— Sen de bu fikirde misin? Diye sual etti.

Ondan da:

— Evet!

Cevabını alınca; büyük bir memnuniyetle dönüp evine geldi. Orada bekleyen Hûle'ye:

— Git, Resulûllah’a söyle. Kızımı kendilerine vermekle dünyanın en büyük şerefini iktisab edeceğim, dedi.

Hâlbuki bu rivayete, doğru nazariyle bakmamak lâzım gelir. Çünkü o sırada Resulûllah Efendimiz, sevgili zevcesi Hazreti Hatice’den ayrıldığı için mübarek kalbine düşen ateş, henüz sönmemişti. Hal böyle iken, o tarihte henüz altı yaşında olduğu rivayet edilen Ayşe ile izdivaca nasıl talip olabilirdi?

Sonra, gerek mut’im ve gerek bütün ailesi efradı, henüz İslâmiyet’i kabul etmemişlerdi. Ebû Bekir gibi, erkeklerin içinde ilk defa olarak Resulûllah Efendimize iman etmiş ve Müslümanlığı kabul eylemiş olan bir adam, kızını bir putpereste nasıl verebilecekti?

Bu mesele hakkında, inanılması lâzım gelen başlıca rivayet şöyledir:

Hazreti Hatice’nin vefatından dolayı Resulûllah Efendimizin duymuş olduğu teessürle onun bekârlık hayatından ve bilhassa çocuklarının bakımsız kaldığından ne elim bir vaziyet içinde bulunduğu, Ebû Bekir’ce de malum olan bir keyfiyetti. Kendisi ile pek sık temaslarda bulunduğu için, onun vaziyetinden Ebû Bekir de pek müteessirdi.

Ebû Bekir, bir hayli düşünüp taşındıktan sonra bir gün Resulûllah Efendimiz’in nezdine (*yanına*) geldi:

— Ya Resulûllah! Size, yakın olmak istiyorum, dedi.

Resullulah Efendimiz, Ebû Bekir’in ne demek istediğini birdenbire anlayamadı:

— Ya Eba Bekir! İslâmiyet bizi birbirimize öyle sıkı bir rabıta ile bağlamıştır ki, tamamen kardeş yapmıştır. Bundan fazla yakınlık nasıl olur, diye sormaya mecbur kaldı.

Ebû Bekir, Resulü Ekrem Efendimizin geçirdiği o ıstıraplı hayatı hoş görmediğini izah ettikten sonra:

— Ya Resulûllah! Yakınlıktan maksadım, sizinle ak-raba olmaktır. Eğer arzu buyurursanız; kızım Ayşe'yi size nikâhla vermek isterim. Beni, bu şereften mahrum etmeyiniz, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz, Hazreti Hatice'nin vefatından sonra artık evlenmek fikrinde değildi. Fakat hiç kimsenin sözünü derhal reddetmek âdeti olmadığı için kısa bir düşünce geçirdi. Ve sonra aralarında şu muhavere cereyan etti:

— Ayşe kaç yaşındadır?

— Henüz on dört yaşına bastı. Fakat çok zeki ve her türlü kabiliyeti haizdir.

— O yaşta bir kız ile evlenmek doğru değildir.

— Kızım Ayşe'yi, istediğiniz kadar bekletebilirim. Ne zaman isterseniz, o zaman akdini icra ederim. Siz yalnız beni bu şereften mahrum etmeyiniz, diye ricasını tekrar etti.

Bunun üzerine Resulü Ekrem Efendimiz:

— Ya Ebû Bekir! Hele bir düşüneyim, diye cevap verdi.

Resulûllah Efendimiz ile Ayşe'nin izdivaç başlangıcı hakkında böyle bir rivayet de vardır. Ve bu rivayet, diğerinden daha makul olduğu için, herhalde buna inanmak lâzımdır. Nitekim zamanı gelince, bu nokta üzerinde tekrar durulacak ve mesele bir kat daha izah olunacaktır.

Bu bahsi, ait olduğu kısma bırakarak biz tekrar Sude'ye dönüyoruz.

Sude, pederi Zem'a bin Kays bin Abdülşems'in hanesinde kıyılan nikâhtan sonra, Resulü Ekrem Efendimizin hanesine geldi. Kendisi gayet uzun boylu, iri yarı, ağır hareketli idi. Yaşı, bir hayli ilerlemişti. Hatta hayız ve nifastan bile kesilmişti. Kendisinden izdivacın en tabii şartlarından olan muamelei zevciye bile beklenemezdi. Esasen maksat, Resulûllah Efendimizin Hane-i Saadet'ini idare etmek ve çocuklara nezaret eylemekti.

İhtimal ki nikâh kaydı olmasaydı da Sude yine Resulûllah Efendimizin evine gelecekti. Fakat Allah'ın Resulünün, nikâhsız bir kadınla bir evde yaşaması mümkün değildi. Bunun için Sude, pederi tarafından nikâh edildikten sonra, ancak bir zevce sıfatıyla Hane-i Saadet'e gelmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz bu derece yaşlı bir kadınla izdivacı kabul etmekle, hiç şüphesiz ki çok büyük bir feragat göstermiş, Hazreti Hatice'ye karşı beslediği şükran ve muhabbet hislerini tamamıyla ispat etmişti. Çünkü istemiş olsaydı, genç ve güzel bir kadın ile

de evlenebilirdi. Ve muhitinde hemen her erkek müteaddit zevceler alabilmek hakkına mâlik olduğu için, onun bu hareketi de hiçbir kimse tarafından takbih değil (*kınamak*), tenkid bile edilemezdi. Fakat o, böyle bir şeyi aklından geçirmek şu tarafa dursun; uzunca süren bir bekârlık hayatından sonra, ancak Hûle'nin teklif ve teşviki ile yaşlı bir kadınla evlenmeyi kabul etmiş; bu suretle de cidden büyük bir feragat eseri göstermişti.

Sude, Resulûllah Efendimizin kendisini kabul etmesinden çok büyük bir saadet ve memnuniyet duymuştu. Ve Hane-i Saadet'e gelir gelmez, derhal işe koyulmuştu.

Vücudunun ağırlığına rağmen her işi görüyor; çocukların her gün saçlarını tarıyor, çamaşırlarını yıkıyor; temiz elbiseler giydiriyor; yemeklerini hazırlıyor; hülâsa, Resulûllah Efendimizin hoşnutluğunu kazanabilmek için elinden gelen gayreti sarf ediyordu.

Bu muhterem kadın, bütün varlığı ile Resulûllah Efendimize bağlanmıştı. Onun gösterdiği fevkalâde itaat ve teslimiyetten, Resulü Ekrem Efendimiz de pek memnun kalmıştı.

Kendisi esasen gayet cömert ve âlicenaptı. Her gün yenilen yemeklerden artanları bizzat fakirlere dağıtırdı. Bu suretle Resulü Ekrem Efendimizi ayrıca memnun bırakırdı.

Aradan bir zaman geçtikten sonra Resulûllah Efendimiz, Ayşe ile evlenmişti. Sude yaşının pek fazla ilerlemiş olmasına rağmen, bu genç ve dilber ortağına karşı asla bir kıskançlık eseri göstermedi.

Bir aralık Resulü Ekrem Efendimiz, onun yaşlılığına hürmet ederek, bir köşeye çekilip rahat etmesi için kendisini serbest bırakmak istedi. Hatta bir rivayete nazaran tatlık etti (*boşadı*). Fakat Sude, bu muameleden son derecede mahzun olarak:

— Ya Resulûllah. Ben sana ne maddi bir menfaat ve ne de bir arzuyu şehvetle varmadım. Ve biliyorum ki, artık çok yaşlandım. Bunun içinde seni, Ayşe ile baş başa bıraktım. Benim, tek arzum vardır. O da, Rûzi Mahşerde, senin zevcelerin arasında bulunmaktır, dedi.

Sude'nin bu sözleri, Resulûllah Ekrem Efendimizi müteessir etti. Derhal;

“Vein emre'tü haekt min ba'liha nüşüzen ev i'râzen felâ cümน์âhe aleyhimâ en yusleha beynehuma...”
Nisa:l28

Ayeti kerimesi nüzul etti. Bu ayeti kerimenin mealen manayı şerifi:

“Eğer bir kadın zevcinin cefasından veyahut kendisinden yüz çevirmesinden korkarsa, sulhen aralarını bulmakta bir beis yoktur.” Demektir.

Bunun üzerine Resulü Ekrem Efendimiz fikirden vazgeçti. Sude'yi mevkiinde ibka etti.

Sude bazen tuhaf sözler söyler, Resulü Ekrem Efendimizi güldürürdü. Bir gece, Resulûllah Efendimizle beraber namaz kılmışlardı. Ertesi sabah Sude burnunu tutarak Resulü Ekrem Efendimize yaklaştı:

— Ya Resulûllah! Dün gece namaz kılarken rükûu o

kadar uzattınız ki, burnumun kanamasından korktum ve parmaklarımın uçları ile burnumu tuttum. Acaba, namazım fâsit oldu mu? Dedi.

Bu garip sual, Resulü Ekrem Efendimizin bir hayli gülmesine sebebiyet verdi.

Sude ağır vücutlu olduğu için süratli hareket edemezdi. Bunun için de pek kalabalık yerlere girmezdi. Resulü Ekrem Efendimizin son veda haccına, Sude de iştirâk etmişti. Müzdelife'den hareket edileceği esnada, hareketinden dolayı kafileden geri kalmak korkusu ile herkesten evvel hareketine müsaade etmesi için Resulü Ekrem Efendimizden izin istedi.

Resulûllah Efendimiz bazen Sude ile lâtife ederdi. Ve Ayşe ile izdivaç ettikten sonra, biri genç ve diğeri ihtiyar olan iki zevcesinin lâtifelerine de gülerdi.

Bir gün Ayşe, Harire adı verilen bir yemek pişirmişti. Bu sulu et kavurmasının içine bir miktar un katılarak pişirilen bir yemektir. Sude, bu yemeği hiç sevmez ve yemezdi.

Resulûllah Efendimizle Ayşe ve Sude sofraya oturmuşlardı. Sude'ye bu yemeği yedirmeye uğraşıyorlardı.

Ayşe:

— Ya, Sude! Bu yemeği ben pişirdim. Mutlaka yiyeceksin. Eğer yememekte ısrar edersen yüzüne sürerim, dedi.

Sude yememekte ısrar etti. Bunun üzerine Ayşe elini yemeğe daldırdı ve aradan aldığı bir parça yemeği,

Sude'nin suratına sıvadı.

Manzara, Resulûllah Efendimizin hoşuna gitti. Lâkin Ayşe'nin yanında, ihtiyar zevcesini küçük düşürmek istemedi:

— Ya Sude! Sen de onun suratına sür, dedi.

Sude, mübarek zevcinin her emrine bilâkaydû şart itaate alışık olduğu için Resulûllah Efendimizin emri mucibince, Ayşe'ye aynı suretle mucibince, Ayşe'ye aynı suretle mukabele etti. Ve bu lâtife bir hayli gülüşmelere sebebiyet verdi.¹⁴

Sude ile Ayşe'nin Resulü Ekrem Efendimize nikâhlanmaları, aynı sene içinde vukua gelmişti. Fakat Ayşe'nin zevce sıfatı ile Hane-i Saadet'e girmesi, üç sene teehhür etti (*gecikti*).

Ayşe, Hane-i Saadet'e girdiği zaman orada Sude ile karşılaştı. Fakat Sude kendi üzerine gelen bu genç ve dilber ortağı, katiyen kıskanmadı. Aralarında derhal dostane bir hayat başladı.

Ayşe, henüz pek genç ve tecrübesizdi. Ev işleri hakkında daima Sude ile istişare ederdi. Bu itibarla aralarındaki dostluk, senelerce devam etti. Hatta bu dostluk o kadar kuvvetli idi ki; Resulü Ekrem efendimiz bilâhare müteaddit zevceler alarak onları kıskandırmamak için her geceyi bir zevcesinin odasında geçirmek suretiyle nöbet usulünü vazettiği zaman Sude büyük bir memnuniyetle kendi nöbet gecelerini Ayşe'ye verirdi.

14- Mevahiledünye – Cilt 1 Sayfa 336

Sude, pek yaşlı olmasına rağmen, Resulü Ekrem Efendimizin ahirete teşrif buyurduklarından sonra da bir hayli yaşadı. Vefat ettiği tarihte, ihtilaf vardır. Fakat hicretin 22'nci senesinde ve ikinci halife Ömer'in devrinde vefat ettiği muhakkaktır.

Gayet ağır vücutlu olduğu için, nâşının mezara kadar götürülmesi mühim bir mesele teşkil etmiştir. Nihayet Habeşistan'a gidip sonradan Medine'ye avdet eden muhacirlerden Esmâ binti Amis'in Habeş diyarında görüp tarif ettiği şekilde bir tabut yaptırılarak, onunla kabristana nakledildi.

HAZRETİ AYŞE

Resulü Ekrem Efendimizin zevcelerinden Hazreti Hatice ile Sude'nin hayatlarından bahsetmiştik. Şimdi de, hazreti Ayşe ile diğer zevceleri hakkında malûmat vereceğiz.

Ayşe, ilk defa olarak hilâfet makamını işgal eden Ebû Bekir'in kızı idi. Validesi Ümü Ruman'dır. Nesebi, pederi tarafından sekizinci ve validesi tarafından on ikinci batından Resulûllah Efendimizin nesebine varır.

Doğduğu tarih belli değildir, fakat kendisinin:

— Ben kendimi bildiğim zaman, babamla anam İslâmiyet'i kabul etmişlerdi, demesine nazaran, Resulûllah Efendimizin risaletlerini ilan buyurdıkları sırada ve hatta biraz daha evvel dünyaya gelmiş olduğu istidlâl edilmektedir (*çıkarılmaktadır*).

Validesi Ümü Ruman'ın ilk zevci Abdullah Ezdi idi. Onun vefatından sonra dul kalan bu kadın Ebû Bekir ile evlendi. Ondan evvela Abdürrahman isminde bir erkek evladı ve sonra Ayşe dünyaya geldi.

Bazı şark müverrihleri Ayşe'nin, İslâmiyet'in zuhurundan dört sene sonra dünyaya gelerek dokuz yaşında iken Resulûllah Efendimize akdinin icra olduğunu rivayet ederlerse de, bu doğru değildir. Akid on dört yaşında vaki olmuş, dört sene sonra zifaf icra edilmiştir.

Ayşe, bütün Arap kızları gibi zeki idi. Pederi, onun bu zekâsının inkişafına hizmet etmiş, daha küçük yaş-

ta iken kendisine ders vermiş; İslâmiyet'in hikmet ve felsefesine dair bir hayli şeyler öğretmişti.

Bazı riayetlere nazaran Ayşe çocukluğunda oyunu pek severdi. Bir taraftan babasının öğretmek istediklerini büyük bir dikkat ve ehemmiyetle takip ederken, diğer taraftan da zamanını mahalle çocukları ile sokakta oyun oynamakla geçirirdi. Ebû Davut'un "El Edeb" ismindeki kitabında mufassal bir surette izah etmesine nazaran, bu çocuk oyunlarından da en ziyade, karınca oyunu ile tahtı revan oyununu severdi.

Ebû Bekir'in evi, Resulü Ekrem Efendimizin Hane-i Saadet'inin yolu üzerinde idi. İbadet ve tavaf için Kâbe'ye giderken ekseriya Ayşe ile diğer çocukların oynadıkları bu oyunlara rast gelir bir müddet durarak onları temâşâ ederdi.

Yine aynı kitabın rivayetine nazaran, bir gün Resulü Ekrem Efendimiz çocuklara karınca oyunu oynarken tesadüf etti. Karınca olan çocukların arasında bir de kanatlı at şeklinde bir çocuğun bulunduğunu görmesi üzerine, -mutadî veçhile- çocuklarla lâtife etmek istedi.

— Çocuklar! Bu nedir? Dedi.

Bu suale Ayşe cevap erdi.

— Attır.

— E, atın kanatları olur mu?

— Niçin olmasın... Süleyman Peygamberin atları kanatlı değil mi idi?

Bu cevaplar, Resulü Ekrem Efendimizin hoşuna gitti. Bilhassa, Ayşe'nin zekâsını takdir etti. Bunu da Ebû Bekir'e bildirdi.

Aradan, zaman geçti. Evvelce arz ettiğimiz şekilde, Resulü Ekrem Efendimizle Ayşe'nin izdivacı takarrür etti (*kararlaştırıldı*), dört yüz ve yahut beş yüz dirhem gümüş mihr ile akitlerinin icrasına karar verilerek söz kesildi.

Resulûllah Efendimiz Medine'ye hicret buyurdukları zaman henüz zifaf olmamıştı. Ebû Bekir bu hicret esnasında Resulûllah Efendimize refakat ettiği halde Ayşe diğer ailesi efradı ile Mekke'de kalmıştı.

Resulü Ekrem Efendimiz Medine'ye yerleşmeye karar verdikten sonra Mescid-i Şerif'in ve ona bitişik olarak da Hane-i Saadet'in inşasıyla meşgul olmaya başladı. Aynı zamanda azatlısı ve evlâtlığı Zeyd bin Harise ile Ebû Rafii ve Ebû Bekir'in adamlarından birini Ayşe ile validesini, erkek ve kız kardeşlerini getirtmek için Mekke'ye yolladı.

Bu küçük katile, Putperestlerin taarruzuna uğramamak için sesiz sedasız Mekke'den çıkarak Medine'ye gelirken, Ayşe azgın bir deveye binmişti. Deve bir aralık son derecede huşunet (*inatçılık*) eseri gösterdi. Ağzı köpürerek kafilenin arasından fırladı. Çöllere doğru koşmaya başladı. Az kalsın, üzerinde hamuda sımsıkı yapışmış olan Ayşe'yi fırlatıp atacaktı. Nihayet güçlükle yakalandı. Zuhur etmesi muhtemel olan müessif bir hâdisenin önü alındı.

Kafile, Medine'ye geldi. O zaman, Hane-i Saadet'in odalarından bir kısmı henüz bitmişti. Resulûllah Efendimizin yaşlı zevcesi Sude ile kerimesi Fatma ve Ümmü Gülsüm o odalara yerleşmişlerdi.

Hane-i Saadet'in o zaman ki vaziyeti, Resulûllah Efendimizin Ayşe ile fiilen evlenmesine ve onun orada yerleşmesine müsait değildi. Bunun için Ayşe validesi ve kardeşleriyle beraber, babası Ebu Bekir'in ikamet ettiği Beni Hâris Mahallesi'ndeki eve indi, orada sekiz ay kadar, Resulûllah Efendimizden ayrı ikamet etti.

Bu müddet zarfında Ayşe fena halde hastalandı. Hastalık, kendisi çok sarstı. Başında saç kalmadı. Ayşe, bir müddet hiç kimsenin yanına çıkamadı.

Nihayet, hastalık geçti. Ayşe'nin saçları yeniden geldi. Ebû Bekir, Resulûllah Efendimize müracaat etti.

— Ya Resulûllah! Ayşe'yi niçin evinize almıyorsunuz? Dedi.

O sırada Resulûllah Efendimiz, Hane-i Saadet'in inşası için çok masraf etmiş olduğu cihetle, büyük sıkıntı içerisinde idi. Ebû Bekir'in bu sualine:

— Ya Ebu Bekir! Ayşe'nin mihrini henüz veremedim. Mihr kadının hakkıdır ve onu peşinen vermek farzdır, diye cevap verdi.

Ebû Bekir, zengindi. Kızına verilecek olan 400 ve yahut 500 dirhem gümüş mihri, Resulûllah Efendimize borç olarak verdi. Resulûllah Efendimiz de onu Ayşe'ye gönderdi. Bunun üzerine akitleri icra edildi.

Zifaf, hicret senesinin Şevval ayında, çok sade bir merasimle vuku bulmuştu. Ve bu hâdise ile öteden beri Araplar arasında kökleşmiş olan bâtil bir itikada, kuvvetli bir darbe vurulmuştu. Cahiliyet devrinde Araplar Şevval ayında akit icra etmezler ve zifafa girmezlerdi. Hâlbuki Resulûllah Efendimiz o ayda hem akdi ve hem da zifafı icra etmekle, o bâtil itikadı ref eylemişti (*kaldırmıştı*).

Ayşe, Medine'nin maruf (*tanınmış*) ailelerine mensup kadınlar vasıtasıyla Hane-i Saadet'e getirilmiş ve Mescid-i Saadet'e bitişik olan odaya yerleştirilmişti.

Bu oda da, diğerleri gibi pek sade ve basitti. Duvarları kerpiçtendi. Tavanı hurma dalları ile örtülmüş ve üzerine yağmur sızması için deve tüylerinden örme bir takım örtüler gerilmişti. Büyüklüğü ise, üç buçuk metre murabbaından (m²) ibaretti. Kapısı tahta bir kanatla kapanıyordu. Ve bu kapı, diğer hücrelerin bulunduğu, genişçe bir avluya açılıyordu.

İçindeki eşya da son derecede basit ve mütevazı idi. İçi hurma lifleri ile doldurulmuş deriden bir yatak, keçi kılından örülmüş bir yaygı, bir iki meşin yastık, bir toprak testi, raflarda da birkaç su bardağı, çanak tabak vs. ibaretti.

Kerpiç duvarların kasvetli manzarası, Ayşe'nin hoşuna gitmemişti. Çarşıdan satın aldığı yollu bir kumaşla, duvarları örtmek istemişti. Resulü Ekrem Efendimiz,

— Biz, taşları ve çamurları kumaşla örtecek derecede zengin değiliz, diye kendisini menetmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz, Ayşe ile izdivacından memnun olmuştu. Onun zekâsını takdir ediyor ve kendisini çok seviyordu.

Ebu Bekir, kızını cidden iyi yetiştirmişti. Oğlu Abdürrahman'a yaptığı gibi, Ayşe'nin de talim ve terbiyesine çok ehemmiyet vermişti. Fakat onun parlak dimağının asıl inkişafı Resulûllah Efendimizle temasından sonra vukua gelmişti.

Hattâ o tarihte Arap kadınlarının içinde okuma bilen hiç kimse olmadığı halde Ayşe, Resulûllah Efendimizin emirleri ile Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuyacak derecede öğrenmişti.

Ayşe, mütemadiyen zekâsını işletiyordu. Resulü Ekrem Efendimizin kıymeti irşatlarından müstefit oluyor (*faydalanıyor*), odasından Mescid-i Şerif'e açık bulunan pencerenin perdesi arkasında oturarak içerde cereyan eden mübahaseleri (*konuşmaları*) dinliyor, keskin zekâsı sayesinde bütün bunları zihnine nakşediyordu.

Mescid-i Şerif, İslâmiyet'in en yüksek idare merkezi idi. Resulü Ekrem Efendimiz bütün günlerini orada geçirir; namaz vakitlerinin haricinde Ashabı Kiram ile uzun mübahaselere girişir, onların dinin esaslarına ve şeriatın ahkâmına dair sorduğu suallere cevaplar verirdi.

Bütün bunlar, ayrı ayrı en yüksek hikmetleri ihtiva ederdi. Din ve ahkâmı şer'îye, Resulûllah Efendimizin bu şerh ve tefsirleri ile kökleşirdi. Bunları dinledikçe Ayşe'nin dimağında da günden güne artan bir inkişaf

husule gelir, dinî meseleler hakkındaki malûmatı, git-tikçe kuvvetlenirdi.

Bir gün Resulûllah Efendimiz yine ashabını irşat ve tenvir ederken:

“İnsanlar, kıyamet gününde çırılçıplak kalacaklar.” Demişti.

Perdenin arkasından dinleyen Ayşe bu sözleri işit-miş; bu noktaya hayret ve taaccüp etmişti.

O akşam Resulûllah Efendimiz hücreyi saadetine avdet buyurduğu zaman:

— Yâ Resulûllah! Siz bugün ashabınıza vazederken, kıyamet gününde insanların çırılçıplak kalacakların-dan bahsettiniz. O gün erkek ve kadın bir arada bu-lundukları halde birbirlerine bakmayacaklar mı? Bu nokta bana hayret ve taaccüp verdi, dedi.

Resulûllah Efendimiz, acı acı gülümsedi:

— Yâ Ayşe! O, öyle korkunç bir gündür ki erkek ve kadın hep bir arada bulundukları halde kimsenin kim-seden haberi olmayacak, diye cevap verdi.

Ayşe, dehşete kapılarak sordu:

— Yâ Resulûllah! O gün dostlar da birbirlerini tanı-mayacaklar mı?

Resulûllah Efendimiz bu suale de, şu korkunç ce-vabı verdi:

— Yâ Ayşe! Kıyamet gününde, ancak üç yerde in-sanlar birbirlerini tanımayacak ve hatırlamayacak... Biri, amelleri “yani dünyada işledikleri” mizan denilen

terazinin önünde tartılırken. Biri, her insanın hayır ve şer işlediğini kaydeden kitabı eline sunulurken. Biri de Cehennemden uzanan bir baş ağzı köpürerek; “Bana, üç sınıf fena amelli insan verildi. Bunlar da, Allaha şirk koşanlar Yani putlara tapanlar; hesap gününe inanmayanlar; İslâm aleyhinde inatçı ve cebbar olanlar.”

Ayşe, Ahkâmı Şer’iyyeye dair Resulûllah Efendimize muhtelif sualler soruyor; birçok hakikatler öğreniyordu.

Bu kadar zeki ve akıllı olmasına rağmen bazen çok garip dalgınlık eserleri gösterirdi. Hattâ bazen, bu dalgınlık esnasında uyuya kalarak kendinden geçerdi. Bir gün ekmek yapmak için yoğurduğu hamurun başında, kendisine yine bir dalgınlık gelmişti. Ve o sırada komşunun keçisi odasına kadar girmiş; hamuru kâmilan yemişti. Ayşe, ancak teknede hamur bittikten sonra kendine gelmiş; bu dalgınlığına kendisi de hayret etmişti.

Ayşe yemek pişirmesini bilmezdi. Bu hususta daima kendisine Sude yardım ederdi. Ev işlerini görmekte de, lâıykı ile muvaffakiyet gösteremezdi. Fakat kendisini Resulûllah Efendimize çok sevdirmişti.

Ruhen çok hassas ve kıskançtı. Bilhassa, Hazreti Hatice’yi çok kıskanırdı. Geceleri uyanıp ta Resulûllah Efendimizi yanında bulamayınca çok müteessir ve mustarip olurdu.

Bir gece yine böyle olmuştu. Uykudan gözlerini açıp ta onu göremeyince, diğer zevcelerinden birisinin hücreğine gittiğini sanarak kalbinde çok büyük bir

kıskançlık duymuş; hemen kendi hücrelerinden fırlayıp çıkarak aramaya koyulmuştu. Fakat Resulûllah Efendimizi avlunun bir köşesinde ibadetle meşgul görünce, fena halde mahcup olmuştu.

Ayşe, çok güzel masal söylerdi. Resulü Ekrem Efendimiz de bazan onun söylediği masalları dinlerdi. Bazan de bir çocuk gibi Ayşe'nin koşup oynamasını temaşa eder, ondan büyük bir memnuniyet hissederdi.

Resulü Ekrem Efendimiz her zaman Hazreti Hatice'yi hayır ile yâd eder ve onun aziz hatıralarını zikretmekten adeta büyük bir zevk hisseylerdi. Bir gün, yine böyle bir bahis geçmişti. Ayşe, buna fena halde hiddetlenmişti:

— Ya Resulûllah! İkide birde bu ihtiyar kadından niçin bahsedip durursunuz. Cenab-ı Hak size ondan daha genç, ondan daha güzel bir zevce vermedi mi? Demişti.

Resulûllah Efendimizin vefatı ile neticelenen hastalığının başlangıcında, Ayşe de şiddetli baş ağrılarından şikâyet etmişti. Resulûllah Efendimiz, onunla lâtife etmek istedi:

— Yâ Ayşe! Sen, benden evvel vefat etsen de, ben seni kendi elimle techiz ve tekfin etsem. Ve arkandan, dua eylesem, dedi.

Ayşe, Resulü Ekrem Efendimizin bu sözlerine de fena halde hiddetlendi.

— Galiba benim ölümümü, hücreme yeni bir zevce getirmek için istiyorsunuz, değil mi? Diye cevap verdi.

Bir gün, Ayşe'nin hücrelerine bir harp esiri getirmişlerdi. Esir Ayşe'nin diğer kadınlarla konuşmasından istifade ederek firar etti. Resulûllah Efendimiz onu, hususî suretle isticvap edecekti (*sorgulayacaktı*). Fakat Ayşe, diğer kadınlarla konuşurken esir kaçtı. O sırada Hane-i Saadet'e gelmiş olan Resulûllah Efendimiz bunu haber alır almaz o kadar müessir oldu ki:

— Ayşe! Elin kırılısın, diye bağırdı.

Ayşe, fena halde şaşırdı. Gözlerini ellerine dikerek büyük bir dikkatle bakmaya başladı. Bu hal, Resulûllah Efendimizin dikkatini celp etti.

— Elleri niçin öyle akıyorsun? Dedi.

Ayşe büyük bir korku ile:

— Bana beddua ettin. Acaba, hangi elim kırılacak? Diye cevap verdi.

Ayşe, hırçın ve sert tabiatlı idi. Fakat Resulü Ekrem Efendimizin sözlerine hiçbir kayıt ve şarta tâbi olmayarak itaat ederdi. Hattâ bu yüzden, kıskançlıklarından bile vazgeçti. Ve üzerine gelen, müteaddit ortakları ile hoş geçindi.

Resulü Ekrem Efendimiz her sefere çıktıkça, zevcelerinden birini beraber götürürlerdi. Bir defasında, - nöbet veyahut kur'a Ayşe'ye isabet ettiği için onu beraberinde götürmüşlerdi.

Bir gece, kabile ile bir yerde konaklamıştı. Gece yarısından sonra hareket olunacaktı. Tam hareket esnasında Ayşe su dökme ihtiyacını hissetti. Kafilden uzaklaşarak bir çukurun içine girdi. İşini gördükten

sonra avdet ederken, boynundaki gerdanlığın düşmüş olduğunu anladı. Geri dönerek onu taramaya başladı. Gerdanlığı bulup, kafilenin olduğu yere avdet etti. Lâkin orada kimseyi göremedi.

— Beni tahtı revanda göremeyince, elbet gelip ararlar, diyerek orada bekledi.

Kafilenin konduğu yerden kalktığı zaman, ordunun en arkasından gelen Safvan isminde bir zat, konak yerlerinde araştırmalar yapar; mücahitlerin kazaen ve yahut sehven (*yanlışlıkla*) unuttukları silah ve eşyaları toplardı.

Bu zat, sabaha karşı, yine araştırmalar yapmak için kafilenin konduğu yere geldi. Orada Ayşe'yi yapayalnız görünce hayret etti.

— Niçin kafileden geri kaldınız? Dedi.

Ayşe'nin anlattıklarını dinledi. Onu devesine bindirdi, kafiyele yetiştirdi.

Fakat bu hâdise, etrafa intişar eder etmez, büyük bir dedikodu husule getirildi. Her tarafta çirkin bir takım şayialar (*dedikodular*) zuhur etti.

Resulûllah Efendimizi pek çok medhü sena etmiş olan meşhur şâir Hassan bu meseleyi parmağına dola-
yarak Safvan aleyhinde bir şiir söyledi. Safvan derhal kılıcını çekerek şâiri öldürmeğe gitti. Fakat buna meydan verilmedi.

Hâdiseden, Resulûllah Efendimiz de son derecede müteessirdi. Derhal Hazreti Ali ve Esame ile istişare etti. Hazreti Ali:

— Dünyada, kadın kıtlığı yok ya? Diyerek, Ayşe'yi boşamak lüzumunu bildirdi.

Ayşe'nin hizmetçisi celbedildi, isticvaptan (*sorgudan*) geçirildi. O da:

— Biliyorsunuz ki Ayşe, dalgın bir kadındır. Yoğurduğu hamurun başında beklerken uyumuş; hamuru keçiye yedirmiştir, dedi.

Fakat bu da, dedikoduların önüne geçemedi. Ayşe, babasının evine gönderildi.

Ayşe, herkesten daha fazla müteessir ve mustaripti. Ağlaya ağlaya yatağa serilmişti. Resulü Ekrem Efendimiz, onu ziyarete gitti:

— Yâ Ayşe! Bir günah işledinse, tövbe et Cenab-ı hak, tövbeleri kabul eder. Eğer bir günah işlemedinse, Cenab-ı Hak senin pâk ve tâhir olduğuna şahadet edecektir, dedi.

Ayşe, Resulûllah Efendimizin bu sözlerine karşı hiç bir cevap vermedi. Gözlerini anası ile babasına çevirerek onların kendisini müdafaa etmelerini bekledi.

Sonraları bu meseleden bahseden Ayşe, bizzat der ki:

— Bigünah olduğum halde kendimi günahkâr göstersem, buna herkes inanacak. Hâlbuki bigünah olduğumu söylesem, buna da hiçbir kimse inanmayacak.

Ayşe, bu mülâhaza ile sükût etmişti. Nihayet, Resulûllah Efendimizin sözlerini mukabelesiz bırakmak istemedi:

— Ya Resulûllah! Ben de, Hazreti Yusuf babası Yakup'un da dediği gibi, sizin bu hal ve hareketinize karşı ancak Allah'ın yardımını dilerim, demekten başka çare görmüyorum, dedi.

O sırada, Resulûllah Efendimizin mübarek çehreleri birdenbire değişti. Vahiy nâzil olduğu zamanlarda vukua geldiği gibi alnında inci taneleri gibi terler belirdi. Ve çok geçmeden:

لَئِىَّ الذِّبْنَ جَاؤُ بِالْأَفْكَ عُصْبَةً مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُبِينٌ ﴿١٢﴾ لَوْلَا جَاؤُ عَلَيْهِ بَارِعَةٌ شُهَدَاءُ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشَّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَقَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّتْرِ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

“O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur. Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır. İçlerinden (elebaşılık ederek) o günahın büyüğünü üstlenen için ise ağır bir azap vardır.

Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş)leri hakkında iyi zan besleyip de, “Bu, apaçık bir iftiradır” deselerdi ya!

Onlar (iftiracılar) bu iddialarına dair dört şahit getir-selerdi ya! Mademki şahit getir-mediler; işte onlar Allah yanında yalancıların ta kendileridir.

Eğer size dünya ve ahirette Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu!

Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor; hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağzınıza alıp söylüyor ve bunu önemsiz bir iş sanıyordunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir günahdır.

Bu iftirayı işittiğiniz vakit, “Böyle sözleri ağzımıza almamız bize yaraşmaz. Seni eksikliklerden uzak tutarız Allah’ım! Bu, çok büyük bir iftiradır” deseydiniz ya!”
Nur: 11-16

Resulü Ekrem Efendimizin tebliğ ettiği bu ayeti kerimeler, Ayşe’nin validesini son derecede sevindirdi. Çünkü bu ayeti kerimeler mucibince, Ayşe’ye isnat olunan fiile altı şahit olmadığı için onun hakkında söylenen sözlere iftira nazarıyla bakılacağını Allah emretmişti.

Ayşe’nin validesi bu sevinç ile kızına hitap etti:

— Ya Ayşe! Kalk zevcenin yanına git, dedi.

Fakat Ayşe, henüz çok müteessir ve pek sinirli bir halde idi. Belki de, Resulûllah Efendimizin tebliğ ettiği Ayeti Kerimelerin ne maksatla nazır olduğunu birdenbire fark etmedi. Öfkeli bir sesle:

— Ben, yalnız Cenab-ı Hakk’a şükrederim. Başka hiç kimseye minnetim yok, diye mukabele etti.

Hâlbuki tebliğ ettiği ayetlerle kendisinin masumiyetine kanaat getirilmiş olan Resulûllah Efendimize minnettar olması lâzım gelirdi.

Dedikoduların derhal önüne geçildi. Hatta hâdisе hakkında Ayşe’yi itham eden bir şiir yazan meşhur şair Hassan bile fikrini değiştirmişti.

Şair bu defa da yeni bir şiir söyledi. Bunda, Ayşe'nin güzelliğini, simasının letafetini, vücudunun tenasübünü methüsena ettikten sonra, bilhassa onun iffetinden, zekâ ve kiyasetinden bahsetti.

Lâkin Resulûllah Efendimizin hâdisе hakkında Hazreti Ali ile müzakere ederken, vaziyetten son derece müteessir olan Ali'nin:

— Dünyada kadın kıtlığı yok ya? Eğer dedikodudan korkuluyorsa onu boşamak lâzımdır, dediği Ayşe'nin kulağına gitmiş, bu yüzden Ali ile onun arasına bir soğukluk girmişti.

Bazı muharrir ve müverrihlerin bu meseleyi varit (*akla yatkın*) görmemelerine rağmen, Ayşe'nin iğbirarı (*kırgınlığı*), Resulûllah Efendimizin vefatı zamanına kadar, gizliden gizliye devam etti. Ve sonra da Ayşe'nin Emevîler tarafına geçmesi ile büsbütün belirdi.

Üçüncü halife Osman devrinde; Emevîler birdenbire şımarmışlar; aynı aileye mensup olan ihtiyar halifenin zaafından istifade ederek hükümet işlerine karışmaya ve bu suretle de halkı rencide etmeye başlamışlardı. Bu vaziyet, bir müddet devam etti. Ve nihayet, Halife Osman'ın katlolunması ile neticelendi.

Hâdisе mühimdi. Adeta İslâmiyet'i temelinden saracak bir istidat göstermişti.

— Hilâfet mevkiine kim geçecek?

Bu sual, hâdiseye büsbütün galeyan verdi. İslâmiyet'in zuhurundan evvel, Hâşimî ve Emevî hanedanları arasındaki rekabet yeniden alevlendi.

Hilâfete, dört namzet gösterildi. Bunlar da Talha, Zübeyir, Saad Bin Ebî Vakkas ve bir de Hazreti Ali'den ibaretti.

Halk arasında üç gün devam eden sürekli münakaşalardan sonra, Hazreti Ali hilâfet makamına seçildi. Osman'ı katleden asiler de, Resulûllah Efendimizin hali hayatında sevgili yeğeni ve damadı Ali hakkında söylediği birçok sözleri nazarı dikkate alarak, onu hilâfet mevkiine getirenlere iltihak etmişlerdi.

Hâlbuki Hazreti Ali, hilâfet mevkiine geçmeye katiyen taraftar değildi. O kendisini büsbütün ilme vermiş; birinci Halife Ebû Bekir ile ikinci Halife Ömer'e sadece müşavirlik etmekle iktifa eylemişti.

Mevki ihtirasından tamamı ile azade olan bu büyük adam her üç halifenin zamanında da hüsnü niyet göstermiş; Hükûmet umuruna zerre kadar müdahale etmemiş; bilâkis birçok işlerde onlara karşı müzaheretini (*desteğini*) esirgememişti.

Hazreti Ali halk arasındaki galeyanı haber alır almaz halife Osman'a haber göndermiş; halkı rencide eden hısım ve akrabasının bu hareketlerine mâni olmasını ihtiyar halifeye tavsiye eylemişti. Lâkin Osman, akrabalarına karşı beslediği zaafı yenememiş; Ali'nin bu tavsiyesine kulak vermemiş; onun iradesizliği ve idaresizliği, nihayet halkın kılıçları altında param parça olması ile neticelenmişti.

Hazreti Ali, vaziyetten son derecede müteessirdi. Hattâ âsiler Osman'ın evini muhasara ettikleri zaman

onları dağıtmak için büyük oğlu Hazreti Hasan'ı göndermiş fakat artık iş işten geçmiş, âsiler Osman'ın evine girmişlerdi.

Hazreti Hasan büyük facianın önüne geçmek için âsilerin önlerine atılmıştı. Ve hattâ onları men etmek için kılıçlarına sarılmış; parmakları doğranmıştı.

Bu büyük fedakârlığına rağmen, Osman'ı kurtaramamış; hattâ âsileri dağıtmaya muvaffak olamamak yüzünden, pederi Hazreti Ali tarafından büyük bir tekdire uğramıştı.

Osman'ın bu feci âkıbetinden dolayı Emevîler büyük bir teessür içindelerdi. Bilhassa hilâfet mevkiine Hazreti Ali gibi Hâşimî hanedanından birinin geçmesine son derecede hiddetlenmişlerdi. Hâlbuki Hazreti Ali, hilâfet mevkiine isteyerek geçmemişti. Medine'de üç gün süren intihap mücadelelerinde, kendisine müteaddit defalar vuku bulan müracaat ve teklifleri kâmilten reddetmiş; ancak vaziyetin vehamete doğru yürüdüğünü görür görmez, sırf isyanı teskin ederek İslâmiyet'in vahdetini pâyimâl ettirmemek maksadı ile hükûmetin başına geçmişti.

Hâlbuki gözlerini ihtiras bürümüş olan Emevîler, bu vaziyeti takdir etmemişler; derhal Hazreti Ali'nin aleyhinde muhalefete geçmişlerdi.

Halife Osman zamanında Şam valisi olan Ebû Süfyan'ın oğlu Muaviye, istiklâlini ilân etmiş; orada – âdeta– bir Emevî hükûmeti tesis eylemişti.

Artık İslâmiyet'in vahdetine, ilk darbe vurulmuştu.

Ve Hazreti Ali'nin de, halife Osman'ı katleden asilerin arasında bulunduğu ilân olunmuştu. Şam camilerinde, maktul halifenin kanlı gömleği teşhir ediliyor; başta Ali olmak üzere, bütün katillere lânet okunuyordu. Aynı zamanda büyük bir şiddet ve ısrar ile Osman'ın kanı dâva olunuyordu. Ve bu dâvacıların en başında da Talha Bin Zübeyr ile Ayşe de bulunuyordu.

Bu elîm vaziyet, bütün müminlerin son derecede müteessir ediyor, Mekke ve Medine sokaklarında hüngür hüngür ağlayan birçok sâf Müslümanların:

— Yâ Râb! Ne hale duçar olduk ki, kardeş olan Müslümanlar birbirlerinin kanını dökmeğe hazırlanıyor? Diye feryat ettikleri işitiliyordu.

Ayşe, Medine'yi terk etmiş, Mekke'ye çekilmişti. Ve sonra orada da durmayarak Basra'ya hareket etmişti. Fakat yolda zuhur eden bir hâdis, onun kuvve-i mâneviyesinin kırılmasına sebebiyet vermişti.

Ayşe'nin kafilesi, Huab ırmağının kenarına vardığı zaman etraflarını bir sürü köpek almış, bu köpekler korkunç bir havlama koparmışlardı. O zaman Ayşe, Resulûllah Efendimizin:

“Allah bilir, huap köpekleri, hanginize karşı havlayacak?”

Mealindeki hadisi şerifini hatırlamış; olduğu yerde donakalmıştı.

Resulûllah Efendimiz hali hayatında zevcelerine, daima evlerinde oturarak umumî işlere karışmamalarını tavsiye ederdi. Nitekim onun bu tavsiyeleri:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

“Ey peygamber zevceleri! Evlerinizde karar kılınız.”
Ahzap:33

Mealinde olan bir âyeti kerime ile de teyit edilmişti. Bunu hatırlamak, Ayşe’nin kalbine bir ürküntü vermiş, derhal geri dönmek istemişti. Lâkin yanında bulunanlardan, bilhassa Zübeyr’in ısrarına mukavemet edemeyerek yoluna devam etmiş; nihayet Basra’ya gelmişti.

Hilâfet mevkiinde bulunan Hazreti Ali, Irak’ta bir isyan çıkacağını hissetmişti ve bu isyanın önünü almak için, büyük oğlu Hazreti Hasan ile Âmmar bin Yâsir’i Kûfe şehrine göndermişti. Kûfe, o esnada ırak vilâyetinin merkezi olup Irak valisi de Ebû Mûsel Eş’arî idi.

Ayşe, Basra’ya varır varmaz Irak kabilelerinin reislerine mektuplar göndermiş; onları da maktül halife-nin kanını dâvaya dâvet etmişti. Halk, bu mektuplar üzerine galeyana gelmiş, katiller aleyhinde hiddet eserleri belirmişti. Artık her tarafta isyan eserleri baş göstermişti. İşte, tam bu nazik zamanda Hazreti Hasan ile Ammâr da Kûfe’ye yetişmişlerdi.

Ammâr, Kûfe camiinde, halka hutbe verdi. Bundan Resulûllah Efendimizin zevcesi Ayşe hakkında ihtiramkârane bir lisan kullandıktan sonra vaziyeti izah etti ve:

— Ey Müslümanlar! Cenab-ı Hak, sizi büyük bir imtihandan geçiriyor. Hak ve bâtılı birbirinden ayırınız. İslâmiyet’i teşettül (ayrılık) ve nifaka uğratacak

hareketlerden kaçınınız, sözleri ile hutbesine nihayet verdi.

Bu hutbe, derhal tesirini gösterdi. Halkın mühim bir kısmı, derhal Hazreti Ali taraftarlarına iltihak etti.

Artık Müslümanlar ikiye ayrılmıştı. Bir tarafta Resulûllah'ın zevcesi, Ümmül-Mü'minin unvanını taşıyan Ayşe; diğer tarafta da yine o Resulûllah'ın sevgili yeğeni ve damadı, Emîrül-mü'minin ve İmamül Müslimin, Hazreti Ali vardı. Bunların taraftarları Kûfe şehrinde nutuklar söyleyerek birbirleri ile çarpışıyorlar; her iki tarafta da hak iddia ediyorlardı.

Bir Cuma günü, yine böyle ateşli hutbeler irad edilmişti. Halk, tamamı ile heyecan içindeydi. O esnada Ayşe zuhur etti. Nutuk söylenen yere geldi. Talha ile Zübeyr de kendisini takip etmekte idiler.

Ayşe, yüksek bir sesle söze başladı:

— Hazreti Osman'a itiraz edenler çoktu. Her kez onun memurlarından şikâyet ediyordu. Medine'ye gelenler benimle istişare ediyorlar ve bu hali ıslah etmenin yolunu soruyorlardı. Onlar, sulh ve müsalemetin devamı için söylediğim sözleri anlıyorlardı. Bunların, Osman hakkındaki şikâyetlerini ariz ve amik tetkik ettikten sonra, Osman'ı bigünah, müttaki ve samimî buluyordum. Fitne ve fesat çıkaranlar; günahkâr, gaddar ve yalancı kimselerdi. Onlar, adetlerinin artmasından istifade ederek Osman'ın evine girdiler. Onun masum kanını döktüler. Şimdi yapılması lâzım olan şey, Osman'ın katilerini yakalamak ve ahkâmı ilâhiyeyi hallerinde tatbik etmektir, diye bağırırdı.

Ayşe'nin bu nutkunda, dikkate şayan olan birçok noktalar vardı. O, Osman'a itiraz edenlerin çokluğundan bahsediyor, herkesin onun memurlarından şikâyet ettiğini itiraf eyliyordu.

Halk, bunda haksız değildi. Bu şikâyetlerin başlıca esasları, Şam valisi Ebû Süfyan'ın oğlu Muaviye üzerinde temerküz etmişti (*toplanmıştı*).

Şikâyetçilerin iddiaları da pek barizdi. Bunlar:

— Muaviye, halka zulüm ederek servetini artırıyor ve Şam da, hükümdarlara mahsus bir debdebe ve dârât içinde saltanat sürüyor. Beytûlmali müslimini, yerine sarf etmiyor...

Hâlbuki bu adam, Resulûllah Efendimize en büyük husumet eserleri gösteren, İslâm dininin parlayan nurunu söndürmek için Müslümanlara harp ilân ederek bunca İslâm'ın beyhude yere kanını döken bir adamın oğludur. Annesi Hind ise, ondan daha fazla Resulûllah Efendimize husumet göstermiştir. Hattâ İslâmlar aleyhine açılan harplere bizzat iştirâk ederek, müşrikleri Müslimler aleyhine teşvik etmiştir. Ve hattâ Uhud harbinde, Vahşi ismindeki köleyi para ile kandırarak Resulü Ekrem Efendimizin kahraman amcası Hazreti Hamza'yı kahpecesine atılan bir mızrak darbesi ile kanlar içinde yerlere serdirmiş. Bu da kâfi gelmiyor muş gibi, o mübarek şehidin karnını bizzat yararak ciğerini çekip kopardıktan sonra, dişleri ile çiğnemişti. Böyle bir babadan, böyle bir anadan dünyaya gelen evlâttan İslâmiyet'e ne hayır ne menfaat gelir? Vakıa Resulü Ekrem Efendimiz, Muaviye'yi nezdinde bulundurmuş ise de; bu, onun babasının gittiği yoldan

çevirmek içindir. Nitekim Asrı Saadet'te, Resulûllah Efendimizin nezdinde mütevazı bir zekât kâtibi olan Muaviye, Halife Osman'ın emri ile Şam Valiliğe tayin edilmiş. Az zaman zarfında muazzam bir servet payda ederek âdeta Kisralar gibi saltanat sürmektedir. Bu yetmiyormuş gibi, vakti ile Resulûllah'ın ve Müslümanlığın en büyük düşmanı olan "Emevîler" iktidar mevkiine geçmişler; İbadullahın haklarını payimal etmişlerdir. Bu hale, nasıl tahammül edilir, diye feryat ediyorlardı.

Ayşe nutkunda, katillerden şikâyet ediyor. Ve onların yakalanarak ahkâmı ilâhîye göre cezalandırılmalarını istiyordu. Lâkin bunu, kim yapacaktı? Çok tabidir ki Medine'de bir hükümet ve onun başında da bir halife vardı. O halife ki, henüz o mevkîe gelmeden evvel, o kanlı facianın önüne geçmek için bütün gayretini sarf etmiş; hatta isyan eden halk tarafından muhasara altında bulunan Osman'ın evine gönderilmiş; fakat o, Osman ile asiler arasına kendisini atarak, sarıldığı kılıçlar tarafından elleri doğranıncaya kadar gayret sarf etmesine rağmen muvaffakiyetsizlikle avdet ettiği zaman:

— Keşke hayatını feda etseydin de onu ölümden halâs eyleseydin, diye, oğlu Hazreti Hasan'ı şiddetle takdir eylemişti.

Osman'ı kurtarmak için evlâdını feda etmeyi bile göze alan Hazreti Ali'nin, onun katillerini de ahkâmı ilâhîye göre cezalandıracağı çok tabii bir keyfiyetti. Lâkin bunun için de evvelâ isyanın bastırılması

asîlerin yerlerine dağılması ve ortalığın sükûn bulması lâzımdı.

Hâlbuki Ayşe bunu beklememiş; lüzumundan fazla acele etmişti. Bir taraftan Şam'da Muaviye tarafından Osman'ın kanlı gömleği camilerde teşhir edilerek; "Hâşimî" hanedanının ezelî ve ebedî düşmanları olan Emevîler tarafından haksız olarak Hazreti Ali'ye karşı minberlerde lânetler okunurken; o da bu çirkin hareketleri tasvip etmiş, halkı hükûmet aleyhine tahrik ve teşvik etmişti. Ve bu suretle de, İslâmiyet'i ilk defa olarak nifak ve şikaka uğratanların en başına geçmişti.

Ayşe'nin bu hareketi, iki suretle doğru değildi. Birincisi Resulûllah Efendimizin hali hayatında, zevce-lerinin umumi işlere müdahalelerini menetmesine ve bunun bir Âyeti Kerime ile teyit edilmesine ehemmiyet vermemişti. İkincisi de, hilâfet mevkiine geçen, Hazreti Ali ile birleşmemesi idi. O Hazreti Ali ki, kendisinin yabancı değildi. Muhterem zevcesinin hem sevgili yeğeni, hem de damadı idi. Eğer Osman'ın katillerini tecziye etmek lâzım ise, onunla birleşerek ahkâmı ilâhîyeyi yerine getirebilirdi. Aynı zamanda bu zeki kadının, ne gibi şartlar dâhilinde Ali'nin hilâfet mevkiine geçtiğini takdir etmesi de lâzım gelirdi. Hâlbuki Ayşe, Emevîlerin tesiri altına girmiş; pek haksız yere Hazreti Ali'ye karşı husumet göstermişti.

Eğer Ayşe'nin bütün hareketleri, yalnız Osman'ın katillerini ahkâmı ilâhîyeye göre tecziye ettirmek ve bu maksatla Emevîlerle birleşmekten ibaret olsa bunlar hassasiyetin son derece galeyana gelmiş olmasına atfedilebilirdi. Hâlbuki Ayşe, otuz bin kişiden mürekkep

olan bir ordunun başına geçmiş; bu isyanı bastırmak için Medine'den iki yüz kişi ile Kûfe'ye gelmiş olan Emirülmü'minin ve İmamülmüslimin olan Hazreti Ali'ye harp ilân etmişti.

Bu vaziyetten bütün kabile reisleri müteessirdi. Etrafında otuz bin kişilik bir ordu bulunmasına rağmen, Ayşe'nin mağlûp olacağına kanaat getirmişlerdi. Hattâ bunun için derhal Hazret Ali'ye müracaat ederek kendisine sulh teklif etmişlerdi.

Esasen Ali, oraya harp etmek için değil, âsileri sözle ikna edip dağıtarak İslâmiyet arasında giren tefrika ve nifakı kaldırmak için gelmişti. Ve kendisine teklif edilen sulhu, derhal kabul etmişti.

Ali'ye sulh teklif ve kabul ettirenler, kalkıp Ayşe'nin nezdine gitmişler:

— Ey mü'minlerin validesi! Bu hareketten maksadınız nedir? Demişler, onun:

— Osman'ın katillerini tedip ve herkesi salâha davettir, cevabın vermesi üzerine:

— O halde, düşününüz, hareketinizin, nerelere vardığını teemmül ediniz. Beş yüz katil için beş bin kişinin kanının dökülmesine sebebiyet vereceksiniz. O zaman, bu beş bin kişinin kanları da aranacak ve onun beş misli insan daha, masum olarak kurban olacaktır. Sizin salâh dediğiniz şey bu mudur? Diye mukabele etmişlerdi.

Nihayet, İslâm tarihinde Cemel Harbi denmekle meşhur olan harp vukua gelmiş, hakikaten birçok

Müslüman'ın beyhude yere kanlarının dökülmesine sebebiyet vermiş; nihayet âsilerin hezimetini ile neticelenmişti.

Ayşe, esir edilmişti. Ali, derhal onun bulunduğu yere geldi. Kendisine, en küçük bir husumet eseri bile göstermedi. Bilâkis, hal ve hatırını istifsa etti. Ona bir esir gibi değil, aziz bir misafir gibi muamele ederek Basralılardan birinin evine gönderdi. Birkaç gün istirahatini temin ettikten sonra, yanına kardeşi M. bin Ebû bekir'i verdi.

Kûfelilerden kırk kadını da terfîk ederek Ayşe'yi mükemmel bir tahtı revana yerleştirdikten sonra, izzet ve ikram ile Hicaz'a gönderdi. Ve bu âlicenabane hareket ile de, Ayşe'ye karşı en küçük bir husumetini olmadığını isabet etti.

Ayşe, bu vaziyetten son dereceye kadar müteessirdi. Mağlubiyet onun ruhunda hakikati teslim edecek kadar büyük bir istihale husule getirmişti. Nihayet, Sahihî Buhârî'nin rivayetine nazaran:

— Hayatımda, büyük bir hâtâ işledim, beni Resulûllah'ın bulunduğu Ravza'ı Mutahhara'ya defnetmeyiniz. Diğer Zevcâtı Tâhirâtın yanına, Baki Kabristanı'nda bir mezara yerleştiriniz, diye vasiyette bulunduktan sonra vefat etti.

HAZRETİ HAFASA

Resulü Ekrem Efendimizin dördüncü zevcesi; Ömer bin Hattab'ın kızı Hafasa'dır. Nebiyyi Zîşan Efendimizle evlenmeden evvel, Hanis bin Hazafe isminde biri ile evli idi.

Hanis İslâmiyet'i ilk kabul edenlerdendi. Putperestlerin birçok taarruzlarına göğüs germiş, bu uğurda büyük fedakârlıklar göstermişti. Ve artık onun Mekke'de barınamayacağı tahakkuk etmekle, Resulü Ekrem Efendimizin emri ile Habeş'e hicret etmişti. Bir müddet Habeş'te kaldıktan sonra Mekke'ye avdet etmiş; işte o sırada, Ömer'in kızı Hafasa ile evlenmiş; hicret senesini müteakip de zevcesi ile beraber Medine'ye gidip yerleşmişti.

Bir rivayete nazaran Bedir Harbî'nde, diğer rivayetlere nazaran Uhud Harbî'nde çok büyük kahramanlıklar göstererek şahadet mertebesini ihraz etmiş; Resulûllah Efendimizin de takdirini celbeylemişti.

Bu zatın şehit olmasını müteakip zevcesi Hafasa dul kalmıştı. Esasen fakir olan Ömer, kızını da geçindiremeyeceğini anlamış; onu evlendirmek çarelerini aramaya başlamıştı.

Bunun için evvela en samimi dostlarından Osman bin Affan'a müracaat etmişti. Fakat Osman, bu teklife derhal muvafakat etmeyerek:

— Düşüneyim, diye cevap vermişti.

Bunun üzerine Ömer, bu defa da Ebû Bekir'e başvurmuş; o da sükût ile mukabele ederek Ömer'i fena halde hiddetlendirmişti.

İşte o esnada Resulü Ekrem Efendimiz Ömer’i huzuruna celp etmiş;

— Kızın Hafasa ile evlenmek istiyorum. Ne dersin? Demiş ve bu suretle Ömer’i pek çok sevindirmişti.

Ömer’in teklifleri karşısında Osman’ın “Düşünüyüm” demesi ve Ebû Bekir’in de sükût etmesi, sebepsiz değil idi. Bir gün Mescid-i Şerifte onlarla beraber oturan Resulü Ekrem Efendimiz;

— Hanisi harpte büyük yararlılıklar göstererek şehit oldu. Zevcesini de dul bıraktı. Ömer, zengin olmadığı için kızına bakamayacak ve o fedakâr adamın dul zevcesi de, zaruret ve sıkıntı içinde kalacak. Onunla izdivaç ederek, kendisini sıkıntıdan kurtarmayı düşünüyorum, demişti.

İşte Resulûllah Efendimizin bu düşüncesine vakıf olan Osman ile Ebû Bekir, Hafasa’nın babası Ömer’e bir şey söylememişler; onun hiddetlenmesine sebebiyet vermişlerdi.

Bazı rivayete nazaran da Ömer, kızını Osman’a teklif edip te;

— Düşünüyüm, cevabı alınca, büyük bir teessür hissetti.

Doğruca Resulûllah Efendimizin huzuruna giderek:

— Yâ Resulûllah! Biliyorsun ki kızım Hafasa’nın kocası, büyük fedakârlıklar göstererek harpte şehit oldu. Ben zaten zaruret içindeyim, Bu halde dul kalan kızımı da geçindiremeyeceğim. Onu nikâhla alması için Osman’a müracaat ettim. Fakat kabul ettireme-

dim. Şimdi, bu vaziyet karşısında ne yapayım, demişti.

Resulûllah Efendimiz;

— Bir kere de Ebû Bekir’e müracaat et, diye cevap vermiş, fakat Ömer’in Ebû Bekir’e müracaatından evvel, bizzat kendisi Ebû Bekir ile görüşerek:

— Ömer’e bir iyilik yapmak lâzım. Sude, artık çok ihtiyarladı, Ayşe’de ev işlerine yetişemiyor. Hafasa’yı nikâh edip getirmeyi düşünüyorum, demişti.

Bu riayetlerin hangisi doğru olursa olsun; Resulü Ekrem Efendimiz Ömer’i huzuruna celp ederek Hafasa’yı istemiş ve Ömer’i son derece sevindirmişti. Bunun üzerine Resulûllah Efendimizle Hafasa’nın akdi icra edilmiş ve kendisi, Hane-i Saadet’e getirilmişti.

Hafasa; genç ve güzel değildi. Resulûllah Efendimizin kendisini zevceliğe kabul etmesi de münhasıran onu sıkıntısından kurtarmak ve aynı zamanda, genç zevcesi Ayşe’ye bir yardımcı kazandırmaktan ibaretti.

Fakat Hafasa da babası gibi çok hiddetli idi. Nitekim bir müddet sonra Resulü Ekrem Efendimiz kendisini tatlik etti (*boşadı*).

Ömer, talak haberini alınca şaşırıp kaldı. Başına toprak saçtı.

— Artık; Allah’ın ve Resulûllah’ın nezdinde benim ne kadrim kaldı, diye.¹⁵ feryat etmeye başladı.

Meselenin aslını anlamak için Hafasa’nın dayılarını yolladı. Hafasa, onları görünce:

15- Ravza – Cilt 2

— Allaha kasem ederim ki, Resulûllah, benden bizzar olduğu için beni boşamadı, diye bağırmaya başladı.

Mübarek kalbi bir merhamet hazinesi olan Resulûllah Efendimiz, Hafasa'nın gözyaşlarına dayanamadı. Nikâhı tecdit ederek (*yenileyerek*) onu tekrar aldı.

Muhtelif rivayetlere nazaran Ebû Bekir'in kızı Ayşe ile Ömer'in kızı Hafasa babaları Ashabı Kiramın en güzidelerinden oldukları için daima müttefikan hareket ederlerdi. Ve bir müddet sonra taaddüt eden Zevcâtı Mutahhara'ya karşı tahakküm etmek isterlerdi.

Bilhassa, Hayber Kalesi'nin fethi esnasında esir edilerek Resulûllah Efendimiz tarafından zevceliğe kabul edilen Safiye ismindeki Yahudi asilzadesini hiç çekemezlerdi.

Bir gün Hafasa, ona hiddetlendi. Ve yüzüne karşı:

— Yahudi kızı, dedi.

Bu söz, Safiye'nin son derecede gücüne gitti. Hane-i Saadet'in avlusundan ağlaya ağlaya hücreesine giderken, Resulûllah Efendimizle karşılaştı. Ve onun:

— Ne oldu Safiye, niçin ağlıyorsun, diye sorması üzerine, meseleyi anlattı.

Resulûllah Efendimiz, Safiye'yi teskin etti:

— Hayır. Sen, bir nebizadesin. Bir resulün yeğenisin. Aynı zamanda, bir peygamberin zevcesisin. Hafasa sana karşı nasıl faikiyet iddiasında bulunur? Diye ona bir hayli teselli verdi.

Bir gün de Hafasa ile Ayşe birleşmişler, Safiye'yi kızdırmak için:

— Biz, Resulûllah'ın ailesindeniz, sen ise; yabancı kavim ve kabileye mensupsun, demişlerdi.

Bu sözler Safiye'yi son derecede müteessir etmiş; Resulûllah Efendimize onları şikâyet etmişti. Hazreti Peygamber Efendimiz, bu defa da:

— Hazreti Harun, ceddin, Hazreti Musa amcan, Muhammed de zevcin olduğunu söyleyerek onlardan daha itibarlı olduğunu söylemedin mi? Diye Safiye'yi güçlkle teskin edebilmişti.

Medine halkı çok nâzikti. Cahiliyet devrinde bile, kadınlarına hürmet gösterirler; onların nazlarını çerkerlerdi. Mekkeliler ise bunun aksine olarak kadınlara bed muameleler ederler, döver ve söverlerdi. Kadınlar da bütün bunlara tahammül gösterirlerdi. Fakat Hicretten sonra, artık bu vaziyet değişmişti. Medine kadınlarının kocalarına karşı muamelelerini gören Mekke kadınları da onları taklit etmişler; az zaman zarfında kocalarına âdeta tahakküm gösterecek bir hale gelmişlerdi.

Bir gün Ömer, bir meseleden dolayı karısını takdir etmek istedi. Fakat kadın, derhal karşılık vererek sert bir cevap ile mukabele gösterdi.

Ömer, birdenbire şaşladı. O sert ve hadid adam, karısının bu muamelesi karşısında hayretler içerisinde kaldı.

Kadın, bu bakıştaki mânayı derhal anladı:

— İslâmiyet'in, kadınlara bahşettiği hürriyeti daha hâlâ anlayamadın mı? Kasem ederim ki Resulûllah Efendimizin zevceleri ona karşılık veriyor ve haklarını müdafaa ediyorlar. Hattâ içlerinde, onunla bütün gün dargın duranlar bile var, diye bağırdı.

Ömer bu sözleri havsalasına sığdıramadı. Derhal maşlahını sırtına vurarak evinden fırladı. Doğruca Hane-i Saadet'e gitti. Kızı Hafasa'yı görerek:

— Ya Hafasa! İçinizde Resulûllah ile dargın duran var mı? Dedi.

Hafasa, hiçbir tereddüt eseri göstermeden:

— Evet, cevabını verdi.

Bu cevap, Ömer'i son derecede hiddetlendirdi:

— Öyleyse haybet (*mahrumiyet*) ve hüsrana uğrayınız, diye söylenerek çıkıp gitti.

Hafasa, Hicretin 45. Senesine kadar yaşadıktan sonra 63 yaşında olduğu halde vefat etti, Baki' kabristanına defnedildi.

HAZRETİ ZEYNEB

Abdullah bin Cahş isminde birinin zevcesi idi. Zevci Uhud Harbi'nde şehit düşmesi üzerine kimsesiz kalmış; Resulûllah Efendimiz tarafından zevceliğe kabul edilmişti.

Son derecede şefkat ve merhamet sahibi idi. Eline geçen her şeyi derhal fakirlere verirdi. Bundan dolayı kendisine Ümmül Mesâkin yani fakirlerin anası denilirdi. Gençti, henüz otuz yaşlarında idi. Fakirlere gösterdiği şefkat ve merhametten dolayı, kendisini Resulullah Efendimize sevdirmişti. Fakat ömrü vefa etmedi. İzdivacından üç ay kadar sonra vefat etti.

Resulûllah Efendimiz tarafından cenaze namazı kılındıktan sonra Baki' mezarlığına defnedildi.

HAZRETİ MARIYYE'İ KİBTİYYE

Evvelce de arz etmiştik, bu kadın Mısır hâkimi Mukavkas tarafından Resulü Ekrem Efendimize takdim edilen iki cariyeden biri idi. Ve kendisi azat edildikten sonra siyasi maksat ile zevce edilmişti.

Resulü Ekrem Efendimizin Mariye'den bir erkek evladı dünyaya geldi. İbrahim tesmiye edilen bu çocuk, bütün Hicaz asilzadelerinin evlâtları gibi, çölden gelen bir sütnine tarafından emzirildi. Bazılarının iddia etikleri gibi eğer Mariye bir cariyeye olmuş olsaydı, çocuğun bizzat kendisi tarafından emzirilmesi icap ederdi. Mariye'nin evvela hürriyetine mâlik olması ve sonra da Resulü Ekrem Efendimizin zevceleri arasına

girmiş bulunması dolayısı ile bütün Hicaz asilzadele-
rine tatbik edilen âdet, onun oğlu Hazreti İbrahim'e
de tatbik edildi.

Terbiyesi ve nezaketi ile kendisini Resulü Ekrem
Efendimiz sevdirmiş olan Mâriye, hicretin on altıncı
yılında vefat etti.

HAZRETİ ÜMMÜ SELME

Asıl ismi Hind idi. İlk zevcesi Ebû Selme unvanını
taşıyan Abdullah bin Esed'di. Bu zat da, Resulü Ekrem
Efendimizin sütkardeşi idi.

Ümmi Selme, zevci ile beraber, İslâmiyet'i ilk kabul
edenlerdendi. Mekke'nin müşrikleri tarafından son
derecede tazyik ve hakarete maruz kaldıklarından do-
layı, her ikisi de Habeş'e hicret etmişlerdi. Orada Sel-
me namında bir oğulları dünyaya geldi. Hind ondan
sonra Ümmü Selme tesmiye edildi.

Bu karı koca, bir müddet Habeş'te kaldıktan sonra,
Hicreti seniyyeyi müteakip Medine'ye avdet etti. Ebu
Selme, birbirini müteakip zuhur eden Bedir ve Uhud
harplerine iştirâk ederek çok büyük cesaret ve yararlı-
lıklar gösterdi...

Uhud Harbi'nde muhtelif yerlerinden yaralandı. Bu
yaralardan bazıları henüz kapanmadan, Resulü Ekrem
Efendimiz onu diğer bir sefere yollamak mecburiye-
tinde kaldı.

Ebu Selme, bu vazifeyi büyük bir memnuniyetle ifa
etti. Fakat Medine'ye avdet ettikten sonra, yaralarının

birdenbire azması üzerine yatağa serildi. Yapılan tedavi, hiç bir tesir husule getirmedi. Nihayet hicretin dördüncü yılında vefat etti.

Ebu Selme fakirdi. Vefat ettiği zaman zevcesi Ümmü Seleme'ye hiçbir şey terk etmemişti. Resulü Ekrem Efendimiz, o fedakâr adamın zevcesini sefalet içinde bırakmak istemedi. Kendisi ile evlenerek Hane-i Saadette yerleşmesi için haber gönderdi.

Ümmü Seleme, Resulullah Efendimizin bu teklifi-ne:

— Ben yaşlı bir kadını. Aynı zamanda, çocuklarım var. Hane-i Saadet'e geldiğim takdirde kendilerini bîzar ederim, diye cevap verdi.

Ancak Resulü Ekrem Efendimizin, bunları hoş gördüğünü söyleyerek tekrar kendisine haber göndermesi üzerine, izdivaca rıza gösterdi.

Ümmü Selme, Resulullah Efendimizin zevcesi sıfatı ile Hane-i Saadet'e geldi. Zeynep'in vefatı üzerine boş kalmış olan hücreye yerleşti. Resulullah Efendimiz tarafından kendisine bir el değirmeni, iki su testisi, bir de hurma lifi ile ördürülmüş yastık hediye edildi.

Ümmü Selme, gayet halim ve sakindi. Az zaman zarfında kendisini hem Resulü Ekrem Efendimize sevdirmiş ve ortakları ile de hoş geçinmişti. Aynı zamanda çok yüksek faziletlere de mâlikti. Derin bir basiret ve kuvvetli bir muhakeme sahibi idi. İslâmiyet'in bütün hikmet ve felsefelerini öğrenmişti. Resulü Ekrem Efendimizin vefatından sonra birçok hadis rivayet et-

miş; şeriatın ahkâmına ait birçok şeyler nakleylemişti. Hattâ Resulü Ekrem Efendimiz hâli hayatında, Hu-deybiyye Musalahası esnasında, ashabı kiram kurban kesmek ve saçlarını tıraş etmek hususunda tereddüde düştükleri zaman bu müşkülü halletmek için Resulü Ekrem Efendimize yardım etmişti. Hicretin altmışın-cı senesinde, Zevcâtı Mutahhara'nın hepsinden sonra vefat etti. O da Hazreti Peygamberin diğer zevceleri gibi Baki' kabristanına defnedildi.

HAZRETİ ZEYNEB BİNTİ CAHŞİ

Resulü Ekrem Efendimizin halası, Emine binti Abdülmuttalib'in kızı idi. Asıl ismi Berre yahut Ebre olduğu halde, sonraları Resulü Ekrem Efendimiz tarafından Zeyneb'e tahvil edilmişti.

Gençti, güzeldi. Gürbüz bir vücuda malikti. Nebî Zîşan Efendimiz onu, sevgili evlâtlığı Zeyd bin Hârise'ye almak istedi ve bu fikrini de Zeynep'e bildirdi.

Zeyneb, bu teklife birdenbire muvafakat göstermedi. Çünkü kendisi, Hâşimî hânedanına mensup bir asîlzade idi. Zeyd ise, -evvelce mufassalan (ayrıntılı) arz ve izah ettiğimiz veçhile- Hazreti Hatice tarafından Resulü Ekrem Efendimize hediye edilmiş olan bir esirdi. Peygamber Efendimiz onu azat ederek evlâtlığa kabul etmişti.

Zeyneb, bunları bildiği için, Resulü Ekrem Efendimizin tekliflerini birdenbire kabul etmemiş; düşün-

meve ve biraderi Abdullah bin Cahş ile istişareye karar vermişti, aradan birkaç gün geçtikten sonra Zeyneb Resulü Ekrem Efendimize müracaat etti:

— Yâ Resulûllah! Sana, anam ve babam feda olsun. Lâkin beni Zeyd ile evlendirmekten affet, dedi.

Fakat Resulûllah Efendimiz, bu izdivaca karar vermişti. Bu kararını, kat'î bir lisanla Zeynep'e bildirdi.

Zeyneb, son derecede muttaki ve mütedeyyindi. Resulü Ekrem Efendimize, kalbinin bütün varlığı ile iman etmişti. Ve onun, kendisi hakkında düşündüğü bir şeyin herhalde çok hayırlı olacağına da kanaat getirmişti. Buna binaen, Resulûllah Efendimizin teklifini reddetmekte fazla ısrar gösteremedi. Zeyd ile izdivacı kabul etti.

Lâkin bu izdivaç, matlûp olan (*istenilen*) neticeyi vermedi. Zeyneb, daima kendi içtimaî seviyesinden aşağı gördüğü Zeyd ile bir türlü geçinemedi.

Nihayet bir gün Zeyd, Peygamberimizin huzuruna geldi:

— Yâ Resulûllah! Ben zevcim Zeynep'in hareketlerine tahammül edemiyorum. Onu boşayacağım, dedi.

Zeyd'in bu sözleri, Resulü Ekrem Efendimizi son derecede müteessir etti. Çünkü bu izdivacı kendisi istemiş; halazadesi ile evlâtlığının mes'ud bir hayat geçireceklerini ümit etmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz, Zeyd'e bir hayli nasihat verdi. Bu geçimsizliğin halk arasında şâyî olmamasını tembih etti. Büyük bir hüsnüniyetle kurulmasına

sebeup olduğu bu yuvanın yıkılmaması için bütün gayretini sarf ettiği halde mukadder olan âkıbetin önüne geçemedi. Nihayet talâk hâdisesi vukua geldi.

Resulûllah Efendimiz bu hâdiseden çok müteessir oldu. Bizzat hazırladığı bu izdivacın böyle elîm bir neticeye dayanmasının halk arasında husule getireceği fena tesirleri düşündükçe teessürleri artıyor; üzüm üzüm üzülyordu.

Bu üzüntü, uzun müddet devam etmedi. Nâzil olan bir âyeti kerime ile vaziyet derhal ıslah oluverdi. Sure-i Ahzab'ın otuz yedinci âyetini teşkil eden Allah'ın emri, şu merkezde idi:

“Hani sen Allah'ın kendisine nimet verdiği, senin de *(azat etmek suretiyle)* iyilikte bulunduğun kimseye, “Eşini nikâhında tut *(onu boşama)* ve Allah'tan sakın” diyordun. İçinde, Allah'ın ortaya çıkaracağı bir şeyi gizliyor ve insanlardan çekiniyordun. Oysa kendisinden çekinmene Allah daha lâyıktı. Zeyd, eşinden yana isteğini yerine getirince *(eşini boşayınca)*, onu seninle evlendirdik ki, eşlerinden yana isteklerini yerine getirdiklerinde *(onları boşadıklarında)*, evlâtlıklarının eşleriyle evlenmeleri konusunda mü'minlere bir zorluk olmasın. Allah'ın emri mutlaka yerine getirilmiştir.” Ahzab:37

Bu âyeti kerime, gayet sarihti. Resulü Ekrem Efendimizin, Zeyneb ile izdivaç etmesini âmirdi. Zeynep'in haleldar olan saadeti, ancak bu suretle tazmin edilebilecekti.

Zeyneb, esasen Resulûllah Efendimize karşı öte-

den beri kalbinde büyük bir hürmet ve muhabbet beslemekte idi. Ailesinin düşüncesi de esasen onu Resulûllah Efendimizle evlendirmektir. Nihayet bu arzu tahakkuk etmiş. Zeyneb, Zevcâtı Mutahhara sırasına geçerek, Hane-i Saadet'e yerleşmişti.

O sırada Arabistan'da, garip bir âdet câri idi. Evlâtlıklar, hakikî evlâd telâkki edilirdi ve bu yüzden de birçok haksızlıklar vukua gelirdi. Lâkin bu hâdis, bu sakîm âdetinde önüne geçti. Resulü Ekrem Efendimiz, yukarıda naklettiğimiz âyeti kerime mucibince, evlâtlığın mutallakası ile izdivaç etmekle, artık evlâtlıkların mevkii, birdenbire vüzuh (açıklık) kesbe-diverdi.

Bu vaziyet karşısında en ziyade müteessir olması lâzım gelen biri varsa, o da Zeyd'di. Hâlbuki Zeyd, Zeyneb gibi güzel ve asil bir kadından ayrıldığı için zerre kadar teessür eseri göstermedi. Resulûllah Efendimize karşı en küçük bir hoşnutsuzluk eseri izhar etmedi.

Hattâ rivayet ederler ki; Zeyneb'in iddet müddeti hitam bulduğu zaman, Resulûllah Efendimiz Zeyd'i çağırarak:

— Yâ Zeyd! Git Zeyneb'i gör. Kendisi ile izdivaca talip olduğumu söyle, dedi.

Zeyd, en küçük bir teessür eseri bile göstermeden, Resulûllah'ın bu emrini yerine getirdi. Doğruca Zeyneb'in evine gitti. Kapıdan girdi. O sırada hamur yoğurmakla meşgul olan Zeynep'e hürmetle selâm verdi. Sonra, Resulûllah Efendimizin emrini tebliğ etti.

Zeyneb, Zevcâtı Mutahhara arasına girerek Hane-i Saadet'e yerleştiği zaman, Ayşe'nin kalbinde bir kıskançlık belirdi, çünkü Zeyneb hem çok güzel, hem de Resulûllah Efendimizin halazadesi idi. Bu iki şeref dolayısı ile kendisine takaddüm edecekti. Hâlbuki Zeyneb onlardan daha kıymettar meziyetlere mâlikti. Son derecede dindar ve takvaperverdi. Ve bilhassa bundan dolayı Resulü Ekrem Efendimiz kendisine diğer zevcelelerinden daha fazla hürmet ve riayet gösterdi.

Zeyneb'in en yüksek vasıflarından biri de, hiç kimseye yük olmadan geçinmesiydi. Kendisi dikiş diker, el işi işlerdi. Bu suretle maişetini bizzat tedarik ederdi.

Aynı zamanda fakirleri himaye eder ve nafakasından artan şeylerle onları beslerdi. Beytûlmali müslimin'den hiçbir şey kabul etmezdi.

Resulü Ekrem Efendimizin vefatından sonra, ikinci halife Ömer, ona senelik tahsisâtını göndermişti. Zeyneb o parayı kâmilin, öksüzlere, yetimlere, dullara ve yoksullara tevzi ettirdi. Ve sonra ellerini semaya kaldırarak:

— Yarabbi! Artık beni Ömer'in atiyyelerine muhtaç bırakma, diye dua etti.

Resulü Ekrem Efendimiz, zevcelerinden en cömert olanın, ahirette en evvel kendisine iltihak edeceğini söylemişti. Bu şerefi de en evvel Zeyneb ihraz etti. Hicretin 20'inci Senesinde 58 yaşında olduğu halde vefat ederek, Baki' kabristanına defnedildi.

HAZRETİ CEVRİYE

Resulûllah Efendimiz tarafından Hicretin beşinci senesi Şaban ayında nikâh edilen bu kadın, aslen Musevi olup, Beni Mustalik ismindeki Yahudi kabilesinin reisi Hars'ın kerimesi idi. Yahudilerle yapılan bir harpte, İslâm mücahitleri tarafından esir edilmişti.

Esirlerin taksimi sırasında, Sâbit bin Kıys isminde Medineli bir mücahide isabet etti. O tarihte, muayyen bir bedel mukabilinde esirleri serbest bırakmak âdettir. Bu kadın da, Sâbit bin Kıys ile müzakereye girişti. Sabit, hürriyetini iade etmek için Cevriye'den dokuz okka altın istedi.

Cevriye bu altının ancak altı okkasını tedarik edebildi. Fakat bu onu esaretten kurtarmaya kâfi değildi. Bu zeki kadın, düşünüp taşındıktan sora, Resulûllah Efendimize müracaat etti:

— Yâ Muhammed! Ben harp esirlerindenedim. Taksimde, Sâbit bin Kays'ın hissesine isabet ettim. Dokuz okka altın mukabilinde hürriyetimi ele geçireceğim. Fakat ancak elimde altı okka altın var. Bunu ikmal etmek için bana yardım etmeni rica ederim, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz bu zeki kadının kendisine vuku bulan teklif tarzını beğendi. Onu takdir etti. Onunla aralarında, şöyle bir muhavere geçti:

— Senin adın ne?

— Birre.

— Sana bir teklifte bulunsam kabul eder misin?

— Senin gayet doğru ve âdil bir peygamber oldu-

ğuna kanaat getirdiğim için, her teklifini büyük bir memnuniyetle kabul ederim.

— Ben noksan olan altınları tedarik eder ve sana veririm. Sen de bana varır mısın?

Kadın, hiçbir tereddüt eseri göstermeden Resulü Ekrem Efendimizin bu teklifini kabul etti.

Bu kararın derhal tatbikine geçildi. Altınlar ikmal edilerek Sâbit bin Kıys'a verildi. Esirenin serbestisi iade ve hemen orada da akdi icra edildi.

Resulü Ekrem Efendimizin maksadı, harpte esir alınan Beni Mustalik kızlarını ve kadınlarını azad ettirmektir. Nitekim Hâris'in kızı Birre'nin Resulüallah ile izdivaç ettiği mücahitler arasında şayi olur olmaz bütün hısımlar ve akrabaları derhal azad edildi.

Böylece, Yahudilere karşı âdilâne bir müsamaha gösterildi.

Resulü Ekrem Efendimiz Birre'nin ismini Cevriye'ye çevirdi. Ve ona Hane-i Saadette bir hücre tahsis etti.

Cevriye Resulü Ekrem Efendimize karşı minnettarlığını taat ve ibadat ile ödedi. İhtida ederek İslâmiyet'i kabul ettikten sonra; yeni dinini o kadar benimsedi ki, buna Resulü Ekrem Efendimiz bile hayret gösterdi.

Kendisi, yaşlı bir kadındı. Kocasını harpte öldüğü için, Resulü Ekrem Efendimize dul varmıştı. Altmış beş yaşında olduğu halde vefat etti. Ve o da Peygamber Efendimizin diğer zevceleri gibi Baki' Kabristanı'na defnedildi.

HAZRETİ ÜMMÜ HABİBE

Asıl ismi Remle olan bu kadın, İslâmiyet'in ilk in-tişarı sıralarında Abdullah bin Caşh isminde bir Mek-keli ile evlenmiş ve zevci ile beraber İslâmiyet'i kabul etmişti.

O sırada Mekke'nin putperestleri, Müslümanlara şiddetle tazyik göstermektelerdi. Bu karı kocada diğer tazyike uğrayanlarla beraber Habeş'e hicret etmişler-di. Orada Habibe isminde bir kız dünyaya gelmişti.

Aradan çok geçmeden kadının kocası Abdullah, Hıristiyanlık dinine geçti. Lâkin zevcesi Remle dinini değiştirmede. İslâmiyet'te sebat gösterdi. Bunun üzeri-ne Abdullah tarafından tatlik edildi.

Resulü Ekrem Efendimiz bunu haber alınca, as-habı kiramdan Amr bin Ümeyye isminde bir zatı Habeşistan'a gönderdi. Bu zata dul kalan Remle'yi kendisine nikâh etmek için de vekâlet ve salahiyet ver-di.

Amr, Habeşistan'a gitti. İslâmlara karşı son dere-cede müsamaha ve himaye gösteren Hükümdara mü-racaat etti. Haiz olduğu vekâlet ve salahiyeti bildirdi. Necaşi¹⁶ cariyesi Ebrehe'yi de Remle'nin nezdine gön-derdi.

Ebrehe, Remle'ye gitti.

— Medine'den Amr isminde bir zat gelmiş pey-gamberimiz senin dul kaldığını haber alır almaz seni nikâh etmek için onu buraya göndermiş. Bu hususta sen ne düşünüyorsun? Dedi.

16- Habeş hükümdarı

Remel, bu sözleri büyük bir saadetin başlangıcı telakki etti.

— Zaten, ben bunun rüyasını görmüştüm. Düşündüğüm, ne olabilir? Resulûllah emrini, büyük bir müjde olmak üzere telâkki ederim, diye cevap verdi.

Necaşi, bu hâdiseden büyük bir memnuniyet hissetti. Derhal oradaki sarayına davet ederek onlara bir ziyafet verdi. Sonra Resulü Ekrem Efendimizin namına Remle'ye 400 altın mihr gönderdi. Ve bütün Müslümanların huzurunda Remle ile Resulü Ekrem Efendimizin akdini icra ettirdi.

Remle, derhal ismini değiştirdi. Ümmü Habibe tesmiye edildi. Hiç beklemediği halde nail olduğu bu saadet onu o derecede sevindirdi ki bütün gümüş bilezik ve yüzüklerini çıkararak, onların üzerine elli altın da ilave etti. Ve müjde olmak üzere, Ebrehe'ye vermek istedi. Lâkin Ebrehe;

— Necaşi'nin emri var. Bu hizmetim için hiçbir şey kabul edemem, diyerek Ümmü Habibe'nin verdiklerini reddetti.

Necaşi nikâhtan sonra Ümmü Habibe'ye birçok hediyelerle beraber Resulûllah Efendimize takdim edilmek üzere bir mektup, bir takım ipek çamaşır, sırma işlemeli bir harmaniye, bir çift çizme yolladı. Zevce-i Resulûllahı bizzat Amr bin Ümeyye'ye teslim etti. İzzet ve ikram ile Medine'ye gönderdi.

Medine'de Osman bin Affan karabeti dolayısı ile Ümmü Habibe'yi istikbal etti (*karşıladı*). Resulûllah

Efendimizin Hane-i Saadet'ine getirdi. Bu suretle o da, Zevcâtı Mutahhare arasına girdi.

Ümmü Habibe o tarihte otuz ile otuz beş yaşının arasında idi. Hicretin kırk dördüncü senesinde vefat etti. O da Baki Kabristanı'na defnedildi.

HAZRETİ MEYMÛNE

Meymûne “mübarek, uğurlu” demektir. Bununda asıl ismi diğer bazı Zevcâtı Tâhirât gibi Birre olduğu halde, Resulü Ekrem Efendimiz tarafından kendisi Meymûne tesmiye edilmiştir.

Meymûne Benî Kenane kabilesinin asilzadelerindendi. Cahiliyet devrinde, Mesud isminde bir kimse ile evlenmiş; fakat onunla geçinememişti. Ondan ayrıldıktan sonra Ebû Rehm ile izdivaç etmiş ise de bu zevciyet hayatı da uzun sürmemiş; o zevci de vefat etmişti.

Meymûne ikinci defa dul kalınca, artık hayatının bakiyesini Resulü Ekrem Efendimizin hizmetine hasretmek istedi. Ve kendisine, o yolda haber gönderdi. Resulü Ekrem Efendimiz, şahsına taalluk eden meselelerde vuku bulan ricaları reddedemezdi. Bunun için, Meymûne'nin teklifini de kabul etti.

O sırada Resulûllah Efendimiz Mekke civarında Se-ref denilen mevkide idi. Akid ve zifaf, orada icra edildi.

Meymûne'ye, akdin icra edildiğine dair müjde verildiği zaman kendisi bir deve üzerinde idi. Bu müjdeye son derece sevinmişti.

Nikâh ve zifaktan sonra Medine'ye gelindi. Ve Meymûne de, Hane-i Saadetteki boş hücrelerden birine yerleştirildi.

Bu da yaşlı bir kadındı. Diğer Zevcâtı Mutahhare ile çarçabuk anlaşılmıştı. Bir gece nöbet, kendisine gelmişti. O geceyi Resulü Ekrem Efendimiz onun hücresinde geçirecekti. Lâkin gece yarısından sonra, Resulûllah Efendimiz dışarıya çıkmak lüzumunu hissetti. Fakat işini bitirip de geri döndüğü zaman kapıyı kapalı bulunca:

— Yâ Meymûne! Kapıyı niçin kapadın, kalk aç, diye seslendi.

Meymûne:

— Açmam, ya Resulûllah! Bu gece nöbeti benimdi. Hâlbuki sen, beni burada bırakıp başka bir zevcenin hücresinde gittin, diye cevap verdi.

Bu kadın kıskançlığı karşısında az çok mütehayyir olan (*şaşıran*) Resulûllah Ekrem Efendimiz:

— Hayır. Ben, hiç kimsenin hücresinde gitmedim. Kazayı hâcet ettim, diye teminat verdikten sonra kapıyı Meymûne'ye açtırabildi.

Hicretin yedinci senesinde Resulü Ekrem Efendimizle izdivaç eden Meymûne, hicretin 51'inci, bazı rivayete nazaran da 61'inci senesinde vefat etti. Garip bir tesadüf eseri olarak hayatı Resulûllah Efendimizle akid ve zifafı icra edilen Serf mevkiinde hitama ermişti, orada defnedildi.

HAZRETİ SAFİYYE

Asıl ismi Zeyneb'tir. Kendisi Hayber Cengi'nde esir düşerek Resulûllah Efendimizin hissesine düştüğü için kendisine Safiyye adı verilmişti. Çünkü Arabistan'ın reislerinin hissesine düşen ganimet hisselerine, bu ismi vermek âdetti.

Pederi Hay bin Ahtap Medine civarındaki Yahudi kabilelerinin en büyüğü olan Benî Nazâr kabilesinin reisiydi ve Hazreti Musa'nın biraderi Harun'un neslinden olduğu rivayet edilirdi. Validesi Darra ise, yine o havalinin en büyük Yahudi kabilelerinden olan Benî Karîza kabilesinin reisi Samuel'in kızı idi. Safiyye, evvela Müşkim bin Selâm isminde birine varmışsa da onunla geçinemeyerek boşanmıştı. İkinci kocası Kenane Yahudilerinin meşhur kumandanlarındandı. Hayber Cengi'nde aldığı yaraların neticesi olarak hayata gözlerini ebediyen kapamış; Müslümanların esir ettiği zevcesini dul bırakmıştı.

Safiye'nin pederi ile biraderi de cenk esnasında vefat etmişlerdi. Şu hale nazaran Safiyye esarete düştüğü zaman artık tamamı ile kimsesiz idi. Ve aynı zamanda, bir hükümdar kızı gibi yaşadığı halde, birdenbire esaret mevkiine sükût etmişti.

Esirler taksim edildiği zaman Safiye, resulü Ekrem Efendimizin hissesine isabet etti. Ve kendisi harp karargâhında bulunan Resulûllah'ın çadırına gönderildi.

Safiye çok meyus ve müteessirdi. Oradaki döşegin üzerine oturup vaziyetini düşünürken, çadırdan içeri Resulûllah Efendimiz girdi.

Safiye ayağa kalkarak bir kenara çekildi. Resulûllah Efendimiz tarafından isticvap edildi. Nebî Zîşan Efendimiz onun kim olduğunu öğrenince teessür eseri gösterdi. Onun uğradığı bu feci akıbetin pederi yüzünden olduğunu kendisine ihsas etmek için:

— Baban, bana daima adavet (*düşmanlık*) gösterdi. Cenab-ı Hak ta ona amelinin cezasını verdi, dedi.

Resulü Ekrem Efendimizin bu sözleri, Safiye'yi bir kat daha müteessir etti:

— Yâ Muhammed! Cenab-ı Hak, hiçbir kimseyi, âharın (*başkasının*) günahı ile muaheze etmez (*kınamaz*), diye cevap verdi. Ve bu suretle, kendisinin tamamı ile masum ve günahsız olduğunu bildirmek istedi.

Resulü Ekrem Efendimiz, bu Musevi asilzadesini bir esir gibi kullanmayı muvafık görmedi.

— Seni azat ediyorum. İstersen derhal kabilenin nezdine avdet edebilirsin, dedi.

Safiye, bu teklifi reddetti.

— Hayır. Yâ Muhammed. Artık kabilemin nezdine avdet etmeyi aklımdan bile geçiremem. İslâmiyet'i kabul ediyorum. Ve senin hizmetinde bulunmak istiyorum, diye cevap verdi.

Safiye'nin bu cevabı Resulü Ekrem Efendimizin hoşuna gitti. O zaman, henüz on yedi yaşlarında bulunan bu genç ve güzel kadını başka suretle hizmetinde bulunduramayacağı için Safiye'ye izdivaç teklif etti. Safiyye'nin bu teklifi memnuniyetle kabul etmesi üzerine, akidleri icra edildi.

Resulü Ekrem Efendimiz Safiye'yi daima takdir etmişti. Ona azad edilmiş bir esir gibi değil asırlarca pâyidar olan asıl bir ailenin kızına lâıyk derecede hürmet ve riayet göstermişti. Hattâ evvelce de arz ettiğimiz veçhile onu, Ayşe ile Zeyneb'in kıskançlık yüzünden vaki olan tecavüzlerinde şiddetle müdafaa etmişti.

Hattâ bir gün, sefere çıkan Resulü Ekrem Efendimiz, Safiye'yi beraberinde götürecekti. Fakat o gün Safiye'nin devesi hastalandığı için Zeyneb'i çağırmış:

— Develerinden birini muvakkaten Safiye'ye ver demişti.

Zeyneb bu tekliften fena halde hiddetlenmiş:

— Nasıl? Ben, devemi bir Yahudi kızına mı vereyim? Diye hayret izhar etmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz bu sözlerden son derece müteessir olmuş, büyük bir muhabbetle sevdiği Zeyneb ile tam iki ay görüşmemiştir.

Safiye hicretin 50'inci senesinde vefat etmiş; o da Baki' kabristanına defnedilmişti.

Zevcâtı Mutahhara hakkında verdiğimiz şu malûmattan da anlaşılıyor ki, kendileri ile zıfâf vuku bulan on bir zevcesinin dokuzu da kâmilen dullardan ve bazıları da yoksullardan mürekkepti. Bunlarla aralarındaki zevciyet hayatı ise hemen hemen bir zevçten ziyade, onlara karşı birer himayeden ibaretti.

Velev böyle olmasa bile, Resulullah Efendimizin on bir kadınla zıfâf etmesi, -o devre göre- en tabii görülecek bir hareketti. Çünkü müteaddit defalar arz etmiş olduğumuz veçhile, cahiliyet devrinde bir erkeğin alabileceği kadınlar hakkında hiçbir hâd ve hudut tâyin olunmadığı gibi, o muhitte yaşayan Museviler içinde, taaddüdü zevcât hiçbir tahdide tâbi değildi. Hattâ Tevrat'ta yüzlerce zevceye mâlik olan peygamberler zikredilmişti.

Esasen o devirde, gerek dinî gerek içtimaî mevkii yüksek olan zevatın beslemeye muktedir olacakları miktarda zevceye mâlik olmaları, âdetti. Hâlbuki Resulullah Efendimiz, kadınları erkeklerin zevklerine vasita ve şehvetlerine alet eden bu âdeti çirkin gördüğü için kökünden kaldırmak istemiş; kendisi taaddüdü zevcâtı tahdit ettiği gibi, ümmetine aynı surette hareketi emreylemişti.

Resulü Ekrem'in müteaddit kadınlarla izdivaç etmesinin esbabı, müteaddit olmakla beraber, bunun hedefi birdi. Kur'an Kerim, bunu izah etmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in beyanına göre, Müslümanların Medine'ye hicretini müteakip vaziyetleri kesbi salâh edince faaliyet refahiyeti intaç etmiş, Müslümanların ellerine düşen ganâim (*ganimetler*), Bedir Muhaberesi'nde esirler mukabilinde aldıkları fidyeler, refahlarını artırmaya sebebiyet vermişti. Fakat bu tahavvülden hiçbir veçhile müteessir olmayan bir yer varsa o da, Hane-i saadetti.

Bunun üzerine, Zevcâtı Tâhirât'ın gönüllerinden

pek tabii olarak, insanî bazı arzular geçti. Onlar da umurun hissetmekte oldukları refahtan istifade etmek istemişler; bunun içinde Resulü Ekrem'e müracaat etmişlerdi.

Resulü Ekrem'in verdiği cevabı Kur'an'dan dinleyelim:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُحِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّتَا قُلُوبَكُنَّ فَأَمْتَعَكُنَّ وَأَسْرَحَكُنَّ سَرَّاحًا
جَمِيلًا

“Ey Peygamber! Hanımlarına de ki: “Eğer dünya hayatını ve onun süsünü istiyorsanız, gelin size mut’a vereyim ve sizi güzelce bırakayım.” Ahzab:28

وَإِنْ كُنْتُنَّ تُحِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا

Eğer Allah’ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizden iyilik yapanlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır.” Ahzab:29

يَا بَنِيَّاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

Ey Peygamber’in hanımları! İçinizden kim apaçık bir çirkinlik yaparsa, onun cezası iki kat verilir. Bu, Allah’a göre kolaydır. Ahzab:30

وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَمَلْ صَالِحًا نُؤْتِيهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا

İçinizden kim Allah’a ve Resûlüne itaat eder ve salih bir amel işlerse, ona mükâfatını iki kat veririz. Biz, ona bereketli bir rızık hazırlamışızdır. Ahzab:31

يَا بَنِيَّاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا

Ey Peygamber’in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah’a karşı gelmekten

sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin. Ahzab:32

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

Evlerinizde oturun. Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin. Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. Ahzab:33

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا

Siz evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah en gizli şeyi bilendir, hakkıyla haberdardır."Ahzab:34

Acaba bu sarîh âyetler kadar Hane-i Saadet'in bir makarrı şehavat (şehvet merkezi) olmadığını isabet eden bir şey var mıdır?

Ayeti kerime bize en kat'î ve en açık ifade ile anlatıyor ki, Peygamberin evi, nezahet, ulviyet, edep ve fazilet ocağı idi. Zevcâtı Tâhirât, dünya ziynetleriyle dünya heva ve hevesleriyle meşgul olacak insanlar değildi. Onların yüksek bir vazifeleri vardı ki o da, Resulü Ekrem ile bir arada bulunmak ve onun refakati şerifine mazhar olmak. Dolayısıyla umum beşeriyete ve bilhassa kadınlığa dair Peygamberimizden duydukları ve öğrendikleri her şeyi hatırlarında tutmaktı. Bundan dolayıdır ki, Zevcâtı Tâhirât'ın hayatı ziynetlerini düşünmekten sarfı nazar ederek asıl bu hedefi takip et-

meleri, bütün varlıklarını ona vakf ve hasreylemeleri istenmişti. Bu ne kadar yüksek bir hedeftir.

İnsanın yüzlerce etvar (*davranış*) ve ahlâkı vardır ki, kadınlarla ihtilat (karışıp - görüşmek) ile tezahür eder. Sonra Şeriatı İslâmiye'nin münhasıran kadınlara ait birçok ahkâmı vardır ki, onları ancak kadınlar vasıtası ile ilan etmek icap eyler. Aile içinde izahı lâzım gelen akval (*söz*) ve ef'alden (*davranışlardan*) cihanın mahrum olmaması ve bunların ahlafa (*sonraki kuşaklara*) intikal edebilmesi için Resulü Ekrem'in zevceleri gördüklerini, işittiklerini başkalarına tebliğe memur idiler.

Görülüyor ki Resulü Ekrem'in izdivaçları dünyevi bir hedef değil; mühim ve büyük, dinî bir hedefin tahakkukuna hâdim (*hizmetçi*) idi. İslâm şeriatında birçok noktalar vardı ki, Peygamberimizin bunları doğrudan doğruya kadınlara izah etmesine imkân yoktu. Bunlar kadınların mahremiyetine aitti. Onun için Zevcâtı Tâhirât tarafından izah olunuyordu.

Hadisi Şerif'e, kadınlar tarafından Peygamberimize sorulan birçok suallerin, Resulü Ekrem tarafından zevcelerine havale olunduğunu göstermektedir. Peygamberimizin aile hayatı içinde tezahür eden birçok telakkiyatı ve bilhassa birçok ahlâki irşadatı, bize Zevcâtı Tâhirât vasıtası ile intikal etmiştir. Bir tek kadının bu vazifeyi ifa edeceğini iddia etmek beşeri hafızaya kıymetinden fazlasını vermek olur. Bil'âkis muhtelif meseleleri bihakkın idrak ve hıfz için, muhtelif tabiatta, müteaddid şahıslara ihtiyaç ve lüzum vardır. Büyük Peygamberlerin, hemen kâffesinin, bir zevceden fazla almalarının bir sebebi de budur.

ZİFAF VEYA AKİD İCRA OLUNMAYANLAR

Manisalı Benlizade merhumun Ravzatul Ahbab ismindeki tarihinin rivayetine göre, bunlardan başka, Resulü Ekrem Efendimizin hayatına karışmış olan otuz kadın daha vardır. Bunlardan bazıları ile akid icra edilmiş ise de zifaf vaki olmamıştır. Bazıları ise, söz kesilmiş, izdiva-ca karar verilmiş ise de, akid icra olunmamıştır.¹⁷

Bunların başlıcalarından olmak üzere, şu isimler zikrolunmaktadır.

Fatma binti Dahhak

Bu kadın ile akit icra edildi. Lâkin zifaf vuku bulmadan, bir ayeti kerime nüzul etti. Bunun üzerine Resulü Ekrem Efendimiz Fatma'yı çağırarak:

— Benimle yaşadığın takdirde birçok mahrumiyetler çekeceksin. İyi düşün, taşın; bunlara tahammül edebilecek misin? Dedi.

17- 14 Ravzatul ahabab – Cild II Sahife 218-219

Fatma, bir hayli düşünüp taşındıktan sonra:

— Ya Resulûllah! Ben mahrumiyete katlanamam, diye cevap verdi.

Resulü Ekrem Efendimiz de kendisini derhal tatlik etti (*boşadı*).

Fakat bir müddet sonra Fatma, çok büyük bir sıkıntıya uğradı. Sefil ve perişan bir surette Medine sokaklarında dolaşarak hayvan gübresi toplayıp satmaya başladı. Bir taraftan bu gübreleri toplarken, diğer taraftan da:

— Ey ahali! Halime bakın da, ibret alın. Ben dünya mahrumiyetlerine uğramaktan korkarak, Resulûllah’a menfi cevap verdim. İşte bu yüzden sokaklarda sürünmekteyim, diye bağıırdı.

Sina’ yahut Sibâ’ veyahut Esmâi binti Saltı Selîmiyye

Bu kadın, Resulûllah Efendimiz ile izdivaca son derecede talipti. Hatta kendisine bu saadeti temin edenlere varını yoğunu feda etmek sureti ile fedakârlık göstermişti. Nihayet, Resulûllah Efendimizin merhametini celp ederek akid icra edildi. Ve kendisine, müjdeciler gitti. Sina, nail olduğı bu bahtiyarlıktan o kadar fazla sevindi ki; bu büyük sürur, birdenbire düşüp vefat etmekle neticelendi.

Melike binti Keab

Bununla da akid icra edildi. Fakat tam zifafa giril-

diği zaman, bu kızın oyluğunda bir ak nesne gören Resulullah Efendimiz kendisinden iğrendi. İçine bir nefret geldi. Kızı derhal giydirdi. Ve ailesinin nezdine gönderdi.

Esmâ binti Numan

Bu kızın babası, bir kabile reisi idi. Bir gün Resulü Ekrem Efendimizin huzuruna geldi. Bir müddet oturup konuştuktan sonra:

— Ya Resulûllah! Bir kızım vardır ki, Arap kadınlarının en güzeli sayılabilir. Şimdiye kadar kendisi evlenmemiştir. Maksudı da, size zevce olmak şerefiniiktisap etmektir. Kızımı, mahzun etmeyiniz. Kendisine, bu şerefi bahşediniz. Diye rica ve ısrar etti.

Resulü Ekrem Efendimiz, şahsına taallûk eden işlerde, hiçbir ricayı reddetmezdi. Bunun için Numan'ın ricasını da reddedemedi. Mihr takarrür etti. Akit icra edildi. Esmâ, Hane-i Saadet'e getirildi.

Kız, cidden güzeldi. Medine'ye girdiği dakikadan itibaren halk üzerine büyük alaka husule getirdi. Bütün Medine kadınları, onu görmek için takım takım Hane-i Saadet'e geldi.

Resulûllah Efendimizin zevceleri, bu halden memnun olmadılar. Bahusus, son derecede güzel olmasına rağmen o nispette de safdil olan bu kızı, Resulü Ekrem Efendimize zevce olmaya lâıyk bulmadılar. Fakat bunu, doğrudan doğruya kendisine söylemeyi muvafık görmedikleri için, aralarında konuştular.

Onu Resulü Ekrem Efendimizin gözünden düşürecek bir çareye başvurdular. Kızı ortalarına aldılar. Elllerine kına koydular. Saçlarını taradılar. Esmâ'nın saçlarını tarayan, Ayşe idi. O sırada, aralarında şöyle bir muhavere (*konuşma*) cereyan etti:

—Yâ Esmâ! Sen, Resulü Ekrem'in mahbub ve mer-gubu olmak ister misin?

— Nasıl istemem? Hayatta, yegâne arzum budur.

— O halde, kendisi ile başbaşa kaldığınız; derhal “Eûzü billâhi minke¹⁸” de. O kendisine bu suretle söze başlamasından çok hoşlanır.

Bu saf kız, Ayşe'nin sözlerine inandı. Ve o gece Resulü Ekrem Efendimiz ile baş başa kalır kalmaz:

— Ya Resulûllah! Eûzü billâhi minke, diye söze başladı.

Resulûllah Efendimiz bu sözleri duyar duymaz ta-accüp etti. Esmâ'yı yalnız bırakarak Ayşe'nin odasına çekildi. Ertesi gün de onu, babasının evine gönderdi.

Numan, kızını isticvaptan geçirdi. O sözlerin kendisine Ayşe tarafından öğretildiğini duyar duymaz kalcıp Resulü Ekrem Efendimize geldi. Meseleyi nakletti. Kızının tekrar kabulünü ricaya girişti. Fakat Resulü Ekrem Efendimiz:

— Bu kadar saf bir kadın, Allah'ın Resulüne zevce olamaz, diye sözü kısa kesti.

18- Senden Allah'a sığınırım.

Leylâ binti Hatim

Rivayete nazaran bir gün Resulü Ekrem Efendimiz arkasını güneşe vermiş, oturuyordu. Leylâ arka taraftan gelerek, Resulûllah Efendimizin sırtına bir yumruk vurdu. Resulûllah Efendimiz:

— Bu kurt yiyesi kimdir? Diye söylenerek, başını çevirip baktı.

Leylâ'yı görünce;

— Benden ne istiyorsun? Diye sormaya mecbur kaldı.

Leylâ, onun üzerinde bir alâka husule getirebilmekten büyük bir memnuniyet hissetti:

— Ya Resulûllah! Ben, Hatîm'in kızı Leylâ'yım. Gerçi yaptığım hareketle bir küstahlık ettim. Affını rica ederim. Maksadım, senin nazarı dikkatini celp etmek ve beni helâllîge kabul buyurmanı senden istirham eylemekti, dedi ve bu istirhamında da ısrar gösterdi.

Akit icra ettirdi. Meseleyi ebeveynine haber vermek için, kabilesi nezdine gitti. Hısım ve akrabasını toplayarak vuku bulan hali, onlara şikâyet etti.

Leylâ'yı dinleyenler, bu halden müteessir oldular:

— İyi etmemişsin Leylâ. Vakıa sen, büyük bir beceriklilik göstermişsin. Lâkin Resulûllah'ın Hane-i Saadet'ine girdiğin zaman, onun zevcelerine haset edeceksin. Ve kendileri ile geçinemeyeceksin. Mücadelelere girişeceksin. Bu yüzden de Resulûllah'ın hid-

det ve gazabını celp edeceksin. Bunlara meydan vermemek için, derhal Resulûllah nezdine git. Nikâhın feshini talep et, dediler.

Leylâ, tekrar Medine'ye geldi. Resulü Ekrem Efendimize yalvararak nikâhı feshettirdi.

Fahite binti Ebi Talip

Künyesi, Ümmühâni idi. Resulü Ekrem Efendimizin sevgili amcasının bu kızı, Hebîre bin Ebi Vehep ile izdivaç etmişti. Fakat daha çocuk yaşından itibaren de Resulü Ekrem Efendimizi sevmiştî. Zevcinin vefatından sonra, bu da Resulûllah Efendimize varmak istedi. Hatta aralarında bazı müzakereler bile cereyan etti. Lâkin çok çocuklu olduğu için, kendisi ile akdin icrasına imkân görülmedi.

Hûle Binti Hakîm

Bu kadın da nefsinî Resulûllah Efendimize arz ve vakfetmek istedi. Fakat Zevcâtı Mutahhare arasına giremedi.

Cemre bin Hâris Gatfâni

Buda Resulûllah Efendimize zevcelik şerefini kazanmak isteyenlerdendi. Lâkin kendisine bir hastalık olduğu babası tarafından söylenmesi üzerine, ondan da vazgeçildi.

Bu isimlere, daha bazıları da ilave edilebilir. Fakat biz, beyhude yere bir takım isimler zikretmekten sarfı

nazar ediyoruz. Ve Resulûllah Efendimizin cariyeleri hakkında verilen malûmata geçiyoruz:

Mariyyei Kıptiyye¹⁹

Resulü Ekrem Efendimiz, Hicretin altıncı senesinde bazı hükümdarlara mektuplar yazarak onları İslâmiyet'e davet etmişti. Bu mektuplardan biride Mısır hükümdarı Mukavkas'a gönderilmişti.

Mısır, hükümdarı, Resulûllah Efendimizin bu mektubuna çok hürmetkârane bir cevap vermiş. Ve hediye olmak üzere de iki cariye takdim etmişti. Bu cariyelerden biri Mâriye binti Şem'un, diğeri de Sîrin isminde idi.

Her iki cariye de, Firavunun sarayında çok güzel terbiye edilmişlerdi. Yolda da, kendilerini alıp Medine'ye getiren İslâm heyetinden Müslümanlığı öğrenmişlerdi.

Resulü Ekrem Efendimiz, Mariye'yi kendisi için alı koyarak Sîrin'i, meşhur şair Hassan'a hediye etti.

Mariye, hem çok güzel, hem de pek terbiyeli idi. Resulü Ekrem Efendimiz kendisini takdir etti. Esaretten azâd ederek zevceliğe kabul eyledi. Bir müddet sonra, bu izdivaçtan İbrahim isminde bir erkek evlâtları dünyaya geldi.

Resulûllah Efendimiz, Mariye'nin güzellik ve terbiyesini takdir etmekle beraber, onunla izdivaç etmesi

19- Mâriye, Mısır'ın en eski sekenesini teşkil eden Kıbt kavmine mensuptu. Bu kavmi, Kıbtîlerle karıştırmamalıdır. Kıbtîler büsbütün ayrıdır. Bunlarla Mısır'ın Kıbt kavmi arasında en küçük bir münasabet aramamalıdır.

daha ziyade siyasi bir sebebe müstenitti. Nitekim bu izdivaç, bütün Mısırlılar üzerinde çok iyi bir tesir husule getirmiş; hatta senelerce sonra, Arapların Mısır'a hücum ederek Bizanslılarla harbe giriştikleri zaman, Mısırlıların bitaraf kalmasını temin etmişti. Bunun başlıca sebebi de, Resulü Ekrem Efendimizin bir Mısırlı cariyei azat ederek zevceliğe kabul etmesi meselesi idi.

Resulü Ekrem Efendimizin bazı düşmanları bu meseleyi dillerine dolamışlar ve kendisini müteaddit zevcelerine rağmen cariyeleri istifraş ile ithama kalkışmışlardır. Onun Mariye ile izdivacındaki sebep ve hikmeti anlayamamışlardır.

Mariye, Resulü Ekrem Efendimizin zevceliğine lâyük olduğunu göstermiştir.

Ortakları ile çok hoş geçinmiş; hepsini ayrı ayrı memnun etmiş, hicretin 16. Yılında da ahirete intikal eylemiştir. Nâ'sı, ikinci halife Ömer tarafından kaldırılarak Resulü Ekrem Efendimizin metfun bulundukları Ravza-i Muhtahhare civarında, Cennetül - Bakî denilen kabristana defnettirilmiştir.

Reyhane binti Zeyd

Bu kadın, Yahudilerle yapılan harplerin birinde esir edilmişti. Bazı rivayetlere nazaran Beni Nazır ve bazı rivayetlere nazaran da Beni Karinte kabilesindendi. Resulü Ekrem Efendimizin huzuruna getirildiği zaman kendisine:

— İslâmiyet'i mi kabul edeceksin yoksa kendi dininde mi kalmak istersin, diye sorulan suale:

— İslâmiyet'in insanları hak ve fazilet yoluna sevk ettiğini görüyorum. Büyük bir memnuniyetle İslâm olmayı tercih ederim, cevabını verdi.

Bunun üzerine Resulü Ekrem Efendimiz tarafından cariyeye sıfatı ile saadethanelerine gönderildi.

Hicretin altıncı senesinde, Reyhane'nin azat edilerek Resulûllah Efendimizin zevceleri meyanına ithal ettiğine dair bir rivayet vardır. İslâm ulemasından meşhur Vakıdî de bu rivayete taraftardır. Fakat birçok İslâm âlimleri ve müverrihleri, Reyhane'yi, Resulü Ekrem Efendimizin cariyeleri arasında saymışlardır. Veda haccından bir sene evvel vefat etmiştir.

Resulü Ekrem Efendimizin emirleri ile o da Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.

Bunlardan başka, Resulü Ekrem Efendimizin iki cariyeleri daha vardı. Biri, harplerden birinde esir alınmıştı. Diğeri de zevcelerinden Zeyneb binti Cemşi'nin cariyesi olup, izdivacından sonra, onu Resulü Ekrem Efendimize bağışlamıştı.

BİR MUHAKEME

Burada biraz tevakkuf etmek (*duraklamak*) ve vaziyeti şöylece bir muhakemeden geçirmek icap ediyor.

Esas itibari ile İslâmiyet'e düşman olan mutaassıp Arap müverrihleri (*tarihçileri*), başından kırk küsur nikâh geçmiş olan Hazreti Muhammed'i cahiliyet devrinin tesirinden kurtulamamış olmakla itham ediyorlar ve onun bu kadar çok evlenmesine, münhasıran şehvetperestlik mânası veriyorlar.

Bazı insafılı Arap âlim ve mütefekkirleri de, iklimin icaplarını ileri sürerek, Resulûllah Efendimizin mazur görülmesi lâzım geleceğini iddia edecek kadar hakperestlik göstermek istiyorlar.

Bizim bazı şark tarihlerimiz ise, bu ikinci zümrenin mütaleasını takviye etmişler; Resulullah Efendimizin çok kuvvetli bir hassa-i reciliyete mâlik olduğundan bahsederek; onu şehvetperestlikle itham eden Garp müverrih ve âlimlerinin ellerine, adeta senet vermişlerdir.

Ezcümle Nicarî şarhı İmam Kastelani'nin 899 senesinde yazmış ve meşhur şair AbdülBakî tarafından 1008 senesinde Türkçeye tercüme edilmiş olan Mevâhibi ledünye ismindeki büyük iki ciltlik tarihte, aynen şu satırlar münderiçtir:

“Ve Fahri Âlem Hazretlerinin kendu hatunlariyle olan muaşeret ve mübaşereti hususunda buyurmuşlardır ki; gece de ve gündüzde, bir saat içinde, cümlesini devir eylerdi. Menkûhe ve cariyeye on bir nefer kimse idiler.”

Sahabe-i kiramdan İns rivayet etti ki, “Biz, eshab ile söyleşirdik ki, Resulûllah hazretlerine otuz kişi kuvveti verilmişti” derdik.

İmamı Necari böylece rivayet etmiştir. Ve bazı ulemayı hadis, Muâz’dan rivayet ettiği üzere şöyle buyurmuştur ki; Mücameat²⁰ hususunda, ehli cennet ricâlerinden kırk kişi kuvveti verilmişti.

İns bin Mâlik’den mervidir ki (*rivayet edilir ki*) “Ben ettim, Radiyallah! İnsan, bu kadar cima’ kadir olur mu? Buyurdu ki, ana yüz kişi kuvvetli verilir.” Bu hesap üzere olbabda Fahri âlem hazretlerine dört yüz kişi kuvveti verilmiş olur.²¹”

Hâlbuki bu satırlar, hakikati tamamı ile alt üst eden hurafe ve safsatadan mürekkeptir. Bu ve daha buna benzer bazı şark müverrih ve âlimleri, Resulûllah Efendimizin maddi kuvvetlerinden bahsederlerken lüzumsuz mübalağalara kapılmışlar; İslâmiyet düşmanlarının ellerine de hakikati tahrif edecek mahiyette senetler vermişlerdir.

Aynı zamanda, bu rivayetlere de hiçbir akıl ve mantıkta hâkim değildir. Eğer maksad, Resulûllah Efendimize bir kuvve-i kudsiyye atfetmekse, onu başka zaviyelerden görmek lâzım gelir. Çünkü bu gibi rivayetler:

“Ben de herkes gibi bir insanım. Şayet bana hari-kulade bir takım fiil ve hareketler atfederlerse bunlara inanmayınız.” diye Resulûllah Efendimizin bu kıymetli sözlerini tekzip etmek demektir.

20- Cinsel ilişkide bulunmak.

21- Mevahibi ledünye l’inci cilt – sayfa: 295

Garbın en yüksek mütefekkirlerinden olan meşhur Volter hakikati bizim mübalâğacı Şark müverrih ve müelliflerinden daha iyi görmüş ve Hazreti Muhammed'e şehvetperestlik isnat eden mutaasıp papazların neşrettikleri eracifi, şu satırlarla reddetmiştir:

“Size diyorum, cahiller, ahmaklar ki, diğer cahillerin sözlerine kapılarak, Dini Muhammed'inin şehvanî olduğuna zahip oluyorsunuz (*fikrine kapılıyorsunuz*). Bu zehabınız bâtıldır. Sair birçok noktalarda olduğu gibi, bu noktada da sizi aldatmışlardır.”

“Rahipler, keşişler. Papazlar! Perhiz Temmuz ayının o sıcak günlerine tesadüf ettiği vakit, sabahtan akşama kadar on sekiz saat hiçbir şey yememeye ve içmemeye mecbur eden bir şeriat hükmüne sizi mecbur etseler. Sizi kumardan men edip, onu oynadığınız takdirde cehennemlik olacağınızı ihtar eyleseler. Aynı cezanın tehdidi ile şaraptan mahrum bıraksalar. Ateş gibi yakmakta olan çöllerde, hac etmeye mecbur tutulsalar. Varidatınızın laakal (*en az*) yüzde iki buçuğunu zekât olarak fukaraya vermeyi üzerinize farz kılsalar. On iki kadın almak mutadınız iken, birdenbire onu dörde indirselers. İnsaf ile söyleyin; böyle bir dine, şehvani demeye cür'et eder miydiniz?”

Volter'in bu haklı fikirlerine ve sözlerine iştirâk eden Garp müverrih ve müellifleri az değildir. Bunlar, Resulûllah Efendimiz hakkında neşrettiği eracife (*uydurmalara*) iştirâk etmek şu tarafa dursun, bilâkis akıl ve mantığın kabul ettiği hakikatleri müdafaa etmişlerdir.

Resulûllah Efendimizin Büyüklüğü derecesin de

şehvânî kuvveti haiz olduğu için müteaddit kadınlarla evlendiğini söylemek hiç şüphesiz ki hakikati görmemek ve bâtil bir iddiaya girişmek demektir.

Evvela şu ciheti düşünmek lâzımdır ki, Resulûllah Efendimiz Cahiliye Devri'nin yalnız putperestliğine değil, ahlâk ve vicdanın kabul edemeyeceği bütün çirkin âdetlerine karşı da isyan etmiş, din meselesi kadar ahlâkın tasfiyesine de ehemmiyet vermişti.

“Ben, mekârimi (*güzel*) ahlâkı itmam için mebus oldum.” Demekle risalet vazifesinin ne kadar geniş bir hududa mâlik olduğunu göstermişti.

Hâlbuki kadın meselesi, o tarihteki ahlâksızlıkların başında gelmekte idi. Hadsiz, payansız evlenmeler yüzünden bütün Arabistan kadınları, elim bir zillet ve sefaletle düşmüşlerdi.

Resulûllah Efendimiz, daha İslâmiyet'i neşretmeden evvel bile bu ciheti nazarı dikkate alarak beşeri hislerine karşı son derece hâkimiyet göstermiş; İslâmiyet'i neşrettikten sonra da ilk defa olarak bu noktadan ahlâki tasfiyeye girişmişti.

Eğer Resulûllah Efendimiz, şehvetperest bir insan olsaydı, bunu daha pek genç yaşında gösterir; müteaddit kadınlarla temasa girerdi. Hâlbuki o, hayatında ilk defa olarak meşru bir surette Hazreti Hatice ile birleşmiş ve kendisinden bir misli yaşlı olan bu tek zevcesi ile tam yirmi beş sene ömür geçirmişti. Arabistan gibi sıcak bir iklimde, nefse karşı gösterilen bu mutlak hâkimiyet, her insanın mâlik olmayacağı derecede yüksek bir meziyetti. Resulü Ekrem Efendimiz, diğer

zavcelerini almaya başladığı zaman, artık elli yaşını bir hayli geçmişti. Bu yaş, artık şehvet ihtiyaçlarını inhita-ta (*gerilemeye*) uğradığı bir devirdi.

Artık bu devri yaşamaya başlamış olan bir insana, şehvetperestlik isnat edilebilir mi? Bahusus o devirde artık ahlâkî ıslahat başlamış; bir hayli de ilerlemişti. Ve hiç şüphesiz ki Resulü Ekrem Efendimiz bu büyük işi görürken; cahiliyet devrinin ahlâkî tereddisine rücu edemez, bir taraftan ilgasına çalıştığı cinayetleri, diğer taraftan bizzat kendisi irtikâp eyleyemezdi.

Sonra Resulûllah Efendimiz şehvetperestlik dola-yısı ile muhtelif kadınlarla evlenmiş olsaydı, Mekke sokaklarını dolduran dilberler arasından birçok baki-reler seçerdi.

Hâlbuki aldığı zavcelerden Ayşe ile Mariye'den baş-ka, hiç biri bakire değildi.

İslâmiyet, büyük bir ruhanî ve içtimaî inkılâp vü-cuda getirmişti. Bu inkılâbı, büyük dehâsı ile tek başı-na idare eden de, yalnız ve yalnız Hazreti Muhammed idi. O, Mekke'de başladığı bu inkılâbı, sükûn ve huzur içinde ikmal etmek için Medine'ye hicret buyurduğu zaman, İslâmiyet âdeta ruhanî bir hükümet şekline intikal etmiştir, o muazzam saltanatın başına da yine bizzat Hazreti Muhammed geçmişti.

Fakat Hazreti Muhammed, hükümdarlığın icap et-tirdiği taç ve tahta zerre kadar kıymet ve ehemmiyet vermemiş; birkaç sene zarfında Suriye hudutlarından Yemen'e ve Mısır'dan Basra körfezine kadar koca Ara-bistan ülkesinin mutlak suretle hâkim ve mâliki oldu-

ğu halde, bütün hayatını sade bir yatak ve hasırdan örülmüş bir seccade üzerinde geçirmişti.

Resulü Ekrem Efendimizin gerek bizzat idare ettiği ve gerek liyakatli zatların kumandasına verdiği orduların girdiği harpler daima zaferlerle neticelenmiş. Medine'ye pek çok ganimet malları ile bir hayli de kadın erkek esirler getirilmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz bu esirlerden İslâmiyet'i kabul edenleri azat etmiş, diğerlerini de hizmetleri görülmeye muhtaç olan kimsesiz dullara ve yoksul hastalara hizmetkâr sıfatı ile vermişti.

Bunlardan istediklerini seçip Hane-i Saadet'in işlerinde istihdam edebilirdi. Hâlbuki o, bunu bile kabul etmemişti. Hane-i Saadet'in çarşı işlerine bakan bir tek kişi vardı ki o da Bilal-ı Habeşi idi. Bu zat, aynı zamanda Mescid-i Şerif'te müezzinlik de eder; lâhutî sedası ile Müslümanları namaza davet ederdi.

Bir insanın her şeyi, kudreti, serveti, refahı terk ederek münzeviyane bir hayat geçirmesi müşkül bir şey değildir. Fakat en mütevazı bir tabakadan yükselerek kudretin ve servetin haddi kувvâsına (*kuvvetinin son sınırına*) vasil olduktan sonra, o mevkiin kendisine ihtar ettiği zevklerden, sefalardan istifadeye tenezzül etmemesi o kadar büyük bir nefis feragatidir ki, bunu Hazreti Muhammed'den başka kimse ihtiyar edemezdi.

Hazreti Muhammed o yegâne insandır ki, fâni olan hiçbir ikbal ve saadetine karşı en küçük bir ihtiras göstermemiş. İslâm saltanatının o muazzam ve muhteşem hükümdarı, birçok günlerini arpa ve darı yemek

sureti ile en basit ve kanaatkâr bir surette geçirmişti.

Ayşe ile Mariye'den başka bütün Zevcâtı Tâhirât (temiz eşler) ya zevçlerinin vefatı ile dul kalmış ve yahut muhtelif sebeplerle kocalarından boşanmış olan kadınlardan mürekkepti.

Resulü Ekrem Efendimizin Ayşe gibi genç ve dilber bir kadına rağbet buyurması da, onun bâkireliğine tamah meselesi değildi. Nitekim Ayşe'nin pederi Ebû Bekir kızını kendisine teklif ettiği zaman Resulûllah Efendimizle aralarında şöyle bir muhavere cereyan etmişti:

— Yâ Ebû Bekir! Bana teklif ettiğin kızın kaç yaşında?

— On dört yaşında, Resulûllah.

— Vakıa iklimimize göre bu yaşta bir kız evlenebilir. Lâkin benim için bu kadar genç bir kızla izdivaç etmek mümkün değildir.

— Ben size onu bir zevceden ziyade, zevce sıfatı ile hizmetinizde bulunmak sureti ile vererek şeref kesbetmek emelindeyim.

Bunun üzerine, Ayşe'nin Zevcâtı Tâhirât arasına ithâli Resulûllah Efendimiz tarafından tasvip edilmiş ise de evvela yalnız nişanlanmakla iktifa olunmuş ve dört sene sonra akid ve zifaf icra buyrulmuştur.

Resulü Ekrem Efendimizle Ebû Bekir arasında cereyan eden muhaverenin rivayeti zayıf bile olsa, hakikati hal bu suretle cereyan etmiştir. Bu da Resulûllah Efendimizin nefsine olan hâkimiyetine en büyük bir delildir.

RESULÛLLAH EFENDİMİZİN KADINLARA MUAMELESİ

Asırlardan beri erkeklerin eza ve cefaları altında ezilmiş olan; Arabistan kadınları, ilk defa olarak Resulûllah Efendimizden şefkat ve merhamet görmüşlerdi. Bunu bir misal ile zikredelim:

Hazreti Peygamber ne zaman sefere çıksa, Zevcâtı Tâhirât'tan birini de beraberinde götürürlerdi. Ve yolda, develeri şevke getirerek onları iyi yürütmek için Hâdi denilen bir kimse tarafından güzel sesle şiirler terennüm edilmesi de âdetti.

Resulü Ekrem'in, dört "Hâdi"si vardı. Bunlardan Encişe ismindeki siyah bir kölenin sesi o derece lâtif idi ki, o yüksek sesle şiir okumaya başladığı zaman develer derhal coşarlar, âdeta koşmaya başlarlardı.

Bir gün yine bir sefer esnasında, nöbet Encişe'ye gelmişti. O, şiir okumaya başlar başlamaz, zevcei Resulûllah Zeyneb'in devesi cûşu huruşa geldi. Birdenbire yürüyüşünü şiddetlendirdi. Nebi Zişan Efendimiz, derhal:

— Deveyi yavaş sür, kadınlar cam şişelere benzer. Çabuk kırılırlar, diye seslenerek, deve de bulunan zevcesinin rahatsız olacağını ihsas etti.

Bu, o zamana kadar Arabistan kadınlarına karşı hiç bir kimse tarafından gösterilmemiş olan bir nezaketti.

Resulü Ekrem Efendimiz, kadınlarla lâtife etmeyi de severdi. Bir gün, – artık tamamı ile yaşlanmış olan – halası Safiyye'ye:

— Yâ ametî! İhtiyarlar cennete girmeyecekler, dedi.

Bu söz o yaşlı kadının üzerinde o derece menfi bir tesir husule getirdi ki, derhal gözlerinde yaşlar belirdi. Resulûllah Efendimiz, onun bu teessürünü görür görmez:

— Çünkü Cennetin kapısından girerken, tekrar gençleşecekler, diyerek ihtiyar kadının endişesini izaletti.

Hal ve vakti müsait olan bekârları, daima evlenmeye teşvik ederdi. Ve onlara:

— İzdivaç ediniz. Neslinizi çoğaltmaya gayret gösteriniz. Ta ki ümmetim, diğer peygamberlerin ümmetlerinden çok olsun, dedi.

Bir gün kendisine Medine halkından Nezir isminde bir adam müracaat etti:

— Ya Resulûllah! Çok büyük sıkıntı içindeyim. Bundan kurtulmak için bana bir şey tavsiye et, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz gülerek:

— Evlen, diye cevap veri.

Fakat Nezir itiraz etti:

— Ya Resulûllah! Ben kendimi geçindirmekten acizim. Bir de başkasının maişet yükünü sırtıma nasıl yükleyebilirim? Dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz:

— Evlen, cevabını bir daha tekrar etti.

Nezir, Resulü Ekrem Efendimizin tekerrür eden bu tavsiyesini baştan savma bir cevap telâkki ederek çıkıp gitti. Fakat yolda akıllı başına gelerek bu mükerrer tavsiyede muhakkak bir hikmet olacağına kanaat getirdi. Fakir bir kadın bulup onunla evlendi. Lâkin tahmin ettiği gibi, sıkıntısı bir kat daha arttı. Tekrar Mescid-i Şerife gelerek Resulü Ekrem Efendimizin huzuruna dayandı.

— Ya Resulûllah! Bana evlen dedin, evlendim. Fakat şimdi eskisinden beter bir haldeyim. Lâtifeyi bırak, bana ciddi bir yol göster, diye yalvarmaya başladı.

Resulü Ekrem Efendimiz yine gülümsedi. İlk verdiği cevabı tekrar etti:

— Evlen.

Nezir şaşırdı. Huzurundan çıkar çıkmaz bildiklerine başvurarak bir daha evlenmek için bir kadın daha aradı. Nihayet bularak onu da nikâha aldı.

Fakat müzayaka (*sıkıntı*), büsbütün arttı. Üç kişi baş başa vermişler:

— Açız, diye bağıyorlardı.

Nezir, bu hale de iki üç günden fazla dayanamadı. Tekrar resulü Ekrem Efendimizin huzuruna gelerek:

— Ya Resulallâh! İkinci emrine de itaat ettim. Bir daha evlendim. Lâkin hepimiz açız. Bu gidişle, üçümüzde helâk olacağız, diye bağırdı.

Resulü Ekrem Efendimiz bu defada gülümsedi. Üçüncü defa olarak:

— Bir daha evlen, diye cevap verdi.

Nezir, Resulü Ekrem Efendimizin kendisi ile istihza ettiğini hüküm verdi. Söylene söylene mescidi saadeti terk etti. Evine geldi. Bir hayli düşünüp taşındıktan sonra:

— Resulûllah'ın bu son emrine de itaat edeyim. Elbet bunda bir hikmet vardır, diyerek tekrar bir kadın bulup onunla da evlendi.

Üçüncü kadın, Nezir'in evine geldi. İki kadının ağlaştıklarını görünce:

— Ne ağlıyorsunuz? Dedi.

Kadınların biri sükût etti. Fakat diğeri, ağlamakta devam ederek:

— Ne ağlamayalım. Açımızdan ölüyoruz. Bu adam bizi alıp evine getirdi. Fakat şimdiye kadar bir defa olsun karnımızı doyuracak kadar yemek yediremedi, cevabını verdi.

Kadın, o bomboş evde, gözlerini etrafa gezdirdi. Gözüne bir koyun postu ilişti. Postu kadınların önüne atarak:

“Açız” diye ağlamak fayda vermez. Çabuk, şu postun yünlerini yolun, dedi.

Kadınlar, evvela bundan bir şey anlamadılar. Fakat henüz eve gelmiş olan üçüncü kadının sözlerini kırmamak için postun üzerindeki yünleri yolamaya başladılar.

Kadın, onların yoldukları yünleri çarçabuk eğirdi. Onlardan iki çift çorap vücuda getirdi. Bu çorapları Nezir’in eline vererek:

— Çarşıya git. Bunları sat ve bir çiftin parası ile yiyecek al getir. Diğer çiftin parası sermaye olacak. Onunla yün alınarak tekrar çorap örülerek satılacak, dedi.

Nezir karısının sözlerini derhal yerine getirdi. Bu muamele birçok defa tekrar edildi. Nezir’in sıkıntısı bertaraf olmak şu tarafa dursun, kendisi az zaman zarfında çorap tüccarı oluverdi.

Bu meselede de görüyor ki, Resulûllah Efendimizin gerek lâtifelerinde gerek lâtife tarzındaki tavsiyelerinde, ayrı ayrı hikmetler mündemiçti.

Başta Ömer bin Hattab olmak üzere birçok eski Müslümanlar:

— Biz, Mekke’de iken kadınlara hiçbir kıymet ve ehemmiyet vermiyorduk. Fakat şimdi onlara âdeta hürmet ve itibar ediyoruz, diye, hayret göstermişlerdi.

Bir gün, Medine kadınlarından bir cemaat,

Resulûllah Efendimizi Hane-i Saadetlerinde ziyarete gelmişlerdi. Oturup, tatlı tatlı müsahebete (*sohbet*) etmekte idiler. Birdenbire avludan, Ömer bin Hattab'ın sesi işitildi. O da tesadüfen o sırada, Resulü Ekrem Efendimizi ziyarete gelmişti.

Kadınlar, Ömer'in sesini işitir işitmez hemen yerlerinden fırladılar, oradaki perdenin arkasına saklandılar.

Ömer, kadınların seslerini işitmişti. Fakat Resulûllah'ın bulunduğu odaya girip de orada hiç kimseyi göremeyince taaccüp etti. Resulü Ekrem Efendimiz gülümsedi. Ömer, onun bu tebessümünden büsbütün şüphelendi:

— Ne gülüyorsun, ya Resulûllah? Dedi.

Resulûllah Efendimiz:

— Senin sesini duyar duymaz, kadınların derhal yerlerinden kalkarak şu perdenin arkasına saklanmalarına gülüyorum, diye cevap verdi.

Ömer, hiddetlendi. Yüzünü perdeye çevirerek orada gizlenmiş olan kadınlara:

— Ey kendi nefislerinin düşmanları! Benden korkuyorsunuz da, Resulûllah'tan korkmuyor musunuz? Diye hitap etti.

Kadınlardan biri, bu hiddetli suale:

— Evet, senden korkuyoruz. Çünkü sen, sert huylu, haşin bir adamsın. Hâlbuki Resulûllah bize hilmiyet ve nezaketle muamele ediyor, kendisinden korkmak şu tarafa dursun, bilâkis kendisiyle görüşmek bize zevk

ve lezzet veriyor, diye cevap vererek Ömer'i sükûta mecbur etti.

Ve hakikaten de öyle idi. Medine kadınları diğer erkeklerden çekindikleri halde daima Hane-i Saadet'e gelirler, samimi bir surette Resulûllah Efendimizle görüşürler; öğrenmek istedikleri şeyleri gayet açık ve sarîh bir surette sorup öğrendikten sonra, çıkıp giderlerdi. Bu hale, bütün Medine'nin erkekleri hayret ederlerdi.

Resulü Ekrem Efendimiz, tab'an (yaradılış olarak) nâzikti. Hiç kimseyi kırıp incitmek istemezdi. Bilhassa kadınlara karşı daha nâzik ve daha mülâyim davranır, onların hissiyatını hiçbir suretle rencide etmezdi.

Resulûllah Efendimiz:

"Bir kadın, dört meziyeti için sevilir: Malı, güzelliği, nesebi, dindarlığı. Ben size, dindar kadını tercih etmenizi tavsiye ederim." Derdi.

Filhakika kendisi de, daima kadınların en diyanetperver olanlarını seçmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz her gün ikindi namazından sonra zevcelerinin hücrelerine uğrar, onların hal ve hatırlarını sual ederdi. Sonra, geceyi hangi zevcesinin yanında geçirecek ise, onun hücrelerine girerdi.

Bu ziyaretler esnasında, en evvel Ümmü Selme'nin hücrelerine uğramayı da âdet edinmişti. Bunun başlıca sebebi, Ümmü Selme'nin diğer Zevcâtı Tâhirât'ın en yaşlısı olması idi.

Aynı zamanda bu kadın, İslâm olduktan sonra çok çile çekmişti. Müşriklerin eza ve cefalarına tahammül edemeyerek Habeş'e hicret etmiş, avdetinden sonra zevcinin Uhud Harbi'nde aldığı yaraların tesiriyle vefatını müteakip de kimsesiz kaldığı için, çocuklarıyla pek perişan bir hale gelmişti. Nihayet, Resulûllah Efendimizin, kendisini mahza o sefaletten kurtarmak için, vâki olan ısrarları üzerine, kendisiyle izdivaç etmişti.

Onun için Resulü Ekrem Efendimiz, kendilerine karşı son derecede hürmet ve itibar gösterirdi. Hatta o vefat ettiği zaman çok büyük bir teessür hissetmişti, namazını kıldırırken, dokuz defa tekbir getirmiş ve bunun sebebini soran Ashabı Kiram'a da:

— Ebu Selme öyle bir kadındır ki, bin tekbire lâyıktır, diye cevap vermişti.

Resulü Ekrem Efendimiz, geceyi hangi zevcesinin odasında geçirecekse yemeğini orada yer; sonra çıkıp Mescid-i Şerif'e giderdi. Akşam ve yatsı namazlarını kıldıktan sonra, tekrar oraya avdet ederdi.

Resulü Ekrem Efendimizin avdetini müteakip, diğer zevceleri de orada toplanırdı. Bir saat kadar oturup konuşurlardı. Sonra, hücrelerine dağılırlardı.

Bazen Zevcâtı Tâhirât birbirlerine darılırlardı ve yekdiğeri aleyhinde, Resulûllah Efendimize şikâyetle bulunurlardı. Resulûllah Efendimiz bütün bu şikâyetleri gülümseyerek dinlerdi.

Evvela şikâyet edene hak verirdi. Sonra da şikâyet edileni müdafaa ederdi. Böylece, her iki tarafında gü-

cenmesine ve birbirlerine karşı kinlenmelerine zerre kadar meydan vermezdi.

Bunun içindir ki, Zevcâtı Tâhirât daima hoş geçinmişler, aralarındaki ahenk ve tesanüdü daima muhafaza etmişlerdi.

Bir gün Safiyye güzel bir yemek pişirmiş; o geceyi Ayşe'nin hücresinde geçirecek olan Resûlullâh Efendimize göndermişti. Fakat Ayşe, çok mağrur bir kadın olduğu için:

— Resulûllaha yedirecek kadar benim yemeğim yok mu? Diye fena halde hiddetlenmiş, yemek kabını yere atarak parça parça etmişti.

Resulûllah Efendimiz Ayşe'nin bu hırçınlığını Safiyye'den gizlemiş, ertesi gün, parçalanan kaba benzeyen bir yemek kabı tedarik ederek Safiyye'ye göndermiş ve ona kabın kaza ile kırıldığı hissini vermişti.

Resulü Ekrem Efendimizin zevcelerine muhabbeti, hiçbir vakit maddî ve dünyevî bir şekilde görülmezdi. Çünkü kendisi, süsü ve ziyneti sevmezdi. Zevcelerinden de Allah a ve kendisine iman etmekten başka hiçbir şey beklemezdi.

Resulü Ekrem Efendimiz zevcelerine altın takmayı ve ipekli elbiseler giymeyi menetmişti. Onlara daima mütevazı olmayı, altın ve ipeğe sarf edecekleri para ile ihtiyacı olanlara yardımda bulunmayı tavsiye ederdi.

Resulü Ekrem Efendimizle zevceleri, Benî Nazîr Vahası denilen arazinin mahsulâtı ile geçinirlerdi. Bu

arazinin hâsılatı pek dolgun bir şey olmadığı için ekseriya pek sıkıntı çekerlerdi. Ancak, Hayber Kalesi'nin fethinden sonra, vaziyetleri biraz genişledi.

Kale zapt olunup da ahalisini teşkil eden Yahudiler tehcir edildikten (*sürüldükten*) sonra, arazisi Müslümanlara verilmiş, bu arada da Zevcâtı Tâhirât'tan her birine kâfi derecede yulaf ile birer miktar hurma ayrılması usul ittihaz edilmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz, sefahat kadar israftan da çekinirdi. Günde bir defadan fazla yemek yemezdi. Zevcâtı Tâhirât onun tavsiyelerine daima riayet ederler, her türlü mahrumiyete göğüs gererlerdi.

Fakat nihayet öyle bir gün geldi ki, onlar da beşeri arzularını yenemediler. Ve onlar da Medine'nin birçok kadınları gibi giyinip kuşanmak ve onlar gibi refah içinde yaşamak lüzumunu hissettiler.

Zevcâtı Tâhirât, bu hislerinde haksız değillerdi. Çünkü ekserisi Mekke'nin ve Medine'nin en yüksek aileleri içinde doğmuşlar refah içinde yetişmişlerdi. Hâlbuki Hazreti Peygamberin Hane-i Saadet'inde bazen iki ay bile yemek pişmediği, hücrelerden hiç birinin bacaları dahi tütmediği vakiydi.

Zevcâtı Tâhirât'tan Ümmü Habibe, Kureyş kabilesinin en namdar reislerinden birinin kızı idi. Cevriye, Beni Mustalik kabilesi reisinin, Safiyye ise Hayber Kalesi sahip ve hâkiminin, Ayşe, oldukça mühim bir servet sahibi olan Ebû Bekir'in kızları idi.

Tabiidir ki bunlar gibi geniş bir hayat içinde yaşamış olanlar, mahrumiyete karşı ancak bir hadde kadar

sabır ve tahammül gösterirler, ondan sonra metanetlerine hâlel getirirlerdi. Nitekim onlar da bir müddet sabretmişler; tahammül göstermişler; nihayet metanetlerine hâlel getirmişlerdi.

Hâlbuki harplerde alınan ganimetlerden dolayı diğer ashab kadınları kâmilten refah içindelerdi.

Her ne kadar Zevcâtı Tâhirât bu hususu tamamıyla açıklayamıyorlarsa da, aralarında gizliden gizliye görüşmekte idiler.

O sırada Zevcâtı Tâhirât'tan Zeyneb'e, bir yerden hediye olarak bir miktar bal gelmişti. Resulü Ekrem Efendimiz de balı pek çok severlerdi. Mescid-i Şerif'ten avdet ederken Zeyneb Resulûllah Efendimizin karşısına çıkarak:

— Ya Resulallah! Biraz hücreme teşrif eder misin? Sana bir şey takdim edeceğim, dedi.

Kendisine vuku bulan davet ve teklifleri reddetmek âdeti olmadığı için, Resulü Ekrem Efendimiz Zeyneb'in hücreğine girdi. Zevcesinin takdim ettiği balı yedi.

Hâlbuki o esnada bir iş için Ayşe onu beklemekte idi. Resulü Ekrem Efendimiz Zeyneb'in odasına giderek orada gecikmesi onu öfkeli kıldı. İçine derhal bir kıskançlık girdi. Derhal tahkikata girişti.

Zeyneb'in Resulü Ekrem Efendimize bal yedirdiğini öğrendi.

Hemen Hafasa'nın hücreğine giderek meseleyi ona nakletti. Ve aralarında şu karar verildi:

“Medine civarında, Meyâfir denilen fena kokulu bir çiçek vardır. Arıların o çiçekten aldıkları balı yiyenlerin ağzı fena kokar. İhtimal ki Zeyneb’in yedirdiği bal da, o baldandır. Bunu, Resulûllah’a bildirmek lâzımdır.”

Karar tatbik edildi. Resulü Ekrem Efendimize, balın Meyâfirden hâsıl olması ihtimali bildirildi. Bunun üzerine Nebii Zîşan Efendimiz de, bir daha bal yememeye yemin etti.

Lâkin derhal:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْصَاتَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Ayeti kerimesi nüzul etti. Bu ayetin mealen mânası:

“Ey peygamber! Zevcelerini hoşnut etmek için, Allah’ın sana helâl ettiği şeyleri niçin kendine haram kılıyorsun? Tahrim:1” Demekti.

Mesele, çok basitti. Ancak bunda nazarı dikkati celbedecek bir şey varsa o da, Zevcâtı Tâhirât’tan bazılarının Resulü Ekrem Efendimizin aleyhinde birleşmeleri idi. O sırada, bundan daha mühim bir hâdise vukua geldi. Resulü Ekrem Efendimiz, zevcelerinden Hafasa’ya gizlice bir söz söylemiş; daha doğrusu ona, mühim bir sır tevdi etmişti. Hafasa, derhal müttefiki olan Ayşe’ye gitti. O sırrı faşetti. Bunun üzerine de, Resulûllah Efendimize vahiy geldi. Mesele, Cenab-ı Hak tarafından:

وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأَنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ

“Peygamber, zevcelerinden birine gizli bir söz söylemişti. Vakta ki zevcesi, o sözü haber verdi. Allah da,

peygamberi bu halden haberdar etti. Peygamber, o sözün bir kısmını bildirmiş; bir kısmı hakkında da sükût etmişti. Zevcesi "bunu sana kim söyledi?" diye sual etti. Peygamber de ona cevaben "Bunu bana, her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olan Cenab-ı Hak haber verdi."
Tahrim: 3

Ebû Bekir'in kızı Ayşe ile Ömer'in kızı Hafasa'nın bu gizli ittifakları, Resulûllah Efendimizi son derecede müteessir etmişti. Bu ittifakın başlıca sebebi ise, geçim darlığı idi.

Zevcâtı Tâhirât, bir türlü sonu gelmeyen mahrumiyetlere katlanamıyorlardı. Onlar da, ganimet mallarından zengin olarak refah içinde yaşayan diğer Medine kadınları gibi yaşamak istiyorlardı.

Vaziyet, Resulü Ekrem Efendimize meçhul değildi. Zevcelerinin çektiği mahrumiyetten o da, müteessirdi. Fakat Cenab-ı Hak ona her türlü israf ve sefâhâten kaçınarak mütevazı bir hayat içinde yaşamayı emretmişti. Ve kendisi de bunu, defalarca zevcelerine bildirmiş; Allah'ın bu emrine itaat lâzım geldiğini sık sık onlara tavsiye etmişti.

İşte, Resulü Ekrem Efendimiz bu teessür içinde ne yapmak lâzım geldiğini düşünürken, bir gün teessürünü hafifletmek için, bir ata binerek şehrin hurmalıklarında biraz dolaşmak istedi. Lâkin atın birdenbire bir şeyden ürkmesi üzerine, attan düşerek bacağı incindi.

Bu hâdise, Resulûllah Efendimizi bir kat daha müteessir etti. Zevcelerine o kadar gücenmişti ki; artık Hane-i Saadet'e dönmek istemedi. Mescid-i Şerif'in yanındaki bir hücreye çekildi.

Bu hücre, dar ve karanlıktı. İçinde yalnız bir meşin döşek ile bir tek su testisi vardı.

Resulûllah Efendimiz bu hareketi, Zevcâtı Tâhirât ile bütün Ashab-ı Kiram'ı şaşırtmış; hayretler içinde bırakmıştı.

Lâkin bu hususta ona, hiçbir şey sorup söylemeye cesaret edemiyorlardı.

Esasen Resulü Ekrem Efendimiz de çekildiği o inzi-va köşesinde, hiç kimsenin ziyaretini kabul etmek istemiyordu. Yalnız, sevgili damadı ve yeğeni İmam Ali onun başında pervaneler gibi dönüyor; incinen bacağını tedavi için bütün gayretini sarf ediyordu.

Bu vaziyetten Hazreti Fâtıma da son derecede müteessirdi. Birkaç defa pederini görmek ve ona bizzat hizmet etmek istemişti. Fakat her defasında Resulü Ekrem Efendimiz birer bahane ile onun bu arzusunu reddetmiş, son derece hassas olan kızının kendisini görüp de daha fazla müteessir olmasını istememişti.

Ömer, bu vaziyeti haber alır almaz, derhal koşup hücreye gelmiş; içeriye girmek için Resulü Ekrem Efendimiz'den izin istemişti. Bu talep, iki defa teker-rür ettiği halde, Resulü Ekrem Efendimiz; hiçbir cevap vermemişti.

Bunun üzerine, Hane-i Saadet'e giderek kızı Hafasa'yı kapıya çağırarak vaka hakkında izahat istemiş; Hafasa'nın:

— Artık, mahrumiyete katlanamıyoruz, Resulûllah'ın bizi refah içinde yaşatmasını istiyoruz,

diye cevap vermesi üzerine fena halde hiddetlenmiş:

— Ne istiyorsan, benden iste. Yemin ederim ki Resulûllah, benim hatırımı sayıyor da seni tutuyor. Yoksa seni çoktan tatlik ederdi, diye, şiddetle takdir etmişti.

Ömer, kızını bu suretle takdir ettikten sonra, diğer Zevcâtı Tahirâtı görüp onlara da nasihat vermek istedi. Fakat Ümmü Selme birdenbire fena halde hiddetlendi:

— Yâ Ömer! Sen, artık çok ileri gitmeye başladın. Resulûllah ile zevcelerinin münasebetlerine ne karışıyorsun? Diye söylenerek onu sükûta mecbur etti.

Resulü Ekrem Efendimizin bu inziva hayatı devam ettikçe Ashabı Kiram'ın da teessürleri artıyordu. Aynı zamanda:

“Resulûllah zevcelerini boşamış...” Diye bir şaya da dolaşmaya başlamıştı. Ashab'dan bir çokları, Mescid-i Şerif'e toplanmışlardı. Minberin yanında oturmuşlar; ağlıyorlardı.

Bütün Medine halkı, muzdarip ve müteessirdi. Ashab kadınlarının yaşlıları Hane-i Saadet'e gelerek Zevcâtı Tâhirât'a nasihat vermektelerdi. Artık onlar da Resulûllah Efendimizden boşanmak hususundaki ısrarlarından vazgeçmişler; kendilerine karşı o derece şefkat ve hürmet gösteren Resulûllah'a karşı yaptıkları hatadan dolayı kalplerinde ve vicdanlarında nedamet hissetmişlerdi. Şimdi onlar da gözyaşları dökmektedirlerdi.

Resulûllah Efendimizin zevcelerini boşadığı haberi şayi olur olmaz Ömer koşarak Mescid-i Şerif'e gelmiş; Ashabı Kiram'ın ağlaştıklarını görür görmez büyük bir teessürle titremişti. Oradan da Resulûllah'ın bulunduğu hücreye gitmiş; Nebii Zışan Efendimizin huzuruna girmek için, Ribâh ismindeki hizmetkâr ile haber göndermişti. Fakat Resulü Ekrem Efendimiz bu istizana (*izin istemeye*) sükûtla mukabele etmiş; hiçbir cevap vermemişti.

Artık Ömer, hiçbir yerde durup oturamaz olmuştu. Mescid-i Şerif ile Peygamberimizin bulunduğu hücre arasında mütemadiyen gidip geliyor; huzura kabul edilmesi için Ribâh vasıtasıyla izin istiyor; fakat bütün bu istizanlara Resulü Ekrem Efendimiz sükût ile mukabele gösteriyordu.

Artık Ömer, dayanamadı. Hücrenin kapısına dayanarak:

— Yâ, Ribâh! Resulûllah'ı görmek için bana müsaade iste. Şayet Resulûllah, kızım Hafasa lehinde tavassutla bulunacağımı zannediyorsa, Allah'a kasem ederim ki, bu zannı yanlışdır. Ben, kızımın ne olduğunu biliyorum. Kendisi bana emretsin; şimdi gider; kılıcım ile onun kellesini uçururum, diye bağırmaya başladı.

Resulûllah Efendimiz, Ömer'in artık iyice hiddetlendiğini anlamıştı. Ve kendisini, kabule mecbur kalmıştı.

Ömer, hücreye girer girmez, etrafına bakmıştı. Oradaki manzaranın pek hazin olduğunu görür gör-

mez kendini zapt edemeyerek hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı.

Resulü Ekrem Efendimiz, Ömer'in gözlerinden yaş boşandığını görünce, mübarek dudaklarında teessür ifade eden bir tebessümle gülümsemiş;

— Yâ Ömer! Niçin ağlıyorsun? Demişti.

Ömer, ağlamakta devam ederek:

— Niçin ağlamayayım, Ya Resulûllah! Küseralar, Kayserler şu anda dünyanın zevk ve sefasını sürerlerken, sizi bu halde görüp de müteessir olmamak, ağlamamak mümkün mü? Diye cevap vermişti.

Resulü Ekrem Efendimiz mübarek dudaklarındaki acı tebessüm, birdenbire değişiverdi. Yüzünde, büyük bir şükran eseri belirdi. Ömer'in söylediği o sözlere:

— Kisralar ve Kayserler, dünyanın zevkini sürebilirler. Fakat bize, Cenab-ı Hakk'ın vaat ettiği ahiret nimetleri kâfi değil mi? Diye mukabele etti.

Ömer, bu müskit (*susturan*) cevap karşısında bir müddet sükûttan sonra Resulü Ekrem Efendimizle arasında şu muhavere (*konuşma*) geçti:

— Ya Resulûllah! Zevcelerini boşandın mı?

— Hayır...

— Allahu Ekber...

— Niçin sordun, ya Ömer?

— Çünkü böyle bir şâyia dolaşıyor. Ve bundan dolayı bütün ashab ağlaşıyor. Müsaade edersen gideyim, hakikati onlara da haber vereyim. Yanan yüreklerine su serpeyim.

Ömer, bu sözleri söyler söylemez, kalkıp Mescid-i Şerif'e geldi:

— Resulûllah, zevcelerini boşamamış, diye onlara müjde verdi.

Bu vaziyet, tam yirmi dokuz gün devam etti.

Ayşe, yaptıklarına nedamet etmiş, bütün Zevcâtı Tâhirât'a tercüman olarak, kendilerini affetmesi için Resulü Ekrem Efendimize haberler göndermişti. Kızlarının bu hareketlerinden dolayı, Ebû Bekir ile Ömer de, büyük bir hicap içindelerdi.

O sırada:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُمْ وَأَسْرِحْكُمْ سَرَاحًا جَمِيلًا

âyeti kerimesi nüzul etti. Mealen mânası:

“Ey Peygamber! Zevcelerine de ki: “Siz, dünya hayatını ve dünyanın debdebe ve saadetini isterseniz geliniz. Size, talâk hakkını vereyim. Yok, eğer Allah’ı Peygamberi ve Ahiret nimetlerini istiyorsanız, Allah sizin içinizden iyilik eden kadınlara büyük mükâfatlar hazırlamıştır.” Ahzab: 28

Resulü Ekrem Efendimiz 29 gün kapandıkları hücreden çıkarak doğruca Hane-i Saadet’e gitti. Ayşe’nin hücreğine girdi. Ona âyeti kerimeyi tebliğ etti. Ve iki şıktan birini kabul etmek lâzım geldiğini bildirdi.

Ayşe, zaten büyük bir hicap ve nedamet içindeydi. Derhal:

— Yâ Resulûllah! Seninle beraber yaşamayı tercih ederim, diye cevap verdi.

Resulü Ekrem Efendimiz, diğer zevcelerini de Ayşe'nin odasına celbetti. Onlara da âyeti kerimeyi tebliğ ettikten ve Ayşe'nin de kararını bildirdikten sonra;

— Siz ne düşünüyorsunuz? Açıkça söyleyin, dedi.

Onların da Ayşe gibi Resulûllah Efendimizle yaşamayı tercih etmeleri üzerine, bu hâdise de hitama erdi.

Resulûllah Efendimizin kadınlara daima hoş muamele ettiğini müteaddid defalar arz etmiştik. Şimdi, bunu birkaç misal ile izah edelim.

Ömer bin Hattab, bir gün refikasını münasebetsiz bir hareketini görerek onu takdir etmek istedi. Fakat kadın, derhal kendisine karşılık verdi.

Ömer, büsbütün hiddetlendi. Ona:

— Sen bana, ne cesaretle karşılık veriyorsun? Dedi.

Kadın, bu suale de:

— Resulûllah'a nispetle sen kim oluyorsun? Zevce-leri ona darılıyorlar. Günlerce kendisi ile dargın duruyorlar, diye mukabele etti.

Ömer, bu mukabeleye inanmadı. Onu, bir türlü havsalasına sığdıramadı. Kalkıp Hane-i Saadet'e giderek kızı Hafasa'yı kapıya çağırdı. Ona:

— Sen hiç Resulûllah'a darılarak onunla bir gece dargın kaldın mı? Diye sormaya mecbur kaldı. Hafasa'dan:

— Ben ve Ayşe, Resulûllaha darıldığımız zaman, günlerce kendisi ile barışmayız, cevabını alınca:

— Ne garip şey... Mekke'deyken kadınlarımıza istediğimiz gibi hükmediyorduk. Şimdi, onların yüzlerine gülmeye mecbur oluyoruz, diye, söylene söylene oradan ayrıldı.

Çünkü İslâmiyet, kadınların hak ve menfaatlerini kâmilten tanıdı. Ve onları erkeklerin körü körüne esaretlerinden kurtararak kendilerine hürriyet kazandırmışlardı.

Habeşistan'a hicret eden kadınlardan Esmâ binti Amis, Hayber Kalesi'nin fethinden sonra arkadaşlarıyla avdet etmiş, Medine'ye gelmişti.

Esmâ, bir gün Hane-i Saadet'e gelerek Hafasa'yı ziyaret etti. Onlar konuşurlarken, Ömer bin Hattab da kapıdan girdi. Esmâ'yı tanımadığı için kızına:

— Bu kimdir? Diye sual etti.

Hafasa:

— Habeşistan muhacirlerindendi yeni geldi, diye cevap verdi.

Ömer, lakayt bir tavırla Esmâ'ya dönerek:

— Biz, sizden evvel Medine'ye hicret ettik. Resulûllah üzerinde, sizden fazla hakkımız vardır, dedi.

Bu sözler, Esmâ'yı fena halde sinirlendirdi. Derhal Ömer'in yüzüne hiddetle bakarak:

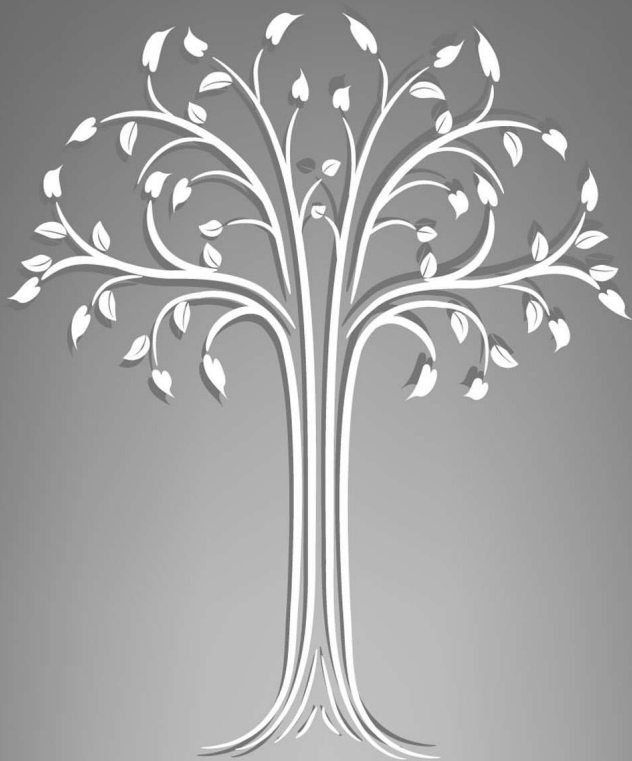
— Evet, vakıa siz de hicret ettiniz. Fakat bütün zamanınızı, herkesi doyuran Resulûllah'ın yanında geçirdiniz. Biz ise, yabancı dünyalarda senelerce çile çektik. İmanımıza hâlel getirmedi, diye ters bir cevap vererek Ömer'i sükûta mecbur etti.

Esmâ, Ömer'in söylediği sözleri bir türlü hazmedemedi. Kalkıp Resulü Ekrem Efendimizin nezdine gitti.

— Ya Resulallah! Ömer, bizden evvel hicret ettiğinden bahsederek, sizin üzerinizde bizden fazla hakkı olduğundan bahsediyor. Sizde onun hakkı mı fazladır; yoksa bizim mi? Diye sual etti.

Resulûllah Efendimiz, Esmâ'nın bu safiyane suali karşısında tatlı tatlı gülümsedi. Sonra,

— Hiç şüphesiz ki, sizin. Çünkü siz, hakikaten imanınızı muhafaza etmek için gurbet diyarını ihtiyar ettiniz ve gittiğiniz gibi, tam bir iman ile geri geldiniz, diye verdiği cevapla, Esmâ'nın teessürünü tadil etti.

RESULÛLLAH EFENDİMİZİN KIZLARI

ZEYNEB

Resulûllah Efendimizin en büyük kızı Zeyneb'ti. Kendileri otuz yaşında iken Mekke'de dünyaya gelmişti. Validesi Hazreti Hatice idi.

Hicret esnasında Resulü Ekrem Efendimiz, bütün ailesini Mekke'de terk etmiş. Zeyneb, bu ayrılıktan sonra, teyzesi Hâlet'in icbarı ile onun oğlu Ebûl As bin Rebi' ile izdivaç etti. Hâlbuki zevci henüz Müslüman olmadığı için, az zaman zarfında aralarında geçimsizlik baş gösterdi. Nihayet, talâk vukua geldi.

Ebûl As Bedir Harbi'ne iştirâk ederek Müslümanlar tarafından esir edilmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz, kendisini huzuruna istedi. Kızının vaziyeti hakkında onu isticvap etti.

Rebi' kendisinin serbest bırakıldığı takdirde Mekke'ye avdet eder etmez, Zeynep'i derhal Medine'ye göndereceğini söz verdi. Ve bu sözünü de yerine getir-

di. Mekke'ye döndükten sonra Zeyneb'in yanına kardeşi Kennane'yi katarak Medine'ye gönderdi.

Müşrikler, Zeyneb'in yola çıktığını haber alır almaz derhal onu takibe başladılar. Mekke'den henüz uzaklaşmadan yakaladılar. Üzerine ok ve mızrak attılar.

Hibâr bin Esved isminde bir müşrikin attığı mızrakla Zeyneb yaralandı. Devesinin üstünden kumlara yuvarlandı. O sırada Zeyneb, hâmile idi. Bu yaralanma ve sükût, onun çocuğunun düşmesine sebebiyet verdi.

Müşriklerin reisi olan Ebu Süfyan koşup oraya geldi.

— Biliyorsun ki, başımıza gelen felaketlerin hepsi Muhammed'in yüzündendir. Sen bunları düşünmüyorsun. Ve onun kızını alıp Medine'ye götürüyorsun. Biz, onu burada alıkoymak istemiyoruz. Ancak bu hale giriftar olan kızının yüzünden Muhammed'in bize kızarak başımıza yeni bir iş çıkarmasından çekiniyoruz, diye Kennane'yi takdir etti.

Kennane Zeynep'i alıp tekrar Mekke'ye geldi. Onun yarasının iyileşmesini bekledi. Birkaç gece sonra, gizlice Zeynep'i deveye bindirerek Medine'ye müteveccihen hareket etti.

Resulûllah Efendimiz de kızını istikbal etmek (*karşlamak*) için Medine'den Zeyd bin Harise'yi göndermişti. Zeyd, Kennane ile Zeyneb'e yolda rasgeldi. Ve Resulûllah Efendimizin kerimesini alarak Medine'ye getirdi.

Zeyneb, yaralanarak Mekke'ye avdet ettiği zaman zevci Rebi' gelmiş, kendisinden af dilemiş, hatta bazı

rivayetlere göre, aralarındaki talâkı da kaldırarak nikâhlarını tecdit etmişti.

Bir müddet sonra Rebi' yine bir küçük harp sırasında Müslümanların eline geçmiş; diğer esirler arasında Medine'ye getirilmişti. O zaman Zeyneb Resulûllah Efendimize müracaat ederek zevcinin Mekke'ye avdetini temin etmişti.

Rebi' Mekke'ye döner dönmez kendisinde emanet bulunan bazı kimselerin mallarını sahiplerine teslim etmiş; derhal dönüp Medine'ye gelerek İslâmiyet'i kabul eylemişti. O zaman Resulü Ekrem Efendimiz Müslüman usulü ile yeniden akitlerini icra etmiş, iki sene beri birbirlerinden ayrı bulunan Zeyneb ile zevci ancak bu suretle birbirleri ile birleşmişlerdi.

Rebi' gayet nazıktı. Zevcesine karşı, daima iyi muamele göstermiş, bu suretle kendisini Zeyneb'e sevdirmişti. Resulü Ekrem Efendimiz de, ancak bu zatın kızını hoş tuttuğu için kendisine müsamaha göstermişti.

Fakat ne çare ki Zeyneb ile Rebi'in birleşmesinden hâsıl olan saadet uzun sürmedi. Resulûllah'ın kerimesi, takriben bir sene kadar sonra vefat etti. Cesedi, Resulûllah'ın zevcelerinden Sude ile Ümmü Eymen tarafından gasledildi. Cenaze namazı, Resulûllah Efendimiz tarafından kaldırılarak kabre zevci Rebi' tarafından indirildi.

Zeyneb vefat ettiği zaman biri Ali ve diğeri Emame isminde iki çocuk bırakmıştı. Ali de validesinin ölümünden kısa bir süre sonra vefat etmişti. Resulûllah Efendimiz artık bütün sevgisini Emame'ye vermişti.

Hatta namaz esnasında bile, onun omuzlarına binmesine müsamaha gösterirdi.

Bir gün, Resulü Ekrem Efendimize boncuktan yapılmış bir gerdanlık hediye etmişlerdi. O derhal Hane-i Saadet'e gelerek:

— Bunu, en çok sevdiğime vereceğim, dedi.

Herkes, gerdanlığın Ayşe'ye verileceğini hükmetti. Hâlbuki Resulullah Efendimiz, derhal Emame'yi çağırarak gerdanlığı ona verdi.

Emame, çok güzeldi. Az zaman zarfında büyümüş ve serpilmişti. Pederi Rebi' vefat edeceği zaman, onu evlendirmesi için Zübeyr bin Avam'a vasiyet etmişti. Zübeyr, bu vasiyeti yerine getirdi. Hazreti Fatma'nın vefatından sonra Emame'yi Hazreti Ali ile evlendirdi. Bu suretle Ali Resulullah Efendimizin sevgili kerimesi Fatma gibi kadınların en üstünü ile evlenmek şerefini ihraz ettiği gibi, onun vefatından sonra da yine Resulü Ekrem Efendimizin pek sevgili hafidesi (*kız torunu*) ile izdivaç etmek suretiyle, ikinci defa olarak Damadı Nebi sıfatını ihraz eyledi.

RUKİYYE

Resulü Ekrem Efendimizin kerimelerinden biri de Rukiyye idi. En sahih olan rivayetlere nazaran, kendilerinin otuz üç yaşlarında dünyaya gelmişti. Ve nübüvvetinin ilanından evvel Ebüleheb'in oğlu Atibe ile evlendirilmişti.

Fakat İslâmiyet'in intişarından sonra Ebüleheb, Re-

sulü Ekrem Efendimize düşman kesilmiş, birçok fenalıklara teşebbüs etmiş, nihayet hakkında:

“Tebbet yeda ebi lehebin!”

Süresi nazil olmakla Ebû Leheb oğlunu çağırması:

— Muhammed’in kızını terk et. Şayet onu terk etmezsen, ben seni terk ederim, demişti.

Atibe, pederinin ısrarına dayanamayarak zevcesini terk etti. Bunun üzerine Rukiyye, Osman bin Affan ile evlendi.

Bazı rivayetlere nazaran Atibe, Rukiyye’yi sevdiği için onu kolay kolay terk etmedi. Gerek babasının gerek Kureyş kabilesinin rüesasının ve bilhassa Ebû Süfyan’ın ısrarlarına bir müddet mukavemet gösterdi. Ve nihayet bu ısrara artık dayanılmaz dereceye gelince:

— Pekâlâ. Bana, Saad İbnil’-Âs’ın kızını alırsanız, ben de Rukiyye’yi terk ederim, dedi ve onunla izdivaç ettikten sonra, Rukiyye’yi terk etti.

O esnada Atibe, babası Ebi Leheb ile Şam’a gidecekti. Kafile hazırlanırken, yolda Resulûllah Efendimizle rast geldi. Saad’ın kızını aldıktan sonra artık bütün müşriklerin tesiri altına girmiş olan Atibe, Resulûllah Efendimize ağır bir hakaretle bulunarak babasının ve sair Kureyş rüesasının gözlerine girmek istedi. Fahri Kâinat Efendimize acı sözler söyleyerek tecavüze girişti. Resulûllah Efendimiz, bu küstahlığa karşı;

— Allah, senin gibi kelbin üzerine, kelmeleri musallat etsin, diye cevap vermekle iktifa etti.

Atibe ile babası, Şama gidecek olan kafileye katıldılar. Yola çıktılar. Zerka denilen yere vardılar. Orada, bir keşişin oturduğu küçük bir manastıra misafir oldular. Keşiş, lâkırdı arasında:

— Dikkat edin. Buralarda pek çok yırtıcı canavarlar bulunur, dedi.

Ebû Leheb o anda Resulûllah Efendimizin oğluna ettiği bedduayı hatırlayarak telâşa kapıldı. Meseleyi kafilenin gençlerine anlattı. Oğlunu muhafaza etmeleri için onlara yalvardı. Fakat oğlunu, mukadder olan feci âkıbetten kurtaramadı. Atibe gece yarısı su dökmek için kafileden ayrıldı. Üzerine hücum eden bir canavar tarafından parçalandı.

Bu vaka Ebû Leheb'i çok müteessir etti. Artık Şam'a gitmeyerek dönüp Mekke'ye geldi. Gûya, Resulûllah Efendimizin bedduasının intikamını, Rukiyye ile zevci Osman'dan almak istedi. Ona karşı şiddetli tecavüzlere girişti. Ve bu küstahça hareketlerini o derecede arttırdı ki; artık Rukiyye ile Osman'ın vaziyetleri son derecede müşkülleşti. Her ikisi de, Mekke'de barınamayacak hale geldi.

Resulü Ekrem Efendimiz, kızının ve damadının bu vaziyetlerinden çok müteessir oldu. Onlara Habeşistan'a hicret etmelerini emir buyurdu.

Rukiyye Habeşistan'da bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Abdullah tesmiye olunan (*ismi verilen*) bu çocuk iki yaşında iken, bir horozun gagası ile gözünü patlatması ile vefat etti.

Resulûllah Efendimiz, uzunca zaman kızından haber alamadığı için büyük bir endişe içinde idi. Nihayet aradan bir müddet geçti. Habeşistan'dan gelen bir karı koca, Rukiyye'den haber getirdi. O sırada Resulü Ekrem Efendimiz Mekke'den, Medine'ye hicret etmiş ve orada yerleşmişti. Kendisine iltihak etmek için Osman ile Rukiyye'ye haber gönderdi.

Osman, zevcesini alarak evvelâ Mekke'ye, oradan da Medine'ye geldi. Resulûllah Efendimiz kızına kavuştuğu için çok sevindi. Lâkin Rukiyye, yol zahmetlerine dayanamamış, hastalanmıştı. Bedir Harbi başladığı zaman da, hastalığı birdenbire artmıştı. Harp, Resulûllah Efendimizin kazanmış olduğu zaferle neticelenmişti. Zeyd bin Hârise, bu zaferin müjdesini Medine'ye getirdiği gün, Rukiyye'de vefat etmiş, Yukayyi Kabristanı'na defnedilmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz Medine'ye avdet ederken bu müessif haberi işitmiş; son derece de teessür hissetmişti. Bilhassa Hâne-i Saadetlerine girdiği zaman, kadınların feryat ve figanlarına tahammül edemeyerek gözyaşlarını zapt edememişti.

Ömer Hattap:

— Niçin ağlıyorsunuz?

Diye bağırmaya ve ağlayan kadınları kırbaçlamaya başlamıştı.

Onun bu lüzumsuz hiddet ve şiddetinden bir kat daha müteessir olan Resulü Ekrem Efendimiz, hemen kalkıp Ömer'in elini tutarak:

– Yâ Ömer! Dokunma onlara bırak ağlasınlar, diye onu azarlamış; sonra kadınlara dönerek:

— Ağlayınız, fakat bağırıp çağırmayınız. Gönülden gelen gözyaşları, Allah'ın rahmetidir. Lâkin sesle ağlamak, şeytanı sevindirir, diyerek o feryat ve figanın önünü almıştı.

Resulûllah Efendimizin küçük ve en çok sevgili kerimesi Hazreti Fatma büyük hemşiresi Rukiyye'yi çok severdi. Onun vefatı, Fatma'nın hassas kalbinde çok acı tesirler husule getirmişti. O, bu teessürünü izhar için her akşam Yukkayı Kabristanı'na gider; Rukiyye'nin mezarı üstüne oturarak hazin gözyaşları dökerdi. Hattâ bazı günler kendisine Resulü Ekrem Efendimiz de refakat eder, Fatma'nın sessiz sedasız döktüğü gözyaşlarını, mübarek elleri ile silerdi.

ÜMMÜ GÜLSÜM

Resulü Ekrem Efendimizin üçüncü kerimeleri Ümmü Gülsüm'ün asıl ismi, Âmine idi. Tevellüd (*doğum*) tarihi, belli değildir. Bu da, büyük hemşiresi Rukiyye gibi, Ebû Leheb'in küçük oğlu ile izdivaç etmiş ve yine onun gibi Ebû Leheb'in ısrarı ile zevci tarafından tatlik edilmişti (*boşanmıştı*).

Ümmü Gülsüm; hemşiresi Rukiyye'nin vefatından bir müddet sonra, Osman bin Affan ile izdivaç etti. Bazı rivayetlere nazaran Ebû Leheb'in oğlu ile nikâh edilmişse de, zifaf vukua gelmemişti.

Osman, Ümmü Gülsüm ile altı sene müşterek bir

ömür sürdü. Sonra, Hicretin dokuzuncu senesinde vefat etti. Bu kızının da vefatı, Resulü Ekrem Efendimizi dilhûn etmişti. Büyük bir teessür içinde onun namazını kıldırıdıktan sonra Hazreti Ali ile Fadıl bin Abbas ve Esâme bin Zeyd tarafından kabre indirildi.

HAZRETİ FATİMA

Resulü Ekrem Efendimizin dördüncüsü - ve en küçük - kerimleri Fâtıma'dır. Künyesi, Ümmül Hasan'dır. Bununla beraber, muhtelif sebeplerden dolayı kendisine Fâtmatüzzehra - mübareke - Tâhire - Zâkiye - Râdiye - Mardiyе - Betul lâkapları da verilmiştir.

Velâdet (*doğum*) tarihi esaslı bir surette tespit edilememiştir. Bazı rivayetlere göre, Resulü Ekrem Efendimize risalet gelmeden beş sene, bazı rivayetlere nazaran da on bir sene evvel dünyaya gelmiştir. Daha sonra muhtelif rivayetler arasında en kabule şayan olan tarih, Resulüllah Efendimize risalet geldiği senenin Cemaziyülahır ayının yirminci Cuma günü olmak lâzım gelir.

Mevlûdu Hazreti Fâtıma'da, onun dünyaya gelmesi, şöyle tasvir edilmiştir:

Ta ki duysun, canı cânândan râyıha;

Pençei âliaba ya Fâtiha,

İşte ağâz eylerim ben matlaba.

Ver kulak candan hemen sen matlaba

Çün Hatice, zevci Fahrülmürselin
Mâderi pâki cemii mü'minin
Nagehan bir gün tezekkür eyledi.
Dârı cennatı tefekkür eyledi.
Cennetin eşmarına²² baksam, dedi.
Fahri Âlemden temenni eyledi.
Ol dem içre geldi Cibrili emin
Hem iki elma getirdi sukkerin²³
Dedi kim, ey rahmetenlilâlemin
Her şeyi takdir eden Rabbi muin
İşte cennetten bunu gönderdi ol
Kudreti ihsanını gösterdi ol
Hem buyurdu şöyle ol rabbi mûcib
Sevgilim ekleyesün bir dane siysiyb²⁴
Diğerin it'am kılsun zevcine
Sâid olsun, ta ki izzeti evcine²⁵
Halk ide Zehrâ'yı sizden ol kerim
Ol kadirü mâlikel mülkü azim
Emri Hakla, zevcine zâtı Habîb
Verdi ikramı ilâhîden nasib

22- Esmar: meyvalar

23- Sükkerin: şekerli

24- Elma

25- Sema

*Ol Hatice, Hazreti Hayrünnisa
Zevcei pâki Cenab-ı Mustafa
Fâtıma nurunu oldu hâmile
Geldi vakti, vaz'ı haml eyyamile
İsteyince müşrikin bîhaber
Mustafâ'dan mu'cizi şakkal kamer
Ol Hatice irkilüp Eyyah, dedi.
Böyle âlişanı Resule Ah, dedi
Etmiyor tasdik anı bil-ittifak
Ehli küfür şirki tezviri nifak.
Hem Hatice hâmileydi duhterin
Batnı pâkinden işitti sözlerin
Dedi kim, Lâ tanzenî lâ terhebî²⁶*

*Yâni, "mahzun olma, korkma ey enam.
Çünkü birlikte babamla lâ yunam"
Oldu İysa ehd içinde râz gû²⁷
Fâtıma amma ki batnı içre negû²⁸
Sanma iman sonradan peyda olur.
Sırrı dini derk eden şeydâ olur.*

26- Koruma, mahzun olma

27- İsa, beşikte iken söyledi.

28- Hâlbuki Fâtıma anasının karnında söyledi.

*Nâmu vasfı Fâtıma, Zehrâ, Betül.
Maderi sıbteyn ve hem bintürresûl
Künyesi Ümmül Hasan, Ümmül Hüseyin
Hem seri seraskeri Bedr i Hüneyin
Ümmü Muhsin dir hem ol gevher haseb
Bihterîni hanedan zerrin neseb
Hem de hâtunu kıyamettir, bilin
Hem şefaât hahı ümmettir, bilin
Hem buyurdu biz'adır²⁹ benden o nur
Ol habibi Hazreti Rabbi Gafur
"Cismim içre Fâtıma candır" dedi
"Fâtıma hûrû insandır" dedi.
Hem öpüp koklar idi ol hazreti
Arzu ettikçe Ahmed³⁰ cenneti
Hem mülakât olduğu dem ol hümam
Hazreti Zehrâ'ya eylerdi kıyan
Oldu takdiri ilâhî muktazî
Mevlîdin oldukça müddeti münkazî
İlk yılıydı bi'seti Peygamberin
Girmiş idi hem cemâzilâhirin*

29- Bidan, sermaye

30- Ahmed, Resulü Ekrem Efendimizin isimlerinden biridir.

Sâli hicretten on üç yıl akdemi
Ruzu cum'aydı o mihrin makdemi
Hazır oldu hizmete gürûbiyan³¹
Muntazır teşrifine lâhutıyan³²
Doğdu çün oldu Fâtıma, nûru cihan
Garkı nûr oldu zemini asûman

Kalbinde Ehli Beyt muhabbeti bulunan bir kimse tarafından tanzim edilmiş olan yukarıdaki mevlûd gayet basit ve iptidaî bir şekilde yazılmış olmakla beraber, çok şairane bir efsaneyi ihtiva etmektedir. O da, elma meselesidir.

Yani, Resulü Ekrem Efendimizin sevgili zevcesi Hazreti Hatice bir gün Cennet'i düşünüyor. Nebii Zîşan Efendimize "oradaki meyveleri görmek istiyorum" diyor. Hemen o anda Cebrail geliyor, Cenab-ı Hak tarafından iki elma getiriyor. Resulü Ekrem Efendimize veriyor. "Cenab-ı Hak, bunu size cennetten gönderdi. Birini siz yiyeceksiniz. Ötekini de zevcenize yedireceksiniz" diyor.

Fahri âlem Efendimiz, bu emre itaat ediyor. Elmalardan birini kendisi yiyor, ötekini de Hazreti Hatice'ye yediriyor. Hatice derhal Fatma'nın nuruna hâmile oluyor.

O esnada Mekke'nin putperest ve müşrikleri Resullulah Efendimizi tazyik ediyorlar. Kendisinden bir

31- Melekler

32- Cenabı hakkın nzatı münezzehlerinden ibaret olan âlem oradaki Allah'a yakın melekler

mucize göstermesini istiyorlar. Resulü Ekrem Efendimiz bu mucizeyi gösteriyor. Meşhur şakkal-kamer hâdisesi zuhura geliyor. Lâkin bu da müşrikleri tatmin etmiyor. Şiddetli tazyik devam ediyor.

Hazreti Hatice, mübarek zevcinin bu halinden endişelere düşüyor. O zaman karnından gelen bir ses işitiyor. Bu ses ona:

“Ey anne! Korkma. Mahzun olma.” diye teselli veriyor.

Mevlûd nâzımı, bu efsanevî menkıbeyi naklettikten sonra, kendi mütalaasını da ilave ediyor:

“İsa, beşikte konuşmuştu. Amma Fâtıma, anasının karnında konuştu.” Diyor ve Hazreti Fâtıma’ya bu suretle İsa peygamberden daha fazla bir kutsiyet izafe ediyor.

Muhakkak olan bir şey varsa o da, Hazreti Fâtıma’nın hakikatten müstesna bir fıtratta yaratılmış olması idi. Güzeldi, son derecede cazipti. Harikulâde bir zekâ ve anlayışa mâlikti. Gayet halim ve selimdi. Hazreti Peygamber’in diğer kerimeleri arasında kalbinin rikkati, şefkat ve merhameti, bilhassa hassasiyetinin üstünlüğü ile temayüz etmişti. Onun bu halleri daha çocuk yaşında iken tebarüz ettiği için, Resulü Ekrem Efendimiz kendisini büyük bir muhabbetle severdi. Onu yanından ayırmak istemezdi. Hatta birçok zamanlar onu elinden tutarak gezdirir, Mescid-i Şerif’te bile yanında oturmasına müsaade ederdi.

Resulü Ekrem Efendimiz pek çok defalar onu öperek:

— Fâtıma, insanların hûrisidir, demişti.

Kendisine Fâtıma adının verilmesi meselesine geline; bunun sebebi:

“İnnema semeytü binti fatima, liennallahü fatmiha.”

Hadisi şerifi ile diğer bazı hadisi şeriflerde izah edilmiştir. Bunların meallerine nazaran Fâtıma:

“Kendisinin ve zürriyetinin ve kendisi ile zürriyetini sevenlerin Cenab-ı Hak tarafından cehennemde ateşte yakılmayacak.” Manasını ifade etmektedir.

Bazı rivayetlere nazaran Resulü Ekrem Efendimiz bu sevgili kerimesinin ismini Vahiy ve yahut İlham sureti ile tesmiye etmişlerdir.

Zehrâ isminin verilmesi ise mübarek simasının lefâfetinden ve bilhassa pembe renginden ileri gelmiştir. Çünkü birçok rivayetlere nazaran Hazreti Fâtıma bütün hayatında hayız görmemiş ve hususi tabiri ile kirlenmemiştir.

Kendisinin Betûl tesmiye edilmesi de mühim bir sebebe müstenittir. Çünkü Hazreti Fâtıma, bütün hayatında hiçbir erkeğe hiçbir suretle temayül göstermemiş ve muhterem zevci İmam-ı Ali'den başka, hiç bir erkek yüzü görmemiştir. Aynı zamanda ilim, irfan ve fazilet ciheti ile de, diğer kadınlardan yüksek meziyetler göstermiştir.

Kendisinin, bir vakit namazını kazaya bırakmadığı hususunda bütün siyer uleması ittifak etmişlerdir.

Bunlar gibi, diğer isimlerinin hepsi de ayrı ayrı

sebeplere müstenittir. Onun diğer hemşirelerinden efdal (*faziletli*) olması ise; onların İslâmiyet'in zuhurundan evvel birer müşrik ile evlenerek sonradan ayrıldıkları halde, Hazreti Fâtıma'nın doğrudan doğruya İmamı Ali ile izdivaç etmesi, elinin hiç bir müşrik eline değmemesidir.

Bu izdivacın vukuu da, çok şayanı dikkattir. Muhelif rivayetlere nazaran da bu mühim vak'a, şu suretle cereyan etmiştir.

Hazreti Fatıma ve İmamı Ali'nin İzdivaçları

Resulûllah Efendimizin Mekke'den Medine'ye hicret buyurduklarının ikinci senesi idi. Artık Hazreti Fâtıma, on altı yaşlarına takarrüp etmişti. Ve harikulade güzelliği ile bütün Mekke kızlarının içinde temayüz eylemişti.

O tarihte İmamı Ali de tam yirmi bir yaşına gelmişti. O da cesareti, kuvveti, Resulü Ekrem Efendimize karşı -bilhassa hicret esnasında gösterdiği- emsalsiz sadakati ile yüksek bir şeref ihraz etmişti.

Resulûllah Efendimiz, bu büyük meziyetlerinden dolayı sevgili yeğenine büyük bir muhabbet besliyordu. Ve onu, kendi öz evlâtlarından ayırmıyordu.

Hazreti Ali çok saygılı bir gençti. Esasen çok dar geçimli olan Resulûllah Efendimize yük olmamak için kendi maişetini bizzat kendisi tedarik ederdi. Sermayesi olmadığı için, ticaret işleri yapamıyordu. Sadece Medine civarındaki hurmalıklara su vermek sureti ile onların sahiplerinden az bir şey alıyor ve onunla geçi-

niyordu.

Bir gün Resulü Ekrem Efendimizin, sevgili kerimesini çağırarak:

— Ya Fâtıma! Bana bir su ver, dedi.

Hazreti Fâtıma, getirip suyu verdi. Resullulah Efendimiz suyu içti. Bardağı Fatma'ya iade etti. O bardağı alıp giderken Nebi Zîşan Efendimizin de sevgili kızını gözleri ile arkasından takip etti. Artık onun evlenecek bir çağa gelmiş olduğuna hükmedince, ona hayırlı zevç olabilecek kimseleri hatırlından geçirdi. Ve bunun ancak sevgili yeğeni Ali olacağına hüküm verdi.

Resullulah Ekrem Efendimiz ertesi gün Mescid-i Şerif'te Ashabı Kiram'dan bazıları ile istişare etti, hepsinin fikri:

— Fâtıma'ya, Ali'den münasip bir zevç olur.

Sözleri ile birleşti. Bunun üzerine Resullulah Efendimiz:

— O halde Ali'ye söyleyiniz. Usulen Fâtıma'yı ben-den istesin, dedi.

O sırada İmamı Ali yine hurmalıklara su vermekle meşguldü. İşini henüz bitirmişti. Artık akşam olduğu için şehre avdet edecekti. İşte tam o sırada Resulü Ekrem Efendimizin arzuları kendisine tebliğ edilmiş; bu müjde İmamı Ali'yi kendinden geçecek derecede sevindirmişti.

Şehre geldi. Kendisi Resullulah Efendimizin Hane-i Saadet'inde ikamet ederdi. Lâkin hicabından, bir türlü Hane-i Saadet'in kapısından içeri giremedi. O ge-

ceyi başka bir yerde geçirdi. Ertesi gün de kendisine o büyük müjdeyi verenlerle birleşti. Hazreti Fâtıma'yı -usulen- istemek için, onlarla beraber Mescid-i Şerif'e gitti.

Fakat Mescid-i Şerif'e girip de Resulü Ekrem Efendimizi görünce, kendisini yine büyük bir hicap istila etti. Huzuru nebevide boynunu büküp durarak hiçbir şey söylemedi.

Resullulah Efendimiz, sevgili yeğenin son derecede edep ve hayâ sahibi olduğunu zaten bilirdi. Onun hicabından hiçbir şey söyleyemeyeceğini hissetti. Bunun üzerine aralarında şu muhavere geçti:

— Yâ Ali! Herhalde, hayırlı bir iş için geldin, değil mi?

— Evet, Yâ Resulûllah...

— O halde git, kendine bir ev tedarik et. Sonra gel, bana haber ver.

Bu kısa muhavere (*konuşma*) üzerine Hazreti Ali derhal Mescid-i Şerif'i terk etti. Doğruca Ashabı Kiram'dan Hâris bin Numan'a gitti. Onun Hane-i Saadet civarında bulunan boş evini istedi. Ve aralarında mutabakat hâsıl olması üzerine, gelip Resulüllah Efendimize haber verdi.

O zaman Fahri Kâinat Efendimiz memnuniyetle gülümsedi:

— Yâ Ali! Allah'ın emri ile kızım Fâtıma'yı sana teziyet ediyorum (*eş olarak veriyorum*). Razı mısın? Dedi.

Edep ve hayâsından kıpkırmızı kesilen Ali, evvela

bu suale hiçbir şey söylemedi. Sonra, gözlerini yerden kaldırmayarak:

— Razıyım, yâ Resulûllah, diyebildi.

Nebi Zîşan Efendimiz bu suretle İmamı Ali'nin rızasını aldıktan sonra, kalkıp Hane-i Saadet'e gitti. Hazreti Fâtîma'yı çağırarak ona da:

— Ya Fâtîma! Artık evlenecek çağa geldin. Allah'ın emri ile seni, Ali'ye tezviç etmek istiyorum. Ne dersin? Dedi.

Fâtîma'nın o gül pembesi rengi, birdenbire kıpkırmızı kesildi. Yüzünde büyük bir meserret alameti belirdi. Çünkü o, büyük amcazadesinin ahlâk ve faziletini, cesaret ve şecaatini ve bilhassa pederi Hazreti Muhammed'e karşı olan sadakatini herkesten fazla takdir edenlerdendi, buna binaen Resulûllah Efendimizin bu tebşirinden çok büyük bir memnuniyet hissetmiş. Lâkin hicabından hiçbir cevap verememişti.

Resulü Ekrem Efendimiz;

— Sükût, ikrardan gelir, dedikten sonra tekrar Mescid-i Şerif'e avdet etti.

Orada, büyük bir heyecan içinde bekleyen İmam Ali'ye:

— Ya Ali Fâtîma'ya mihr olarak dört yüz dirhem gümüş vermen lâzım. Bunu nasıl tedarik edeceksin? Dedi.

İmam Ali:

— Halim sana malum, ya Resulûllah. Dünya malı

olarak bir at, bir kılıç ve bir de zırhtan başka hiçbir şeye mâlik değilim. Onları satar; bedellerini alıp gelirim, diye cevap verdi.

Resulü Ekrem Efendimiz, kahraman Ali'nin bu fedakârlığını takdir ederek memnuniyetle gülümsedi:

— Ya Ali! At ile kılıç, sana her zaman lâzımdır. Zırha lüzum yok. Allah, seni ondan daha iyi saklar. Zırhını götür sat. Bedelini getir, diye emretti.

Ali, zırhını alarak Osman bin Affan'a gitti, onu Osman'a 480 dirhem gümüşe satarak bedelini getirip Resullûlah Efendimize verdi.

Bazı rivayetlere nazaran Osman zırhı satın alıp, parasını verdikten sonra onu tekrar Ali'ye hediye etti. Fakat Ali, bunu kabul etmek istemedi. Ancak mesele, Resullûlah Efendimize aksederek, İmamı Ali'ye:

— Yâ Ali! Hediye, reddedilmez, demesi üzerine Ali tarafından kabul edildi.

Derhal hazırlıklara girişildi. Resulü Ekrem Efendimiz Ali'nin getirdiği paranın bir kısmını hane-i saadettin çarşı işlerini gören Bilâl-i Habeşi'ye verdi.

— Ya Bilal! Bu para ile bir miktar gülyağı ve biraz da bal al. Gülyağını, Fâtıma'ya ver. Balı da temiz bir kapta ez, ondan şerbet yap. Nikâh kıyıldıktan sonra o mecliste bulunanlara ikram edilsin, dedi.

Nikâh zamanı takarrür etti. Ashabı Kiram'dan bir hayli kimseler Mescid-i Şerif'e davet edildi. Hepsi yerli yerine oturduktan sonra, Resulü Ekrem Efendimiz, bir hutbe söyledi. Bu hutbede, Allah'ın lûtfu keremine

şükür ve hamd ettikten sonra, sözlerine şu suretle devam etti:

“Ve hüvellezi halaka minel mai beşeren, feceale ne-seben ve sıhren ve kâne rabbüke kadira.”

Yani, o öyle Allah’dır ki, insanı sudan yarattı ve insana neseb sıhır tayin etti. Senin Râbb’in kâdirdir. Allah Teâla’nın emri kazâsına, kazâsı kaderine cârî olur. Her kaza için bir kader vardır. Allah dilediğini imha, dilediği şeyi ihya eder. Rabbim bana, kızım Fâtıma’yı yeğenim Ali ibni ebî Talib ile tezvici emir buyurmuştur. Ben de Allah’ın bu emri mucibince, onları birbirlerine tezviç ettim. Rabbim, kendilerinin mevcudiyetlerini cem etsin. Ve bu akdi mübarek eylesin; Rabbimden, kendim ve sizin için, mağfiret dilerim.

Bu hutbeyi nebeviye, İmam Ali de kısa bir hutbe ile cevap verdi. Resulûllah Efendimizin büyük lûtfuna teşekkürle mukabele gösterdi. Sonra bir tabak taze hurma getirildi. Davetliler birer tane alıp yediler. Sonra da hazırlanan bal şerbeti içildi.

Gerek Resulü Ekrem Efendimiz ve gerek sevgili yeğeni ve damadı İmamı Ali tebrik edildi. Ondan sonra meclise hitam verildi.

Ashabı Kiram, Ali’nin dünya malı olarak hiç bir şeye mâlik olmadığını biliyorlardı. Bazıları birer miktar arpa, bazıları da birer ölçek darı getirip hediye ediyorlardı.

Resulü Ekrem Efendimiz, mihr parası ile Hazreti Fâtıma’ya bir kat elbise yapılmasını emretti.

Ve kızına cihaz olarak da, içi hurma lifleriyle dolmuş bir deri yatak, bir yatak çarşafı, üstlerine örtmek için keçi kılından dokunmuş bir kilim, bir el değirmeni, bir su tulumu verdi.

Bazı rivayetlere nazaran Resulü Ekrem Efendimiz mihr bedelini Ebû Bekir'e teslim etti. Kızına çeyiz tedariki için onu çarşıya gönderdi. Ve bu para ile şunlar tedarik edildi.

1 adet sahtiyandan yapılmış ve içine hurma lifi doldurulmuş döşek, 1 adet yine sahtiyandan hurma lifi doldurulmuş minder, 1 adet keten kumaşı içine yün doldurulmuş yatak; 1 adet koyun yününden dokunmuş bir perde, 1 adet imamı Ali'ye giydirilmek üzere devetüyünden mamul bir aba. 1 adet su testisi, 2 adet maşrapa, 2 adet çömlek, 3 adet Hazreti Fâtıma için keten gömlek, 1 adet Hazreti Fâtıma'ya mahsus elbise; 1 adet keçi kılından dokunmuş kilim.

Resulü Ekrem Efendimiz, çarşıdan satın alınan bu eşyayı görünce mübarek gözlerinden yaşlar belirdi:

— Ya Rab! Senin sevmediğin israftan çekinen kimselere, bu eşyayı hayırlı kıl, diye dua etti.

Sonra, kendisiyle beraber bu eşyayı temaşa eden zevcesi Ümmü Seleme'ye dönerek:

— Eğer Hallakı Zülcelâl Hazretleri, ammizadem Ali'yi halk etmemiş olsaydı, kızım Fâtıma'ya bu dünyada küfüv -yâni, akran ve emsal- olacak kimse bulamayacaktım, dedi.

Nikâhın akdinden sonra Hz. Fâtıma ile İmamı Ali'nin zifafları arasından bir müddet geçti. Bu müddet zarfında İmamı Ali artık ortada görünmedi. Hicabından, ne Hane-i Saadet'te ve ne de Mescid-i Şerifte Resulûllah Efendimizi ziyaret edemedi. Namaz vakitleri, kalabalığa karışarak mescidi saadete giriyor, arka saflarda namazına eda ediyor, ondan sonra yine Resulûllah Efendimize görünmeden çıkıp gidiyordu.

Aradan bir müddet böylece geçti. Nihayet, Resulü Ekrem Efendimizin düğün için tayin ettiği zaman geldi. Nebii Zışan Efendimiz, zevcelerinden Ümmü Seleme vasıtası ile İmamı Ali huzuruna celbetti. Mehir parasından kalan on dirhemi de ona verdi:

— Yâ Ali! Artık düğününüzün icra olunacak zamanı geldi. Çarşıya git bu para ile bir miktar taze hurma, bir miktar yağ, bir miktar süzölmüş yoğurt al, dedi.

İmamı Ali, çarşıya gidip, muhterem kayınpederinin emrettiği şeyleri aldı, getirdi.

Resulü Ekrem Efendimiz büyük bir tepsi istedi. Tepsi gelince bizzat kollarını sıvayarak hazırlığa girdi. Evvela hurmayı yağ ve yoğurt ile yoğurarak Hays denilen macun gibi bir hamur vücuda getirdi. Sonra onu tepsinin içine döşedi. Kenarına da, arpa ekmeklerini dizdi. Sonra:

— Ne yapalım, bizim gibi mütevazı insanların düğün yemekleri bundan ibaret olur. Yarın bunu davetli-
lerimize ikram ederiz, diyerek tepsiyi Ali'ye teslim etti.

Hâlbuki Ashabı Kiram, gerek Resulûllah Efendimi-

zin ve gerek damat İmamı Ali'nin hal ve vaziyetlerini bildikleri için düğün hediyesi olmak üzere yenilecek şeyler getirmeyi düşünmüşlerdi. Nitekim Saad İbni Abdal gayet yağlı ve besili bir koyun getirip Resulü Ekrem Efendimize takdim etti.

Diğer ashaptan bazıları da ekmek yapmak için darı unu, pilav için pirinç, yağ ve saire göndermişlerdi.

Bilâli Habeşi, kapı kapı Ashabı Kiram'ın evlerini gezdi. Onları düğün yemeğine davet etti.

Davetliler, Mescid-i Şerif'e geldiler. Kurulmuş olan sofraya onar kişi oturarak yemeklerini yediler.

Bu iş de bittikten sonra, Resulü Ekrem Efendimiz, Hane-i Saadet'e geldi. Ezvacı mutahhareden Ayşe ile Ümmü Seleme'yi çağırarak:

— Çarşıdan alınan eşya ile Fâtıma'ya verdiğim şeyleri alıp Ali'nin evine gidiniz. Onları yerli yerine yerleştiriniz. Sonrada Fâtıma'yı süsleyiniz, diye emretti.

Ayşe ile Ümmü Seleme, Resulüllah Efendimizin emirlerini derhal yerine getirdiler.

Ali'nin kiralamış olduğu eve giderek, eşyaları yerli yerine yerleştirdiler. Sonra, dönüp Hane-i Saadet'e geldiler. Hazreti Fâtıma'ya çarşıdan satın alınan elbiseyi giydirdiler. Saçlarını tanzim ettiler. Gül yağları sürdüler.

O sırada bir kır deve süslenmiş Hane-i Saadet'in kapısına getirilmişti.

Resulü Ekrem Efendimiz, sevgili kerimesi Fatmatüzzehra'nın elinden tutarak onu bu deveye

bindirdi ve o esnada heyecanını zapt edemeyerek mübarek gözlerinde yaşlar belirdi. Başını arkasından bakanlara çevirdi.

— Keşke Hatice sağ olup da bu saadeti görseydi, dedi.

Resulûllah Efendimiz, devenin yularını, ashabı kiramın en güzidelerinden olan Selmân-ı Fârisî'ye vermişti. Yine onunla:

— Ali'ye söyleyiniz. Kızım Fâtıma'yı, zevce sıfatı ile kendisine gönderiyorum. Ben de, akşam namazından sonra geleceğim, beni beklesinler, diye İmamı Ali'ye haber gönderdi.

Akşam olup da ortalık kararmaya başladığı zaman, Resulûllah Efendimiz İmamı Ali'nin evine geldi, kapıda durarak:

— Dünya ve ahirette kardeşim Ali evde midir? Diye seslendi:

Ali'nin koşup kapıyı açması üzerine içeri girdi. Yeni zevç ve zevceyi tebrik etti. Sonra oturup:

— Ya Fâtıma! Sen, kocana cariye ol ki, kocan da sana köle olsun, diye söze başlayarak ikisine de bazı nasihatler verdi.

Sonra, ev işlerini karı koca arasında şöylece taksim etti:

Evi temizlemek, yemek pişirmek, el değirmeninde un öğütmek, hamur yapmak ve ekmek yapmak, Hazreti Fâtıma'ya aitti.

Hız. Ali’de her zaman ki gibi çalışmasına devam edecek. Kazandığı para ile yiyecek alıp getirecekti.

Resulü Ekrem Efendimiz bir saat kadar orada kaldıktan sonra, yeni zevç ve zevceye tekrar dua ederek, Hane-i Saadet’e avdet etti.

Hazreti Fâtıma, gayet nârin ve naifti. Hane-i saadet’te –bilhassa zevce-i nebevî Ümmü Seleme ile Resulûllah Efendimizin azatlı cariyesi Ümmü Eymen ona hiçbir iş gördürmezlerdi. Nitekim bunlar İmamı Ali’nin evine de nöbetle giderek Fâtıma’nın ev işlerine yardım etmekte idi.

Genç zevç ve zevce, tam bir saadet içinde yaşıyorlar, geçimlerinin darlığından dolayı maruz kaldıkları mahrumiyete zerre kadar ehemmiyet vermiyorlardı.

Resulü Ekrem Efendimiz, sık sık kendilerini ziyaret etmeye gidiyordu. Onların mesut hayatlarını gördükçe büyük bir memnuniyet hissediyordu. Bilhassa onlarla lâtife etmekten büyük bir zevk duyuyordu.

Bir gün İmamı Ali:

— Resulûllah, beni bütün insanların fevkinde bir muhabbetle sever, dedi.

Fâtıma, zevcinin bu sözlerine fena halde sinirlendi:

— Yâ Ali! Hiç şüphesiz ki babam seni çok sever. Fakat evladı olduğum için, beni daha çok sever, diye itiraz etti.

Bu itiraz derhal bir münakaşa husule getirdi. Bu münakaşanın en hararetli bir zamanın da Resulü Ekrem Efendimiz ziyarete geldi. Kapıdan girdiği zaman,

onların münakaşalarını duyduğu için sebebini sual etti. Hazreti Fâtıma;

— Ali; baban beni insanların hepsinden çok sever; diyor. Ben ise babam olduğun için, beni ondan daha çok sevdiğini iddia ediyorum, diye, münakaşanın sebebini söyledi.

Resulü Ekrem Efendimiz, ikisinin de yüzlerine bakarak gülümsedi. Sonra:

— Ya Fâtıma! Evladım olduğun için, hiç şüphesiz ki bana, Ali'den daha fazla sevgilisin. Ancak şu var ki Ali de benim nazarımda senden daha ziyade izzet ve hürmet sahibidir, diye cevap verdi.

Hazreti Fâtıma, sırasıyla Hasan-Hüseyin-Muhsin-Ümmü Gülsüm-Zeyneb isminde beş çocuk dünyaya getirdi. Bunlardan Muhsin küçük yaşında vefat etti.

Bu elîm hâdise, Fâtıma'ya çok güç geldi. Resulûllah Efendimizin kendisini pek çok teselli etmesine rağmen günlerce gözyaşları dinmedi.

Resulü Ekrem Efendimiz; Hasan ile Hüseyin'i son derecede severdi. Onları omuzlarına alıp gezdirmekten büyük zevk hissedirdi.

Bir gün resulü Ekrem Efendimiz geniş bir abiye rek Hazreti Fâtıma'yı ziyarete gelmişti.

Büyük torunu Hazreti Hasan onu görünce, gelip abanın altına girdi. Resulü Ekrem Efendimiz, hafidinin (*torununun*) bu hareketinden çok hoşlandı:

— Ya Hüseyin! Gel, sende gir.

O sırada, Hazreti Fâtıma odaya gelmişti. Bu manzarayı görünce, yüzünde tatlı bir tebessüm belirmişti.

Resulûllah Efendimiz:

— Fâtıma! Sen de gel, diye, onu da abanın altına davet etti.

O sıra da çarşıda bulunan İmamı Ali de gelmişti. Odaya girip de o hali görünce kapının yanında durarak gülümsedi. Resulü Ekrem Efendimiz, bu samimi aile sevgisinden onu da mahrum etmek istemedi:

— Yâ Ali! Abanın altında sana da yer var, gel, sen de gir. Abanın altında, hepimiz bir vücut olalım, dedi.

Ali, bu davetten büyük bir memnuniyet hissetti. O da gelerek âbânın altına girdi. O zamandan itibaren bu zevata “Âli âbâ” denildi. Resulü Ekrem Efendimiz gerek o zamana kadar ve gerek ondan sonra bu samimiyeti hiç kimseye göstermemişti.

Bir gün Resulûllah Efendimize:

— Size en yakın akrabanız kimlerdir? Diye sormuşlardı.

Resulûllah Efendimiz bu suale, hiç düşünmeden:

— Ali, Fatma ve çocukları, diye cevap verdi.

Ehli Beyt hakkında şöyle bir rivayet de vardı.

Resulü Ekrem Efendimiz bir gün Fatma'nın evine gitmişti. Orada; Fâtıma'yı, Ali'yi, Hasan ile Hüseyin'i bir araya toplayıp abasını üzerlerine örtükten sonra:

– Yarab! İşte bunlar benim Ehli Beyt'imdir, yakınlarım ve sevgililerimdir. Kendilerini senin rızana muha-

lif işlerden esirge. Zâhir ve batınlarını her türlü ayıp ve gûnahtan temizle, diye dua etti.

İmamı Ali rivayet eder ki: Bir gün benim evimde oturuyordum. Resulûllah, bizi ziyarete geldi. O sırada oğlum Hasan susamış; su istemişti. Hemen Resulûllah kalktı. Orada bağlı duran dışı koyundan bir miktar süt sağdı. Ve sağdığı sütü Hasana uzattı. Bu hali görünce, Fâtıma dayanamadı:

— Ya Resulallah! Sen her halde Hasan'ı Hüseyin'den daha çok seviyorsun, değil mi? Diye sormaya mecbur kaldı.

Resulûllah gülümsedi.

— Ya Fâtıma! Onlardan biri sağ gözümün diğeri sol gözümün bebekleridir. İkisi de birbirinden ayırmak mümkün değildir. Ancak, Hasan susamış ve su istemiş olduğu için sütü ona verdim. Kendimi senden, Ali'den, Hasan ile Hüseyin'den nasıl ayırabilirim. Kıyamet gününde, yine böylece beraber bulunacağız. Birbirimizden ayrılmayacağız, dedi.

Resulûllah Efendimizin, Hazreti Fâtıma ile İmam Ali ve sevgili iki hafidi hakkında:

“Enelharbe limen haribahüm...” Buyurduğunu, As-habı Kiramdan Zeyd bin Erkam rivayet etmiştir. Bu hadisi şerifi mânası:

“Ben, size karşı harp edenlerle muharibim. Sulh ve müsalemet gösterenlerle de müsaliim ve müsalihim.” Demektir.

Aba meselesi, bir kere vukua gelmiş olan, tesadüfî

bir hâdis e de ğildir. Muhtelif vesilelerle birkaç defa te-
kerrür etmiş, Resullulah Efendimizin sevgili kerimesi
Fâtıma ile sevgili damadı ve ye ğeni Ali ve iki hafidi ki-
ramın kendisine ne derecede yakın olduklarını göster-
miştir.

Zevcâtı Tâhirât'tan Ümmü Selme rivayet eder ki:

Bir gün Resulûllah Efendimiz Fâtıma'nın evine git-
mişti. Fâtıma, o sırada henüz pişirmiş oldu ğu bir ye-
me ği tencere ile getirip Resulûllah Efendimize ikram
etti. Resulûllah:

— Ali'yi, Hasan ile Hüseyin'i de çağır. Hep beraber
yiyelim, dedi.

Fâtıma gitti, onları da davet etti. Hep beraber ten-
cerenin etrafına geçtiler. Büyük bir lezzet ve meser-
retle o yeme ği yediler. Yemekten sonra, Resullulah
Efendimizin arkasından abasını çıkardı. Onları bir
araya topladı, abayı üzerlerine kapadı. Sonra, ellerini
semaya kaldırdı:

— Yarab! İşte bunlar, benim Âli abam ve ehli bey-
timdir. Sen bunları, her türlü fenalıklardan tathir et,
diye dua ettikten sonra, kalktı.

Muhtelif rivayetler cümlesindendir ki:

Bir gün Resulü Ekrem Efendimiz sağ ile Hasan'ı, sol
eliyle Hüseyin'i tutarak Ashabı Kiramı'na gösterdi:

— Beni. Bu iki insanı ve bunların anaları ile baba-
larını sevenler, kıyamet gününde benim yakınım da
bulunacaklar ve bizimle beraber haşır olacaklardır, de-
mişti.

Yine İbni Hiban, Deylemî ve İmami Beyhekî gibi

zevatı muhteremin müttefikan rivayetleri cümlesindendir ki:

Resulü Ekrem Efendimiz; Bir mümin, beni kendi nefsinden. Benim zürriyetimden gelmiş olanları kendi zürriyetinden fazla sevmedikçe, imanı kâmil ile mümin olamaz.

Buyurarak, ehli beytine karşı muhabbet ve hürmet göstermeyi tavsiye etmiştir. Bu da, Hazreti Fâtıma'nın Resulûllah Efendimizin nezdinde ne büyük bir sevgiye mâlik olduğuna, en büyük bir delildir.

Hazreti Fâtıma, birçok yüksek meziyetlere mâlikti. Yaşadıkları müddet zarfında, zevci Ali'yi son derecede memnun etmişti.

Onun bu yüksek meziyetlerinden başlıcası, kanaatti. Muhtelif münasebetlerle arz etmiştik ki, İmamı Ali son derece fakirdi. Ancak hurmalıkları sulamaktan aldığı pek cüz'î bir para ile ailesini geçindirirdi.

Fakat Fâtıma bu hale daima şükreder, en küçük bir şikâyeti bile aklından geçirmezdi.

Mübarek vücudu gayet zayıf ve nahif olmakla beraber ev işlerine tamamıyla yetişerek zevcini kendisinden hoşnut bırakmaya gayret ederdi.

Evinin ve çocuklarının temizliğine çok ehemmiyet verirdi. Fakirliğine rağmen, onları Medine'nin en zengin asilzadelerinden daha temiz bir halde gezdirirdi.

Hiç bir gün zevcinden bir şey istememiş; ondan ta-

katinin fevkinde hiç bir şey istememişti. Elbiselerini daima kendisi biçer ve dikerdi.

Fakat nihayet bir gün geldi ki; artık ev işlerine ve büyümeğe başlayan Hasan ile Hüseyin'in hizmetlerine yetişmek güçleşti. Bütün mukavemetine rağmen Hazreti Fâtıma, artık bu vaziyete tahammül edemedi:

O sırada, bazı kabilelerle yapılan harplerden birkaç esirin geldiğini işitti. Bunlardan birini istemek için, Resulûllah'ın Hane-i Saadet'ine gitti. Fakat Resullulah Efendimizin o sırada hane saadetlerinde bulunmadığı için, kendisini göremedi. Ayşe'nin hücreğine girdi:

— Yâ Ayşe! Artık çok yoruluyorum. Evimin ve çocuklarımın hizmetlerine yetişemiyorum. Resulûllah'a söyle, yeni gelen asilerden bana yardımcı versin, dedi ve evine avdet etti.

Resulûllah Efendimiz geldiği zaman, Fâtıma'nın geldiğini ve onun ricasını söyledi. Resulûllah Efendimiz hiçbir cevap vermedi. Gece yatsı namazını kıldıktan sonra, sevgili kızının evine gitti:

— Ya Fâtıma! Hakikatten birkaç esir geldi. Lâkin onlar, senden daha ziyade yardımcıya muhtaç olan kimsesiz hastalara ve yatalaklara verilecektir. Fakat ben sana, bir esir yardımcıdan daha hayırlı bir şey öğreteyim... Gece yatağına girmeden evvel, 33 kere Subhanallah, 33 kere Elhamdülillah 33 kere de Allahü Ekber dedikten sonra;

“Lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerike lehlehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şeyin kadir.”

Der ve yatarsın. Allah, sana umduğundan fazla kuvvet ve kudret ihsan eder; bütün işlerini güçlerini kolaylaştırır, dedi.

Bu asıl ve necip aile efradı, bazen aç da kalırlardı. Fakat bunu herkesten saklarlar; hiç kimseye duyurmazlardı. Hazreti Fâtıma ile İmam Ali, nafakalarını çocuklara yedirirler; kendileri aç dururlardı.

Hazreti Fâtıma aynı zamanda hassas bir şairdi. Evde, bazı yüksek duygulu Arap kızları ve kadınları gibi şiir söylerdi. Fakat onun bu fitrî istidadı, günden güne inkişaf etti. Hayatının son zamanlarına doğru söylediği şiirler, Arap şairleri tarafından takdir edildi.

Fâtıma, bilhassa mersiye söylemekte büyük bir kudreti haizdi. Resullulah Ekrem Efendimizin vefatı, bu hassas kalpli kızını bitirmiş, harap etmişti. Günlerce pederinin kabri üzerine kapanarak inim inim inlemiş, günlerce:

...Yâ ebetah! İcâbe rabben düâh.

Diye, günlerce feryat etmişti. Bu feryadın mealen mânası:

Ey, rabbin rahmet davetine icabet eden, babam!

Ey ölümünün münadisi, Cebrail olan babam.

Ey, Rabbü izzetin yakinine urûc eden babam.

Demekti.

Hazreti Fâtıma'nın bu feryadını duyanlar dilhûn olmuşlar, bütün Medine'yi âhu figan ile doldurmuşlardı.

Fatima'yı, bir türlü babasının kabri üzerinden ayıramıyorlardı. Gözyaşları ve hıçkırıklar arasında, onun söylediği mersiyeleri dinliyorlardı.

Fâtıma, artık inim inim inliyordu. Mübarek kabrin topraklarından avuç avuç alarak yüzüne gözüne sürüyor, onu koklaya koklaya;

Subbet ala mesâibi lev ennehâ.

Subbet alei eyyami sarrun leyalıya.

Derken, kendinden geçiyordu.

Onun bu hazin mersiyesi, gerek beyan ve gerek mâna itibariyle çok yüksek bir kıymeti haizdi. Mealen manası:

Ahmed'in -yâni Hazreti Muhammed'in- türbesinde-ki toprağı koklayanın hali ne olur?

Artık onun, bütün hayatınca güzel kokular koklaması lâzım olur.

Benim üzerime öyle musibetler döküldü ki, eğer gündüzlerin üzerine dökülseydi onların zulmetinden mutlaka gece olurdu.

Hazreti Fâtıma mübarek pederinin vefatından hâsıl olan acıya dayanamadı. Zaten son derecede nahif ve nârin vücudu büsbütün zayıfladı. O bu büyük felâkete uğradıktan sonra bir defa bile gülmedi. Bir gün bile karnı doyasıya yemek yemedi.

Bir kere bile kana kana su içmedi. Evinin köşesi-ne çekildi. Bir tarafına Hazreti Hasan'ı diğer tarafına Hazreti Hüseyin'i alarak günlerinin her dakikasını,

sessiz sedasız hazin bir matem içinde geçirdi.

Zevci İmamı Ali'nin, teselli için verdiği sözlerden başka tek bir söz bile dinlemedi.

İmamı Ali'nin hal ve vaziyeti kendisinden farklı değildi. Resulü Ekrem Efendimiz'den ebediyen ayrılmak, onu da harap etmişti. O da teselliye muhtaç bir hale etmişti. Bilhassa, sevgili zevcesi Hazreti Fâtıma'nın bir mum gibi eridiğini gördükçe, âdeta kendinden geçmekte idi.

Nihayet, İmamı Ali'nin korktuğu acı âkıbet zuhura geldi. Hicretin II'inci senesi Ramazan ayının üçüncü günü idi. Artık Fâtıma kendisinden tamamıyla ümidi kesmişti. O gün Ali'yi başucuna çağırarak hafif bir sesle:

— Ya Ali! Artık ben, pederim Resulûllah'a kavuşuyorum. Sana vasiyetim olsun. Ben öldükten sonra, senden başka bana hiç kimsenin eli değmesin, dedi.

Ali, bu sözlerin kendisine verdiği ıstıraba tahammül edemedi:

— Ya Fâtıma! Resulûllah'ın vefatından sonra, kalbimin ıstıraplarını seninle teskin ediyordum. Seni de kaybettikten sonra, ben nasıl teselli bulacağım? Diyerek, çıkıp Mescid-i Şerif'e gitti.

Yatsı namazına kadar vaktini, orada ağlamakla geçirdi.

Bu müddet zarfında Fâtıma sıcak su getirtti. Zaten pâk ve tahir olan vücudunu bizzat güçlülükle yıkayıp temizledi. En temiz gömleğini giydi. Ondan sonra tekrar

yatağına girerek sessiz sedasız ruhunu Allah'a teslim etti.

İmamı Ali, yatsı namazını kıldıktan sonra eve geldi. Ümmü Selme karşısına çıkarak:

— Ya Ali! Artık Fâtıma'nın vasiyetini yerine getirebilirsin, dedi.

Hazreti Ali, o dakikada bütün göklerin başına yıkıldığını hissetti. Bir tek söz bile söylemeye muktedir olamayarak sevgili Fâtıma'sının bîruh cesedini omuzlarına yükledi. Tam kapıdan çıkarken Hazreti Abbas'a rast geldi. Onu da yanına alarak Baki' Kabristanı'na gitti.

Resulü Ekrem'in kerime-i pakizesi ve kendisinin eşsiz ve emsalsiz zevcesi Hazreti Fâtıma'yı gecenin zulmetleri arasında sessiz sedasız defnetti.

Bu mübarek vücut, tam yirmi dört yaşında toprağa girmişti.

İLK MÜSLÜMAN KADINLAR

Acaba, Hazreti Hatice'den sonra Müslüman olan kadın kimdir? Buna, kat'i olarak cevap vermek mümkün değildir. Ancak Resullulah Efendimizin pederinden miras kalan Ümmü Eymen ismindeki cariyenin bu şerefe nail olması çok büyük bir ihtimal dâhilindedir.

Bu kadın, Habeşli bir cariyeye idi. Resulü Ekrem Efendimize karşı çok yüksek muhabbet hisleriyle mütehasstı. Hazreti Âmine'nin vefatından sonra, Resullullah Efendimizin dadılık vazifesini deruhte etmiş, bütün ömrünü de Nebii Zîşan Efendimizin nezdinde geçirmişti.

Bu itibarla, Resulullah Efendimizin memur oldukları vazifei Risaleti Hazreti Hatice'ye tebşir ve İslâmiyet'in icaplarını telkin buyurdıkları sırada, Hane-i saadetlerinde bulunan bu sadık cariyesini de hak dinine davet etmiş olmaları çok muhtemeldir.

Bu tahmin kabul edildikten sonra İslâmiyet'i kabul eden kadınlar hakkında, sırası ile şu isimler zikredilmektedir:

Fâtıma Binti Hattab

Ömer bin Hattab'ın hemşiresi ve Aşere-i Mübeşşire'den³³ Sait bin Zeyd'in zevcesi idi. Zevcinin telkini üzerine İslâmiyet'i kabul etmişti.

Hemşiresi Müslüman olduğu zaman Ömer, henüz putperestti. İslâmiyet'in en büyük düşmanlarından olup, o sırada adetleri henüz otuz sekiz kişiyi geçmeyen Müslümanlardan hangisine rast gelirse hakaret eder ve hatta işkence yapmaktan da çekinmezdi.

Bir gün, kendi ailesine mensup birinin cariyesi olan Lebeyne isminde genç bir kadının da gizlice Müslüman olduğu işitti. Artık her gün onun bulunduğu eve gelerek saatlerce kendisi dövmeyi ve ona işkence etmeyi iş gücü edindi.

Ömer, Hak dinini kabul etmekten başka hiçbir günahı olmayan bu zavallı kadını yoruluncaya kadar dövüyor, sonra:

— Artık, yoruldum. Bugün bu kadar yeter. Yarın yine dayağa hazır ol, diye çıkıp gidiyordu.

Ömer, bir müddet Müslümanlara böylece eza ve cefa etti. Sonlara kendisini son derecede sinirlendiren yeni dini kökünden kurutmayı düşünerek, Resulullah Efendimizi öldürmeye karar verdi.

Ve doğruca Kureyş kabilesi reislerinin topladığı yere giderek bu kararını onlara bildirdi.

Müşrikler, derhal müzakereye giriştiler:

— Müslümanlar, gittikçe çoğalıyor. Bu işin sonun-

33- Yaşarken cennetle müjdelenen on sahabe.

da vehamet var. Şimdiden buna bir çare düşünmek lâzım, dediler.

Bu defa da, Resulullah Efendimizi öldürmenin doğru olup olmayacağını müzakereye koymak istediler.

Lâkin bu müzakere başlamadan evvel Ebû Cehil yerinden fırladı:

— Muhammed, mabutlarımıza hakaret ediyor. Halkı, onlara ibadetten menedecek sözler söylüyor. Onu öldürmekten başka hiçbir çare yoktur. Onu kim öldürürse, kendisine bin adet kırmızı deve ile bin adet kızıl altın veririm, diye bağırdı.

Ömer, bu müşaverenin neticesini beklemekte idi. Düşüncesinin tatbikini teklif eden bu sözleri işitir işitmez, yerinden kalkarak:

— Bu büyük işi, Hattab oğlu Ömer'den başka yapacak hiç kimse yoktur, dedi.

Ömer'i n bu ifadesi, alkışlarla kabul edildi;

— Durma. Vakti geçirme. Muhammed'in kaçmasına meydan verme. Hemen git. İşini bitir, denildi.

Lâkin Ömer, Ebû Cehil'in vadini ifa edeceğine dair teminat vermesini istedi. Bu teminat verildiği takdirde derhal Hazreti Muhammed'in evine gidecek Resullullah Efendimizi öldürecekti.

Ebû Cehil, Ömer'e;

— Haydi; Kâbe'ye gidelim de orada yemin edelim, dedi ve Ömer'le beraber Kâbe'ye giderek, putların en büyüğü önünde eğildi:

— Ya Hübel! Şahid ol. Eğer Ömer bin Hattab gidip de Muhammed'i öldürürse, ona bin kızıl deve ile bin adet kırmızı altın vereceğim, diye yemin etti.

Bu teminat, kâfi geldi. Ömer, kılıcı boynunda asılı olduğu halde, Hane-i Saadet'e doğru ilerledi. Lâkin yolda, eski dostlarında Naim bin Abdullah'a rast geldi.

Naim. Ömer'i n hiddetli bakışlarından şüphelendi. Ona şöylece isticvap etti;

— Nereye gidiyorsun, yâ Ömer?

— Muhammed'in evine.

— Orada ne yapacaksın?

— Ne mi yapacağım? Onu öldüreceğim.

— Sebep?

— Bilmiyor musun? Kavmimizin arasına tefrika ve nifak soktu.

— Yâ Ömer, çok güç bir iş deruhte etmişsin. Beni dinlersen, bu işten vazgeç.

Esasen öfkeli olan Ömer'i n hiddeti, büsbütün galeyana geldi. Derhal kılıcını çekerek:

— Vay... Sen onu himaye ediyorsun, ha... Anlaşıldı, sen de ona iman edenlerdensin. Şu halde, evvelâ senin işini bitireyim, diye, Naim'in üzerine hücum etti.

Naim, bu hücumdan kendisini güç kurtarabildi.

— Benden ne istiyorsun? Eğer öldürecek Müslüman arıyorsan; enişten Said'in evine git, hem o, hem de hemşiren Fâtıma, çoktan beri Müslümanlığı kabul

etmişlerdir, dedi.

Ömer, duraladı. Biraz düşündükten sonra:

— Sözüne inanmam, diye bağırdı.

Naim:

— Mademki bana inanmıyorsun. Evlerine git. Bir kuzu kes. Önlerine koy. Bak, yerler mi? Diyerek, yakasını güçlükle Ömer'in elinden kurtardı.

Ömer, Resulüllah Efendimizin Hane-i Saadetlerine gitmekten vazgeçti. Doğruca eniştesi Said'in evine gitti. Evvela içerden gelen hazin bir ses işitti. Kulağını kapıya dayayarak içeriyi dinledi. O sırada – bir rivayete nazaran Tâhâ suresi, diğer rivayete nazaran da Hadid süresi nüzûl etmişti. Sait ile Fâtıma, Ashabı Kiram'dan Hasab bin Ers'i evlerine davet ederek sure-i şerifi öğrenmekteydi.

Ömer, şiddetle kapıyı çaldı. Sait, gelip kapıyı açtı, Fâtıma, Ömer'in büyük bir hiddet ve şiddetle kapıdan girdiğini görünce, bir deri üzerine yazılmış olan sure-i şerifi sakladı.

Ömer, öfkeli nazarlarla evvela Said'in, sonra da Fâtıma'nın yüzüne baktı:

— Okuduğunuz neydi? Diye bağırdı.

Said, Ömer'e verecek bir cevap bulamadı. Sadece:

— Bir şey değil, diye mırıldandı:

Ömer, büsbütün hiddetlendi:

— Demek ki Naim'in söyledikleri doğru imiş, diye-
rek Said'in üzerine hücum etti.

Fatıma, onları ayırmak için aralarına girdi. Ömer, Fâtıma'nın suratına şiddetli bir tokat indirdi. O anda, kanlar içinde yerlere serildi. Lâkin İslâm dinini kuvvetle benimsemiş olan bu imanlı kadın:

— Yâ Ömer! Bizi dövmek değil, kafalarımızı kessen İslâmiyet'i terk etmeyiz, dedi.

Ömer hemşiresinin bu metanetine hayret ederek bir an irkildi. Fâtıma, onun üzerinde mühim bir tesir yaptığına kanaat getirerek sözlerine devam etti:

— İnsan, ne kadar cahil ve gafil olmalıdır ki, Resulûllah'ın sözlerine inanmasın. Sen, Allah'tan korkmaz mısın? Bizi niçin iman ve vicdanlarımıza serbest bırakmazsın? Diyerek, tekbir getirdi.

Ömer, bir adım geri çekildi. Yüzü gözü kanlar içinde kalan hemşiresinin büyük bir iman ile söylediği bu sözler tesirini göstermiş; Ömer'in kalb ve vicdanında büyük bir nedamet eseri baş göstermişti.

Ömer, bu nedametın verdiği bir mülâyemetle:

— O, okuduğunuz şey nedir? Dedi.

Fâtıma, büyük bir hürmetle:

— Resulûllah'ın en büyük mucizelerinden biri olan Kur'anı Kerim'den bir sure-i şerif, diye cevap verdi.

Ömer sure-i şerifi görmek istedi. Fâtıma ona karşı hakarete bulunmayacağına dair Ömer'den söz aldıktan sonra, deri üzerine yazılmış olan Tâhâ sure-i şeri-

fini getirip verdi.

Ömer, okumak bilirdi. Daha, o yazılara göz gezdirir gezdirmez, hali ve vaziyeti derhal değişti, sure-i şerifin fesahatine, belâgatine, mânâsının yüksekliğine hayret etti.

“Sebbehallâhü mâ fissemâvâtî vel ard. Ve hüvel azîzül hakim”

Âyeti kerimesi ile başlayan sure-i şerifenin mealen mânâsı:

Gökte, yerde ne varsa, hepsi Allah'ı tesbih ve takdis eder. Aziz ve hâkim olan, odur. Göklerin ve yerlerin hâkimiyeti onundur. Mevcudata hayat veren de odur. Öldürmek, onun elindedir. Kudreti her kudret ve kuvvetin fevkindedir. Onun, başlangıcı yoktur. Sonu ve nihayeti de yoktur. Tahirdir. Her şeyi görmeye muktedir. Batındır. Her gizli şey, onun için açıktır... Yerleri, gökleri altı günde halk eden ve onları arşı celâlinden idare eyleyen odur. Yere gireni, yerden çıkanı, semadan ineni ve semaya yükseleni ancak o bilir...

Nerede olsanız, o sizinle beraberdir. Ve yaptığınız en gizli işlere kadar hepsini görür ve bilir. Yerlerin, göklerin hâkimiyet ve saltanatı onundur. Mevcudatın her zerresi, ona aittir. Geceyi gündüze, gündüzü geceye katar. İçinizde en gizli olan şeyleri anlar. Öyle ise, Allah'a ve onun Resulüne inanınız, iman getiriniz.” Hadid: 1-8.

Ömer, birkaç dakika sükût ederek derin bir düşünce geçirdi. Sonra, Fâtıma'ya sual etti:

— Ya Fâtıma! Bütün bu mahlûkat ve mevcudat, hep sizin Tanrınızın mı?

— Resulûllah Efendimiz onu bize bildirdikten sonra, bunda zerre kadar şüphe etmiyoruz.

— Hâlbuki bizim bin beş yüz kadar mükellef ve müzeyyen putlarımız var. Bunların hiç birinin bir karış bile yerleri yok.

— Şu halde sizde onlara tapmaktan vazgeçmeli... Ve bizim Rabbimize iman etmelisiniz.

— Bunun için ne yapmak lâzım?

— Şahadet getir.

— Fâtıma, ben iyiyi kötüden ayıran bir adamım. Onun için, sizin Tanrınıza iman getirmeye hazırım.

Ömer, bu sözleri söylerken, bir tarafa gizlenmiş olan Hebab artık dayanamayarak ortaya atıldı:

— Ya Ömer! Resulûllah “Ya Rabbi! Bu dini Ebu Cehil veyahut Ömer bin Hattab ile aziz et” diye dua etmişti. İşte bu şeref, Ebu Cehil’den evvel sana kismet oldu. Gideyim, Resulûllah’a müjde vereyim, diye bağırды.

Ömer sordu.

— Resulûllah şimdi nerede?

— Safa civarında evde.

— Oraya, hep beraber gidelim.

Fâtıma, sevincinden gözyaşları dökmeye başladı. Yüzündeki kanları yıkadı. Çarçabuk hazırlandı.

Fâtıma, Ömer ile Habbab’ın önüne düşerek Safa civarındaki Erkam’ın evine gidip kapıyı çaldı. Bura-

da Resulûllah Efendimizle Ashabı Kiram'dan bazıları oturmuşlar, dinî meseleler hakkında görüşüyorlardı. Ve müşriklerin bir baskısına uğramamak için de, bir gözcü bekletiyorlardı.

Kapı çalınır çalınmaz gözcü baktı, boynunda kılıcı asılı olduğu halde Ömer'i görünce, kapıyı açmadı. Telaş ile Resulü Ekrem Efendimizin bulunduğu odaya girdi:

— Kılıcı boynunda asılı olarak Ömer geldi. Yanın da Hebab ile hemşiresi Fâtıma da var, dedi.

Ashabı Kiram'ın tüyleri ürperdi. Çünkü o tarihte henüz yirmi altı yaşlarında bulunan Ömer, müşrikler arasında bulunan en korkunç şahsiyetlerdendi.

Hemen, Resulü Ekrem Efendimiz amcası kahraman Hamza yerinden fırladı:

— Ne korkuyorsunuz? Ömer şayet buraya fena bir maksatla gelmişse, kendi kılıcı ile onun kalesini uçururum, diye bağırdı.

Resulü Ekrem Efendimiz, en küçük bir telaş eseri göstermedi. Hatta oturduğu yerden kıpırdamaya bile lüzum görmedi.

— Kapıyı açınız, diye emretti.

Kapı açıldı. Ömer, içeri girdi. Resulü Ekrem Efendimizi görür görmez, birdenbire irkildi. Onu öldürmek için bir saat evvel Kâbe'de Ebû Cehil'e karşı yemin etmişken, şimdi onun karşısında taş kesilmişti.

Resulûllah Efendimiz büyük bir vakar ve haşmetle:

— Yâ, Ömer! Ne için geldin? Dedi.

Ömer'in bütün vücudu, zangır zangır titredi. Başını önüne eğdi.

— Sana inandım, iman getirdim... Müslüman olmaya geldim, diye cevap verdi.

Resulûllah Efendimizin mübarek dudaklarında, derhal bir sevinç tebessümü belirdi:

— Öyle ise, şahadet getir. Allahü Ekber, dedi.

O anda, bütün Ashabı Kiram'ın iştirâkiyle:

— Allah'ü Ekber, diye bir tekbir sesi yükseldi.

Bu tekbirin haşmet ve azameti karşısında titreye titreye imana geldi.

İşte, Ömer'in bu suretle imana gelmesine, hemşiresi Fâtıma Binti Hattab'ın gösterdiği metanet ve iman selameti sebebiyet vermişti. Eğer bu muhterem kadın, tokadı yer yemez en küçük bir zaaf göstermiş olsaydı, ihtimal ki bu mühim hâdise zuhura gelmeyecek ve yahut bir müddet daha gecikecekti.

Esmâ binti Ebû Bekir

Ebû Bekir'in büyük kızı idi. Resulûllah Efendimize ilk iman edenlerden Zübeyr bin Avam ile izdivaç etti. Çok güzel söz söylerdi. Zâ- Netâkıyn lâkabıyla iştihar etmişti. Zübeyr'den Abdullah isminde bir oğlu dünyaya gelmişti.

Kerbelâ Vak'ası zuhura geldiği zaman Esmâ'nın oğlu Abdullah bin Zübeyr Mekke'de idi. Derhal Mekke eşrafını ve Arap rüesasını toplayarak onlara bir hutbe irad etti. Bu hutbede Hazreti Hüseyin ile arkadaşlarının yürekler parçalayacak şekilde şehit edildiğine Kûfelilerin sebebiyet verdiklerinden bahsettikten sonra, o büyük facianın en büyük amili olan Muaviye'nin oğlu Yezid'e biat etmeyeceğini bildirdi. Ve halkı da buna teşvik etti.

Yezid, bunu duyar duymaz; kendi adamlarından birini Mekke'ye gönderdi. Ve ona:

— Git, Abdullah bin Zübeyr'e, bana biat etmek lâzım geldiğini bildir. Şayet kendisi biat etmemekte ve halkı da bu hususa teşvik eylemekte ısrar ederse, boğazına zincir tak bana getir, diye emir verdi.

Yezid'in adamı Mekke'ye geldi. Efendisinden aldığı emri bildirdi. Ve Abdullah'ı Yezid'e biata icbar etti. Lâkin Abdullah, fikrinde şiddetle ısrar gösterdi.

Bütün Mekkeliler Abdullah bin Zübeyr'in etrafında toplanmış oldukları için, Yezid'in adamı efendisinden aldığı emri tatbik edemedi. Yalnız Şam'a dönerek vaziyeti Yezid'e bildirmekte iktifa etti.

Hâlbuki Muaviye ölürken oğlu Yezid'e bazı nasihatler vermişti. Ve bu arada:

— Ben, ancak dört kişiden korkarım. Bunlar da Hüseyin bin Ali, Abdullah bin Zübeyr, Abdullah bin Ömer, Abdullah bin Cafer'dir. Irak ahalisinin Hüseyin bin Ali'ye biat etmeleri çok muhtemeldir.

Buna meydan vermemelisin. Abdullah bin Zübeyr'e gelince: O tilki gibidir. Kuvvet karşısında pek korkak davrandığı halde, kendi kuvvetinden emin olduğu zaman, karşısında birdenbire şahlanıverir. Bunu aklından çıkarma. Münasip fırsat kolla. Ve o fırsatı ele geçirir geçirmez, onu derhal parçala, demişti.

Yezid de, babası Muaviye'nin bu nasihatlerini tutmak için teşebbüse geçmişti.

Abdullah, Yezid'in adamı gittikten sonra, Hicaz kıtasında bulunan Emevî memurlarının kâmilten tartılması için emir verdi ve kendisini de Halife ilan etti.

Bu vaka, Yezid'i son derecede hiddetlendirdi. Hicaz'ı baştanbaşa yakıp yıkmak ve muhaliflerini de kâmilten ortadan kaldırmak için, kumandanlarından Müslim bin Akabe'yi kuvvetli bir ordu ile Hicaz'a gönderdi.

Müslim, Medine'ye geldi. Cebren şehre girerek Ashab-ı Kiram'dan birçoklarını şehit etti. Sonra Mekke üzerine yürümeye başladı. Fakat yolda vefat ettiği için bu teşebbüsünde muvaffak olamadı.

Yezit, bu defa da Hüseyin bin Nemir'i gönderdi. O, Mekke ile Medine arasında bekleyen ordunun başına geçti. Mekke önüne geldi. Abdullah bin Zübeyr ile onun taraflarını muhasara etti. Fakat Yezid'in ölüm haberi gelince; Kâbe-i Şerife'yi yakmakla iktifa ederek geri çekildi.

Zübeyr, Abdülmülûk'un hilâfet devrine kadar vaziyeti muhafaza etti. Emevîlere biat vermedi.

Abdülmülûk, Zübeyr'i zorla biat ettirmek ve onun hilâfetine nihayet vermek için Haccaç bin Yusuf ismindeki en zalim kumandanını Mekke'ye gönderdi.

Haccaç, ikinci defa olarak Mekke'yi muhasara etti. Şehre hâkim olan Cebel ebi Kays denilen dağa mancınıklar yerleştirdi, oradan yağdırdığı taşlarla şehri ve Kâbe'yi tahribe girişti.

Bu esnada Abdullah bin Zübeyr'in vaziyeti çok müşkülleşmişti. İşte o müşkül anında, Validesi Esmâ imdadına yetişti.

O tarihte Esmâ doksan beş yaşını geçmiş ve ihtiyarlıktan iki gözünü de kaybetmişti. Fakat metanetine, zerre kadar hâlel gelmemişti. Bu metin kadın, oğlunun müşkül vaziyette kaldığını hissedince onunla mülâkâta gitti. Artık bu muhasaradan kurtuluş olmadığına kanaat getiren Abdullah'ın, büyük bir ümitsizlikle;

— Ölümde, rahatlık vardır, demesi üzerine:

— Eğer sen ölecekse, ben senden bir saat evvel ölmeyi arzu ederim. Ve eğer muzaffer olacaksan, ölmeden evvel onu da görmek isterim, diye oğlunu teselli etti.

Aradan on gün geçti. Esmâ tekrar oğlunu ziyaret etti. Bu defa da ona:

— Oğlum! Ölüm korkusu ile sakın düşmanlarına boyun eğme. Onlardan zül ve hakaretle mukabele göreceğ bir şey isteme. Allah'a kasem ederim ki, düşmandan yiyeceğin bir tek kılıç darbesi bin kırbaç

darbesinden evladır, dedikten sonra, oğlu Abdullah'ı mukavemete teşvik etti.

Fakat Abdullah o gün alınına isabet eden bir taş parçası ile kanlar içinde yerlere serildi.

Esmâ, oğlunun şehit olduğunu işitince, yine meta-netine halel getirmedi. Onun maktul cesedinin Haccâç tarafından astırıldığını haber aldığı vakit bile, yalnız tekbir getirmekle iktifa etti. Ve bütün bu faciaları gördükten sonra artık yüz yaşına yaklaşmış olduğu halde, bir mum gibi sessiz sedasız sönüp gitti.

Esmâ binti Selâme – Sonraları, ashabdan Abbas bin ebi Rebia ile evlenmişti. Esmâ binti Amis – Resulü Ekrem Efendimizin amcazadesi Cafer'in zevcesi idi. Onunla beraber, ikinci muhacir kafilesi ile Habeş'e hicret etmişti. Oradan avdetinde ve zevci Hazreti Cafer'in şahadetinden sonra, Ebû Bekir ile evlendi. Hemşiresi Meymûn, Resulûllah Efendimizin zevcele-rindendi.

Semiye – bir cariyeye idi. Efendisi tarafından, Yemenli Yasir'e hediye edilmişti. Son derecede güzeldi. Kıdem itibariyle Müslümanların otuzuncusu olan zevci Yasir ile İslâmiyet'i kabul etmişti. Onun Müslüman olduğunu duyunca, Ebû Cehil evine geldi. Kendisine tekrar putperest olmasını teklif etti. Fakat Semiye bu teklifi şiddetle reddederek kabul etmedi. Bunun üzerine Ebû Cehil son derecede hiddetlenerek elindeki mızrağı böğrüne saplamak suretiyle Semiye'yi şehit etti. Fakat bu muhterem kadın vefatından evvel, Ammar bin Yasir ismindeki oğlunu yetiştirmiş; Ehli beyt

için pek çok fedakârlıklarda bulunmuş olan bu zat da, bilâhare Emevîler tarafından şehit edilmişti.

Lebine – Ömer bin Hattab'ın ailesine mensup bir cariye idi. Ömer, onun Müslüman olduğunu ıstır ıstırmez, onu tekrar putperestliğe avdet edinceye kadar her gün dövmeye karar vermişti.

Lebine, günlerce Ömer'den dayak yemiş ve onun şiddetli kırbaç darbelerine daima;

— Allah'a inanmaz ve nedamet etmezsen, hiç şüphesiz ki Cenab-ı Hak seni cezalandıracaktır, diye mukabele ederdi.

İslâmiyet'te sadakat uğrunda bu kadar fedakârlık gösteren bu kadın, ancak Ömer'in Müslüman olmasından sonra, onun zulmünden kurtulabilmişti.

Zenîre – Bu da Ömer'in ailesine mensup bir cariye idi. Ömer, İslâmiyet'i kabul etmesinden evvel ona da pek çok eza ve cefa ederdi. Bir gün, Ebû Cehil ile beraber Zenire'nin bulunduğu eve gelmişler; ona pek çok işkence etmişlerdi. Bu işkenceler arasında, Ebû Cehil'in vurduğu bir kırbaç darbesiyle, Zenire sol gözünü kaybetmiş; fakat imanına zerre kadar halel getirmemişti.

Nehdiyye ve Ümmü Abes – bunlarda iki cariye idi. Ve İslâmiyet'i kabul ettikleri için, sahiplerinden pek çok zulüm ve işkence görmüşlerdi.

MEŞHUR İSLÂM KADINLARI

Gerek ikinci halife Ömer'in ve gerek diğer Emevî, Abbasi ve Fatımi halifelerinin kadınlara karşı bir takım kayıtlar ve şartlar vazetmelerine rağmen, asrısaadeti müteakip Hicaz'da, Emevîler zamanında Şam'da, Abbasiler devrinde Bağdat'ta ve daha sonra da Türkistan'da ve İran'da, çok yüksek kıymet sahibi kadınlar yetişmişlerdi.

Bunların hepsinden ayrı ayrı bahsetmek mümkün değildir. Ancak birkaç misal ile iktifa edeceğiz.

FÂTİMA BİNTİ EL KASIM

Fâtıma, Hazreti Ali'nin evlâtlarından İmam Cafer Sadık'ın torunu idi. Ve Abdullah bin Zübeyr'in oğlu Hamza ile evlenmişti.

Fâtıma, kendisini zevcine o derece sevdirmişti ki, Hamza onun üzerine titrerdi. Bu sevgi, onun ölüm döşegine girdiği zamana kadar devam etti.

Fâtıma, son derecede zekâvete mâlikti. Artık ölüm günleri yaklaşmış olan zevcinin hastalık ıstırabından

daha büyük bir acı çektiğini hisseder etmez, onun el-
lerini tutarak:

— Ya Hamza! Senin, benden gizli bir derdin var.
Onu bana söyle, dedi.

Hamza, söylemek istemedi. Lâkin sevgili zevce-
sinin üzüldüğünü görünce, söylemek mecburiyetini
hissetti:

— Ya Fâtıma! Senin faziletine meftun olan birçok
insan olduğunu biliyorum. Lâkin bunların hepsinden
ziyade Talha bin Amr'ın seninle meşgul olduğunu his-
sediyorum. Ben öldükten sonra, bunlar seninle izdivaç
etmek isteyeceklerdir. Bu suretle de, senin kalbindeki
bana mahsus olan muhabbeti imha edeceklerdir. İşte,
bunu düşündükçe, ıstırap hissediyorum, dedi.

Fâtıma, birdenbire irkildi:

— Sen, bunu mu düşünüyorsun? Hâlbuki ben, böy-
le bir şeyi aklımdan bile geçirmiyorum. Sana söz ve-
ririm ki, eğer senin vefatından sonra ben bir başkası
ile evlenecek olursam, bütün kölelerim ve cariyelerim
benden azad ve ne kadar malım, mülküm varsa hepsi
sadaka olsun, dedi ve bu sözlerini teyit etmek için de
yemin etti.

Hamza, vefat etti. Tahmin ettiği gibi, Fâtıma'nın
birçok talipleri zuhur etti. Bunların en başında Talha
mevcuttu.

Fâtıma, bütün bu taliplere ret cevabı verdi. Lâkin
Talha, bu cevapla iktifa etmedi (*yetinmedi*). Onunla izdi-
vaç için şiddetle ısrar gösterdi. Hatta bizzat Fâtıma'ya
müracaat ederek bu talep ve ısrarını tekrar etti.

Fâtıma:

— Olamaz, ya Talha! Çünkü ben, ölüm döşeginde iken Hamza'ya yemin ettim. Yeminimde hanis olamam, diye cevap verdi.

Fakat Fâtıma'nın bu kestirme cevabına rağmen, Talha ısrarda devam ederek:

— Sen bu izdivaca muvafakat edersen, ben senin yemininin iki katını kefaret vererek seni gûnahtan kurtarırım, diye ısrar gösterdi ve Fâtıma'yı çok güçlüklerle ikna ederek onunla evlendi.

Bu izdivaçtan İbrahim isminde bir erkek çocuklarıyla Remle isminde bir de kızları dünyaya geldi.

Aradan zaman geçti. İbrahim, ilmi ve fazlı ile akranü emsali arasında yükseldi. Çünkü onu, bizzat Fâtıma yetiştirmişti. Yine Fâtıma'nın büyük bir dikkat ve itina ile yetiştirdiği kızı da, yirmi bin dinar mihir mukabilinde Baralı bir tüccar ile izdivaç etti.

Fâtıma, çok yüksek meziyetlere mâlikti. Güzelliği, zekâsı, şiir söylemekteki mahareti ile Medine kadınları arasında temayüz etmişti.

Vakıa, zevci Hamza'ya ölüm döşeginde verdiği söze rağmen Talha ile izdivaç etmesi, belki bir nakisa (*kusur*) addedilebilir. Lâkin Talha'nın şiddetli ısrarları karşısında kalan Fâtıma'yı, bu hususta mazur görmek lâzım gelir. Hatta ettiği yeminin kefareti olmak üzere bir hayli köle ve cariye'nin azad edilerek esaretten kurtulmalarına sebep olması da, onun şerefini bir kat daha yükseltmiştir.

Şam'da saltanat tesir eden Emevîler, Hicaz'daki İslâm cumhuriyetinin varlığına bir darbe indirmişler, asrısaa-
detin samimiyetini ihlâl etmişlerdi.

Emevî saltanatı, debdebe ve tantana üzerine kurulmuştu. Şam'da, İranlıların ve Bizanslıların göz kamaştırıcı haşmet ve azametleri taklit ediliyordu.

Şam'da, hiçbir ölçüye sığmayacak derecede parlak bir zevk ve sefahat başlamıştı.

Mermer sarayların bahçelerinde, nar ve portakal ağaçlarının serin gölgelerinde, boyunlarından altın zincirler, elmas ve inciler sarkan dilber cariyelerin gezip dolaştıkları görülüyor; etrafına billur gibi sular fışkıran havuzların başlarında ud ve kanun nağmeleri karışan muhrik (*yakıcı*) “Yâ leyl!” sadaları yükseliyordu.

Basra'dan, İran'dan muhtelif Bizans diyarlarından gelen kervanlar, her gün Şam çarşılarına ipekli kumaşlar, türlü türlü tezyinat eşyaları taşıyorlardı. Halkın zevk ve sefahat arzularını arttırıyorlardı.

Hicaz'da iken âdi bir aba ile gezen ve Resulûllah'ın zekât kâtipliği vazifesini ifa ettiği zaman büyük bir tevazu ile ömür geçiren Muaviye, şimdi Emevî tahtına oturmuş, İran şahları, Bizans imparatorları gibi debdebe, darat (*gösteriş*) ve haşmet içinde yaşıyor; asrısaa-dette tamamıyla bir vücut halinde olan İslâm kitlesini ikiye ayırmak pahasına olarak kurduğu bu saltanatın tam manası ile zevk ve safasını çıkarıyordu.

Muaviye'nin sarayı, dilrüba cariyelerle dolmuştu. Minarelerde ezanı Muhammedi okunurken,

Muaviye'nin sarayındaki mermer kaalardan da çalgı ve şarkı sadalarının dalga dalga Şam semalarına doğru yükseldiği işitiliyordu.

Muaviye'nin halefleri, bu zevk ve sefa âlemlerini arttırdıkça arttırmışlar; halktan gasp ettikleri paralarla İslâmiyet'in ruhunu incitecek derecede taşkınlıklar yapmaya başlamışlardı.

İkinci Muaviye, İslâmiyet'i inkıraz ve inhizama sürükleyen bu vaziyeti değiştirmek istemişti.

Fakat artık bu zevki tatmış olanların ihtiraslarına kurban gitmişti.

Ömer İbni Abdülaziz hilâfet makamına geldiği zaman, o da bu çirkin vaziyetlere hitam vermek ve asrı-saadetin samimiyetini iade etmek istedi. Lâkin iliklerine kadar zevk ve sefahate dalmış olanlara karşı sarf ettiği bütün mesai, boşa gitti. Hatta Emevî erkânının karılarını, inciler ve elmaslar takmaktan bile vazgeçemedi. Ve nihayet kendisi, bizzat hısım ve akrabaları tarafından zehirlenerek can verdi.

Ömer ibni Abdülaziz, tasavvur ettiği ıslahata, en evvel kendi zevcelerinden başlamıştı. Bunların en önünde de sabık halifelerden Abdülmelik'in kızı Fâtıma vardı.

Bu kadın zevk ve sefahate, altın zincirler, sıra sıra inciler ve muhtelif cins elmas ve mücevherlerle süslenmeye, alışmıştı. Ömer İbni Abdülaziz, hilâfet mevkiine gelinceye kadar zevcesinin bu sefihane hareketlerine müsamaha gösterdi. Lâkin hilâfet tahtına oturur oturmaz:

— Ya Fâtıma! Eğer benimle yaşamak fikrinde isen, bütün elmas ve incilerini beytûlmali müslimine vermelisin, dedi.

Fâtıma, zevcinin bu teklifi karşısında en küçük bir tereddüt eseri göstermedi. Bütün ziynet eşyalarını, getirip, halifeye teslim etti.

Çok tabiidir ki, halife, zevcesine yaptırdığı bu fedakârlığa, diğer Emevî ailesine mensup olan kadınları da iştirâk ettirmek istedi. Fakat onlara söz geçirmeye imkân göremedi.

Emevî ekâbirinin kadınları hep bir araya toplamışlar, aralarında konuştuktan sonra, içlerinden en yaşlısı olan Ümmülhakem'i halifeye yollamışlar, kendilerinin süs ve ziynet eşyalarına dokunulmaması hakkında ricada bulunmuşlardı. Ve bu ricaların kabul olacağına da, emin bulunmaktalardı.

Ümmülhakem, halifenin nezdine gittikten sonra, çarçabuk avdet etti. Kendisini sabırsızlıkla bekleyen kadınlar:

— Hattab evinden kız alanın hali budur, diye, kestirme cevap verdi.

Ömer İbni Abdülaziz'in validesi, ikinci halife Ömer bin Hattab'ın torunu idi. Halife, validesinden tevarüs ettiği bir sertlikle Ümmülhakem'in ricasını reddetmiş, Emevî kadınlarının mâlik oldukları bütün ziynet eşyalarının derhal Beytûlmali Müslimin'e gönderilmesi için kati emirler vermişti.

ÜMMÜ CAFER ZÜBEYDE

Abbasi halifelerinin devrindeki kadınlar, Emevî kadınlarına nispetle daha yüksek meziyetlere mâlik bulunuyorlar. Bağdat da muhteşem bir hayat yaşamakla beraber, İslâmiyet'in icaplarını daha uygun hareket ediyorlardı.

Bunda, Şam şehrinin bir sefahat merkezi olmasına rağmen, Bağdat şehrinin de bir ilim ve irfan membaı bulunmasının da herhalde çok büyük bir tesiri vardı.

Abbasiler, Emevîlere nazaran kızlarını daha metin bir İslâm terbiyesi ile yetiştiriyorlar; bir taraftan zevk ve safahatlarına, kıymettar kumaşlardan elbiseler giyip elmaslar ve incilerle süslenmelerine müsamaha göstermekle beraber, onlara dine ve ahlâka karşı daha faziletkâr olmayı öğretiyorlardı. Bu suretle yetişmiş olan Abbasi kadınlarının en başında, Ümmü Cafer Zübeyde vardı.

Zübeyde, Cafer bin Ebi Caferi Mansur'un kerimesi ve Bağdat şehrini kuran ikinci Abbasi halifesi Mansur'un hafidesi (*kız torunu*) idi. Daha kendisi çok küçük yaşta iken dindarlığı, ahlâk ve fazileti, öğrenmişti.

Bilhassa, şefkat ve merhamet hisleri son derece gâlipti.

Henüz on beş, on altı yaşlarında iken şehrin fakirlere mahsus mahallerine adamlar göndererek, geçim sıkıntısı çeken aileleri, hastaları, mahrumiyet içinde bulunan dulları ve yoksulları tahkik ettirir; bunlara

derhal kâfi derecede paralar gönderirdi. Hatta birbirlerini sevip de fakir ve ihtiyaç dolayısıyla evlenemeyen âşıklardan bile yardımlarını esirgemezdi.

Zübeyde'nin en mühim eseri, Mekke'ye su getirtmekti. Mekke'nin suları çok fena olduğu için içilecek halde değildi. Bu yüzden her sene Hacılar ishale tutuluyorlar; birçok telefât verirlerdi. Zübeyde bunu haber alır almaz, Mekke'ye su mütehassısları göndermiş; uzak yerlerden gayet bol sular buldurarak Mekke'ye getirtmiş; bunun için de, bugünkü hesaba göre, milyonlarca altın sarf etmişti.

Zübeyde, kendi ismini taşıyan bu suyu Mekke'ye getirtmekle hem Beytullah'ın bulunduğu o mukaddes beldeye hizmet etmek suretiyle dindarlığını göstermiş; hem de her sene Hac için oraya gelen binlerce Hacıyı su sıkıntısından kurtarmış olmakla insaniyete pek büyük bir hizmet ifa eylemişti.

Zübeyde, Abbasi Halifelerinin en muhteşemi olan Harunürreşid ile evlenmişti. Hâlbuki Harun, her biri yüksek meziyetler sahibi olan yüzlerce dilber cariyeye mâlikti. Böyle olmakla beraber Zübeyde'nin emsalsiz kıymetini takdir etmiş; ona çok yüksek bir mevkii vermişti.

O kadar dindar olmasına rağmen, Zübeyde bir ham sofı da değildi. Arada sırada, Harun'un -fasılasız bir surette- tertip ettiği ziyaretlere de iştirâk ederdi. Fakat bu iştirâkinden bile, birkaç köle ve cariyeye azad etmek suretiyle hayır işlerdi.

Zübeyde'ye "Saçının her bir teli, ayrı birer fazilete

mâliktir” derlerdi. Siması çok güzeldi. Zekâsı, pek yüksekti. Gayet düzgün söz söylerdi. Tavırlarının ve hareketlerinin zarafeti ile Abbasi prenseslerinin içinde temayüz etmişti. Hulasa Cenab-ı Hak, bu büyük kadına servet, melâhat, saadet, şan ve şöhreti mebzulen (*bolca*) vermişti.

Onun en büyük meziyeti, kendisinin tamamıyla mesut ve bahtiyar olmasına rağmen, meysus ve bedbaht olanları da düşünmesi idi. Ve yegâne zevki de, onlara yardım etmektir.

Güzelliğine ve endamının letafetine, bütün Bağdat kadınları haset ederlerdi. Bir gece yatağına uzanmış olduğu halde; zevci Harunürreşid ile konuşuyordu. Pencereden akseden mehtap da onun emsalsiz vücudu ile uzun saçlarına aksediyor; harikulade bir manzara arz eyliyordu.

Onun bu vaziyeti, yatağın karşısındaki büyük aynaya aksetmişti. Zübeyde, bir müddet kendisini o aynada temaşa ettikten sonra gözlerini pencereden görünen aya çevirerek, zevcine:

— Ya Harun! Doğru söyle. Ben mi güzelim yoksa mehtap mı güzel? Dedi.

Harun, zevcesinin o eşi ve emsali bulunmayan vücuduna uzun uzun göz gezdirdi. Sonra, dudaklarında beliren memnun, mesrur ve mağrur bir tebessümle:

— Ya Zübeyde! Eğer, sen kamerden güzel değilsen; üç talak ile benden boş ol, diye cevap verdi.

Harun, cidden doğru söylemişti.

Harun bu cevabı verdikten sonra; içinde:

— Acaba, ben ifrata mı düştüm Kamer gibi Kur'an-ı Kerim'in birçok yerlerinde ismi geçen bir mahlûku, insan olan zevcemden üstün tutmadığım için bir günaha mı girdim, diye, bir şüphe belirdi.

Ertesi günü bütün Bağdat'ın âlimlerini toplayarak büyük bir meclis akdetti. Ve onlara:

— Kamer mi efdaldır; yoksa insan mı efdaldır, diye sorduğu soruya cevap istedi.

Âlimler, Halifenin maksadını bilemedikleri için, bir müddet cevap veremediler. Sağ, sol taraflarındaki arkadaşlarıyla, gizlice müşavereye giriştiler.

O sırada meclise bir şahıs girdi. Bu da Bağdat'ın âlimlerinden, meşhur Behlül Dâna idi. Halifeye selam verdikten sonra:

— Ya Emirül müminin! Bu içtimaa, hayırlı bir işin sebep olduğunu tahmin ediyorum. Müsaade buyurursanız, bir aşrı şerif okuyayım, dedi.

Harunürreşid, Behlül Dâna'nın okuyacağı aşrıdan tefe'ül etmek için, büyük bir memnuniyetle müsaade etti.

Behlül'ün okuduğu aşrı şerif:

“Biz, insanı en güzel olarak halk ettik... İnsan, eşrefi mahlûkattır. Tin: 4

Mealinde idi ve derhal Harunürreşid'in müşkülünü halletmeğe kâfi gelmişti.

Zübeyde'nin o muhteşem hali, zevcinin vefatına

kadar devam etmiştir. Fakat Harunürreşid'in vefatını müteakip bu ikbal, birdenbire idbara tahavvül eylemiştir (*düşkünlüğe dönüşmüştür*). Hilâfet mevkiini işgal eden Memun'un seraskeri Tahir, Zübeyde'yi zevcinin sarayından çıkarmak istemiştir.

Tabiidir ki bu muamele, Zübeyde'nin son derecede gücüne gitmiş, Tahir'den şikâyeti havi manzun bir mektup yazarak yeni halifeye göndermiştir.

Bu mektup o kadar müessir bir lisan ile yazılmıştır ki, halife Me'mun onu okurken gözlerinden yaş gelmiş, hemen serasker Tahir'i çağırarak:

— Zübeyde'ye, katiyyen dokunma. Git ona tarziye ver, diyerek saraya göndermiştir.

Zübeyde, ikbal mevkiinden düşmekle beraber vakarını tamamıyla muhafaza etmiş; eskisi gibi muhtaç olanlardan yardımını esirgememiştir. Bunun içindir ki asırlar geçtiği halde, onun adı, daima hayır ile yâd edilmektedir.

HİZRAN

Abbassiler devrinde, yüksek meziyetleri ve faziletleriyle temayüz eden Müslüman kadınlarından biri de Hizran'dı.

Hizran, aslen Türk kızı idi. Horasan'da dünyaya gelmişti. Harplerin birinde esir edilerek Bağdat'a getirilmiş; mükemmel surette talim ve terbiye edildikten sonra halife Mehdi'nin sarayına hediye edilmişti.

Hizran, fevkalâde güzelliği, terbiye nezaketi, ba-

husus büyük hassasiyetle şiir söylemesi ve saire gibi, meziyetleriyle az zaman zarfında halifenin nazarı dikkatini celbetmiş, evvela Mehdi'nin gözdeleleri, sonra da zevceleri arasına girmişti. Bahusus Hârûn Reşid ile Hadî'yi dünyaya getirdikten sonra, artık saray kadınları arasında büsbütün temayüz ederek, en yüksek ikbal mevkiine geçmişti.

Hizran'ın bu mevkie geçmesi, Bağdat saraylarında Türklük cereyanının inkişafına sebebiyet vermiş ve bilhassa oğlu Harun Reşid'in hilâfet makamını ihraz etmesi (*kazanması*) üzerine, kendisi de Valide sultan unvanını iktisap eylemişti. Bu unvan, diğer oğlu Hadî'nin hilâfet devresi müddetince de devam etmişti.

Halifelerin saraylarında, birbirlerine şiir söylemek suretiyle müsabakaya girecek bir hayli cariyeler mevcuttu. Lâkin Hizran'ın büyük bir hassasiyetle söylediği şiirler, bunların cümlesine faikti. Bu itibarla bu Türk valide sultan, o devrin şairleri arasında da temayüz etmiş, şiirleri dillerden dillere gezmişti.

Lâkin Hizran, en büyük meziyetini bilhassa din-darlıkta Mekke ve Medine gibi mukaddes beldelerde yaptırdığı birçok hayrat ve hasenatta göstermiş; hatta Mekke'de hacıların rahatlarını temin için inşa ettirdiği cesim bir misafirhaneye Darül – Hizran adı verilmişti.

Bazı Emevî ve Abbasi halifeleri tarafından, kadınların yaşayış tarzlarına bazı kayıtlar ve şartlar konulmakla beraber, onların hürriyetlerini büsbütün

tahdide imkân görülemedi. Ve bu da, Abbasilerin onuncu halifesi Mütevekkil'in zamanına kadar devam etti.

İslâmiyet'in, ahlâk ve asaleti bahşeden dindarlığı içinde yetişmiş olan İslâm kadınları ve kızları, büyük bir vakar ve ciddiyetle hareket ederek erkeklerle temas etmekte bile hiçbir beis görmemektelerdi.

İran'ın zengin tüccarlarından biri, ticaret maksadıyla Medine'ye gelmişti. Ve güneşin şiddetli hararetine tahammül edemeyerek kapısını açık bulduğu bir evin avlusuna girmiş; karşısına çıkan ev sahibi kadına:

— Sıcaktan çok bunaldım. Müsaade ederseniz, demenden ineyim de, şu serinlikte biraz istirahat edeyim, demişti.

Kadın, hiçbir çekingenlik göstermeden:

— İniniz ve içeriye giriniz de, sıcak geçinceye kadar rahat ediniz, diye cevap verdikten sonra, bu yabancı misafiri evin içinde davet etmişti.

İranlı tüccar, evde herhalde bir erkek bulunacağını tahmin ederek içeri girmiş; Lâkin on yedi on sekiz yaşlarında genç bir kız ile karşılaşınca, hayretler içinde kalarak geri çekilmek istemiş ise de, bu kızın da anası gibi kendisine hüsnü kabul göstermesi üzerine, gösterilen odaya girmişti.

Bu İranlı tüccarın rivayetine nazaran, o Afitâb'dan³⁴ güzel kızla karşı karşıya oturup saatlerce mülakat etmiş; onun leblerinden dökülen inci gibi sözleri dinlemiş.

34- Afitâb: Güneş

Sıcak zamanı geçinceye kadar orada kaldıktan sonra, hayretler içinde kalmış olarak, çıkıp gitmişti.

Mekke ile Medine yolu arasındaki bir köyde Harka isminde genç bir kadın vardı. Birçok şairler gelip bu kadını ziyaret ederler; ondan ilham alırlardı. Bir gün, bunun evine bir yabancı uğradı. Harka'nın hüsnü cermalini görünce, fena halde şaşaladı. Büyük bir hayranlıkla onun yüzüne baka kaldı.

Harka, misafirini içeriye alıp, izzet ve ikram gösterdi. Sonra ona:

— Şimdiye kadar, hacca gittin mi, diye sual etti.

Misafir:

— Bir kaç defa gittim.

Cevabını verince Harka hayret ve taaccüple gülümsedi.

— O halde, beni niçin ziyaret etmedin? Hac esnasında ziyaret edilen şeylerden birinin de ben olduğumu bilmiyor muydun? Buradan geçen hacı kervanları tevakkuf ederler, ben çıkar onlara görünürüm. Ondan sonra yollarına devam eylerler, diyerek misafirini hayretlere gark etti.

SEYYİDE SEKİNE

Emevîlerden Hakemiler devrinin en asil kadın şahsiyeti Seyyide Sekine idi. Hazreti Ali ile Hazreti Fâtıma'nın evlât ve ahfadından erkek olanlara Seyyid, kadın olanlara da, Seyyide denilirdi.

Seyide Sekine'nin asıl ismi Amime olup, valideleri tarafından Sekine diye yâd edilirdi. Ve kendisi, asalet, melâhat, fetanet ve fazilet itibarıyla zamanın kadınları içinde en yüksek mertebeyi ihraz etmişti.

İkametgâhı, şairlerin, ediplerin ve âlimlerin toplan-
dıkları yerd.

Mübarek ceddese Hazreti Fâtıma gibi emsalsiz güzelliğe mâlik olan bu faziletli kadın, ilk defa Mas'ab bin Zübeyr ile izdivaç etmişti. Zevcinin bir muharebe-
de şehit olması üzerine, günlerce ızdırab içinde inim inim inledi.

Kendisi pek genç yaşında dul kalmakla beraber, zevcinin aziz hâtıralarına hürmet ederek evlenmek fikrinde değildi. Fakat onun teessür ve ızdırabına tahammül edemeyen dostlarının şiddetli ısrarları karşısında Abdullah Hüzami isminde bir zatla evlenmek mecburiyetini hissetti. Ve bundan Karin isminde bir erkek evlâdı dünyaya geldi.

Fakat her musibet ve felâkete karşı daima Cenab-ı Hakk'a şükür ve hamd eden bu faziletkâr kadının çilesi tükenmemişti. Bir müddet sonra, ikinci zevci de vefat etti. Bunun üzerine Seyyid Sekine, katiyen evlenmemeye karar verdi.

Lâkin mukadderatı tebdil ve tağyire (*değiştirme*) imkân olmadığından yine birçok dostlarının ısrar ve icbari (*zorlaması*) ile üçüncü halife Osman bin Affan'ın torunlarından biri ile evlendi ise de, Emevî halifelerinden Süleyman'ın emriyle ondan da ayrılmak mecburiyetini hissetti.

Seyyid Sekine, Medine ve hatta Hicaz hudutlarını bile aşar büyük bir şöhrete mâlikti. Hatta çöllerdeki deveciler bile, başlarının sıkıldığı zaman onun mane-viyatından istimdat ederler:

— Ya Seyyide Sekine! İmdadımıza yetsin? Diye fer-yat ederlerdi.

Bu büyük kadın, hicretin 117'inci senesinde ve Emevî halifelerinden Hişam'ın devrinde Medine'de irtihal etti ve mübarek ceddesi Hazreti Fâtıma'nın kabri civarına defnedildi.

ÜMMÜL BENİN

Emevî hanedanının hepsi, haris, gaddar ve sağlam değildi. Bunların içlerinde İkinci Muaviye Ömer ibni Abdülaziz ve saire gibi bir takım kıymetli şahsiyetlerle bazı müstesna kadınlar da mevcuttu.

İşte bunlardan biri de, Emevî halifelerinden Birinci Velid'in zevcesi Ümmül Benin'di. Bu kadın da Emevî ailesindendi. Fakat dindarlığı, ilim ve irfanı bilhassa adalete riayetskârlığı ile temayüz etmişti.

Zevci üzerinde, bipayan (*tükenmez*) bir nüfuza mâlikti. Lâkin bu nüfuzunu daima halkın iyiliğine hasretmek, hassı amaliydi.

Zevcinin kumandanlarından meşhur Haccac denilen zalimi hiç sevmezdi. Zevcine, daima ondan şikâyet ederdi.

Haccac, bunları işitti. Bir gün, halifenin huzurun-da sözü döndürüp dolaştırarak:

— Zevcenizin nüfuzu altından sıyrılıp kurtulsanız, çok isabet edersiniz, dedi.

Haccac'ın bu sözleri, Ümmül Benin'in kulağına gitti, o gece zevcine:

— Yarın Haccac'ı bana gönderiniz. Kendisine küçük bir ders vermek istiyorum, dedi.

Velid, son derecede hürmet ettiği zevcesinin arzusunu yerine getirdi. Ertesi gün, Haccac'ı Ümmül Benin'in dairesine gönderdi.

Ümmül Benin, o mağrur ve zalim kumandanı bir müddet bekletti. Sonra, maiyetinde birçok cariyeler olduğu halde, büyük bir haşmet ve vakar ile Haccac'ın beklediği odaya girdi. Ve gayet soğuk bir selâmdan sonra:

— Siz, zevcimin üzerinde bir nüfuz ve tesir icra ettiğime kani misiniz? Dedi.

Haccac, birdenbire şaşaladı. Fakat çarçabuk kendisini topladı. Mevkiine mağrur olarak;

— Öyle hissediyorum, diye mırıldandı.

Ümmül Benin, bu küstahça cevaptan hiddetlenecek:

— Ya siz, kendiniz hakkında halkın, ne söylediğini biliyor musunuz? Diye söze başladı.

Haccac'ın, halka karşı irtikâb ettiği zulümleri ve İslâmların en büyük hadimlerinin onun elinde nasıl heder olup gittiklerini birer birer saydı. Sonra:

— Bunlar kâfi gelmiyormuş gibi; siz, zevcimi zulme sevk ediyorsunuz, diye bağırdı.

Ondan sonra da kapının önündeki köleleri çağırarak, onların vasıtası ile Haccac'ı odadan dışarı çıkarttı. Ve bu hakareti ile de, ne yüksek bir cesarete mâlik olduğunu evvelâ Haccac'a ve sonra da bu hâdiseyi görenlere ve işitenlere tanıttı.

RÂBİATÜL'ADVİYE

Bir de, Kudüs'ün şarkında Tır Dağı'nın tepesindeki kabri on asırdan beri bir veliyyullah olmak üzere ziyaret edilen bir kadın vardır ki, bu da, ismi İslâm mutasavvıflarının en başında gelen Râbiatül'advîye'dir.

Râbia, Basra'da dünyaya gelmiştir. Babası Zühtü takva erbabından İsmail isminde bir âlimdir. Basralı bir zat ile izdivaç ederek Hayir isminde bir kız dünyaya geldikten sonra kendisine Ümmül Hayir künyesi verilmiştir.

Zevcinin vefatından sonra, İslâm tasavvufunun en büyük üstadı olan meşhur Hasan Basri, Râbia'nın izdivacına talip olmuşsa da, bu ilâhî kadın, parlak bir şiirle Hasan Basri'den özür dilemiş ve kendisini doğrudan doğruya Allah'a vakfettiğini söyleyerek tekrar izdivacı reddetmiştir.

İslâm mutasavvıfları, Râbia'ya en yüksek mevkii verirler ve hatta onu, ilk mutasavvıf addederler.

Ona atfolunan birçok sözler ve hareketler vardır. Bir gün durup birdenbire vücudu ürpererek bir vecde tutulmuş:

— Ey büyük Allah! Sana müştak olan kalbimi ateşinle yak. Kül et, diye bağırmıştır.

Ve artık ondan sonra onun bu feryadı, daimi bir zikir ve tehlil³⁵ halini almıştır.

Rabia, aynı vecd içinde şiirler de söylemiş. Ve bütün bunlarda, Allah a olan aşkını yana yana ifade etmiştir.

Ey Allah! Kalbimi senin için saklıyorum.

Beni görmeye gelenlere, yalnız kalıbımı gösteriyorum.

Onların gördükleri, sadece bir vücuttan ibarettir.

Kalbim, seninle, sen maşukumla beraberdir.

35- “Allah’tan başka hiç bir ilâh yoktur’ mânâsındaki “Lâ ilâhe illâllah” cümlesini tekrar etmek.

İSLAMİYET VE TÜRK KADINLARI

Arap kadınlarına dair olan bu birkaç misali zikrettikten sonra, biraz da Türk kadınlarından bahsedelim:

Arap kadınlarının – evvelce arz ettiğimiz şekilde – elim vaziyete düştükleri esnada, Müslüman Türk kadınları büyük bir ferah ve saadet içinde yaşıyorlardı.

Anadolu, Kıpçak, Irak ve saire gibi diyarlarda yaşayan Türk kadınları, tamamıyla hürriyet kazanmışlardı. Ve bu suretle de, İslâmiyet'in feyzinden müstefit olmuşlardı (*yararlanmışlardı*).

Meşhur Arap seyyahı İbni Batuta bunun en canlı bir şahididir ve Anadolu'da yapmış olduğu bir seyahati, bize şu suretle nakletmektedir:

... Bilâdı Rum namı ile maruf olan iklim – yani, Anadolu – cihanın en güzel yeridir. Ve Cenab-ı Hak orada, bütün feyiz ve bereketini göstermiştir. Ahalisi veçhen güzel ve sevimli, giydikleri elbiseler temiz ve taamları pek nefistir.

Anadolu beldelerinde bir haneye misafir olduğumuz zaman oranın erkek ve kadın komşuları daima ahvalimizi soruşturmuşlar, her türlü ihtiyaçlarımızı temin etmek için etrafımızda dönüp durmuşlardır.

Burada kadınlar, tam bir hürriyet içindedir. Tesettür³⁶ tıpkı asrı sadette olduğu gibidir. Bir yere konduğumuz zaman, kadınlar daima bizi memnuniyetle karşılamışlar; ayrıldığımız zamanda, pek samimi bir surette mahzun ve müteessir olmuşlardır.

Anadolu'nun birçok beldelerinde, kadınlar haftada bir defa ekmek pişirirlerdi. Erkekler ise, bize daima sıcak ekmek getirilerdi. Bu nefis ekmekleri, diğer bir takım taamlarla bize hediye ederlerdi. Ve aynı zamanda bize;

— Bu ekmeği, filanın annesi, hemşiresi veyahut zevcesi gönderdi, sizden dua ve himmet istiyor, derlerdi.

Irak ülkesi İlhaniler'in idaresindedir. Burada Tıgı hatun isminde bir emireye tesadüf ettik. Bu kadın, hükümdar sülalesindendi. Bizi büyük bir nezaketle kabul etti. Derhal kölelerine ve cariyelerine, bize taam hazırlamaları için emirler verdi.

Yemeklerimizi yiyerek avdet ederken de gerek bana ve gerek maiyetimdekilere, mükemmel donanmış birer at hediye etti.

İznik beldesinde, Sultan Orhan'ın zevcesi Nilüfer Hatuna misafir olduk. O esnada zevci orada değildi.

36- Erkekten kaçma

Fakat bu kadın, bizi misafir etmekten çekinmedi. Zevci gelinceye kadar kendi hanesinin bir dairesinde kalmamıza müsaade etti.

Kıpçak beldesinde, çok acayip bir hal meşhudum oldu ki; o da, Türkler indinde kadınların mazhar oldukları tazim ve terkimdir.

Buradaki kadınların en başında, Emir Selite'nin zevcesi gelir. Bu kadın, âdeta başlı başına bir hükümdar addedilmektedir. Bindiği araba mavi renklidir. İçi, gayet kıymetli ipek kumaşla döşelidir. Arabanın kapıları ve pencereleri, kâmilten gümüş işlemelidir.

Dört dilber cariyе, bu arabanın önünde gitmekte, birçok kölelerde arabayı takip etmektedir. Arabanın arkasında, sıra ile birçok arabalar gelir. Bunlar da o hükümdar mertebesinde olan kadının cariyelerini getirir.

Bu cariyeler, hanımları arabadan inmeden evvel yere atlarlar. Ve hanımları inerken ona yardım ederek, eteklerini tutarlar.

Bu cariyelerin adedi, otuzu mütecavizdir. Ve hepsi de en ağır kumaşlardan elbiseler giymişlerdir.

Biz, bu kadının zevci ile mülâki olduğu zaman cereyan eden muameleyi de gördük ve hayret ettik. Kadın, zevcinin bulunduğu yere vasıl olur olmaz zevci derhal ayağa kalktı. Ve birkaç adım yürüyerek zevcesini karşıladı.

Kadın, zevcinin yanındaki sedire oturur oturmaz cariyeleri de derhal etrafını kuşattı.

Biraz oturup konuştuktan sonra, meclise kımız tulumları geldi. Kadın, o tulumdan bir altın kadeh doldurarak zevcinin önünde eğildi, ona kadehi takdim etti.

Mamafih, zevci olan Emir de aynı şekilde hareket ederek o da zevcesine bir kadeh kımız verdi.

Şehrin kibar ve zengin kadınları da sokakta aynı şekilde gezerler. Onlarda Emir'in zevcesi gibi arabaya binerler. Onların arabalarının önünde de cariyeler giderler.

Bunlar başlarına Bıztak adı verilen altından mamul, inci ve elmaslarla müzeyyen birer başlık takarlar. Ve saçlarını bu hotozla sımsıkı örtmekle beraber yüzlerini kapamazlar.

Özbek sultanı sefer ve seyahate çıktığı zaman yanında devlet ricali ve saray erkânı ile beraber, daima birkaç kadın bulundurur.

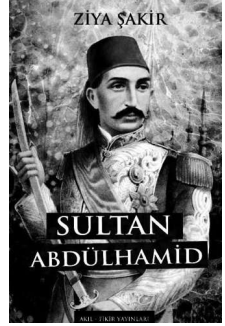
SON

ZİYA ŞAKİR'İN AKIL FİKİR YAYINLARINDAN ÇIKAN ESERLERİ

SULTAN ABDÜLHAMİD

Ziya Şakir, II. Sultan Hamid: Şahsiyeti ve Hususiyetleri kitabında Sultan II. Abdülhamid'in saray erkânı, haremağaları ve harem mensuplarından onunla ilgili toplamış olduğu anıları bir araya getirmiştir. Ziya Şakir'in bu kitabı sayesinde, Yıldız Sarayı'nın en sıkı korunan yeri olan Harem Dairesi'nin koridorlarında dolaşmak, onun bir padişah, baba, eş ve sevgili olarak kişisel özellikleri hakkında derinlemesine bilgiler elde edinmek mümkün.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

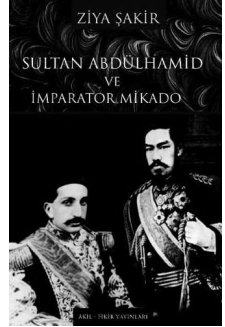

SULTAN ABDÜLHAMİD VE İMPARATOR MİKADO

Ziya Şakir'in II. Abdülhamid ve İmparator Mikado kitabı, Osmanlı padişahı Sultan II. Abdülhamid'i dönemin Japon İmparatoru Mikado ile karşılaştırarak, onu "karşılaştırılmalı tarih" alanında da bir ilk olmaya götürüyor. Osmanlı ve Japon tarihinden seçilmiş bu iki çağdaş hükümdar portresinin karşılaştırılması, Avrupalı Batı modeli modernleşme karşısında doğulu iki mutlakiyetçi hükümdarın direniş çabalarını gözler önüne seriyor.

Kitap ayrıca bu iki "Doğulu" hükümdarın birbirlerinden nasıl etkilendiklerini ve Batılı güçler karşısında direnebilmek için birlikte nasıl yollar aramış olduklarının ayrıntılı bir hikâyesi. Bu anlatının temelinde, Sultan II. Abdülhamid'in Japonya'yı ziyaret etmesi için göndermiş olduğu Ertuğrul Fırkateyni'nin, Japon halk inanışında Japonya'yı dış güçlerden koruduğuna inanılan Kamikaze rüzgârlarına dayanamayarak dönüş yolunda batışının hazin öyküsünü de okuyacaksınız.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

KAN DALGASI - BİR SEVDA ÜÇ SUİKAST

Sultan Abdülhamid dönemindeki Ermeni Komitacığını roman tadında yazılmış bir eserle karşı karşıyayız. Hayatın olduğu yerde söze ne hacet, "Sözde Kızıl Sultan" adı verilmiş, Sultan Hamid içindeki Allah korkusunu bir an bile unutmamıştır. Bu yüzden, kan dökmek şöyle dursun, hiçbir idam fermanını onaylamak istememiştir. Komitacıların saraya gönderdikleri Sabin(Hayal) isimli genç Ermeni kızının Sultan Abdülhamid üzerindeki etkisini, ardı ardına yapılan ayaklanma ve tarihe "bomba vakası" diye geçen Yıldız suikastının arka planında neler yaşandığını, Ecnebi devletlerin Kafkas Ermenilerine maddi manevi destek sağlayarak oluşturdukları hadiselerin "millet-i sadıka" denilen yerli Ermenileri de ne zor durumlara düşürdüklerini, Abdülhamid Han'ın da çok elim olaylar karşısında soğukkanlılığını muhafaza edişini, Ermeni hadiselerinin 1915 tarihinden ibaret olmadığını bu kitap adım adım size gösterecektir.

Eserin kaleme alındığı ve gazetede tefrika edildiği dönemde, hadiseleri yaşayanların büyük bir kısmının henüz hayatta olduğu unutulmamalıdır.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

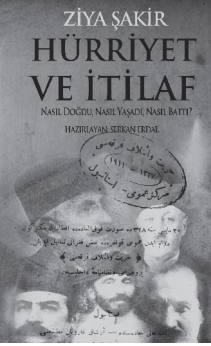

SULTAN HAMİD'İN SON GÜNLERİ

Ziya Şakir Sultan Abdülhamid'in Alâtini Köşk'üne kapandığı günden itibaren hayatının son gününe kadar kendisine refakat eden Sermuhafız Rasim Bey, Yüzbaşı Salih Bey, Mülazım Naci Bey, Mülazım Mahmut Esat Bey, Musahip Nuri Ağa, Şöhretin Ağa, Kahvecibaşı Ali Bey'lerin bazılarının tuttukları gündelik notları kendisine hediye ettiklerini, bazılarının da gördükleri işittikleri hadiseleri not ettirdiklerini belirtiyor. Bu notları Sultan Abdülhamid'in özel doktoru Atıf Hüseyin'in 14 defterlik Hatıratıyla karşılaştırıyor ve hiçbir çelişki görmüyor ve bu notları hiçbir akademik endişeye kapılmadan gönlümüze, dilimize göre "Abdülhamid'in Son Günleri" adı altında tarihi gerçeklere dayanan bir şahesere dönüştürüyor. Bu eserde sadece Abdülhamid'in son günleri değil bütün hayatını kendi sözleriyle okuyacak ve vefatına evinizden birini kaybetmiş gibi üzüleceksiniz.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

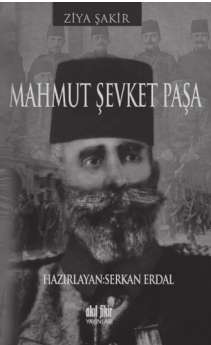
HÜRRİYET VE İTİLAĞ

Nasıl Doğdu, Nasıl Yaşadı, Nasıl Battı

Cemiyetler Kanunu'na göre 21 Kasım 1911 tarihinde İstanbul'da kurulan Hürriyet ve İtilâf Fırkası Mahmut Şevket Paşa suikastında parmağı olduğu iddiasıyla İttihatçılar tarafından tasfiye edildi. Üyelerinden bir kısmı sürgüne gönderildi ve fırkanın I. Faaliyet dönemi böylece kapanmış oldu.

Mütareke yıllarında (14 Ocak 1919) tekrar kurulan Hürriyet ve İtilâf Fırkası, II. Meşrutiyet Dönemi'nin aksine iktidarı ele geçirmeyi başarmıştır. İşgal kuvvetleriyle olan ilişkileri ve milli mücadele aleyhinde faaliyette bulunmalarından dolayı milli mücadelenin kazanılmasından sonra üyelerinin bir kısmı yurt dışına kaçmış, bir kısmı da yabancı devletlerin himayesine sığınmıştır. Üyelerinin bir kısmı 150'likler listesine giren Hürriyet ve İtilâf Fırkası'nın II. Faaliyet devresi de böylelikle sona ermiştir.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

MAHMUT ŞEVKET PAŞA

Hareket Ordusu'yla ayaklanmayı bastırmak için gelenler arasında, geyiğiyle meşhur Kahraman-ı Hürriyet Niyazi Bey veya yıllarca Rumeli'de Osmanlı askerleriyle savaşmış meşhur komitacı Sandanski kadar belki de onlardan daha fazla sola mail fesi, birbirine karışmış saç-sakalı ve otoriter tavırlarıyla Hareket Ordusu Kumandanı Mahmut Şevket Paşa dikkat çekmektedir.

Hareket Ordusu kumandanı olmadan evvel pek fazla tanınmayan fakat zamanla ismi Hareket Ordusu'yla özdeşleşen Mahmut Şevket Paşa, İmparatorluğun fırtınalı yıllarında yapmış olduğu hamlelerle II. Meşrutiyet Dönemi'ne damgasını vurmuş askeri ve siyasi bir kişiliktir. Mahmut Şevket Paşa'nın Günlükleri'ni saymazsak elinizdeki bu eser Mahmut Şevket Paşa ile ilgili basılmış olan en geniş ve en ciddi eserdir.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

BARBAROS'UN REİSİ POYRAZ ALİ TULON'DA

Osmanlı ile Fransa arasındaki ilk ilişkiler I. Fransuva'nın, Alman İmparatoru Şarlken'e esir düştükten sonra Kanuni Sultan Süleyman'dan yardım istemesiyle başlamıştı. Mohaç Savaşı Fransa'ya yardım amacıyla yapılmış, Fransuva esaretten kurtulmuştu. Daha sonra Fransuva Kanuni'den Şarlken'in elinde bulunan Nice şehrini geri alması için yardım istemişti, 150 gemi ve 30 bin leventle yardıma gelen Barbaros kışın yaklaşması sebebiyle Toulon Limanı'nda kışlamaya karar vermişti. Tarihe "Toulon'da kışlama" olarak geçen bu olay bugün Toulon Belediye başkanı dahil olmak üzere bir çok Fransız'ın yanlış olarak bildiği gibi bir işgal değil, davet üzerine gelinen bir misafirlikti. Barbaros ve Osmanlı denizcileri şehirde görülmemiş bir törenle karşılandılar ve kısa zamanda şehirde bir "Türk mahallesi" oluşmuştu.

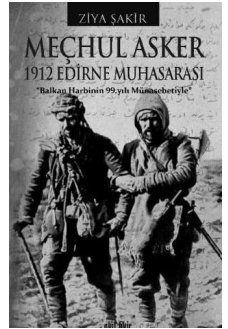
Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

MEÇHUL ASKER - 1912 EDİRNE MÜDAFAASI

Tarihimizde içimizi yakan pek hatırlamak istemediğimiz Balkan Harbini ve onun en önemli cephesi olan Edirne Muhasarası'nı bizzat gönül olarak bu savaşta kardeşi Kâzım Beyle iştirak etmiş gazeteci Ziya Şakir'in kendisini meçhulleştirerek olayları günü gününe bir destan üslûbuyla oluşturduğu günlükleri bu konuda benzeri olmayan bir eser vücuda gelmiş Vakıf gazetesinde tefrikalar halinde 1929 senesinde yayınlandığında kamuoyunun büyük ilgisine mazhar olmuştur. Meçhul asker tefrikaları yayınevimiz tarafından ilk kez kitap haline getirilmekte ve sizlere takdim edilmektedir

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

DERVİŞLER SALTANATI

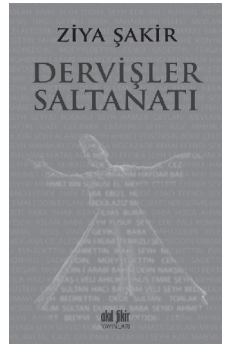
O Dervişler Saltanatı ki

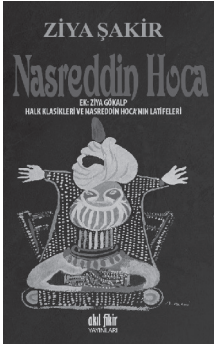
Günü gelmiş (başladığı muazzam işi muvaffakiyetle bitirmek için hiçbir kuvveti ihmal etmeyen Fatih Sultan Mehmed'in, mânevi kudretlerden de istifadeye ehemmiyet vererek Anadolu'daki belli başlı şeyhleri, bütün müridleriyle beraber muhasaraya davet etmesi üzerine) manevi gücünün doruğuna ulaşmış ve İslam dünyasının bayrağı olmuş.

Günü gelmiş (maddileşmiş, dağ eteklerinde, müridlerinin adak veya sadaka olarak getirdikleri bir tas yoğurt, bir çanak pekmez ile geçinen ilâhî meczuplar ortadan silinmiş; onların dünya ihtiraslarından daima uzak tuttıkları tertemiz postlarının üzerine, halkın zaafından istifade ederek dünyalığını düzen) ağgözlülere kılıf olmuş

Ahmet Yesevî'den Yunus Emre'ye Mevlana'dan Hacı Bektaşî Velî'ye, Gayikî Baba'dan, Ebul Vefa'ya, Ede Balı, Şeyh Küşteri, Emir Sultan, Şeyh Bedreddin Simavi, Balım Sultan, Merkez Efendi, Aziz Mahmut Hüdai, Galip Dede, Nur Baba gibi dervişler, ahalinin gönül tahtında hüküm sürerken, maddi dünyanın hükümdarlarını da derinden etkilemişlerdi.

Ziya Şakir dervişlerin halk ve hükümdar üzerindeki etkilerini kendisine has nefis anlatımıyla Dervişler Saltanatı'nda hikâye etmektedir.

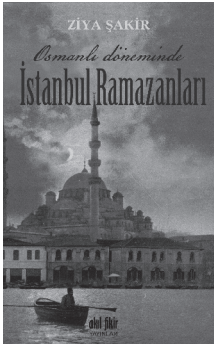

NASREDDİN HOCA

Bu topraklarda yeşeren ve "Ben kendimi bildim bileli, hep Cenabı Hakk'ın dediği oluyor. Eğer şayet: bütün işler Kudreti Rabbanî'nin tasarrufunda olmasaydı, bir kere de benim dediğim olurdu." diyecek kadar bilge Nasreddin Hoca yaşamımıza hâlâ ışık tutuyor. Ziya Şakir'in kaleminden Nasrettin Hoca'nın Hikayeleri, yine Ziya Şakir tarafından, fıkraları uc uca eklenerek senaryolaştırılan hayatı ile Ziya Gökalp'in kaleminden Nasrettin Hoca'nın Latifeleri'ni birleştirirerek üç eseri bir arada sunuyoruz. Biri büyük bir mütefekkir diğer büyük bir tarihçi, iki Ziya'nın kaleminden Nasreddin Hoca'yı zevkle okuyacaksınız.

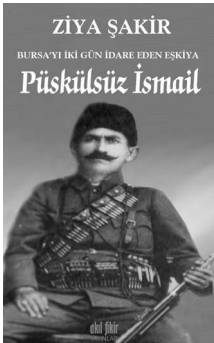
Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

OSMANLI DÖNEMİNDE İSTANBUL RAMAZANLARI

Ziya Şakir, büyük bir medeniyetin son dönemlerinde bile İslamın en önemli ayı mübarek Ramazan'ın İstanbul'da nasıl yaşandığını, bizzat kendisinin de yaşadığı, hissettiği olayları bütün hususiyetleriyle Akın Gazetesinde Ramazan süresince kendine has üslubuyla tefrikalar halinde yayınlamıştır. Bu ay içinde yapılan bütün etkinliklerin toplumu nasıl kaynaştırdığını, İstanbul'da Ramazan ayında neler yapıldığını, komşuluk ilişkilerinden, Ramazan'ın 15'indeki Hırkayı Şerife yolculuğa kadar daha pek çok Osmanlı Ramazan geleneği bu yazıların ana konusudur. Günümüzde Ramazanların nasıl yaşanması gerektiği konusunda örnek alınabilecek önemli ipuçlarını bu kitapta bulacaksınız.

e-kitap olarak internette

BURSA'YI İKİ GÜN İDARE EDEN EŞKİYA PÜSKÜLSÜZ İSMAİL

Bir eşkiya nasıl millî kahraman olur?

Yakın tarihimizden

gerçek bir Bursa Hikayesi Raif Kaplanoğlu'nun takdimiyle Ziya Şakir'in Püskülsüz İsmail'in maceralarını anlattığı bu kitap, asla bir hikaye ve hayal ürünü değildir.

Bu kitapta geçen hemen her olay gerçektir.

Çünkü anlattığı birçok olayın

koleksiyonumdaki gazetelerde haberleri bulunmakta.

Ziya Şakir'in bir hikaye gibi anlattığı olayların ayrıntısı, bu gazete haberlerinde yer alır.

Bu açıdan bu kitap, bir roman olarak okunmamalı,

bir tarih kitabı olarak okunulmalı

e-kitap olarak internette

SELÇUKLU SARAYLARINDA ÖMER HAYYAM, HASAN SABBAAH VE NİZAMÜLMÜLK

Bu eser, Ömer Hayyam'ın hayatını bize, en canlı ve hakiki olarak anlatıyor.

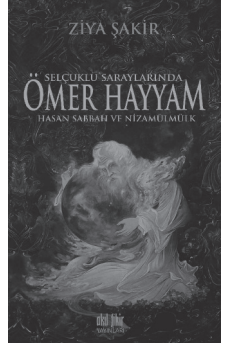
Bu eser, hasta ruhlara şifa veriyor... Bu eser.
okuyanlar, hayattan nasıl istifade edileceğini öğretiyor...

Bu eser, aşk ve şiir aşısını kalplere en tatlı bir sızı ile nüfuz ettiriyor.
Ömer Hayyam; yalnız şarkta değil, garpta, bilhassa en mükemmel garp ülkelerinin
milyonlarca kişinin kalplerinde, ebediyen yaşayan bir isim...

Bu isim sahibinin yarattığı aşk, şiir ve neşe kaynağı içindeki hayat felsefesini bize
doyulmaz bir zevk ve güzellik içinde en nefis rubaileri ile sunan büyük üstat Ziya
Şakir'e bu eserinden dolayı en temiz tebriklerimi arz etmeyi bir borç sayarım.

İstanbul - 1943- Bedri Arıkoç

e-kitap olarak internette

AKIL FİKİR YAYINLARINDAN ÇIKAN DİĞER ESERLER

DEDEM ZİYA ŞAKİR / AYDA ÜSTÜNDAĞ

"Cumhuriyet devrinin ilk büyük sözlü tarih yazarı olan Ziya Şakir ... Eserlerinin de
tarihçiler tarafından halen ihmal edilmekte olduğuna işaret etmek gerekiyor."

Ali BİRİNCİ

"Ziya Şakir'in canlandırılması beni mutlu ediyor. O da hayatını anlattığı Nuri
Demirağ gibi unutulmuşluğun çukurundan çıkarılıyor."

Adnan Nur Baykal

"Ziya Şakir, Türk yazı hayatının velut tabir edilen verimli yazarlarındandır."

Fatih M.Dervişoğlu

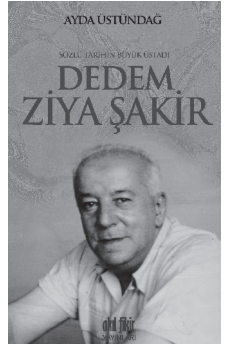
"Ziya Şakir, 23 sene zarfında memleket kütüphanesine her mevzudan 281 telif eser
vermek muvaffakiyetini göstermiştir. Bu eserlerinden başka muhtelif gazete ve
mecmualardaki çıkan makale ve hikâyeleri 800'ü mütevacizdir"

Halil Bingöl

"Ziya Şakir'i günümüzde pek moda olan 'araştırmacı gazetecilik' mesleğinin
kurucularından ve öncülerinden birisi olarak ele almak gerekir."

Yavuz Selim KARAKIŞLA

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

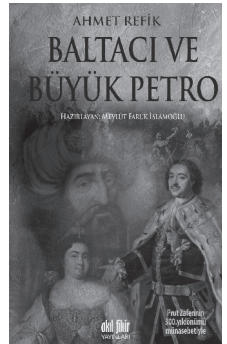
BALTACI VE BÜYÜK PETRO / AHMET REFİK

2011 senesi Prut Zaferimizin üç yüzüncü yıldönümüdür. Bultava başarısı Ruslar için
ne derece büyük bir önemi haiz ise, Prut Zaferi de biz Türkler için o derece şanlı bir
galibiyet sayılmalıdır.

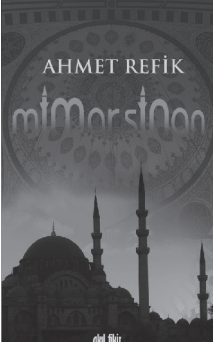
Prut Zaferinde kılıç vazifesini tamamiyla yerine getirmiş, fakat siyaset, maalesef devlet işlerine idare etmekten uzak bir bakanın cehaleti ile yapılmıştır. Vezirin cehaleti, hedefi "devletin istikbalini" heder etmiştir. Baltacı ordu idaresinde gösterdiği fitri di-
rayeti siyasi işlerde hiçbir şekilde gösterememiştir. Tarihi belgeler tam bir tarafsızlıkla
ispat ediyor ki Falçı Anlaşması'nın bütün sorumluluğunu III. Ahmet'in bakanı Baltacı
Mehmet Paşa'ya aittir. Hatta anlaşmanın maddeleri ve şartları da Baltacı'nın düşünce
tarzı ve sosyal terbiyesini göstermeye delil olacak mahiyettedir.

Şu küçük eser Prut Zaferinden önceki iç durumlarımızın perişan halini açıklamak
ve Prut sahillerinde canlarını feda eden kahraman askerlerimizin adlarını derin bir
hürmet ve saygıyla anmaya vesile olmak için hazırlanmıştır. İçindeki bilgiler en emin
ve en doğru belgelere dayanmaktadır. Dış işlerimizin ilişkilerini araştırmak için en
güvenilir belgelere müracaat edildiği gibi, iç siyasetimizi gözden geçirmek için Divan-ı
hümayun kaleminde saklanan basılmamış belgelerden faydalanılmıştır

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

AKIL FİKİR YAYINLARINDAN ÇIKAN DİĞER ESERLER

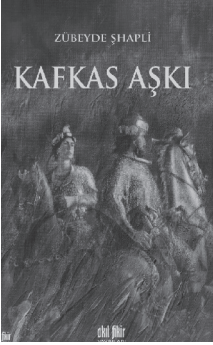

MİMAR SİNAN / AHMET REFİK

Bu kitap, başta Tezkeretül Bünyan olduğu halde, Mimar Sinan'ın Hassa Mimarbaşı bulunduğu de- virlerde su yollarına, inşaata, Sinan'ın şaheseri olan Edirne'deki Sultan Selim Camii'nin inşasına, hususi hayatıyla alakalı olan işlere dair Divanı Humayûndan kendisine hitaben yazılıp Hazine-i Evrakta muhafaza edilen vesikalara nazaran yazılmıştır.

Mimar Sinan'ın kaydettiği cami, saray, kervansaray, hamam, çeşme, köprü gibi eserlerini topladığı Tezkeretül Ebniye kitabın sonuna ilave edilmiştir.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

KAFKAS AŞKI / ZÜBEYDE ŞAPLI

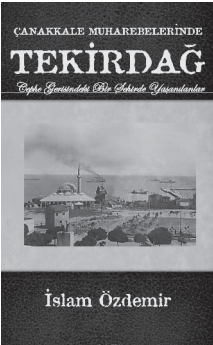
1910 yılında doğan yazarımız Zübeyde Şaplı;Adige'nin Ubih kabilesinden olup Türkiye'ye göç eden ve 20 yıl Medine Valiliği yapan Şaplı Bertetuko Osman Paşa'nın kızıdır. Annesi ise Şimali Kafkasya'nın milli kahramanı Şeyh Şamil'in oğlu Gazi Muhammed Paşa'nın kızı Nefisat hanımdır.

Elinizdeki eser önce Abrek adıyla hikâye edilmiş ve dönemin Fransız gazetelerinde Paris'te basılmıştır. Kadircan Kafil'nın da okuyup beğenmesi üzerine hikaye Türkçe olarak roman formunda yeniden yazılmıştır. Kafil'nın tavsiyesine riayet edilerek Abrek olan eser adı da "Kafkas Aşkı" olarak değiştirilmiştir.

Bu eseri okurken, Bahu Bıke ile Taymi Beybulat'ın son derece güçlü bir sevdayı kendilerine yakışan bir kahramanlıkla nasıl yaşadıklarını, bir üst düzey sevginin ne olduğunun izlerini adeta destan havasında yazılmış satırlar arasında kolaylıkla bulacaksınız.

Ancak böyle bir Sevda Hikayesi Kafkaslarda yaşar.

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

ÇANAKKALE MUHAREBELERİNDE TEKİRDAĞ CEPHE GERİSİNDEKİ BİR ŞEHİRDE YAŞANILANLAR İSLAM ÖZDEMİR

Sen ki, Halkınla cephe gerisinde gelecek nesillere örnek olacak bir destan yazdın.

Sen ki, Milletimi ebediyen yok etmek isteyen işgalci güçlere karşı bir ölüm kalım mücadelesi veren Çanakkale'nin;-Geçilmem!.Deyip,azimle direndiği o meşakkatli günlerde üzerine düşen büyük vazifeyi fedakârca ifa eyledin.

Sen ki, Muharebe meydanlarında düşmana korku salacak olan binlerce cengâverin er meydanından önceki durağı, meydan-ı harpten dönen yaralı aslanların şifa ve şefkat yuvası, ömrü vefa etmeyenlerinin ise ebedi istirahatgâhı oldun.

Sen ki, Çanakkale düşmesin diye çabaladın, uğraştın, destek oldun. Yıldırma isteyenlere karşı yılmadın, bir an bile olsun ümitsizliğe kapılmadın. Seni gören her Mehmetçğin kalbinde Fedakâr Tekirdağ olarak taht kurdun

Kitabevlerinde ve e-kitap olarak internette

